

СТАРЕЧНИК

[Предговор](#)

[Антоније](#)

[Арсеније](#)

[Агатон](#)

[Амон](#)

[Ахил](#)

[Амој](#)

[Амун Нитријски](#)

[Анув](#)

[Аврам](#)

[Арис](#)

[Алоније](#)

[Апфис](#)

[Аполос](#)

[Андреј](#)

[Ајос](#)

[Амонат](#)

[Василије Велики](#)

[Висарон](#)

[Венијанмин](#)

[Вијар](#)

[Григорије Богослов](#)

[Геласије](#)

[Герондије](#)

[Данило](#)

[Диоскор](#)

[Дула](#)

[Епифаније епископ Кипарски](#)

[Евхаристије Световњак](#)

[Евлогије Презвитер](#)

[Евпрепије](#)

[Еладије](#)

[Евагрије](#)

[Евдомон](#)

[Зенон](#)

[Захарије](#)

[Исаија](#)

[Илија](#)

[Ираклије](#)

[Исидор](#)

[Исидор Пилусиот](#)

[Исак презвитер из Келија](#)
[Исидор Презвитер](#)
[Исак Тивејски](#)
[Иларион](#)
[Исхирион](#)
[Иперехије](#)
[Јефрем](#)
[Јован Колов](#)
[Јован Киновит](#)
[Јосиф из Панефа](#)
[Јаков](#)
[Јерак](#)
[Јован Евнух](#)
[Јован Килик](#)
[Јован из Келија](#)
[Јован Персијанац](#)
[Јован Тивејски](#)
[Јован ученик аве Павла](#)
[Јосиф Тивејски](#)
[Касијан](#)
[Кроније](#)
[Карион](#)
[Коприје](#)
[Кир](#)
[Ксој](#)
[Ксантијас](#)
[Лукије](#)
[Лот](#)
[Лонгин](#)
[Макрије Египатски](#)
[Мојсије](#)
[Матоје](#)
[Марко, ученик аве Силуана](#)
[Милисије](#)
[Мотије](#)
[Мегетије](#)
[Миос](#)
[Марко Египатски](#)
[Макарије Грађанин](#)
[Нил](#)
[Нистерој](#)
[Нистерој у општежићу](#)
[Никон](#)
[Нетрас](#)
[Никита](#)
[Олимпије](#)

[Орсисије](#)
[Ор](#)
[Пимен](#)
[Памво](#)
[Пистос](#)
[Пиор](#)
[Питирион](#)
[Пистамон](#)
[Петар Пионит](#)
[Пафнутије](#)
[Павле](#)
[Павле Козмит](#)
[Павле Велики](#)
[Павле Прости](#)
[Петар из Дија](#)
[Псентајсије](#)
[Ромеј](#)
[Руф](#)
[Роман](#)
[Сисоје](#)
[Силуан](#)
[Симон](#)
[Сопатар](#)
[Сармат](#)
[Серапион](#)
[Серин](#)
[Спиридон](#)
[Сај](#)
[Сара](#)
[Сиклителија](#)
[Теодор из Ферме](#)
[Теодор са Девете](#)
[Теодор из Скита](#)
[Теодор из Елефтеропоља](#)
[Теодот](#)
[Теона](#)
[Теофил Архиепископ](#)
[Теодора](#)
[Титоје](#)
[Тимотеј](#)
[Фока](#)
[Филакс](#)
[Филагрије](#)
[Фортас](#)
[Хомеј](#)
[Херимон](#)

ПРЕДГОВОР КЊИЗИ "О ПОДВИГУ БЛАЖЕНИХ ОТАЦА"

1. У овој књизи описан је врлински подвиг и чудесно живљење, а исто тако и речи светих и блажених Отаца, ради користи и поуке и на угледање онима који желе да стекну небеско грађанство и да ходе путем који води у Царство небеско.

2. Треба, дакле, да знамо да су се свети Оци, који су постали ревнитељи и учитељи блаженог живота монаха, пошто су једном ожарени божанском и небеском љубављу и сматрајући ништавним све што је добро и драгоценост за људе, старали да не чине ништа како би се показали; следили су у тајности пут Божији и из превеликог смирености настојали да прикрију већину својих подвига. Отуда нико са тачношћу није могао да нам опише њихово врлинско живљење већ су нам само понешто од њихових речи или дела предали као запис они који су се о томе веома старали, не као да је то предато њима већ да би подстицало на ревност оне који ће тек доћи.

3. Многи су, дакле, у разним временима, износили у виду приповести поуке и подвиге светих стараца на једноставан и невешт начин; јер, само су једно имали на уму - да многи имају користи. Приповедање многих, пошто је збркано и неуређено, изазива, наиме, некакве тешкоће у разумевању код читалаца. И није могуће умом обухватити мисли које су на разне начине расуте по књизи. Због тога смо и предузели овакво излагање њеног садржаја, које својим поретком и прегледношћу делотворније може да пружи готову корист онима који то желе; јер под словом А садржи све о ави Антонију, Арсенију и Агатону и свима онима чије име почиње са алфа, а о Василију Великом, Висариону и Венијамину под словом В и тако редом све до слова омега.

4. Пошто, међутим, има и других поука и подвига стараца у чијим описима се не наводе имена оних који су их изговарали или чинили, њих смо изнели у поглављима после целокупног алфавитног низа. А пошто смо испитали и истражили многе књиге, све што смо могли наћи уврстили смо на крају поглавља, тако да, црпећи из свега духовну корист и уживајући у речима Отаца, које су слађе од меда и саћа, можемо да живимо као људи достојни призива којим нас је Господ призвао и да стекнемо Царство Његово. Амин.

А

О АВИ АНТОНИЈУ

1. Док је свети ава Антоније обитавао у пустињи, опхрвају га немар и врло мрачне помисли. И говораше он Богу:

- Господе, желим да се спасем, али ме рђаве помисли не напуштају. Шта да чиним у своме јаду? Како да се спасем?

И нагнувши се мало напоље, угледа Антоније некога ко беше исти као он, како седи и ради, а затим како се диже са свога посла и моли се, и како опет седа и плете коноп, а потом се изнова диже на молитву. Био је то анђеол Господњи који беше послат ради помоћи и подршке Антонију. И он зачује анђела како говори:

- Тако чини и бићеш спасен.

А овај, чувши то, осети велику радост и одважност; и тако чинећи спасао се.

2. Исти ава Антоније, упирући свој поглед ка дубинама судова Божијих, упита:

- Господе, како неки умиру мало поживевши, а неки у дубокој старости? И зашто су једни сиромашни, а други богати? И како то да једни, иако су неправедни, бивају богати, а други, иако су праведни, бивају сиромашни? И дође му глас који говораше:

- Антоније, пази на себе; јер то су судови Божији и није ти од користи да их разумеш.

3. Упитао је неко аву Антонија:

- Чега треба да се држим како бих угодио Богу?

Одговарајући, старац му рече:

- Држи се овога што ћу ти рећи: куд год да пођеш, увек имај Бога пред својим очима; шта год да чиниш, имај увек за то потврду у Светоме Писму; а у коме месту пребиваш, немој се брзо селити. Држи се ових трију упутстава и спашћеш се.

4. Говорио је ава Антоније ави Пимену:

- Велико дело свакога човека је у томе да прими свој грех пред Богом и да очекује искушење све до последњега даха.

5. Говорио је исти:

- Нико неће моћи да уђе у Царство небеско ко је без искушења. Јер, вели, уклонио је искушења и нико се неће спасти.

6. Упитао је ава Памво аву Антонија:

- Шта да чиним?

Одговори му старац:

- Немој имати поверења у своју праведност, немој се кајати због онога што је прошло и обуздај свој језик и стомак.

7. Рекао је ава Антоније:

- Видео сам све замке ненависника разастрте по земљи и уздишући рекох: ко ли их, дакле, може заобићи? И чух глас који ми каже: смиреноумље.

8. Рекао је још:

- Има неких који су своја тела подвигом сатрли, па ипак, будући да нису имали расуђивања, обрели су се далеко од Бога.

9. Рекао је још:

- Од ближњега нам зависе живот и смрт. Јер, ако смо стекли брата, стекли смо Бога; а ако смо саблазнили брата, Христу смо згрешили.

10. Рекао је још:

- Као што рибе, када су дуго изван воде, умиру, тако и монаси када се дуго задржавају изван келије или много времена проводе са световњацима, ослабљују меру тиховања. Треба, дакле, као што риба хита ка мору, и ми да хитамо у своју келију, како не бисмо, задржавајући се дуго напољу, заборавили на унутарње затворништво.

11. Рекао је још:

- Онај ко седи у пустињи и тихује ослобођен је од три борбе: слуха, говора и вида; тај само против једнога треба да се бори, против блуда.

12. Неки од браће посете једном аву Антонија како биму испричали виђења која су имали и како би сазнали од њега јесу ли она истинита или су од демона. А имали су једнога магарца који беше угинуо на путу. И тек што су ушли к старцу, а он, примајући их, упита:

Како је магаре липсало на путу?

Они му веле:

- Одакле то знаш, аво?

Он им пак одговори:

- Показали су ми то демони.

А они му кажу:

- Зато смо ми и дошли до тебе да те питамо, јер смо виђали приказања која су се много пута показивала истинитим, како не бисмо којим случајем били у заблуди. А старац им на примеру магарета показа како она потичу од демона.

13. Бејаше некакав човек који је у пустињи ловио дивље звери, па угледа аву Антонија како се шали са браћом и саблазни се. Хотећи да му покаже како ту и тамо треба бити снисходљив према браћи, старац му каже:

- Стави стрелу у свој лук и затегни га. Овај учини тако. Вели му затим:

- Затегни га још.

Овај га затегне.

А старац му опет вели:

- Још га затегни.

Одговори му ловац:

- Ако га затегнем преко мере, лук ће се сломити.

Старац му вели:

- Тако је и са делом Божијим; ако преко мере затегнемо у својим захтевима од браће, они ће брзо бити скрхани. Потребно је, дакле, да ту и тамо будемо

снисходљиви према браћи. Чувши то, ловац се одушеви тим речима и оде стекавши велику корист од старца. А браћа, пошто се укрепише, пођу ка својим пребивалиштима.

14. Беше чуо ава Антоније о некаквом млађаном монаху који је на путу учинио следеће чудо: видевши неке старце како преморени корачају путем, он заповеди да дођу магарци и да понесу старце све док не стигну до Антонија. Старци, дакле, испричају ово Антонију. А он им вели:

- Личи ми тај монах на лађу препуну блага, за коју, ипак, не знам да ли ће приспети у луку.

А после неког времена поче ава Антоније изненада да плаче, да чупа косу и да нариче. Упитају га његови ученици:

- Зашто плачеш, аво?

А старац одговори:

- Велики стуб Цркве се управо сада срушио.

Имао је, наиме, на уму млађаног монаха.

- Пођите, рече им, код њега и видећете о чему је реч.

Пођу, дакле, ученици и нађу монаха како седи на простирци и оплакује грех који је починио. Угледавши пак старчеве ученике, он им вели:

- Реците старцу да се помоли Богу да ми подари само десет дана и надам се да ћу се оправдати.

И кроз пет дана он сконча.

15. Стану монаси хвалити једнога брата пред авом Антонијем. А ава му оде у посету и стане га задиркивати да види подноси ли овај понижавање. Па нашавши да не подноси, рече му:

- Личиш на село које је са предње стране украшено, а са задње га разбојници пљачкају.

16. Рече монах ави Антонију:

- Помоли се за мене.

Старац му вели:

- Нити ћу се ја смилovati на тебе нити Бог ако се ти сам томе не предаш и не затражиш то од Бога.

17. Посете једном приликом старци аву Антонија, а заједно са њима беше и ава Јосиф. А старац, желећи да их искуша, изговори једну изреку из Светога Писма, те стане да их испитује, почевши од најмлађега, шта значи та изрека. И сваки је одговарао по својим моћима. А старац је свакоме говорио:

- Ниси погодио.

После свих рече ави Јосифу:

- Шта ти мислиш да значи ова изрека?

Овај одговори:

- Не знам.

Вели им, дакле, ава Антоније:

- Заиста, ава Јосиф је пронашао пут, јер рече: "Не знам".

18. Пођу монаси из Скита ави Антонију у посету, па укрцавши се на брод, нађу тамо једнога старца који иђаше у истом правцу. Монаси га пак нису познавали. И док су седели на броду, разговарали су о речима светих Отаца и Писма, као и о својим рукодељима. А старац ћутао. Када су стигли у пристаниште, нађе се да и старац иде ави Антонију. А када дођоше ави, он им вели:

- Нашли сте добру пратњу у овоме старцу.

А старцу вели:

- Добру си браћу нашао за пратњу, аво.

Старац рече:

- Добри су, заиста, али двориште њихово нема врата и ко год хоће може ући у стају и одрешити магарца.

А то говораше јер су разговарали о свему што им је долазило на ум.

19. Посете монаси аву Антонија па му кажу:

- Реци нам како да се спасемо. Старац им вели:

- Слушали сте Свето Писмо? Довољно је за вас.

А они рекоше:

- Хоћемо да чујемо и од тебе, оче.

Старац им на то рече:

- У Јеванђељу се каже: "Ако те неко удари по једном образу, окрени му и други".

Они му рекоше:

- Не можемо тако учинити. Старац им вели:

- Ако не можете да окренете и други, макар један истрпите.

Рекоше му:

- Ни то не можемо.

Старац вели:

- Ако ни то не можете, немојте узвраћати што сте примили.

Они рекоше:

- Ни то не можемо.

Рече на то старац своме ученику:

- Припреми им мало каше јер су болесни.

А њима вели:

- Ако ово не можете, а оно не желите, шта да вам чиним? Треба се молити.

20. Један брат, који беше напустио свет и све раздао сиромасима, оставивши нешто и за себе, посети аву Антонија. А старац, сазнавши за то, рече му:

- Ако желиш да постанеш монах, пођи у ово село и купи меса, па га стави око свог голог тела и онда дођи овамо.

А када брат учини тако, пси и птице кидисаше на његово тело. Па када сретете старца, овај га упита да ли се збило онако како га је саветовао. А када му брат показа своје искидано тело, ава Антоније му рече:

- Они који напусте свет, а желе да имају добара, тако бивају растрзани од стране демона.

21. Догоди се једном приликом да некакав сабрат из општежића аве Илије падне у искушење. Па пошто га истерају оданде, дође он на гору ави Антонију. И пошто

проборави неко време крај њега, пошаље га старац у општежиће из кога беше дошао. А они, како га угледају, поново га отерају; и врати се он ави Антонију говорећи:

- Нису хтели да ме приме, оче.

Пошаље га старац назад рекавши:

- Лађа је доживела бродолом на отвореном мору и изгубила свој товар и на једвите јаде се дочепала обале; и тога који се спасао на обали ви хоћете да потопите.

А они, чувши да га је послао ава Антоније, сместа га примише.

22. Рекао је ава Антоније:

- Мислим да тело има природне нагоне који су усађени у њега; али они не делују, а да душа не жели, већ се само појављују у телу као бестрасни нагони. Постоји и други нагон, који произилази из храњења и грејања тела јелима и пићима; од њих топлота крви побуђује тело на делање. Због тога је Апостол говорио: "Не опијајте се вином, у чему је разврат". И опет, Господ је рекао у Јеванђељу, поручујући Својим ученицима: "Пазите на себе да срца ваша не отежају преједањем и пијанством". А има код подвижника и други нагон, који настаје од насртаја и зависти демонске; према томе, треба да знамо да су три телесна нагона: један је природни, други од обиља јела, а трећи од демона.

23. Још је рекао:

- Бог не допушта да искушења делују у овом нараштају као у старима; јер зна да су људи сада слаби и да неће издржати.

24. Открило се ави Антонију у пустињи:

- Има у граду један човек, лекар по занимању, који је теби налик: он све што му претиче даје онима који имају потребу и свакодневно, заједно са анђелима, поје трисвету песму.

25. Рекао је ава Антоније:

- Доћи ће време када ће људи бити безумни и сваки пут када виде неког разумног, устаће против њега говорећи: "Ти си безуман", јер није као они.

26. Посете монаси аву Антонија и кажу му изреку из Левитске књиге. И старац изађе у пустињу, а ава Амон пође крадом за њим, знајући какве су његове навике. И пошто се доста удаљи, старац стане на молитву и повиче из свег гласа:

- Боже, пошаљи Мојсија да ми протумачи ове речи!

И дође ка њему глас који разговараше са њим. А ава Амон каже:

- Чуо сам глас који разговараше са њим, али силину поуке не разумедох.

27. Тројица отаца беху имали обичај да сваке године одлазе ка блаженом Антонију. И док су га двојица испитивали о помислима и о спасењу душе, трећи увек ћуташе ништа не питајући. А после неког времена вели му ава Антоније:

- Зар имаш толико много времена да долазиш овамо и ништа ме не питаш? А он одговори:

- Довољно ми је да те гледам, оче.

28. Причали су како је неко од стараца тражио од Бога да види Оце. И виде их без аве Антонија. Те он упита једнога од оних што се појавише:

- Где је ава Антоније?

А овај му рече:

- Он је тамо где је Бог.

29. Набеде једнога монаха у општежићу да је починио блуд, те се он упути и стиже до аве Антонија. И дођу монаси из општежића да га излече и да га поведу назад. Па стадоше да га коре:

-Учинио си то.

А он се правдаше:

- Нисам учинио нешто такво.

Задеси се тамо ава Пафнутије и исприча ову причу:

- Видео сам на обали реке човека који беше загазио у блато до колена, а неколико других људи који дођоше да му пруже руку заглибише се до грла.

А ава Антоније им рече за аву Пафнутија:

- Ево истинског човека, способног да лечи и да спасава душе.

А они, дирнути беседама двојице стараца, начинише метанију пред братом. Па пошто их оци замолише, поведоше брата у општежиће.

30. Говорили су за аву Антонија како је постао духоносац и како није хтео да говори о људима; јер објављиваше шта се збива у свету и шта ће у будућности доћи.

31. Добије једном приликом ава Антоније писмо од цара Константина којим га овај позиваше да дође у Константинопољ. И он размишљаше шта да чини. Па рече ави Павлу, свом ученику:

- Треба ли да идем?

А овај му одговори:

- Ако одеш, зваћеш се Антоније; а ако не одеш, зваћеш се ава Антоније.

32. Рекао је ава Антоније:

- Ја се више не плашим Бога него Га љубим. "Јер љубав изгони страх".

33. Он исти је говорио:

- Имај увек пред својим очима страх Божији. Сећај се "Онога Који узима живот и оживљује". Мрзите свет и све што је у њему. Мрзите свако телесно уживање. Одбаците овај живот да бисте живели са Богом. Сећајте се шта сте Богу обећали; јер то ће вам тражити у дан суда. Гладујте, будите жедни, необучени, бдите, тугујте, плачите, уздишите у својим срцима; испитајте јесте ли достојни Бога; презрите тело, да бисте спасли своје душе.

34. Посети једном ава Антоније аву Амуна на Нитријској гори, па пошто се сусретоше, велу му ава Амун:

- Твојим молитвама братство се умножило, те неки од браће желе да подигну

келије далеко одавде да би тиховали. Колико заповедаш да саграђене келије буду далеко одавде?

А он рече:

- Обедоваћемо у девети час, па ћемо изићи и об-ићи пустињу и испитати цео крај. Па пошто су обилазили пустињу све до заласка сунца, рече му ава Антоније:

- Помолимо се и поставимо овде крст да они који хоће овде саграде своје келије, тако да, када их посећују они са оне стране, поједу свој хлеб у девети час, а да ови одавде, када посећују оне тамо, учине исто тако, како би остали на своме при узајамним посетама.

А беше раздаљина дванаест миља.

35. Рекао је ава Антоније:

- Онај који кује врело гвожђе, најпре промисли у себи шта ће начинити: срп, нож или секиру. Тако и ми треба да размишљамо какву врлину хоћемо да стекнемо да се не бисмо узалуд трудили.

36. Још је рекао:

- Послушност са уздржањем у стању је да потчини звери.

37. Још је рекао:

- Познајем монахе који су и после великога труда пали и доспели у стање избезумљености, јер су надања полагали у своја дела и презрели заповест Онога Који је рекао: "Питај оца својега и он ће ти јавити".

38. Још је рекао:

- Ако је могуће, сваки корак који монах начини или сваку кап коју попије у својој келији, дужан је исповедити старцима, да не би како грешио утоме.

О АВИ АРСЕНИЈУ

1. Још док је био на служби у царској палати, ава Арсеније се молио Богу, говорећи:

- Господе, поучи ме како да се спасем.

И дође му глас који је говорио:

- Арсеније, бежи од људи и бићеш спасен.

2. Исти он, пошто беше приступио монашком животу, помоли се опет, говорећи исте речи. И зачује глас који му је говорио:

- Арсеније, одлази, ћути, тихуј; јер то су корени безгрешности.

3. Појаве се, једном, демони у келији аве Арсенија и стану га мучити. А послушници његови, који му беху дошли у посету и застали изван његове келије, зачују га како узвикује ка Господу говорећи:

- Боже, немој ме остављати; не учиних пред Тобом никаквога добра, али ми ипак подари да Твојом добротоу учиним почетак.

4. Говорили су о њему да нико у палати није носио лепшу одећу од њега, а тако ни у Цркви нико није носио беднију одећу од њега.

5. Рече неко блаженом Арсенију:

- Како да ми од толиког образовања и мудрости немамо ништа, а ти прости Египћани стекоше толике врлине?

Одговори му ава Арсеније:

- Ми ништа не стичемо образујући се у световним вештинама, а ови прости Египћани својим подвигом стекли су врлине.

6. Упита, једном приликом, ава Арсеније неког старца Египћанина о својим помислима, а један други старац који је то видео, рече му:

- Аво Арсеније, како ти, који поседујеш такво јелинско и ромејско образовање, питаш тога простога старца о својим помислима?

А овај му вели:

- Јелинско и ромејско образовање поседујем, али азбуку овога простога старца још нисам научио.

7. Посети једном блажени Теофило, архиепископ, аву Арсенија заједно са некаквим велможом, те стаде запиткивати старца како би чуо од њега какву беседу. Мало поћутавши, старац му одговори:

- Ако вам кажем, хоћете ли се држати тога?

И они се сложе да ће се држати. А старац им каже:

- Где год чујете Арсенија, не приступајте.

8. Једном приликом, опет, пожели архиепископ да га посети, па пошаље некога да најпре види хоће ли му старац отворити. А овај му поручи:

- Ако дођеш, отворићу ти; ако ли отворим теби, отвараћу свима; а онда нећу више овде пребивати. Чувши то, архиепископ рече:

- Ако ћу га својим доласком отерати, нећу уопште ићи к њему.

9. Некакав брат замоли аву Арсенија да чује од њега поуку. А старац му вели:

- Свом снагом својом бори се да твоје унутарње деловање буде по Богу и савладаћеш спољашње страсти.

10. Рекао је још:

- Ако затражимо Бога, Он ће нам се јавити, а ако Га задржимо, остаће уз нас.

11. Рекао је неко ави Арсенију:

- Муче ме властите помисли које ми веле: кад већ не можеш да постиш нити да радиш, ти макар посећуј болеснике, јер и то је љубав.

А старац, препознајући у томе демонско семе, вели му:

- Пођи, једи, пиј, спавај и немој радити; само се неудаљавај од келије.

Јер је знао да истрајност останка у келији доводи монаха у ред.

12. Говорио је ава Арсеније:

- Монах који путује по страниј земљи не треба да тргује и тако ће бити спокојан.

13. Упитао је ава Марко аву Арсенија:

- Зашто бежиш од нас?

Одговори му старац:

- Бог зна да вас волим; али не могу бити и са Богом и са људима. Небеске хиљаде и миријаде имају једну жељу, а људи имају мноштво жеља. Не могу, дакле, оставити Бога и поћи са људима.

14. Причао је ава Данило о томе како је ава Арсеније целе ноћи проводио у бдењу, а када се дешавало да јутром, по природној потреби, усни, говорио је сну:

- Ходи, зли слуго.

Онда би се, мало седећи, дохватио сна и сместа устајао.

15. Говорио је ава Арсеније:

- Довољно је монаху, ако је подвижник, да спава један сат.

16. Причали су старци о томе како једном приликом у Скит беше донесено мало сувих смокава, те пошто ништа нису ваљале нису их послали ави Арсенију да га не би како тиме увредили. Чувши за то, старац не дође на сабрање, говорећи:

- Унизили сте ме тиме што ми нисте дали благослов који је Бог послао браћи, јер нисам достојан да га примим.

И чују сви за ово и стекну духовну корист од старчевог смирења. Тада презвитер пође и понесе му суве смокве и са радошћу га доведе на сабрање.

17. Причао је ава Данило да су ави Арсенију, за све године колико је био са њима, спремали само једну корпу жита годишње. А када су му долазили у посету од њега су и они јели.

18. Причао је још о истоме ави Арсенију како није мењао воду палмама више него једном годишње већ је само додавао нову; јер је плео конопце и шио до шестогачаса. И замоле га старци, говорећи:

- Зашто не промениш воду код палмових гранчица јер се осећа?

А он им одговори:

- Уместо аромата и миомириса којих сам се нау-живао у свету, треба да уживам и у овоме мирису.

19. Причао је још о томе како је, чим би чуо да је сазрела свака врста плодова, сам говорио: "Донесите ми". И окушао би само једном од свакога плода помало, благодарећи Богу.

20. Онемоћа једном у Скиту ава Арсеније и остане без потребних ствари све до последње нити. И немајући одакле да их купи, он прими милостињу од некога, па рече:

- Благодарим Ти, Господе, што си ме удостојио да примим милостињу за име Твоје.

21. Говорили су за њега како је имао келију удаљену тридесет две миље. Није, међутим, често из ње излазио, јер су други вршили његова послушања. А када је Скит опустео, он изађе плачући и говорећи:

- Свет је изгубио Рим, а монаси Скит.

22. Упитао је ава Марко аву Арсенија, говорећи:

- Је ли добро немати у своме скиту ништа угодно? Јер, видео сам некаквог брата који је имао мало зеља и чупао га.

И рече ава Арсеније:

- Свакако да је добро, али у зависности од стања човековог; јер ако нема снаге за такав начин живота, опет ће посадити друго зеље.

23. Приповедао је ава Данило, ученик аве Арсенија:

Обрео сам се једном у близини аве Александра; и спопадну га болови и он се пружи по земљи гледајући због болова увис. А догоди се да наиђе блажени Арсеније да разговара са њим, и угледа га како лежи. Па пошто поразговара са њим, он му рече:

- А ко је био световњак кога сам видео овде? Вели му ава Александар:

- Где си га видео?

Овај рече:

- Док сам силазио са горе, упутио сам поглед овамо ка пећини и видео некога пруженога по земљи како гледа увис.

Он начини поклон пред њим говорећи:

- Опрости ми, ја сам то био, јер су ме били обузели болови.

А старац му рече:

- Дакле, ти си то био? Ја сам помислио да је то био неки световњак, те сам зато питао.

24. Једном приликом ава Арсеније рече ави Александру:

- Када завршиш са сечом грања, дођи да обедујеш заједно са мном; али ако ти наиђу гости, једи са њима.

Радио је, дакле, ава Александар колико увек и полако. А када је дошао час, имао је још увек грања, па желећи да одржи старчеву реч, сачека да заврши са грањем.

Видевши, међутим, да је овај окаснιο, ава Арсеније обедује, мислећи како овај има госте. А ава Александар, када је увече завршио, пође код њега. А старац га упита:

- Имао си госте?

Овај одговори:

- Не. А он га упита:

- Па како онда ниси дошао?

- Јер си ми рекао: "Када завршиш са сечом грања, дођи". А ја, држећи се твојих речи, нисам дошао, јер сам тек сада завршио.

Старац се задиви због његове доследности и рече му:

- Раније разрешуј свој пост, како би своју службу савршавао и воде узимао. Иначе ће твоје тело брзо ослабити.

25. Посети једном ава Арсеније некакво место, а тамо беше доста трске која се повијала на ветру. И старац запита браћу:

- Какво је то витлање?

А они кажу:

- То је трска.

Каже им старац:

- Заиста, ако неко седи у тиховању и слуша глас врапца, његово срце нема онога истога спокоја; а камоли ви који имате крај себе вијорење ове трске.

26. Причао је ава Данило о томе како су неки од браће, када је требало да пођу у Тиваиду да купе пређу, говорили: "Прилика је да видимо и аву Арсенија". И дође ава Александар и каже старцу:

- Браћа, која су дошла из Александрије, желе да те виде.

Старац одговори:

- Сазнај од њих којим поводом су дошли.

А овај оде и сазна да су они дошли у Тиваиду како би купили пређе, те то исприча старцу. А он каже:

- Онда заиста неће видети лице Арсенијево јер нису дошли због мене већ по своме послу. Угости их и отпусти у миру и реци им да старац не може да их прими.

27. Један монах дође до келије аве Арсенија у Скиту и погледавши кроз вратницу угледа старца који беше цео као пламен. А беше тај монах достојан таквога виђења. И чим је покуцао на врата, изађе старац и угледа монаха заслепљеног. Па му вели:

- Куцаш ли дуго на врата? Јеси ли ишта видео овде?

Он договори:

- Не.

Овај га, поразговаравши са њим, отпусти.

28. Док се ава Арсеније некада налазио у Канопу, дође из Рима некаква врло богата и богобојажљива девица да га види. Прими је архиепископ Теофило, а она га замоли да убеди старца да је прими. И архиепископ дође код њега молећи га:

- Једна девица је дошла из Рима и жели да те види.

Али старац не хтеде да је сусретне. Када су јој, дакле, то јавили, она нареди да се стока испрегне и намири, говорећи:

- Верујем Богу да ћу видети старца. Нисам ни дошла да видим човека (јер у нашем граду је много људи) већ да видим пророка.

И баш када беше стигла у близину старчеве келије, задеси се старац, по промислу Божијем, изван келије; она, како га угледа, падне му пред ноге. А он је љутито подигне и осмотри је говорећи:

- Ако желиш да видиш моје лице, ево, погледај га.

Она, пак, од стида није гледала у његово лице. А старац јој вели:

- Зар ниси чула за моја дела? То треба гледати. Како си се само усудила да начиниш толики пут? Зар не знаш да си жена и да никада не треба никуда да излазиш? Или је то због тога да би се вратила у Рим и рекла осталим женама:

"Видела сам Арсенија", па да се од мора начини пут жена које долазе ка мени? А она каже:

- Ако Господ хоће, нећу пустити никога да дође овамо; али моли се за мене и помињи ме увек.

А он, одговарајући, рече јој:

- Молим се Богу да сећање на тебе избрише из мога срца.

Када је то чула, она изађе врло узнемирана. И тек што је стигла у град, од жалости је спопадне врућица, те она поручи блаженом Теофилу, архиепископу, да је болесна. Он дође до ње молећи је да му исприча шта се догодило. А она му рече:

- Камо среће да нисам ни долазила овамо. Јер, рекла сам старцу: "Помињи ме", а он ми рече: "Молим се Богу да сећање на тебе избрише из мога срца". И ево, ја умирем од жалости.

А архиепископ јој каже:

- Зар не знаш да си жена, а непријатељ се кроз жене бори против светитеља? Због тога је старац онако рекао; а за душу твоју он се непрекидно моли.

И тако се њене помисли исцелише и она се са радошћу врати у своју отаџбину.

29. Причао је ава Данило о томе како је једном приликом дошао ави Арсенију некакав магистријан, доносећи му завет неког његовог племенитог рођака, који му беше оставио врло велико наследство. Но овај, узевши завет, хтеде да га поцепа. А службеник паде пред његове ноге говорећи:

- Молим те, немој то цепати, јер ће ми отићи глава.

А ава Арсеније му каже:

- Ја сам умро пре њега, а он је умро недавно. И пошаље завет назад, не примајући ништа.

30. Говорили су, опет, за њега да је суботом увече на недељу, остављао сунце иза себе и у молитви пружао своје руке ка небу, док му сунце не би опет засијало у лице. И тада би сео.

31. Причало се да су ава Арсеније и ава Теодор из Ферме више од других мрзели човечанску славу. Ава Арсеније, наима, никоме није лако излазио у сусрет, док је ава Теодор излазио у сусрет, али је био као сабља.

32. Једном приликом ава Арсеније беше настањен у доњим крајевима; па како је тамо био узнемираван од света, он одлучи да напусти келију. И не узевши ништа из ње, пође он тако ка својим ученицима, Фаранитима Александру и Зоилу. Рече он, дакле, Александру:

- Устани, отплови горе.

И овај тако учини. А Зоилу рече:

- Пођи са мном до реке и потражи ми лађу која плови наниже ка Александрији, а затим отплови и ти ка своме брату.

А Зоил, потресен тим речима, не рече ништа. И тако се они раздвоје. Спусти се старац, дакле, до крајева Александрије и разболи се великом болешћу. А његови послушници рекоше један другоме: "Да није, можда, неки од нас ожалостио старца, те се он због тога одвојио од нас?" И не могаху код себе пронаћи никакве кривице, нити да су му икада били непослушни. А старац, када је оздравио, рече:

- Отићи ћу ка својим оцима.

И тако, пловећи узводно, дође до Петре, где беху његови послушници. А пошто је био у близини реке; дође некаква етиопска девојка и дотакне се његовог огртача. И старац осети жељу за њом. Девојка му, пак, рече:

- Ако си монах, пођи у гору.

А старац, задивљен њеним речима, рече у себи: "Арсеније, ако си монах, пођи у гору". У том часу сусретну га Александар и Зоил. И пошто му они падоше пред ноге, падне и старац, те сви заплакаше. Рече им старац:

- Зар нисте чули да сам био болестан?

Одговоре му они:

- Да.

Упита их старац:

- Па зашто нисте дошли да ме видите?

Одговори ава Александар:

- У твој одлазак од нас нико није поверовао, а многи су имали духовне штете, говорећи: "Да они нису били непослушни старцу, не би се он одвојио од њих".

Он им вели:

- Људи ће опет рећи да голубица није нашла одмора својим ногама, па се вратила Ноју у барку.

И тако нађу спокоја. А старац остане са њима до своје кончине.

33. Рекао је ава Данило:

Причао нам је ава Арсеније тобоже о неком другом (а вероватно је то био он сам) како је томе старцу, док је седео у келији, дошао глас који је рекао:

- Дођи да ти покажем дела људска.

Овај устане и изађе; а глас га одведе до неког места где му покаже једног Етиопљанина како сече дрва и како је начинио велики товар. Он покуша да га подигне и не могоше; и уместо да одвади од њега, он насече још дрва и дода на товар. И дуго је тако чинио.

И идући мало даље, показа му неког човека како стоји крај једне баре и како црпи воду из ње, преносећи је у један пробушен базен, одакле се та иста вода изливала у бару. И опет му каже:

- Дођи, показаћу ти још.

И он угледа једног свештеника и двојицу људи како седе на коњима носећи попреко по једно дрво; и хтели су да уђу кроз врата, али нису могли јер је дрво било попреко. А ниједан од њих није хтео да понизи себе и да иде иза другог носећи дрво право пред собом. И због тога остадоше изван врата.

- То су, вели, људи који гордо носе некакву вагу праведности, а нису хтели да се понизе и да исправе себе, како би пошли понизним путем Христовим; због тога и остају изван Царства Божијег. А онај што сече дрва јесте човек који има мноштво греха и уместо да се покаје, додаје нова безакоња на своје грехе. А онај што црпи воду јесте човек који, додуше, чини добра дела, али, будући да има у себи и нешто зло, изгубио је због тога и своја добра дела. Треба, дакле, сваки човек да буде трезвен у својим делима, како се не би узалуд трудио.

34. Он исти причао је о томе како су једном приликом дошли из Александрије неки од отаца да виде аву Арсенија. Један од њих беше ујак старога Тимотеја,

архиепископа Александрије, званогa Сиромaх, a имaо је сa собом и свогa нећакa. Старац, пак, тада беше болестан и не хтеде да их сусретне, да не би дошли и други за њима и узнемиравали га. А био је тада у Петри у Троји. Оци се врате ожалошћени. И догоди се тада да дође до најезде варвара, те се он добровољно настани у доњим крајевима. А оци, када то чују, пођу опет да га виде. И он их прими са радошћу. Упита га, пак, један од браће који беше са њима:

- Зар не знаш, аво, да смо долазили да те посетимо у Троји, а ти нас ниси примио?

Старац му одговори:

- Ви сте окусили од хлеба и воде, а ја, чедо моје, наравно, нисам окусио ни хлеба ни воде, нити сам сео, кажњавајући себе, док се нисам уверио да сте стигли у своје место, јер сте се због мене и ви напатили; али опростите ми, браћо.

Они оду веома утешени.

35. Он исти причао је и ово:

Позвао ме је једнога дана ава Арсеније и рекао:

- Успокоји свога оца, да би се он, када пође ка Господу, помолио за тебе и да ти добро буде.

36. Причали су како је ави Арсенију, када се једном разболео у Скиту, дошао свештеник, повео га у цркву, сместио га на поњаву и подметнуо му мало узглавље под главу. А када један од старца дође да га посети и види га на поњави са узглављем под њим, саблазни се, говорећи:

- То ли је ава Арсеније? На томе ли он значи, лежи?

Узевши га на страну, свештеник му каже:

Какав си посао имао у своме селу?

Овај одговори:

- Био сам пастир.

- А како си, вели, проводио свој живот?

Овај одговори:

- Проводио сам га уз много муке.

Опет га упита:

А сада, како живиш у келији?

Овај одговори:

- Више се одмарам.

А он му рече:

- Видиш ли аву Арсенија? Био је отац царевима у свету, а хиљаде слугу, који су сви носили злато и свилу, били су му на располагању; а под њим су биле скупочене простирке. Ти, који си био пастир, ниси се у свету одмарао колико овде; а он, оно изобилје које је у свету имао, овде нема. Видиш ли, дакле, да се ти овде одмараш, а он се пати?

Овај, пак, чувши све то, удиви се врло и начини метанију говорећи:

- Опрости ми, аво, згрешио сам; заиста је то истински пут, јер он је дошао до понижења, а ја до починка.

И старац оде стекавши велику духовну корист.

37. Дође неки од отаца ави Арсенију и тек што покуца на врата, старац отвори, мислећи да је то његов послушник. Али чим виде да је то неко други, он паде ничице пред њим. А овај му вели:

- Устани, аво, да те целивам.

А старац му одговори:

- Нећу устати све док не одеш. Те, иако га је овај дуго молио, старац не уста све докле овај не оде.

38. Причали су како је некакав монах дошао у Скит давиди аву Арсенија. И уђе он у цркву и замоли свештенике да му помогну да види аву Арсенија. А они му кажу:

- Одмори се мало, брате, и видећеш га.

А он рече:

- Нећу јести ништа докле га не сусретнем.

И тако, пошаљу они једнога брата да му помогне, јер старчева келија беше далеко.

И покуцавши на врата, они уђу, целивају старца и ћутке седну. Тада брат који беше из цркве, рече:

- Ја одох, молите се за мене.

А страни брат, не налазећи одважности пред старцем, рече брату:

- Долазим и ја са тобом.

И они заједно изађу. А овај га замоли, говорећи:

- Поведи ме и ави Мојсију који некада беше разбојник.

А када они дођу до аве Мојсија, овај их са радошћу прими и пошто их лепо угости, отпусти их. И рече му брат који га беше водио:

- Ево, одвео сам те једном странцу и једном Египћанин. Који од њих двојице ти се допао?

А овај одговори:

- Мени се, свакако, допао Египћанин.

Када је то чуо један од отаца, помоли се Богу говорећи:

- Господе, објасни ми ту ствар, односно како то бива да један избегава људе ради имена Твога, а други да их срдечно прима, опет ради имена Твога.

И гле, указаше му се две велике лађе у реци, и угледа аву Арсенија и Духа Божијег како у миру плове у једној лађи, аву Мојсија и анђеле Божије у другој, и како га они хране.

39. Причао нам је ава Данило:

- Када је ава Арсеније био близу своје кончине, поручио нам је:

- Немојте се трудити да чините милостињу мене ради; јер ако сам ја чинио милостињу према себи, њу ћу пронаћи.

40. Када је ава Арсеније био на самрти, његови ученици се веома узнемирише. А он им каже:

- Још није дошао час; а када дође тај час, ја ћу вам то рећи. Али ћу се судити са вама пред страшним судиштем ако моје мошти дате некоме.

А они му кажу:

- Не умемо да сахрањујемо. Шта, дакле, да радимо?

Старац им каже:

- Зар не умете да ставите конопац око моје ноге и да ме подигнете на гору?

А старац је и овако говорио:

- Арсеније зашто си напустио свет? Много пута

сам се покајао зато што сам говорио. али ника-да зато што сам ћутао.

А када му се приближила кончина, виде га браћа како плаче, па га питају:

- Заиста, оче, зар се и ти плашиш?

А он им одговори:

- Заиста, страх који је са мном у овоме часу, са мном је откада сам постао монах.

И тако се упокоји.

41. Причали су, пак, да је све време свога живота, док је седео код свога рукодеља, имао некакву крпу у крилу, због суза које су му капале из очију. А када је ава Пимен чуо да се упокојио, заплакао је и рекао:

- Блажен си, аво Арсеније, јер си оплакао себе у овоме свету. Јер, онај који не оплакује себе овде, тамо ће вечно плакати. Било да је то овде добровољно, било тамо од мука, немогуће је не плакати.

42. Приповедао је ава Данило о њему:

- Никада није хтео да говори о питањима из Светога Писма иако је могао да је хтео.

Али ни писмо није лако писао. А када је повремено долазио у цркву, стајао је иза стуба, тако да нико не види његово лице нити да он посматра друге. А његов лик беше анђеоски, као у Јакова. Био је потпуно бео, краснога тела; и био је сув. Имао је дугу браду која је досезала до појаса; трепавице му, пак, беху отпале од плача.

Био је висок, али повијен од старости.

Доживео је деведесет година. Служио је на двору блаженог Теодосија Великог четрдесет година као духовник Аркадија и Хонорија. И у Скиту је проживео четрдесет година, и десет у Троји изнад Вавилона, наспрам Мемфиса, и три године у Каноу у Александрији, док је остале две године провео поново у Троји, где се и упокојио, пошто је у миру и страху Божијем прошао свој животни пут; јер био је благ човек, препун Духа Светога и вере. А мени је оставио свој кожни огртач, белу кошуљу од кострети и сандале од палмова дрвета. А ја, недостојан, носио сам их да бих њима био благословен.

43. Приповедао је, опет, ава Данило о ави Арсенију следеће:

- Позвао је ава једном приликом моје оце, аву Александра и аву Зоила, и понижавајући себе рекао им:

- Пошто ме демони нападају и не знам да ли ме се докопају у сну, придружите ми се ове ноћи и чувајте ме ако задремам на бдењу.

И од вечери седну они ћутке крај њега, један са десне стране, а други са леве. И причају моји оци: Ми заспимо и пробудимо се и не приметимо да је он задремао. А ујутру (Бог зна да ли је то учинио намерно, да бисмо ми мислили да је задремао, или му је збиља наишао сан), он три пута дуну и одмах устаде, говорећи:

- Задремао сам, је ли тако?

А ми одговорисмо:

- Не знамо.

44. Дођу једном старци ави Арсенију и стану га много молити да их прими. И он им отвори. И замоле га да им каже коју реч о тиховатељима који никога не примају.

Старац им вели:

- Када је девица у дому свога оца, многи хоће да се са њом заруче; а када узме мужа, не свиђа се више свима: једни је омаловажавају, а други је хвале, и нема више онога поштовања према њој као раније када је била скривена. Тако је и са стварима душе: од онда када се оне објаве, не могу више никога задовољити.

О АВИ АГАТОНУ

1. Причао је ава Петар, ученик аве Лота:

Био сам једном у келији аве Агатона када дође к њему један монах и рече:

- Желим да живим са браћом; реци ми како да се односим према њима.

Старац му вели:

- Чувај своје гостинство у све дане свога живота као и првога дана када се уселиш код њих, те немој бити слободног понашања према њима.

Упита га ава Макарије:

- Шта је то лоше у слободном понашању? Старац му одговори:

- Слободно понашање личи на велики пожар, те када настане, сви беже испред њега, а он уништава плодове на дрвећу.

Упита га ава Макарије:

- Зар је толико страшно слободно понашање?

А старац рече:

- Нема горе страсти од слободног понашања; јер она рађа све остале страсти. Не би требало трудбеник да се слободно понаша, чак ни онда када је сам у својој келији. Јер, знам да је један брат, који је дуго пребивао у келији у којој беше један креветић, причао како је отишао из те келије и не би ни приметио тај креветић да му други нису то рекли. Такав је он трудбеник и подвижник.

2. Рекао је ава Агатон:

- Монах не сме да допушта својој савести да га оптужује за било какву ствар.

3. Рекао је још:

- Без држања божанских заповести не може човек напредовати ни у једној врлини.

4. Рекао је још:

- Никада нисам заспао имајући нешто против некога нити сам оставио некога да заспи имајући нешто против мене, ако је то било у мојој моћи.

5. Причало се како су неки дошли ави Агатону чувши да он има велику моћ, па желећи да искушају да ли се он љути, кажу му:

- Ти си Агатон? Чули смо о теби да си блудник и гордељивац.

А он рече:

- Да, тако је.

И кажу му:

- Ти си Агатон, брбљивац и оговарач?

А он рече:

- Ја сам.

Опет му кажу:

- Ти си Агатон, јеретик?

А он одговори:

- Нисам јеретик.

Они га стадоше преклињати и говорити:

- Реци нам зашто си прихватио све што смо ти рекли, а ову реч ниси претрпео.

Рече им:

- Оно прво приписујем себи, јер то је на корист мојој души; али бити јеретик значи бити одвојен од Бога, а ја не желим да се одвојим од Бога.

А они, чувши то, задиве се његовом расуђивању и оду учвршћени у вери.

6. Причало се како је ава Агатон провео доста времена градећи келију заједно са својим ученицима; а када су завршили са келијом, уђу, коначно, и настане се у њој. Прве недеље он, међутим, угледа нешто што му се не допаде, па рече својим ученицима:

- Устаните, идемо одавде. А они се врло узнемире, те кажу:

- Ако си имао на уму да идемо, зашто смо подносили толики труд градећи келију?

И опет ће се људи саблазнити о нас и рећи ће: "Гле, они немирни опет одоше".

Видећи, пак, њихову малодушност, старац им вели:

- Нека се неки и саблазне, али са друге стране, некима ће то бити на корист, јер ће рећи: "Благо њима, јер су се Бога ради преселили и презрели све друго". У сваком случају, ко хоће да пође, нека пође, ја сада одлазим.

Они се баце пред њим на тло, молећи га да им допусти да пођу са њим.

7. Причало се о њему да је много пута одлазио имајући у својој кошари само нож.

8. Питали су аву Агатона:

- Шта је веће: телесни труд или уздржаност онога што је унутар човека?

А старац одговори:

- Човек је сличан дрвету. Наиме, телесни труд је лишће, а уздржаност онога што је унутра јесте плод. Јер, према ономе што је писано да "свако дрво које не рађа добра рода сече се и у огањ баца", јасно је да се треба старати за плод, односно за уздржање ума. А потребан је и покривач и украс од лишћа, а то је телесни труд.

9. Питала су га опет браћа:

- Која врлина, оче, између свих подвига захтева највише труда?

Он им одговори:

- Опростите ми, мислим да нема већег труда од молитве Богу. Кад год човек жели да се моли, желе и непријатељи да га прекину у томе; јер знају да их ништа не може спречити осим молитве Богу. И било какав живот да води човек, бивајући у њему истрајан, стиче спокојство; а молитва захтева борбу до последњег даха.

10. Био је ава Агатон мудар у расуђивању, неуморан телом, задовољан свачим, како у рукодељу тако и ухрани и облачењу.

11. Исти тај ава путовао је са својим ученицима. И један од њих, нашавши на путу малено зрно зеленог грашка, упита старца:

- Оче, допушташ ли да га узмем?

Старац га, чудећи се, погледа и рече:

- Јеси ли га ти тамо ставио?

Брат одговори:

-Не.

А старац му рече:

-Како, дакле, хоћеш да узмеш оно што ниси оставио?

12. Један брат дође ави Агатону, па му рече:

Допусти ми да станујем са тобом.Долазећи, он на путу нађе један мали сапун и понесе га. А старац вели:

- Где си нашао сапун?

Одговори брат:

- Нашао сам га корачајући путем и узео сам га.

Старац му вели:

- Ако си дошао да се настаниш код мене, како си узео оно што ниси оставио?

И пошаље га да понесе сапун тамо одакле га је узео.

13. Упита неки брат старца:

- Добио сам заповест, а где је заповест тамо је и борба са искушењем. Желим, дакле, да пођем зањом, а бојим се искушења.

А старац му каже:

- Кад би то био Агатон, он би извршио заповест и победио би искушење.

14. Када једном приликом због некаквог случаја беше сазван сабор у Скиту и донета одлука, дође исти тај Агатон и каже им:

- Нисте донели добру одлуку.

А они му кажу:

- Ко си уопште ти који говориш?

А он рече:

- Син човечији. Јер, писано је: "Говорите ли заиста истину, силни? Судите ли право, синови човечији?"

15. Причали су како је ава Агатон три године провео држећи каменчић у устима док није успео да ћути.

16. Причали су још за њега и за аву Амуна да су, продајући посуде, говорили цену само једанпут и да су, спокојно ћутећи, примали оно што им се даје; и опет, када су желели нешто да купе, ћутке су пружали колико је тражено и узимали суд, не говорећи ништа.

17. Исти ава Агатон је причао:

- Никада нисам дао милостињу, али моје давање и примање било је милостиња јер сам схватао да је добит мога брата дело плодносно.

18. Он исти, када би нешто видео, а његова помисао хтела да то осуди, говорио је себи:

- Агатоне, немој то чинити.

И тако би му се помисао умирила.

19. Он исти је говорио:

- Осорног човека, чак и ако мртве васкрсава, Бог не прихвата.

20. Имао је некада ава Агатон двојицу ученика који су, као отшелници, живели одвојено. Једнога дана, дакле, упита он једнога од њих:

- Како проводиш време у својој келији?

А он одговори:

- Не једем до вечери, а онда поједем две корице хлеба.

Вели му старац:

- Добар јеловник, за њега не треба много труда.

А другога упита:

- А како ти?

А он одговори:

- Не једем два дана, а онда поједем две корице хлеба.

Вели му старац:

- Велики је твој труд. Ти водиш двоструку борбу: јер ако неко једе свакога дана и не може се наситити, мучи се. Има и други који хоће да не једе два дана и да се насити; а ти, постевши двоструко, не можеш се наситити.

21. Неки брат упита аву Агатона о блуду. А овај му каже:

- Пођи, положи своју немоћ пред Бога и наћи ћеш спокоја.

22. Разболе се једном приликом ава Агатон и један други старац. И док су лежали у келији, један брат читаше из Књиге Постања, те стигне до поглавља где Јаков вели: "Јосифа нема, Симеона нема, па хоћете и Венијамина да узмете; свалили бисте ме стара с тугом у гроб". А старац рече на то:

- Нису ли ти довољни осталих десет, аво Јакове? Ава Агатон му вели:

- Ћути, старче. Ако Бог то оправдава, ко је онај ко ће о томе да расуђује?

23. Рекао је ава Агатон:

- Ако постоји неко кога веома љубим, а схватим да ме он води у прегрешење, одсечем га од себе.

24. Рекао је још:

- Свакога часа човекова пажња треба да је управљена ка суду Божијем.

25. Једном приликом, док су браћа говорила о љубави, рече ава Јосиф: "Знамо ли ми шта је љубав?" И исприча како је ава Агатон имао један ножић, и дође му један од браће и стаде да га хвали, а старац га не пусти да оде пре но што узме тај ножић.

26. Говорио је ава Агатон:

- Кад би ми било могуће да пронађем некога губавца и да му дам своје тело, а да узмем његово,
био бих срећан. Јер, то би била савршена љубав.

27. Причали су и о томе како је ава Агатон, када је једном приликом дошао у град да прода судове, наишао на тргу на некога странца који беше пао болестан и о коме се нико није старао. И старац, изнајмивши келију, остане са њим и од свога рукодеља плати закуп, а оно што му је преостало потроши за потребе болесникове; и остане он са њим четири месеца, докле болесник не оздрави. И тако старац са миром пође ка својој келији.

28. Причао је ава Данило: Пре него што је ава Арсеније дошао ка мојим старцима, они су били са авом Агатоном. А ава Агатон је волео аву Александра, јер је овај био подвижник и веома благочестив. И догоди се да су сви његови ученици прали калемове у реци; а ава Александар је прао мање од њих. И остала браћа кажу старцу:

- Брат Александар не ради ништа.

А он, желећи да га поправи, рече му:

- Брате Александре, пери их добро, јер су од струкова.

А овај, чим је то чуо, ожалости се. Али га старац затим утеши говорећи:

- Зар ја не знам да ти добро радиш? Али сам ти то

рекао пред њима да бих твојим послушањем излечио њихове помисли, брате.

29. Причали су како се ава Агатон старао о томе да испуни сваку заповест. Када би путовао барком, први се прихватао весла. Када би га, пак, посећивала браћа, он би одмах по молитви својим рукама простирао трпезу, јер је био испуњен љубављу Божијом. А када је требало да умре, остао је три дана отворених, али непомичних очију. А браћа су га дотицала, питајући:

- Аво Агатоне, где си?

Одговори им:

- Пред судиштем Божијим стојим.

Питају га:

- А плашиш ли се?

Одговори им:

- Увек сам се, колико сам могао, трудио да се држим свих заповести Божијих. Али човек сам и

одакле да знам је ли моје дело угодно Богу?

Упитају га браћа:

- Зар ниси сигуран да је твоје дело по вољи Божијој?

Старац одговори:

- Нисам сигуран, све док не сусретнем Бога. Јер, једно је суд Божији, а друго човечији.

И док су хтели да га упитају за још једну поуку, он им вели:

- Учините ми по вољи, немојте сада говорити, јер сам заузет.

И он са радошћу сконча. Видели су га да одлази онако као када неко поздравља

своје пријатеље и вољене. А имао је у свему велико уздржање и говорио:
- Без уздржања, човек не може напредовати ни у једној врлини.

30. Изађе једном ава Агатон у град како би продао нешто судова и нађе крај пута неког богаља. Рече му богаљ:

- Куда идеш?

Одговори му ава Агатон:

- У град да продам судове.

Рече му овај:

- Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо

Старац га упрти и понесе у град. Овај му вели:

- Положи ме тамо где продајеш судове.

Он тако и учини. А када је продао један суд, упита га богаљ:

- За колико си га продао?

Он одговори:

-За толико.

Овај му рече:

- Купи ми погачу.

Старац му купи. А затим опет прода суд. А овај га пита:

- А ово за колико?

Он одговори:

-За толико. Овај му рече:

-Купи ми ово.

И старац купи. А када је продао све судове и хтео да пође, вели му богаљ:

- Одлазиш?

Он одговори:

-Да.

Овај му рече:

- Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо где си ме нашао.

Старац га упрти и понесе до његовог места. А овај му вели:

- Благословен си, Агатоне, од Господа и на небу и на земљи.

А он, подигавши очи, не виде никога, јер оно беше анђео Господњи који који беше дошао да би га искушао.

О АВИ АМОНУ

1. Замоли један брат аву Амона:

- Реци ми неку поуку. А старац вели:

- Пођи, имај на уму оно што имају злоделци који су у тамници. Јер, они стално питају људе где је господар и када долази; и плачу од ишчекивања. Тако и монах треба увек да пази и да испитује своју душу, говорећи: "Авај мени! Како ћу се моћи појавити пред престолом Христовим? И како ћу се оправдати пред Њим?" Ако увек тако будеш чинио, можеш се спасти.

2. Причало се за аву Амона како је убио једну гују. Наиме, када једном пође у пустињу да захвати воде из баре и угледа змију, он је погледа у лице и рече:

- Господе, неко мора умрети - или она или ја.
И змија одмах крепа, силом Божијом.

3. Говорио је ава Амон:

- Четрнаест година сам провео у Скиту, молећи се Богу дању и ноћу да ми подари снагу да победим јарост.

4. Причао нам је неки од отаца како беше некакав трудољубиви старац у Келијама који је носио рогозни огртач; и пође он једном приликом да посети авуАмона.

Угледа га старац Амон где носи рогозни огртач, па му вели:

- То ти ничему не користи.

А старац му каже:

- Узнемиравају ме три помисли: или да се вратим у пустиње, или да пођем у стране крајеве где ме нико не познаје, или да се затворим у келију и да никога не срећем, једући свака два дана.

Одговори му старац Амон:

- Ниједно од то троје није ти на корист већ је најбоље да седиш у својој келији, да помало једеш сваки дан, да увек имаш у своме срцу речи цариникове - и спашћеш се.

5. Догоди се да браћа осете чамотињу у своме месту, па, желећи да га напусте, пођу ави Амону. Кад гле, старац силажаше лађом и, угледавши их како корачају обалом реке, рече морнарима:

- Искрцајте ме на обалу.

И позвавши браћу, старац им рече:

- Ја сам Амон коме хоћете да пођете.

И пошто утеши њихова срца, убеди их да се врате онамо одакле су пошли. Јер, оно што је њима сметало није изазвало духовну штету већ људску чамотињу.

6. Дође једном приликом ава Амон да пређе реку. Видевши да барку још припремају, он седне покрај ње. Кад гле, дође једна друга лађа на то исто место и укрца људе који беху тамо. Па веле старцу:

- Хајде и ти, аво, укрцај се са нама.

Он одговори:

- Ја се не пењем, осим у јавну барку.

А имао је са собом сноп палмових нити, те је седео и плео уже, а затим га поново расплитао, све док барка не беше спремна. И тако се укрца на њу. А браћа направе пред њим поклон, говорећи:

- Зашто си то учинио?

А старац им вели:

- Да не бих увек са помишљу ступао у дело. Али и то је пример да спокојно корачамо путем Божијим.

7. Пође једном ава Амон да посети аву Антонија, па залута на путу и седне да мало одспава; а када устане од сна, он се помоли Богу говорећи:

- Молим Те, Господе Боже мој, немој погубити своје створење.

И укаже му се као некаква рука која је висила са неба и показиваше му пут све док није дошао и стао пред пећину аве Антонија.

8. О томе ави Амону пророковао је ава Антоније, говорећи:

- Напредоваћеш у страху Божијем.

И изведе га изван келије, покаже му један камен и каже:

- Грди овај камен и удари га.

И овај учини тако. А ава Антоније га упита:

- Је ли камен ишта прозборио?

Овај одговори:

-Не.

А ава Антоније му рече:

- И ти ћеш dospети до те мере.

Што се и збило. Јер, ава Амон беше толико напредовао да од мноштва добротe није ни знао за злобу. И тако, када је постао епископ, доведу му девојку која беше затруднела и кажу му:

-Тај и тај је то учинио; подај им епитимију. А он, међутим, пошто осени крсним знаком њен стомак, заповеди да јој дају шест пари плахти, рекавши:

- Да не би случајно, када пође да роди, умрла или она или дете, па нема у чему да се погребе.

А они, који су дошли да је оптуже, кажу му:

- Зашто си то учинио? Подај им епитимију.

Он им, пак, каже:

- Видите ли, браћо, близу је смрти. И шта ја могу да учиним?

И он је отпусти. И не усуди се старац никога да осуди.

10. Дође једном приликом ава Амон на једно место да једе, а тамо се налазио некакав брат који беше на лошем гласу. И догоди се да наиђе једна жена и уђе у келију брата који беше на лошем гласу. А када то сазнају житељи тога места, узнемире се и сакупе како би га изагнали из келије. И знајући да је епископ Амон у томе месту, они дођу да га замоле да пође са њима. Онај брат, пак, сазнавши за то, узме жену и сакрије је у једну велику бачву. А када гомила дође, ава Амон, видевши шта се збило, Бога ради прикрије целу ствар. Наиме, ушавши унутра, он седне на бачву и заповеди да се претражи келија. Пошто су је, дакле, претражили и нису нашли жену, ава Амон рече:

- Чему све то? Нека вам Бог опрости.

И помоливши се, заповеди да сви изађу. И држећи братовљеву руку, он му рече:

- Пази на себе, брате.

И рекавши то, отиде.

11. Питали су аву Амона која су то "уска врата и тесан пут", а он одговори:

-Узак и тескобан пут је овај: борити се против својих помисли и одсецати своје жеље ради Бога. А то значи: "Ето, ми смо оставили све и за Тобом пошли".

О АВИ АХИЛУ

1. Дођу једном ави Ахилу у посету три старца, а један од њих беше на лошем гласу. И рече му један од стараца:

- Аво, начини ми једну мрежу.

А он одговори:

- Нећу је начинити.

Други рече:

- Учини ми по вољи, да бисмо те помињали у манастиру.

А он одговори:

- Немам времена.

Рече му трећи, који је био на злу гласу:

- Начини мени једну мрежу, да имам нешто из твојих руку, аво. А старац му одмах одговори:

- Начинићу ти је.

Двојица стараца га насамо упиташе:

- Како то, ми смо те молили и ниси хтео да нам начиниш, а њему си рекао:

"Начинићу ти је"?

Старац им одговори:

- Вама сам рекао: "Нећу вам начинити", и нисте се ожалостили, јер нисам имао времена; али ако не учиним и њему, рећи ће себи:

"Старац није хтео да ми учини јер је чуо за мој грех", и тако одмах сечемо уже.

Разгалио сам његову душу, како се тај човек не би утопио од жалости.

2. Причао је ава Витим: Док сам једном силазио у Скит, дају ми неки људи мало јабука, да их дам старцима. И ја покуцам на врата аве Ахила да му их дам. А он ми рече:

- Заиста, брате, нисам желео да ми сада покуцаш на врата, па све када би то била мана; не иди ни у друге келије.

Ја, дакле, пођем у своју келију и понесем јабуке у цркву.

3. Дође једном ава Ахил у келију аве Исаије у Скиту и затекне га како једе; наиме, беше ставио у тањир мало соли и воде. А када старац виде како је овај то сакрио иза ужади, рече му:

- Реци ми, шта си јео?

А он одговори:

- Опрости ми, аво, јер сам кресао гране и усред припеке се попео горе и ставио у уста хлеба и соли; а од припеке ми се осушило ждрело те хлеб није силазио низ грло. Због тога бејам приморан да ставим мало воде у со, да бих тако могао јести.

Али опрости ми. А старац вели:

- Дођите да видите Исаију како једе супу у Скиту. Ако хоћеш да једеш супу, пођи у Египат.

4. Посети један од стараца аву Ахила и виде како он пљује крв из уста. И упита га:

- Шта је то, оче?

А старац одговори:

- То је реч за једнога брата који ме је ожалостио, а ја сам се борио да му је не

изговорим и молио сам Бога да се она одузме од мене; и реч постаде као крв у мојим устима и ја сам је испљунуо, и успокојио се, и заборавио жалост.

5. Причао је ава Амоје: Посетимо ава Витим и ја аву Ахила и чујемо га како изучава речи "Не бој се, Јакове, да сиђеш у Египат". И много времена провео је изучавајући их. И тек што смо покуцали, он нам отвори и упита:

- Одакле сте?

И уплашивши се да кажемо: "Из Келија", одговоримо:

- Са Нитријске горе.

Он рече:

- Шта ми је чинити, пошто долазите из далека? И он нас уведе. И нађемо га како ноћу прави много ужади и замолимо га да нам каже какву поуку. А он рече:

- Од вечери до сада исплео сам двадесет хвати а, наравно, није ми потребно толико. Али учинио сам то да се не би како Бог расрдио и рекао: "Зашто, иако си могао да радиш, ниси радио?", и зато се трудим да учиним колико могу.

И ми одемо од њега задивљени.

6. Једном приликом, опет, посети један велики старац из Тиваиде аву Ахила и рече му:

- Аво, мучим се због тебе.

А он му вели:

- Иди и ти, старче, зар се сада због мене мучиш?

А старац из смирења рече:

- Да, аво.

А беше тамо и некакав слеп и хром старац, који сеђаше крај врата. И вели му тај старац:

- Хтео сам да седим овде неколико дана, али због овога старца не могу да седим.

Чувши то, ава Ахил се задиви старчевом смирењу, и рече:

- То није блуд већ завист лукавих демона.

О АВИ АМОЈУ

1. Причало се за аву Амоја како, када је одлазио у цркву, није допуштао своме ученику да корача покрај њега већ далеко од њега, а када је овај долазио да упита о својим помислима, он би му само одговорио и одмах га одгонио, говорећи:

- Да не би неким случајем када говоримо о духовној користи искрсла каква туђа реч, због тога ти не допуштам да си крај мене.

2. Говорио је ава Амоје ави Исаји у почетку:

- На шта ти сада личим?

Овај му одговори:

- На анђела, оче.

А касније је говорио:

- На шта ти сада личим?

А овај одговара:

- На Сатану; а ако ми кажеш благу реч, биће ми као мач.

3. Причали су како је ава Амоје био болестан и дуго година лежао у постељи, и никада није допуштао својој помисли да се бави унутрашњим стварима келије и да види шта тамо има. Јер, због болести су му доносили многе дарове. И затварао је очи када је његов ученик Јован улазио и излазио, да не би видео шта он чини. Јер је знао да је он веран монах.

4. Причао је ава Пимен како је неки брат посетио аву Амоја, тражећи од њега поуку. Иако је овај био са њим седам дана, старац му није одговорио; отпуштајући га, он му, пак, рече:

- Пођи, пази на себе; моји греси сада постадоше мрачан зид између мене и Бога.

5. Причали су за аву Амоја како је произвео педесет мерица жита да би га некад користио, и ставио га на сунце. И пре него што се оно добро осуши, старац угледа на томе месту нешто што му не беше од духовне користи. Па рече својој духовној деци:

- Пођимо одавде. Они се веома ожалосте. А старац, пошто их виде жалосне, рече им:

- Жалите за хлебовима? Заиста, ја сам видео неке који су одлазећи оставили за собом украшене полице са књигама повезаним у кожу. Нису ни полице за собом затворили, већ су одлазили остављајући их отворене.

О АВИ АМУНУ НИТРИЈСКОМ

1. Ава Амун Нитријски посети аву Антонија и каже му:

-Ја улажем више труда од тебе. Како се, дакле, твоје име више прославило пред људима од мојега? Вели му ава Антоније:

- Јер ја више љубим Бога него ти.

2. Причали су о томе како је ава Амун провео два месеца са једном мерицом јечма. Посети он једном аву Пимена и каже му:

- Када пођем у келију свога ближњег или када он посети мене због неке своје потребе, прибојавамо се разговора, да не би случајно искрсла каква непожељна реч. Старац му вели:

- Добро чиниш јер младост захтева опрез. А ава Амун га упита:

- А како су старци чинили?

Он му одговори:

-Напредујући у врлинама, старци нису имали у себи ништа друго, или непожељно у устима, да би то говорили.

- Ако се, дакле, појави потреба, вели он, да говорим са ближњим, мислиш ли да треба да говорим из Писма или из поука старца?

Старац му рече:

- Ако не можеш да ћутиш, добро је да радије говориш из поука старца, а не из Писма; јер то је не мала опасност.

3. Дође један брат из Скита ави Амуну и каже му:

- Шаље ме мој отац по послушању, а ја се плашим блуда.

Старац му вели:

- У који час ти дође искушење, реци: "Боже сила, молитвама мога оца, избави ме".

Једнога дана, дакле, затвори једна девица врата пред њим. А он рече снажним гласом: "Боже мога оца, избави ме". И одмах се обрете на путу ка Скиту.

О АВИ АНУВУ

1. Причао је ава Анув о томе како су ава Пимен и остала његова браћа, који су из исте утробе потицали и који су се као монаси подвизавали у Скиту, када су дошли Мазичани и опустошили га по први пут, отишли оданде и дошли у место звано Теренутин, док одлуче где треба да остану. И остану тамо неколико дана у некој старој палати. А ава Анув рече ави Пимену:

- Учини ми по вољи, ти и твоја браћа, па нека се свако засебно повуче у тиховање, и да не сусрећемо један другога ове недеље.

А ава Пимен рече:

- Учинићемо како желиш.

И тако и учине. А тамо у олтару беше некакав камени кип. А ава Анув је рано јутром устајао и бацао се камењем у лице кипа, а увече му је говорио:

- Опрости ми.

И он наврши недељу дана чинећи тако. А у суботу се сусретну међусобно и ава Пимен рече ави Ануву:

- Видео сам те, аво, ове недеље како бацаш камење у лице кипа и како правиш поклоне предњим; зар верник чини такве ствари?

А старац одговори:

- И ту ствар сам због вас чинио. Када сте видели како бацам камење у лице кипа, је ли он говорио или се жестио? Ава Пимен одговори:

- Не.

- И опет, када сам правио поклоне пред њим, је ли се узбудио и рекао: "Не опраштам".

Ава Пимен одговори:

- Не.

А старац рече:

- А нас је, дакле, седморица браће; ако хоћете да живимо заједно, будимо као тај кип који се било да је вређан било да је хваљен, не узбуђује. А ако не желите тако да буде, ево, на олтару је четворо врата: сваки нека иде куда жели.

Они падну ничице говорећи ави Ануву:

- Како ти хоћеш, оче, чинићемо и слушати што нам кажеш.

Причао је, пак, ава Пимен:

Живели смо заједно све своје време, чинећи оно што каже старац, који једнога од нас одреди за економа, те што нам је он давао то смо јели, и било је немогуће да неко од нас каже: "Донеси нам нешто друго", или да каже: "Нећемо то да једемо".

И провели смо своје време у спокоју и миру.

2. Рекао је ава Анув:

- Откада је нада мношћу призвано име Христово, није изашла лаж из мојих уста.

О АВИ АВРАМУ

1. Причали за некога старца како је провео педесет година не једући хлеба и не пијући лако вина. И говорио је:

- Усмртио сам блуд, и среброљубље, и таштину. А када је ава Аврам чуо да је овај то рекао, дође код њега и вели му:

- Јеси ли ти рекао те речи?

Овај одговори:

-Да.

И вели му ава Аврам:

- Ево, улазиш у своју келију и затичеш на својој асури жену; можеш ли да замислиш да није жена? Овај одговори:

- Не; али ћу се борити против помисли да је дотакнем.

Рече му, дакле, ава Аврам:

- Ето, ниси усмртио страст већ она живи; али је само спутана. И опет, док ходаш, па угледаш камење и шкољке, а између њих злато; може ли твој ум да посматра злато као камење и шкољке?

Овај одговори:

- Не; али ћу се борити против помисли да га узмем.

А старац рече:

- Ето, живи, али је спутана.

Вели опет ава Аврам:

- Ево, чуо си о двојници браће, како те један љуби, а други те мрзи и говори против тебе; па ако дођу ка теби, хоћеш ли се према обојници односити на исти начин?

Овај одговори:

- Не; али ћу се борити против помисли, како бих чинио добро ономе који ме мрзи исто као и ономе који ме воли.

Рече ава Аврам:

-Дакле, страсти живе, само што су спутане од стране светитеља.

2. Упита један брат аву Аврама:

- Ако се деси да једем много пута, шта је то?

И одговарајући, старац рече:

- Шта говориш, брате? Толико много једеш? Или можда мислиш да си на орање дошао?

3. Причао је ава Аврам о некаквом старцу из Скита који је био писар и који није јео хлеб. Дође му, дакле, један брат молећи га да му напише књигу. Старац, пак, имајући свој ум у созерцању, напише књигу изостављајући стихове и не стављајући правописне знаке. А брат, када узме књигу и хтеде да је обележи знацима, нађе да су у њој изостављене многе речи. И он каже старцу:

- Недостају стихови, аво.

Вели му старац:

- Пођи, примени најпре оно што је написано, а затим дођи да ти напишем и оно што недостаје.

О АВИ АРИСУ

1. Посети ава Аврам аву Ариса. И док је седео, дође један брат ка старцу и каже му:

- Реци ми шта да чиним да се спасем?

Овај му вели:

- Пођи, проведи ову годину једући увече хлеб и пијући воду, па опет дођи и рећи ћу ти.

Он отиде и поступи тако. А када се наврши година, брат опет дође к ави Арису.

Догоди се тада да је тамо био и ава Аврам. И старац опет рече брату:

- Пођи, и ову годину једи свака два дана. А када брат оде, ава Аврам рече ави

Арису:

- Зашто свој браћи одређујеш тако лак јарам, а томе брату си наметнуо тешко бреме?

Одговори му старац:

- Браћа како долазе да траже тако и одлазе; а овај долази да чује поуку Бога ради. А пошто је трудољубив, шта год да му кажем, он ревносно учини. Због тога му ја и говорим реч Божију.

О АВИ АЛОНИЈУ

1. Рекао је ава Алоније:

- Ако човек не каже у срцу своме: "У свету смо само ја и Бог", неће имати спокоја.

2. Рекао је још:

- Да нисам уништио све, не бих могао себе изградити.

3. Рекао је још:

- Ако жели, човек од јутра до мрака може доспети до божанске мере.

4. Упитао је једном ава Агатон аву Алонија, говорећи:

- Како бих могао да уздржим свој језик да не говори лажи?

Одговори му ава Алоније:

- Ако не лажеш, учинићеш многе грехе.

А овај упита:

- Како?

Старац му рече:

- На пример, два човека изврше пред тобом убиство, а један од њих побегне у твоју келију. И гле, управитељ га тражи и пита те: "Је ли се пред тобом збило убиство"?

Ако не слажеш, предаћеш човека у смрт. Радије га остави пред Богом без окова; јер

Он све зна.

О АВИ АПФИСУ

1. Причали су како је епископ Оксиринха, по имену Апфис, када је био монах

проводио врло тежак живот. А када је постао епископ, хтео је да води исти тежак

живот и у свету, али му то није успевало. И он падне ничице пред Богом говорећи:

- Није ли можда, због тога што сам епископ, благодат одступила од мене?

И открије му се:

- Не; али тада си био у пустињи, и пошто не беше људи, Бог је помагао; а сада си у свету и помажу ти људи.

О АВИ АПОЛОСУ

1. Бејаше у Келијама некакав старац по имену Аполос; и сваки пут када би неко долазио код њега по било каквом послу, он би радосно полазио за њим говорећи:
- Данас ћу радити са Христом за своју душу; јер то је њена плата.

2. Говорило се за неког аву Аполоса у Скиту да је био прост пастир. А када једном приликом угледа трудну жену како ради у пољу, подстакнут од стране ђавола, он рече: "Хоћу да видим како је смештено дете у утроби". И распоривши је, виде дете у њој. И сместа га нешто прободу у срцу и он ганут дође у Скит и исприча оцима шта је учинио. И зачује их како поју: "Дани наших година су све у свему седамдесет година, а када су моћи велике, осамдесет; а више од тога је труд и мука". А он им рече:

- Имам четрдесет година, а до сада нисам начинио ни једну молитву; а сада, ако поживим још четрдесет година, нећу престати да се молим Богу да ми опрости моје грехе.

И није више радио чак ни рукодеље већ се увек молио, говорећи:

- Сагрешио сам као човек, опрости ми као Бог.

И та његова молитва постане његов рад и дању и ноћу. А беше тамо некакав брат који је живео са њим и који га је чуо како говори:

- Узнемирио сам те, Господе, пусти ме да мало починем.

И то му је било потврда да му је Бог опростио сва његова сагрешења, па чак и према оној жени; али за дете није имао потврде. И рече му један од старца:

- И за грех према детету Бог ти је опростио, али те оставља у патњи, јер је то корисно твојој души.

3. Исти он говорио је о сусрету са браћом:

- Треба да се клањамо пред браћом која долазе; јер не клањамо се њима већ Богу. Јер, вели, када си видео брата, видео си Господа Бога свога; а то смо, наиме, примили од Аврама. А када примате госте, присилите их на одмор; јер и то смо научили од Лота који је анђеле присилио на одмор.

О АВИ АНДРЕЈУ

1. Говорио је ава Андреј:

- Монаху приличи ово троје: странствовање, сиромаштво и ћутање у смирењу.

О АВИ АЈОСУ

1. Говорили су о некаквом старцу у Тиваиди, о ави Антиану, да је у својој младости учинио многа добра дела, а у старости постао немоћан и слеп. А браћа стану да му указују велику пажњу у његовој болести и да му стављају храну у уста. Па упитају

о томе аву Ајоса:

- Шта бива од таквог великог старања?

А он им вели:

- Кажем вам, ако његово срце пожели и он се радо сагласи, те поједе мало од палмова плода, Бог то одузима од његовог труда; а ако се, пак, не сагласи, већ узима не желећи, Бог ће сачувати његов труд неокрњеним, јер је присиљен против своје воље; а и они ће имати своју плату.

О АВИ АМОНАТУ

1. Дође једном приликом некакав велможа у Пилусион и хтеде да, као од световњака, затражи порез по глави и од монаха. И сабере се читаво братство код аве Амоната због тога, те изаберу неколико отаца да пођу к цару. А ава Амонат им каже:

- Није потребан тај труд већ се радије повуците у своје келије и постите две недеље, а благодаћу Христовом ја ћу сам уредити ту ствар. И браћа пођу у своје келије, а старац се повуче у своју келију. Када се, дакле, наврши четрнаест дана, браћа не буду задовољна старцем, јер га не видеше никако да се креће, па кажу:

- Упропастио је старац нашу ствар. А петнаестог дана сабере се братство по договору, и старац дође пред њих носећи са собом запечаћену заповест од цара. Видевши то, браћа се зачуде и упитају:

- Када си је донео, аво? А старац им вели:

- Верујте ми, браћо, да сам ове ноћи ишао к царуи он је саставио ову заповест. И дошавши у Александрију, добио сам потпис од власти. Те дођох ка вама.

А они, чувши то, веома се уплаше и начине поклон пред њим; а њихова ствар би сређена и више их власт није узнемирала.

В

О СВЕТОМ ВАСИЛИЈУ ВЕЛИКОМ

Причао је неко од стараца како је свети Василије, посетивши заједницу, после пригодне поуке, рекао игуману:

- Имаш ли овде брата који има послушања? А овај му вели:

- Сви су они твоје слуге и старају се да спасу душу, владико.

Он га опет упита:

- Имаш ли некога ко заиста има послушања?

А овај му доведе једнога брата и свети Василије га узме за служитеља при јелу. И после јела брат му даде да се умије. А свети Василије му каже:

- Дођи, и ја ћу теби посути да се умијеш.

И овај пристаде да му Василије поспе воду. А он му вели:

- Када уђем у олтар, дођи да те рукоположим за ђакона.

И пошто се тако збуде, он га учини свештеником и поведе га са собом у епископију због његовог полушања.

О АВИ ВИСАРИОНУ

1. Причао је ава Дула, ученик аве Висариона: Када смо једном ишли обалом, ожедним и кажем ави Висариону:

- Аво, врло сам жедан.

А старац, помоливши се Богу, рече:

- Пиј из мора.

И вода постаде слатка и ја се напих. Те ја напуних и свој крчаг, да не бих случајно успут ожеднео. Када то виде, старац ми рече:

- Зашто си га напунио? Рекох му:

- Опрости ми, учинио сам то да не бих успут

ожеднео. А старац рече:

- Бог је овде, и свугде је Бог.

2. Једном другом приликом, када је била потреба, он се помоли и пређе реку Хрисороас ходајући по њој и оде на другу обалу. А ја задивљен, направим поклон пред њим, говорећи:

- Шта су осећале твоје ноге док си ходао по води? А старац рече:

- До чланака сам осећао воду; а остало је било чврсто.

3. Другом приликом, опет, док смо ишли некоме старцу, дође сунце на запад. А старац се помоли, рекавши:

- Молим те, Господе, нека се сунце заустави док стигнем до твога слуге.

И тако се и догоди.

4. Другом приликом, опет, дођу оци у његову келију и затекну га како стоји на молитви са рукама пруженим ка небу; и остане он у том положају четрнаест дана.

А после тога ме позове и каже:

- Следи ме.

И пошто изађосмо, упутимо се у пустињу. А ја ожедневши, рекох:

- Аво, жедан сам.

А старац, узевши мој крчаг, удаљи се на одстојање једног хица каменом, па помоливши се Богу, донесе ми га пуног воде. И тако корачајући дођемо пред једну пећину, и ушавши унутра нађемо некога брата како седи и плете ужад. Он не погледа у нашем правцу, нити нас поздрави нити, пак, хтеде да уопште започне разговор са нама. Старац ми рече:

- Пођимо одавде. Јасно је да старац неће разговарати са нама.

И ми се упутимо ка Ликосу, док не стигосмо до аве Јована. Па пошто изменимо са њим целиве, помолимо се Богу. Затим они седну да поразговарају о виђењу које је старац угледао. А ава Висарион рече како је одлучено да нестане идолопоклоничких светилишта. Заиста, тако се и збуде, те она буду уништена. А при повратку, прођемо поново покрај пећине у којој бесмо видели онога брата. А старац ми рече:

- Уђимо код њега, можда га је Бог убедио да треба да разговара са нама.

И како уђемо, затекнемо га мртвог. А старац ми вели:

- Хајде, брате, да се постарамо за тело; јер због тога нас је Бог овамо послао.

А док смо га припремали за упок, нађе се да је то била жена. Старац се задиви и рече:

- Гле како се и жене боре против Сатане, а ми у градовима се владамо рђаво.

И прославивши Бога, заштитника оних који Га љубе, напустимо то место.

5. Дође једном у Скит некакав ђавоимани и одржи се за њега молитва у цркви, али демон га није напуштао, јер беше веома снажан. А свештеници кажу:

- Шта да чинимо са овим демоном? Нико није устању да га изагна осим аве Висариона, али ако га замолимо, неће ни доћи у цркву. Овако ћемо, дакле, учинити: он рано јутром долази у цркву, пре свих; ставићемо болесника да спава на његовом месту, а кад овај уђе, стаћемо на молитву и рећи ћемо му: "Пробуди и тога брата, аво."

Тако и учине; а када старац ујутру дође, стану они на молитву и кажу му:

- Пробуди и тога брата. А старац му рече:

- Устани, излази!

И сместа демон изиђе из њега и од тога часа он оздрави.

6. Рекао је ава Висарион:

- Провео сам четрдесет дана и ноћи стојећи између стубова, а да нисам заспао.

7. Једнога брата, који беше пао у грех, свештеник изагна из цркве. А ава Висарион устане и изађе заједноса њим, рекавши:

- И ја сам грешан.

8. Исти тај ава Висарион је рекао:

- Четрдесет година има како нисам легао; спавао сам седећи или стојећи.

9. Он исти је рекао:

- Када се нађеш у пустињи и немаш искушења, онда се више понизи, да се не бисмо од навале туђе радости дичили и предали искушењу. Јер, много пута Бог, због наших слабости, не допушта да се предамо, како се не бисмо изгубили.

10. Један монах, који је живео са другом браћом, упита аву Висариона:

Шта да радим? Старац му вели:

Ћути и немој да се одмераваш са другима.

11. Ава Висарион је, умирући, рекао:

- Монах је дужан да буде као херувими и серафими, сав као око.

12. Причали су ученици аве Висариона да је његов живот био као живот птица - или пак морских или копнених животиња - и да је све време свога живота провео спокојно и безбрижно. Јер, нити се старао о кући нити се чини да икаква жеља

беше овладала његовом душом - ни обест изобиља ни грађење станишта ни кружење књига - већ је цео изгледао потпуно слободан од свих страсти тела, хранио је себе надањем на будуће ствари и, окружен штитом вере, као заточеник бивао је овде и онде, проводећи време у хладноћи и голотињи и, бивајући пржен сунчаним жаром, живео је под ведрим небом; као луталица обилазио је пуне стрмине и много пута је радо кружио широким ненастањеним пешчаним просторима као по неком мору. А ако би се понеки пут дешавало да дође у питоме крајеве, где монаси умереног живота живе у општежићу, плакао је седећи пред вратима и јецао као какав бродоломник. Затим, када би неки од браће изашао и пронашао га како седи као један од просјака и световних сиромаша, те би га дотакао и жалосно рекао: "Зашто плачеш, човече? Ако ти је потребно ишта од нужних ствари, добићеш колико је могуће; само дођи унутра и седи за нашу трпезу и наситићеш се," он је одговарао како не може да буде под кровом "пре него што пронађе место свога станишта", говорећи како је изгубио много новца на разне начине:

- Јер, налетео сам на разбојнике, а затим сам доживео и бродолом и отпао од свога племства, постајући од славнога неславан.

А брат, ожалостио његовим речима, пође унутра, донесе му хлеба и даде му говорећи:

- Узми ово, оче, а остало ће ти Бог дати, све што кажеш, и домовину, и породицу, и богатство које помињеш.

А овај, још тужнији, зајеца и гласније повиче:

- Не знам да кажем да ли ћу моћи да пронађем оно што сам изгубио и за чим трагам; него ћу се још више предати страдању, бивајући свакодневно у смртној опасности, не налазећи спокоја од мојих небројених невоља. Јер, морам окончати свој пут стално лутајући.

О АВИ ВЕНИЈАМИНУ

1. Причао је ава Венијамин:

- Док смо после жетве силазили у Скит, донесу нам понуде из Александрије, по један запечаћени суд уља. Чим је поново дошло време жетве, све што је претицало, браћа донесу у цркву. А ја не бејаш отворио свој суд већ, пробушивши га иглом, узео сам мало од уља; а на срцу ми је било као да сам учинио велику ствар. А када су браћа донела своје судове запечаћене као што су и били, док мој беше пробушен, од стида сам осећао као да сам починио блуд.

2. Испричао је ава Венијамин, свештеномонах из Келија: Посетили смо у Скиту некаквог старца и хтели смо да му оставимо мало уља. А он нам каже:

- Ево га овде и онај мали суд који сте ми донели пре три године; како сте га оставили, тако је и остао. А ми, чувши то, задивимо се старчевом животу.

3. Он исти је причао: Посетисмо једног другог старца и он нас задржи да обедујемо са њим; и стави он мало ужеглог уља пред нас. Ми му кажемо:

Оче, стави пред нас мало доброга уља. А он, чувши то, прекрсти се говорећи:

Не знам има ли уопште другога уља осим овога.

4. Када је умирао, ава Венијамин је рекао свој деци:

- Да би сте се спасли, ово чините: "Радујте се свагда, молите се без престанка, на свему захваљујте."

5. Исти он је рекао:

- Царским путем да ходите, и своје речи да одмеравате, и да не будете лакоумни.

О АВИ ВИЈАРУ

1. Упитао је неко аву Вијара:

- Шта да чиним да се спасем? А овај одговори:

- Пођи, учини свој трбух малим и своје рукодеље малим, и немој се узнемиравати у својој келији; и спашћеш се.

Г

О АВИ ГРИГОРИЈУ БОГОСЛОВУ

1. Рекао је ава Григорије:

- Ово троје Бог тражи од свакога човека који је примио крштење: од душе тражи исправну веру, од уста истину, од тела целомудреност.

2. Рекао је још:

- За оне који живе у подвигу, цео човеков живот је један дан.

О АВИ ГЕЛАСИЈУ

1. Причали су како је ава Геласије имао књигу повезану у кожу, вредности осамнаест дуката; имао је, наиме, преписан цео Стари и Нови Завет. А налазила се она у цркви, како би сваки од браће, ако је хтео, могао да је чита. Један страни брат дође да посети старца, и како угледа књигу он је пожели за себе, те укравши је, утекне. А старац, иако је то приметио, не даде се за њим у потеру како би га ухватио. Онај, дакле, пође у град и намери да књигу прода, па нашавши некога ко хтеде да је купи, затражи цену од шеснаест дуката. А купац му вели:

- Дај ми, најпре, да је прегледам, па ћу ти онда дати паре.

Овај му да књигу, а купац, узевши је, понесе је ави Геласију да је прегледа, рекавши му цену коју је тражио њен продавац. А старац му рече:

- Купи је, јер је добра и вреди толико колико си рекао.

И вративши се, човек исприча продавцу другачије, а не онако како је старац рекао:

- Ево, показао сам је ави Геласију, а он ми рече даје то много и да књига не вреди колико си тражио.

А овај, чувши то, упита:

- Старац ти ништа више није рекао? Он одговори:

- Не. Тада овај рече:

- Не желим да је продам.

И ганут, он дође пред старца, чинећи поклоне и молећи га да узме књигу назад.

Али старац не хтеде да је прими. Тада му брат рече:

Ако је не узмеш, нећу имати спокоја. А старац му вели:

Ако не будеш имао спокоја, онда ћу је узети.

И брат остане тамо до своје кончине, имајући велике духовне користи од оваквог старчевог поступка.

2. Исти тај ава Геласије наследио је једном од неког старца, који је такође био монах и живео у Никопољу, келију и имање око ње. Али један сељак који је припадао Вакату, тадашњем старешини Никопоља у Палестини, који беше рођак старца који се беше упокојио, дође ка томе Вакату и затражи од њега да узме то имање, јер је оно према закону требало, тобоже, њему припасти. Но Вакат, будући да је био врло прек, покуша својеручно да приграби имање од аве Геласија. Међутим, не желећи да монашку келију преда световном човеку, ава Геласије не хтеде да му уступи имање.

Али Вакат, видевши како магарци аве Геласија преносе маслине са имања, отме их силом, па пошто узме маслине својој кући, једва ослободи и магарце заједно са њиховим гоничима. А блажени старац није потраживао назад отете плодове, али из разлога који је навео није хтео ни да уступи власт над имањем. А Вакат, изван себе од јарости, имајући и других својих потреба (јер био је осветољубив), похита у Константинопољ, путујући пешке. Када је стигао у Антиохију, где је тада као светило светлео свети Симеон, пошто је чуо доста у вези са њим (јер је овај био изнад људи), он пожели да, као хришћанин, види старца. А када га Симеон угледа са свога стуба како улази у манастир, он га упита:

Одакле си и куда идеш? Он одговори:

Из Палестине сам и идем у Константинопољ. Овај га опет упита:

С којим циљем? Одговори му Вакат:

- За многе потребе, и надам се да ћу се, молитвама твоје светости, вратити и поклонити твојим стопама.

Рече му свети Симеон:

- Нећеш да кажеш, безнадни човече, да си устао против човека Божијег. Али неће бити по твојем, нити ћеш више видети свога дома. Ако, пак, тражиш мој савет, врати се и похитај код њега са покајањем, ако стигнеш жив до свога места.

Њега одмах обузме грозница и он пожуре да стигне у своју земљу, како му је рекао свети Симеон, а његови пратиоци га упрте на товар, како би стигао да изрази покајање ави Геласију. Али када је стигао у Бејрут, он умре, не видевши своју кућу, управо како му је светитељ прорекао. То је многима и веродостојним људима, после смрти свога оца, испречао његов син, који се такође звао Вакат.

3. Многи његови ученици причали су и ово:

- Када им једном приликом беху донели рибу, кувар је испржи и преда трпезарцу. А трпезарац, међутим, имајући неки хитан посао, изађе из трпезарије, остави рибу доле у суду и запо води маломе ученику блаженога Геласија да је начас припази, докле се он врати. Али дете се полакоми и стане жељно да једе рибу. А када се трпезарац врати и затекне га како једе, разљути се на дете које је седело на земљи и непажљиво га одгурну ногом, а оно се, некаквим (демонским) дејством, удари у незгодно место и, изгубивши свест, умре. Трпезарац, престрашивши се, положи га на његову постељу и покрије, па пође и падне пред ноге ави Геласију и исприча му шта се догодило. А он, саветујући му да никоме ништа не говори, заповеди му да дете, када се увече сви повуку на починак, донесе у ђаконик, да га положи пред жртвеник и да оде. Па старац, дошавши у ђаконик, стане на молитву; а у време ноћног псалмопојања, када се сакупише сва браћа, изађе старац из ђаконика у пратњи дечака, и нико није знао шта се догодило осим њега и трпезарца, све до његове кончине.

4. Говорили су о ави Геласију не само његови ученици већ и многи од његових честих посетилаца. У време Васељенског сабора у Халкидону, Теодосије који је први предводио у Палестини Диоскоров раскол, прихватајући епископе када је требало да се врате својим Црквама (јер се и он налазио у Константинопољу, прогнан из своје домовине као непоправљив бундија), похита у манастир аве Геласија, како би га окренуо против сабора, јер је сабор, тобоже, прихватио Несторијево учење, мислећи да ће на тај начин приволети светитеља на сарадњу у ковању завера и ка своме расколу. Овај, међутим, схватајући изопаченост његових мисли, не прикључи се његовом отпадништву, као што беху учинили скоро сви његови савременици, већ га разобличи и отпусти онако како је заслужио. И поставивши међу њих дечака кога беше васкрсао из мртвих, рече скрушеним гласом:

- Ако хоћеш да разговараш о вери, ево ти њега да те саслуша и да расправља са тобом; јер ја немам времена да те слушам. Овај се збуну тиме што је чуо па похита у свети град и привуче сав монашки свет, изигравајући ревност Богу, а привуче и Августу која је тада тамо живела. Узевши је за саучесника, он насилно заузме јерусалимски престо, приграбивши га убиствима и чинећи и друга нечасна и антиканонска дела, која многи до данас помињу. Тада, мислећи да је овладао и да је постигао свој циљ, а пошто је хиротонисао мноштво епископа, заузимајући престоле епископа који се никада нису вратили, позове и аву Геласија и поведе га у олтар, оклевајући и страхујући истовремено. А када он уђе у олтар, Теодосије рече:

- Анатемиши Јувеналија. Али овај, не уплашивши се уопште, рече:

- Ја другога епископа Јерусалима не знам, осим Јувеналија.

Уплашивши се да можда и други не подражавају његову благочестиву ревност, Теодосије заповеди да га на леп начин изведу из храма. А људи који су припадали истоме расколу ухвате га и подметну око њега дрва, претећи му како ће га спалити. Међутим, видевши да он ни тада не узмиче нити попушта, и плашећи се да се народ не подигне јер је он био врло знаменит човек (све је потицало од промисли свише), пусте га неповређеног, иако, што се њега тиче, беше већ спаљен у Христу.

5. Причали су о њему како је у младости живео сиромашним и отшелничким животом, а било је у то време много оних који су следили исти такав живот у тим крајевима. Међу њима беше некакав врло прост и сиромашан старац, који је до своје смрти живео у бедној келији, иако је у старости имао ученике. Он се трудио да пази да не стекне два плашта нити да се, заједно са својим пратиоцима, стара за сутра, све до смрти. Када се, дакле, догоди да, божанским садејством, ава Геласије оснује заједницу, стану му поклањати и многа имања; а стекао је и неопходне животиње за живот заједнице. Јер Онај који је Пахомију подарио божански благослов да оснује прву заједницу, помогао је и њему у свим манастирским потребама. Онај старац, посматрајући га у свим тим занимањима, и чувајући чисту љубав према њему, рече му:

- Плашим се, аво Геласије, да се твој ум не веже за њиве и остало имање.

А овај му одговори:

- Више се твој ум везао за разбој на коме радиш него Геласијев ум за имање.

6. Причали су како је ава Геласије, пошто га је често узнемиравала помисао да треба да бежи у пустињу, једнога дана рекао своме ученику:

- Учини ми по вољи, брате, и шта год да чиним, издржи и немој разговарати са мношвом ове недеље.

И, узевши штап од палмове гране, почне да корача по своме дворишту; а када се уморио, мало седне, па уставши поново почне да корача. А када падне вече, вели он у себи:

- Онај који корача пустињом не једе хлеб већ траве; поједи и ти, због своје слабости, мало зеља.

И пошто тако учини, он опет вели у себи:

- Онај који је у пустињи не спава под кровом, већ под ведрим небом; учини и ти исто. И затворивши се, он заспи у дворишту. Пошто је, дакле, провео три дана ходајући по манастиру, једући увече мало горкога зеља и спавајући ноћу под ведрим небом, он се умори. И одагнавши помисао која га је узнемиравала, он прекори себе, говорећи:

- Ако ниси у стању да чиниш пустињска дела, седи стрпљиво у својој келији, оплакујући своје грехе и немој лутати. Јер око Божије свугде види људска дела и ништа му не промиче, и познаје оне који добро чине.

О АВИ ГЕРОНДИЈУ

1. Рекао је ава Герондије из Петре:

- Многи који имају искушења телесних уживања, не приближивши се телу, блудно су грешили умом; те иако тела чувају девственима, блудно греше у души. Према томе, добро је, љубљени, да чинимо оно што је писано и да сваки од нас чува своје срце у свакоме опрезу.

Д

О АВИ ДАНИЛУ

1. Причали су о ави Данилу:

Када варвари у своме походу дођу све до Скита, сви оци се разбеже. А ава Данило каже:

- Ако се Бог не стара о мени, зашто да живим?

И прође он између варвара а они га не примете. Тада рече у себи:

- Видиш, Бог се постарао за тебе и ниси умро. Учини, дакле, и ти оно што је људски па отиди као и оци.

2. Један брат упита аву Данила:

- Дај ми једну заповест, и ја ћу је испуњавати. А овај му рече:

- Никада немој ставити своју руку на трпезу заједно са женом и бежи од ње. На тај начин ћеш неколико избећи демона блуда.

3. Причао је ава Данило како је кћерка некога велможе у Вавилону била обузета демоном; а отац њезин имао је пријатеља неког монаха који му рече:

- Нико не може исцелити твоју кћер, осим отшелника које познајем; али ако их замолиш, они то из смирења неће прихватити. Али ми ћемо овако учинити: када они дођу на тржницу, правићете се као да хоћете да купите суђе па када дођуда узму своју плату, тражићемо од њих да се моле и верујем да ће се девојка исцелити. И када су изашли на тржницу, наиђу на једног ученика старца како седи и продаје њихово суђе, па га узму заједно са кошарама, да би, тобож, узео њихову плату. А када је монах стигао њиховој кући, изађе пред њега ђавоимана девојка и ошамари га. Он јој, сагласно са заповешћу Господњом, окрете и други образ. А демон, намучивши се, повика:

- О каква сила! Заповест Христова ме изгони. И жена се сместа очисти. А када старци дођу, испричају им ови све шта се збило. Они прославише Бога и рекоше:

- Обична је ствар да ђавоља гордост пада пред смирењем ове Христове заповести.

4. Говорио је још ава Данило:

- Колико буја тело толико немоћа душа, а колико немоћа тело толико буја душа.

5. Ишли су једном ава Данило и ава Амоје. И рече ава Амоје:

- Када ћемо се и ми сместити у келију, оче? Одговори му ава Данило:

- А ко нам сада одузима Бога? Бог је у келији, али Бог је и изван келије.

6. Причао је ава Данило: Док је ава Арсеније био у Скиту, беше тамо и некакав монах који је крао рукодеље од старца. А ава Арсеније га поведе у своју келију хотећи да га придобије и да избави старца. Па му вели:

- Све што желиш, ја ћу ти дати; само немој да крадеш.

И даде му злата, новца и одеће и свега што му је требало.

Али овај опет пође у крађу. А старци, видећи да не престаје са тим, отерају га,

говорећи:

Ако се нађе брат који има слабост некога порока, треба да га задржите; али ако се нађе да је крадљивац, отерајте га, јер он и души својој штети и узнемирава све који са њим у истом месту живе.

7. Приповедао је ава Данило из Фарана:

Причао је отац наш ава Арсеније о некаквом брату из Скита који је био врло озбиљан на делу, али врло наиван у вери, па је из незнања пао у прелест. И говорио је:

-Хлеб којим се причешћујемо није истинско тело

Христово, већ символ.

И чују два старца да он тако говори па, знајући да је био врлинскога живота, помисле како он то говори у незлобивости и наивности, те дођу њему и кажу му:

- Аво, чули смо о једноме брату неку невероватну ствар; он говори како хлеб којим се причешћујемо није истинско тело Христово, већ символ. Старац рече:

- Ја сам тај који тако говори. А они га стану молити:

- Немој се држати тога мишљења, аво, већ поверуј онако како је предала католичанска Црква. Јер ми верујемо да је тај хлеб тело Христово а та чаша крв Христова, истински а не симболички. Али као што је у почетку, узевши прах земаљски, Бог створио човека по својој слици, и нико не може рећи да он није слика Божија, иако је Бог несхватљив, тако и хлеб, за који је рекао даје тело Његово, верујемо да је заиста тело Христово.

Старац рече:

- Ако се не уверим кроз ствари, не могу то спознати.

А они му рекоше:

- Помолимо се Богу ове седмице за ту тајну и верујемо да ће нам је Бог открити.

Старац то са радошћу прихвати и помоли се Богу говорећи:

- Господе, Ти знаш да нисам у неверици из злобе; али да не бих био у прелести због незнања, откриј ми тајну, Господе Исусе Христе.

А када старци оду у своје келије, помолe се и они Богу, говорећи:

- Господе Исусе Христе, откриј старцу ту тајну, да поверује и да му не пропадне труд. И Бог услиши обе стране. А када се наврши седам дана, дођу они у недељу у цркву па стану сами на једно постоље, а у средини беше старац. И отворе им се очи; па када хлеб буде положен на свету Трпезу, њима тројици је изгледао као дете.

А када свештеник пружи руку како би пресекао хлеб, гле, анђео Господњи сиђе са неба држећи нож, па жртвује дете и крв његову излије у путир. И док је свештеник секао хлеб на мале делове, и анђео је од детета секао мале комаде. Па када приступе да се причесте, само старцу допаде крваво месо. А он, видевши то, претраши се и повика:

- Верујем, Господе, да је хлеб Твоје Тело, и да је у чаши Твоја Крв.

И месо које је било у његовој руци на тајанствен начин сместа постаде хлеб, и он се одмах причести благодарeћи Богу. А старци му кажу:

- Бог зна да човек не може да једе сирово месо и због тога је претворио тело у хлеб а своју крв у вино за оне који ће то примати са вером.

И захвалише они за старца Богу који није допустио да његови подвизи пропадну, те се сва тројица радосно повуку у своје келије.

8. Исти ава Данило причао је о једном другом великом старцу, који је живео у доњим крајевима Египта и у својој наивности говорио како је Мелхиседек син Божији. И испричају о томе блаженом Кирилу, архиепископу Александрије. А овај пошаље по њега. Знајући, пак, да је старац чудотворац и да све што тражи од Бога Он му открива, те да ове речи говори у наивности, Кирило се послужи оваквим лукавством:

- Аво, молим те, једна помисао ми каже да је Мелхиседек син Божији а друга да није, него да је човек, архијереј Божији; будући, дакле, да имам недоумице у вези са тим, позвао сам те да се помолиш Богу своме да ти открије истину.

А старац, имајући поверење у његове врлине, рече му поверљиво:

- Дај ми три дана, и ја ћу питати Бога о томе, паћу ти рећи ко је Мелхиседек.

И отишавши, дакле, он се за то помоли Богу. А када кроз три дана дође, рече блаженом Кирилу да је Мелхиседек човек. Архиепископ га упита:

- Како знаш, аво? А он одговори:

- Бог ми је открио све патријархе, који су један поједан пролазили испред мене, од Адама до Мелхиседека; и буди сигуран да је тако.

И тако, пошавши, проповедао је он сам да је Мелхиседек човек. А блажени Кирило због тога беше веома радостан.

О АВИ ДИОСКОРУ

1. Причали су о ави Диоскору из Нахиасте да је његов хлеб био од јечма и од леће. А сваке године започињао је нови подвиг, говорећи:

- Ове године нећу никога сусретати, или нећу говорити, или нећу јести ништа са ватре, или нећу јести воће или поврће.

При сваком делу овако је чинио: завршавајући једно, започињао је друго. И тако је чинио сваке године.

2. Један брат испричао је ави Пимену:

- Узнемиравају ме помисли, тако да остављам своја сагрешења и обраћам пажњу на пропуште свога брата.

А старац му исприча о ави Диоскору који је седео у својој келији и оплакивао себе, а његов ученик је био у другој келији. Када би посетио старца, нашао би га како плаче и говорио би му:

- Оче, зашто плачеш? А старац би говорио:

- Оплакујем своје грехе.

Говораше, пак, његов ученик:

- Немаш ти греха, оче.

А старац одговори:

- Заиста, чедо моје, ако сагледам сва своја сагрешења, нису довољна још три или четири брата да их оплакују.

3. Рекао је ава Диоскор:

- Ако понесемо своју небеску одећу, нећемо се наћи наги; али ако се не нађемо у тој одећи, шта ћемо чинити, браћо? Јер, и ми ћемо чути онај глас који говори:

"Баците га у таму најкрајњу; онде ће бити плач и шкргут зуба". А сада, браћо,

велика је наша срамота, јер толико година носимо схиму, да се у часу потребе нађемо безбрачне одеће. О, колико покајања нам се приближава у будућности! О, колико ли ће таме у будућности пасти на нас пред нашим оцима и браћом, док буду гледали како нас кажњавају анђели казне!

О АВИ ДУЛИ

1. Рекао је ава Дула:

- Ако нас непријатељ (демон) убеђује да напустимо тиховање, немојмо га слушати; јер нема ништа што је слично тиховању, као ни посту. То двоје удружују се против непријатеља; јер пружају оштровидост унутрашњим очима.

2. Рекао је још:

- Прекини општење са многима, да ти борба против помисли не би постала терет и нарушавала твој начин тиховања.

Е

О СВЕТОМ ЕПИФАНИЈУ, ЕПИСКОПУ КИПАРСКОМ

1. Причао је свети Епифаније, епископ, како су, у време блаженог Атанасија Великог, вране непрекидно летеле око Серапидовог храма и грактале, гра, гра. И дођу пред блаженог Атанасија Грци (незнабошци) и повичу:

- Злостарче, реци нам зашто вране гракћу? А он одговори:

- Вране гракћу гра, гра; а "гра" на језику Латина значи сутра.

Па додаде:

- Сутра ћете видети славу Божију.

Следећег дана, пак, објави се смрт цара Јулијана. А када се то догоди, саберу се они и почну да узвикују Серапиду:

- Ако га ниси желео, зашто си примао његове дарове?

2. Он исти причао је како је у Александрији био некакав возар, чија се мајка зваше Марија. И он у току једне коњичке трке падне; а затим, уставши, претекне онога који га је обишао и победи. А народ је узвикивао:

- Маријин син је пао, устао и победио.

И док су они још тако узвикивали, пронесе се глас о томе како се велики Теофило успео да уништи Серапидов идол и да заузме храм.

3. Испричао је блаженом Епифанију, епископу Кипра, ава из његовог манастира у Палестини:

- Твојим молитвама нисмо запоставили наше монашко правило, већ ревносно савршавамо и трећи, шести и девети час.

А он, корећи их, рече им:

- Јасно је да сте запоставили остале часове дана, јер доцните због молитве.
Истински монах треба непрекидно у своме срцу да има молитву и псалмопојање.

4. Једном приликом свети Епифаније пошаље човека ави Илариону да га замоли речима:

- Хајде да видимо један другогa пре него што напустимо тела.

А када овај дође, обрадују се они један другоме. И док су обедовали, изнесе се на трпезу птичје месо. Узевши га, епископ даде ави Илариону. А старац му вели:

-Опрости ми, откако сам примио схиму, нисам јео ништа заклано. Епископ му одговори:

- А ја, откако сам примио схиму, нисам никога оставио да заспи имајући нешто против мене, нити сам ја заспао имајући нешто против некога. А старац му рече:

- Опрости ми, јер је твоја врлина већа од моје.

5. Исти он је говорио:

- Ако је Мелхиседек, икона Христова, благословио Аврама, корен Јудеја, много пре ће Христос, који је сама Истина, благословити и осветити све који верују у Њега.

6. Исти он је говорио:

- Хананејка виче и чује се, а крвоточива ћути и бива благосиљана; фарисеј, пак, виче и бива осуђен, а цариник ни не отвара своја уста а бива услишен.

7. Исти он је говорио:

- Пророк Давид се молио не гледајући на време, устајао је у пола ноћи, молио се пре јутрења, био присутан на јутрењу, јутром је искао, увече је преклињао, и зато је говорио: "Седам пута на дан Те хвалим".

8. Рекао је још:

- Неопходно је стицати хришћанске књиге, јер и сам поглед на њих чини нас тромима за грех и нагони нас да се више окренемо праведности.

9. Рекао је још:

- Читање Светога Писма је велика сигурност за избегавање греха.

10. Рекао је још:

- Непознање Светога Писма је велика јаруга и дубока бара.

11. Рекао је још:

- Непознање ниједнога од божанских закона је велика издаја спасења.

12. Исти он је говорио:

- Сагрешења праведних су од уста, а бешчасних од целогa тела. Због тога Давид пева: "Постави, Господе, стражу код језика мојега, чувај врата уста мојих" и: "Рекох: чувају се на путовима својим да не згрешим језиком својим".

13. Упитали су га:

- Зашто је десет правних заповести а девет блаженстава?

А он одговори:

- Декалог је једнак по броју са египатским казнама, а број блаженстава је троструки образ СветеТројице.

14. Упитали су га једном је ли довољан један праведник да умилостиви Бога, а он одговори:

- Да, јер Он је рекао: "Има ли ко да чини што је добро и право и да тражи истину, па ћу опростити целога народу".

15. Рекао је још:

- Грешницима, када се покају, Бог даје и залог као што је дао блудници и царинику, а од праведника тражи и камату. А то је оно што је рекао апостолима: "Ако не буде правда ваша већа него правда књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство небеско".

16. Говорио је и ово:

- Врло јефтино Бог продаје праведности онима који се старају да је купе једним комадићем хлеба, бедном одећом, чашом хладне воде, једним новчићем.

17. Додао је и ово:

- Када човек позајмљује од човека, било због сиромаштва било због веће користи, па враћа дуг, признаје радост али враћа крадом због стида. А владика Бог чини супротно: позајмљујући крадом, он враћа пред анђелима и арханђелима и праведницима.

О ЕВХАРИСТИЈУ СВЕТОВЊАКУ

1. Молили су се Богу двојица отаца да им покаже до које мере су доспели. И дође њима глас који је говорио:

- У томе и томе селу у Египту живи некакав световњак Евхаристије и његова жена по имену Марија; ви још нисте достигли њихову меру. И двојица стараца устану те пођу у то село; и рас-питујући се нађу његову кућу и жену. Па је упитају:

Где ти је муж? А она рече:

Он је пастир и напаса овце.

И уведе их у кућу. А када је дошло вече, дође и Евхаристије са овцама; па када виде старце, припреми им трпезу и донесе воде како би им опрао ноге. А старци му кажу:

- Нећемо окусити ништа ако нам не испричаш свој подвиг. А Евхаристије смирено рече:

- Ја сам пастир, а ово је моја жена.

Старци, пак, стану наваљивати молећи га, али он не хтеде ништа да каже. Они му рекоше:

- Бог нас је послао теби.

Када је чуо те речи, он се уплаши, па им рече:

- Ево, ове овце имамо од наших родитеља; и све што Господ подари да зарадимо од њих, ми делимо на три дела: један део за сиромаше, један део за гостољубље, а трећи део за нас. А откако сам узео своју жену, нисмо сагрешили ни ја ни она, него је девица; ноћу носимо грубе хаљине а дању своју одећу. До сада, нико од људи није сазнао за ово.

Чувши то, старци се задиве и пођу, прослављајући Бога.

О ЕВЛОГИЈУ ПРЕЗВИТЕРУ

1. Био је у блаженог Јована епископа ученик, некакав Евлогије који беше презвитер и велики подвижник, и који је јео сваки други дан, а много пута је свој пост продужавао и на целу седмицу, једући само хлеб и со, те је због тога био слављен од људи. И посети он једном аву Јосифа у Панефу, очекујући да види код њега некакав већи подвиг. А старац, примивши га са радошћу, да би га угостио понуди му све што је имао. Али Евлогијеви ученици рекоше:

- Свештеник не једе ништа осим хлеба и соли. А ава Јосиф је ћутке јео. И пошто су провели тамо три дана, нису их чули да поју или да се моле; јер је њихов подвиг био скривен. Те они оду одатле не стекавши духовне користи. А догоди се, по промислу Божијем, да се спусти магла, те они, пошто залутају, буду принуђени да се поново врате код старца. И пре него што покуцају, зачују појање, па после дугог чекања, поново покуцају. А ови унутра, прекинувши појање, дочекају их са радошћу. Пошто беше велика врелина, Евлогијеви ученици напуне суд водом и дају му да пије; али то беше помешана, морска и речна вода, те он не могаше пити. А када се поврати, он паде пред старца желећи да разуме његово владање, и рече:

- Шта је то, аво? Најпре нисте појали, а сада, по нашем одласку, појете, а суд који сам сада узео, нађох да је пун слане воде? Старац му вели:

- Брат је расејан, па је грешком усую морску воду. Но Евлогије стаде да га преклиње, желећи да сазна истину. А старац му рече:

- Она мала чаша вина је за заједничку трпезу. А ова вода овде је она коју братија увек пије. И поучи га старац како да разлучује помисли и одстрани од њега све што је људско. Те он постане снисходљив и убудуће је јео све што му је понуђено, и научио је да се подвизава у тајности; па рече старцу:

- Заиста је истинит ваш подвиг.

О АВИ ЕВПРЕПИЈУ

1. Рекао је ава Евпрепије:

- Имајући у себи убеђење да је Бог веран и силан, веруј у Њега и бићеш причасник Његових добара. А ако си равнодушан, не верујеш. Пошто сви верујемо да је силан, верујемо и да Му је све могуће. Али и у својим стварима веруј у Њега, јер Он и на теби чини своје знаке.

2. Исти он је, када су му једном приликом разбојници пљачкали ствари, помогао да их понесу. А пошто су покупили све што беше унутра, оставе они његов штап; а ава Евпрепије чим га угледа ожалости се, па узевши штап потрчи како би им га предао. И пошто они не хтедоше да га узму, плашећи се да се нешто не догоди,

старац сретне неке који су пролазили истим путем, па их замоли да им они предају његов штап.

3. Рекао је ава Евпрепије:

- Што је телесно, то је твар. Онај ко љуби свет, љуби искушења. А ако се, на име, догоди да се нешто изгуби, то треба да прихватамо са радошћу и одушевљењем, свесни да смо се ослободили бриге.

4. Упита један брат аву Евпрепија о томе како треба живети. А старац му рече:

- Траву једи, траву облачи, у трави спавај, односно, презри све, али чувај своје срце гвозденим.

5. Упита неки брат истога старца:

- Како страх Божији ступа у душу? А старац рече:

- Када човек живи у смирењу, сиромаштву и неосуђивању, страх Божији долази код њега.

6. Он исти је рекао:

- Нека увек буду са тобом страх, и смирење, и лишавање од хране, и туга.

7. У почетку свога монашкога пута ава Евпрепије посети неког старца, па му каже:

- Аво, поучи ме како да се спасем. А овај му рече:

- Ако хоћеш да се спасеш, када дођеш коме у посету, немој пожурити да говориш пре него што те он упита.

А он, задивљен тим речима, направи поклон пред старцем, говорећи:

- Заиста, много књига сам прочитао, али такав наук нисам научио. И отиде веома задовољан.

О АВИ ЕЛАДИЈУ

1. Говорили су за аву Еладија да је провео двадесет година у Келијама и никада није дигао поглед горе да би видео кров цркве.

2. Говорили су за аву Еладија да је јео хлеб и со. А када дође Пасха, говорио је:

- Братија једе хлеб и со; ја сам, пак, дужан учинити некакав мали труд за Пасху. А пошто осталих дана једем седећи, сада када је Пасха, учинићу мали напор и јешћу стојећи.

О АВИ ЕВАГРИЈУ

1. Говорио је ава Евагрије:

- Када седиш у својој келији сабери свој ум. Сети се дана смрти: види тада умирање тела, замисли несрећу, осети бол, осуди таштину света, да би могао заувек да будеш пред тиховањем и да не онемоћаш. Присети се и садашњег стања у паклу: замисли како је душама које су тамо, у најстрашнијој тишини, у најжучнијем стењању и у колико великом страху, агонији и очекивању; замисли непрекидну

патњу, душевно и бесконачно плакање. Али сети се и дана васкрсења и појаве пред Богом; замисли тај ужасни и страшни суд. Представи себи све што је одређено грешницима, срамоту пред Богом, пред анђелима и арханђелима и пред свим људима, односно муке, вечни огањ, тартар, таму, шкргут зуба, страхове и патње. Али представи себи и добра која су одређена праведницима: слободу пред Богом Оцем и Његовим Христом, пред анђелима и арханђелима и пред свим мноштвом светитеља, Царство небеско и сва његова блага, радост и уживање у њему. Сећај се и једног и другог; а због осуде грешника плачи, тугуј, плашећи се да се можда и ти не обрешеш међу њима; а због добара која су намењена праведницима, радуј се и весели. Пази да не би како заборавио на то, било у својој келији, било негде изван ње, да би тим сећањем избегао скверне и штетне помисли.

2. Још је рекао:

- Прекини своје односе са многима, да не би твој ум постао расејан и нарушио подвиг ћутања.

3. Још је рекао:

- Велика је ствар да се молиш усредсређено, а још већа да појеш усредсређено.

4. Још је рекао:

- Сећај се увек своје кончине и не заборављај вечни суд, и неће бити прегрешења у твојој души.

5. Још је рекао:

- Уклони искушења, и нико се неће спасити.

6. Причао је неки од отаца како је он још рекао:

- Суха и нередовна исхрана, у спреси са љубављу, брзо уводи монаха у луку бестрашћа.

7. Окупи се, једном приликом, због неког питања, сабор у Келијама, на коме је говорио ава Евагрије. Рече му један свештеник:

- Знамо, аво, да би ти у својој земљи сигурно био и епископ и глава многима; а овде си као странац.

А овај, иако ганут, ипак се не узнемири, већ климнувши главом, рече му:

- Истина је то, оче. Али "једном сам говорио, други пут нећу говорити".

О АВИ ЕВДЕМОНУ

1. Причао је ава Евдемон о ави Пафнутију, оцу из Скита:

- Као млад бејаш дошао доле, али ми он не допусти да тамо останем, рекавши преданом: "Не допуштам да женски лик буде у Скиту, због ис-кушења демонских".

О АВИ ЗЕНОНУ

1. Говорио је ава Зенон, ученик блаженог Силуана:

- Немој становати у знаменитом месту, нити седети са човеком великога имена, нити икад постављати темељ да би изградио своју келију.

2. Причали су за аву Зенона како од почетка није хтео ништа ни од кога да узме. И отуда су, они који су му нешто доносили, одлазили ожалошћени, јер није хтео да узме. А други су му долазили, желећи да од њега, као до великог старца, нешто добију, а он ништа немаше да им да; те су и они одлазили ожалошћени. А старац каже:

- Шта да чиним, када су жалосни и они који доносе, а и они који желе да приме? Најбоље ће бити ово: ако неко донесе, узећу, па ћу дати ономе ко затражи.

И чинећи тако нашао је спокоја и све задовољио.

3. Посети неки брат из Египта аву Зенона у Сирији и исприча своје помисли пред старцем. А овај, задивљен, рече:

- Египћани скривају врлине које имају, а мане које немају стално исповедају; а Сиријци и Грци, врлине које немају кажу да имају, а мане које имају скривају.

4. Дођу њему нека браћа и упитају га:

- Шта значе речи у Јову: "И небеса нису чиста пред очима његовим"? А старац им одговори:

- Браћа су оставила своје грехе и истражују о небесима. А ово је тумачење тих речи: пошто је само Он чист, због тога је речено: "И небеса нису чиста".

5. Причали су како је ава Зенон, живећи у Скиту, напустио једне ноћи своју келију и пошао у оазу. И залутавши, проведе три дана и три ноћи, па исцрпљен од умора падне да умре. Кад, где, пред њим се појави неко дете држећи хлеб и суд са водом; па му рече:

- Устани, једи.

И овај устане, помоли се Богу, мислећи да је то приказа. А дете му рече:

- Добро си учинио.

Он се опет помоли Богу, по други и по трећи пут. А дете му вели:

- Добро си учинио.

Старац, пак, уставши, узме и почне да једе. После тога, дете му каже:

- Колико си ходао, толико си далеко од своје келије; али устани, пођи за мном.

И одмах се обрету пред његовом келијом. Дете му рече:

- Уђи, помоли се за нас.

А када старац уђе, овога нестане.

6. Једном је исти ава Зенон, путујући Палестином и уморивши се, сео покрај повртњака да нешто поједе, а помисао му каже:

- Узми један краставац и поједи. Шта он вреди? А он одговори својим помислима:

- Крадљивци иду у пакао. Искушај, дакле, себе још овде, да ли си у стању да трпиш у паклу. Он устане и престоји пет дана на припеци, па пошто изгори од сунца, рече:

- Не могу да поднесем муке.

Па рече својим помислима:

- Ако не можеш, немој да крадеш и да једеш.

7. Рекао је ава Зенон:

- Онај ко жели да му Бог брзо услиши молитве, када устане и пружи своје руке ка Богу, треба пре свега и пре него за своју душу да се помоли за своје непријатеље; и када тако буде чинио, Бог ће га услишити у свему што буде искао.

8. Причали су како је био некакав човек у једноме селу, који је толико постио да је назван именом Посник. Када је ава Зенон чуо за њега, пошаље да га позову. А овај са радошћу дође. И помолити се Богу, седну. Старац, пак, почне ћутке да ради. А Посника, пошто не могаше да прича са њим, поче да мучи досада, па рече старцу:

- Помоли се за мене, аво, јер хоћу да пођем. Старац га упита:

- Зашто? А он одговори:

- Као да ми срце пламти и не знам шта је то. Јер када сам био у селу, постио сам све до вечери и никада ми се то није догодило. Старац му рече:

- У селу си се хранио тиме што су други о теби слушали; али сада пођи и једи у девети час, и све добро што чиниш, чини то у тајности. И тек што је почео тако да чини, с муком је чекао девети час. А они који су га познавали, говорили су да је Посник постао бесомучан. И он дође и све исприча старцу. А овај му рече:

- Тај пут је по Богу.

О АВИ ЗАХАРИЈУ

1. Рекао је ава Макарије ави Захарију:

Реци ми шта треба да чини један монах. Овај му вели:

- Зар мене питаш, оче? А ава Макарије рече:

- Имам поверења у тебе, чедо Захарије. Јер постоји онај који ме потиче да те питам.

Вели му Захарије:

- По мени, оче, монах је онај који себе у свему обуздава.

2. Дође једном ава Мојсије да захвати воде и наиђе на аву Захарија како се моли у чатрњи, а Дух Божији почива на њему.

3. Рекао је једном ава Мојсије брату Захарију:

- Реци ми, шта да чиним.

А овај, када то зачу, падне ничице пред његове ноге и рече:

- Зар ти мене питаш, оче? Старац му вели:

- Веруј ми, чедо моје Захарије, видео сам Духа Светога како силази на тебе, и због тога треба тебе да питам.

Тада Захарије, скинувши кукуљ са своје главе, баци га под ноге и, газећи по њему, рече:

- Ако се човек овако не скруши, не може бити монах.

4. Док је некада ава Захарије био у Скиту, укаже му се приказање, те он отиде и све исприча ави Кариону. А старац, као човек практичан, не беше темељит у тим стварима, па устане и стане да га бије, говорећи како је то приказање од демона. Али помисао и даље беше у њега. Он устане и пође те ноћи код аве Пимена, па му исприча све како се збило и како његово унутрашње биће пламти. А старац, видећи да је од Бога, рече му:

- Пођи томе и томе старцу и што ти буде рекао, то учини.

А када пође томе старцу, овај, пре но што га уопште испита, све му каза, додајући:

- Приказање је од Бога. Али ти ипак пођи и покори се своме оцу.

5. Причао је ава Пимен како је ава Мојсије питао аву Захарија, када је овај требало да сконча:

Шта видиш? А он одговори:

- Није ли боље да ћутимо, оче?

Овај рече:

- Да, чедо моје, ћути.

А у часу његове смрти, ава Исидор, који сеђаше крај њега, погледа ка небу и рече:

- Радуј се, чедо моје Захарија, јер су ти се отвориле двери Царства небеског.

И

О АВИ ИСАИЈИ

1. Рекао је ава Исаија:

- Ништа толико не користи почетнику као грдња. Јер почетник који бива грђен и истрпи, исти је као дрво које се залива свакога дана.

2. Говорио је, опет, онима који су започели добро и потчинили се светим Оцима:

- Прво бојење се не истроши, као код порфире;и

- Као што се младо дрво лако савија, тако је и са почетницима који се потчињавају.

3. Говорио је још:

- Почетник, који прелази из манастира у манастир, личи на животињу коју обад гони тамо-амо.

4. Причао је још како је свештеник из Пилусиона, једном приликом док су били крај трпезе љубави и док су ови јели у цркви и међусобно разговарали, прекорио браћу, говорећи:

- Ћутите, браћо. Видео сам једнога брата који је јео са вама и испио чаша колико и ви, а његова молитва се као огањ уздиже пред Богом.

5. Причали су како је ава Исаија једном узео копању, пошао у поље и рекао ратару:

- Дај ми пшенице.

А овај му вели:

- Јеси ли и ти косио, аво?

Он одговори:

- Не.

А ратар му каже:

- Па како онда хоћеш да узмеш, а ниси косио?

Старац, пак, одговори:

- Дакле, ако неко не коси, не прима своју плату?

Ратар рече:

- Не.

И тако старац отиде. А браћа, видевши шта је учинио, направе пред њим метанију, молећи га да им каже зашто је то учинио. Старац им рече:

- Учинио сам то примера ради, јер ако неко не ради, не прима плату од Бога.

6. Исти ава Исаија позове некога од браће и опере му ноге, па стави прегршт леће у лонац и тек што проври, он га скине са ватре. А брат му вели:

- Није се још скувало, аво. А он рече:

- Зар ти није довољно то што си видео ватру? И то је велика утеха.

7. И још је говорио:

- Ако Бог хоће да се смилује души, а она то не подноси и не трпи, већ чини што јој је по вољи, допушта јој да запати што не жели, да би Га на такав начин потражила.

8. Говорио је још:

- Ако неко хоће да злом узврати на зло, може само једним мигом нашкодити свести свога брата.

9. Истога аву Исаију су питали:

- Шта је среброљубље?

А он одговори:

- Кад не верујеш да ће се Бог старати о теби, и кад немаш поверења у Његова обећања.

10. Питали су га такође:

- Шта је оговарање?

А он одговори:

- Непознање славе Божије и завист према ближњему.

11. Питали су га такође:

- Шта је јарост?

А он одговори:

- Свађа и лаж и незнање.

О АВИ ИЛИЈИ

1. Рекао је ава Илија:

- Плашим се три тренутка: када моја душа буде требало да напусти тело, када буде требало да се сусретнем са Богом и када буде требало да се објави одлука о мени.

2. Говорили су ави Илији у Египту о ави Агатону:

- Он је добар ава.

Старац им каже:

-У односу на свој род је добар.

А они га питају:

- А у односу на старе какав је?

Он одговори:

- Рекох вам да је добар у односу на свој род; али не у односу на наше старе. Видео сам у Скиту човека који је могао да заустави сунце на небу, као Исус Навин.

Чувши то, они се задиве и прославе Бога.

3. Рекао је ава Илија, служитељ:

- Какве је важности грех тамо где има покајања? А опет, шта вреди љубав тамо где постоји гордост?

4. Причао је ава Илија:

- Видео сам неког брата како беше стрпао тикву са вином под своје пазухе. А ја, да бих посрамио демоне и да бих показао да је то само привид, рекох томе брату: "Учини ми по вољи и подигни то". И када је задигао свој огртач, нађе се да нема ништа скривено под њим. А ово сам испричао да знате да чак и ако нешто видите својим очима или чујете, не прихватате тек тако. Колико ли тек више треба да обуздавате своје помисли и жеље и размишљања, знајући да их демони убацују како би окаљали душу и нагнали је да помишља на бескорисне ствари и да би душу забавили и одвратили од сећања на своје грехе и на Бога!

5. Још је рекао:

- Човеков ум је или са његовим гресима, или са Исусом, или са другим људима.

6. Још је рекао:

- Ако ум не поје заједно са телом, труд је узалудан. Јер ако неко љуби патњу, она му се касније претвара у радост и спокој.

7. Причао је, опет, како се неки старац задржао у идолопоклоничком светилишту. И дођу демони па му кажу:

- Излази из нашега места.

А старац рече:

- Ви немате свога места.

И они стану да разбацују његово палмово грање. Старац истрајно настави да га сакупља. Затим га један демон узме за руку и почне да га вуче напоље. А старац, како стигне до врата, другом руком се дохвати довратка па повика:

- Исусе, помози ми!

И демон сместа оде. Старац почне да плаче, а Господ му вели:

- Зашто плачеш?

Старац одговори:

- Јер се они усуђују да ухвате човека и да тако поступају.

А Он му рече:

- Ти си био немаран. Јер када си ме заискао, видео си како сам ти притекао у помоћ.

Све ово причам да бих показао да је потребан велики труд, а без уложеног труда немогуће је имати Бога уза се. Јер Он је за нас распет.

8. Посети један монах аву Илију тиховатеља у братству које беше у пећини аве Саве, и каже му:

- Аво, реци ми неку поуку.

А старац рече томе брату:

- У доба наших отаца биле су омиљене ове три врлине: сиромаштво, кроткост и уздржање; а сад међу монасима превладава лакомост, стомакоугађање и дрскост. А ти, шта од овога желиш, тога се држи.

О АВИ ИРАКЛИЈУ

1. Неки брат, кога су демони нападали, исповеди то ави Ираклију. А овај му исприча како је један старац имао ученика који много година беше веома послушан. И једнога дана, дакле, када је био искушаван од демона, он начини поклон пред старцем и рече:

- Помози ми да постанем монах.

А старац му вели:

- Изабери место и начинићемо ти тамо келију.

И отишавши одатле, он пронађе место, те пођу и саграде тамо келију. Старац рече томе брату:

- Све што ти кажем, ти учини. Кад огладниш, једи, пиј, спавај; само из своје келије не излази осим суботом; тада дођи к мени.

И брат два дана поступаше по старчевој заповести, трећега дана, незадовољан, рече: "зашто ми је старац то учинио?" И уставши, отпоје много псалама; а после заласка сунца седе да обедује, и угледа некаквог Арапина како лежи и шкргуће зубима на њега. Он се веома уплаши и потрчи старцу па, покуцавши на врата, рече:

- Аво, помилуј ме и отвори.

Знајући да овај није одржао своју реч, старац му не отвори све до јутра; а ујутру отвори врата и нађе га напољу како се моли па, сажаливши се на њега, поведе га унутра. Тада овај рече:

- Молим те, оче. Када сам пошао да спавам, видео сам у својој колиби једног црног Арапина.

А он каза:

- То ти се десило јер ниси држао своју реч.

А тада, давши му правило монашког живљења које одговара његовим моћима, он га отпусти. И овај ускоро постане добар монах.

О АВИ ИСИДОРУ

1. Причали су за аву Исидора, презвитера у Скиту, како је, када би неко имао сабрата слабог или немарног или псовача, и желео да га одагна, говорио: "Доведи ми га овамо". И узимао би га к себи и својом дуготрпељивошћу би га спашавао.

2. Упита га један сабрат:

- Зашто се демони толико плаше тебе?

Старац му вели:

- Јер од када сам постао монах, трудим се да не допустим да се гнев попне у моје грло.

3. Говорио је још како има четрдесет година од кадао сећа грех у својим помислима, али никада није подлегао нити жељи нити љутњи.

4. Још је рекао:

- Када сам био млађи и проводио време у својој келији, нисам имао одређено време за молитву; и ноћ и дан били су ми време за молитву.

5. Причао је ава Пимен о ави Исидору како је ноћу плео свежањ од палмове ужади; и браћа га стану молити, говорећи:

- Одмори се мало, јер си већ остарио.

А он им говораше:

- Ако и спале Исидора и распу његов пепео на ветру, нема веће благодати за мене, јер је Син Божији дошао овде за нас.

6. Исти је причао како су ави Исидору помисли говориле:

- Ти си велики човек.

А он им је говорио:

- Да нисам можда достигао аву Антонија? Или сам можда постао исти као ава Памво или као други оци који су угодили Богу?

Када би он то изговорио, помисли би престајале. А када би га ненависник учинио малодушним, убацујући му помисли да ће после тога бити бачен у пакао, он би им одговарао:

- И у пакао ако будем бачен, наћи ћу вас под собом.

7. Рекао је ава Исидор:

- Пошао сам једном приликом на тржницу да продам неко рукодеље; а када видех како ми се приближава гнев, оставих рукодеље и побегох.

8. Отиде једном ава Исидор ави Теофилу, архиепископу Александрије; а када се вратио у Скит, упитају сабраћа:

- Како је у граду?

Он им рече:

- Наравно, браћо, да нисам видео ниједног људског лица осим архиепископовог.

А они, чувши то, веома се узнемирише и рекоше:

- Па зар су нестали, аво? .

Он им рече:

- Наравно да не, али ме нису савладале помисли да икога видим.
А они, чувши то, задивише се и укрепише у намери да чувају своје очи од лутања.

9. Исти ава Исидор је рекао:

- Разборитост светих је у томе да препознају вољу Божију. Јер човек све савладава бивајући послушан истини, пошто представља образ и подобје Божије. Најгоре од свега је када човек следи своје срце, односно своје помисли, а не закон Божији; а то се касније претвара у тугу, јер није спознао тајне нити пронашао пут светих да би се подвизавао на њему. Сада је, дакле, време да се подвизавамо за Господа, јер се спасење задобија у време туге; јер писано је: "Трпљењем својим спасајте душе своје".

О АВИ ИСИДОРУ ПИЛУСИОТУ

1. Говорио је ава Исидор Пилусиот:

- Живот без речи више користи него реч без живота. Јер први и ћутањем користи, а ова друга и виком смета. А ако се спрегну живот и реч, представљају један целокупан кип философије.

2. Он исти је говорио:

- Поштуј врлине, немој неговати уживања; јер ове прве су бесмртне, а ова друга се лако гасе.⁷³

3. Још је рекао:

- Многи људи, додуше, желе врлину, али оклевају да пођу путем који води до ње; а други и не знају да постоји врлина. Оне прве, дакле, треба да убедимо да одбаце лењивост; а друге да поучимо да је врлина заиста врлина.

4. Још је рекао:

- Злоба и удаљава људе од Бога и раздваја их међусобно. Треба, дакле, бежећи да је избегавамо и да настојимо да остваримо врлину, која и води ка Богу и међусобно нас приближава. А одређење врлине и философије је простодушност заједно са разборитошћу.

5. Још је рекао:

- Пошто је велика узвишеност смиреноумља, као што је велики пад хвалисавости, саветујем вам да ово прво прихватите, а у друго да не паднете.

6. Још је рекао:

- Страшна и ужасна страст лакомости, која не зна за ситост, душу, која је њоме обузета, води ка најгорему од свих зала. Према томе, ослободимо се ње од самог почетка; јер када победи биће несавладива.

О АВИ ИСАКУ, ПРЕЗВИТЕРУ ИЗ КЕЛИЈА

1. Дођу једном оци ави Исаку да га учине свештеником. А он, чувши за то, побегне из Египта. И пође у некакво поље и сакрије се у траву. Похитају, дакле, оци за њим;

када стигну до тог поља, застану да мало почину, јер је била ноћ. И пусте магарца да пасе. А магарац се удаљи и стане пред старца. Ујутро, тражећи магарца, пронађу они аву Исака, и задиве се. А када су хтели да га вежу, старац им рече:

- Нећу више бежати. Јер је то воља Божија, и где год да побегнем, долазим на исто.

2. Причао је ава Исак: Кад сам био млађи, живео сам крај аве Кронија; а он ми никада није рекао да га у нечему послужим, иако је био стар и тресао се, већ је сам устајао и приносио крчаг мени и другима као што сам ја. Живео сам и крај аве Теодора из Ферме, а ни он ми никада није говорио да нешто учиним, већ је трпезу сам постављао и говорио:

- Брате, ако желиш, дођи да једеш.

А ја сам му говорио:

- Аво, дошао сам теби да бих стекао какву духовну корист, и зашто ми никада не кажеш да нешто учиним?

Али старац би стално ћутао. Ја пођем и испричам то старцима. А старци, дошавши њему, рекоше му:

- Аво, брат је дошао твојој светости ради духовне користи; зашто му не кажеш да нешто учини?

А старац им вели:

- Јесам ли ја старешина па да му заповедам? Ја му, свакако, ништа не говорим, али ако хоће, нека и он чини оно што ја чиним.

Од тада бих ја увек предухитрио старца и чинио оно што је он требало да учини. А он, све што је чинио, чинио је ћутке. И то ме је поучило да своје послове ћутке извршавам.

3. Живели су заједно ава Исак и ава Аврам. Једном приликом ава Аврам уђе и затекне аву Исака како плаче; па га упита:

- Зашто плачеш?

А старац одговори:

- А зашто да не плачемо? Јер куда можемо поћи? Наши оци су се упокојили.

Заиста, приход од рукодеља није нам довољан за бродску карту, колико смо некада давали када смо ишли старцима у посету. Сада смо, дакле, остали сирочад. Због тога плачем.

4. Рекао је ава Исак:

- Познајем брата који је косио у пољу и пожелео да поједе један клас жита. И рече он власнику поља: "Допушташ ли да поједем један клас жита?" А овај, чувши то, задиви се и каже му: "То је твоје поље, оче, па зар мене питаш?" До те мере је тај брат био доследан.

5. Рекао је браћи:

- Не доводите младиће овамо. Јер су у Скиту четири цркве опустеле због њих.

6. Причали су да је ава Исак заједно са хлебом јео пепео из кадионице предложења.

7. Говорио је ава Исак:

- Наши оци и ава Памво носили су стару и закрпљену одећу од палмовог конца, а ви сад носите скупу одећу. Идите одавде, опустошили сте ово место.

А када је требало да иде у косидбу, говорио им је:

- Нећу вам дати никакве заповести, јер их се нећете држати.

8. Причао је један од отаца како је неки брат, који је носио мали кукуљ, дошао у цркву у Келијама и стао испред аве Исака; а старац га отера, говорећи:

- Ово овде припада монасима, а ти, пошто си световњак, не можеш овде остати.

9. Рекао је ава Исак:

- Никада нисам унео у келију помисао против брата који ме је ожалостио. А ја сам се старао да не допустим да у своју келију оде брат који у своме уму има нешто против мене.

10. Ава Исак се разболи великом болешћу и дуго остане болестан; а брат му припреми мало каше и стави у њу купине; и старац не хтеде да је окуси. А брат га стаде молити, говорећи:

- Узми мало, аво, због болести. А старац му рече:

- Заиста, брате, хтео сам да проведем у тој болести тридесет година.

11. Причали су о томе како су старци, када је ава Исак требало да умре, дошли к њему и рекли:

- Шта да чинимо после тебе, оче?

А он им рече:

- Видели сте како сам провео свој век пред вама; ако желите да ме следите и да се држите заповести Божијих, послаће Он своју благодат и сачуваће ово место. А ако их се не будете држали, нећете остати у овоме месту. И ми смо, заиста, жалили када су наши оци били на самрти; али чувајући заповести Господње и њихове препоруке, осећали смо као да су они са нама. Тако и ви чините и спасићете се.

12. Рекао је ава Исак:

- Говорио је ава Памво да монах треба да носи такву одећу да је, чак и ако је три дана остави изван келије, нико не узме.

О АВИ ИСИДОРУ ПРЕЗВИТЕРУ

1. Причали су како је једном приликом ави Исидору презвитеру дошао некакав брат да би га позвао на обед. Али старац то не прихваташе, говорећи:

- Адам, који беше храном прелашћен, остаде изван раја.

Вели му брат:

- Зар се ти уопште плашиш да изађеш изван своје келије?

А он опет рече:

- Плашим се, чедо моје, јер "ђаво, као лав ричући ходи и тражи кога да прождере".

Много пута је чак говорио:

- Ако се неко преда вину, неће успети да побегне од утицаја својих помисли. Јер се

и Лот, кога су на то кћери нагнале, напио вина, а кроз пијанство га је ђаво лако навео на безакони блуд.

2. Рекао је ава Исидор:

- Ако жудиш за Царством небеским, презири новац и настој да задобијеш божанску плату.

3. Још је рекао:

- Није могуће живети по вољи Божијој, ако си раскалашник и среброљубац.

4. Још је рекао:

- Ако се подвизавате држећи прописани пост, немојте се гордити; јер ако се због тога гордите, боље је да једете месо. Боље је човеку да једе месо, него да се горди и хвалише.

5. Још је рекао:

- Они који се поучавају треба своје истинске учитеље и да љубе као оце и да поштују као господаре; те нити због љубави да се лишвавају страха, нити због страха да гасне њихова љубав.

6. Још је рекао:

- Ако жудиш за спасењем, чини оно што води ка њему.

7. Причали су како је ава Исидор, када је неки брат пошао код њега, побегао у унутрашњост келије. А браћа му рекоше:

- Аво, зашто си то учинио?

А он одговори:

- И звери када беже, скривају се у своје брлоге. Говорио је тако ради духовне користи своје браће.

О АВИ ИСАКУ ТИВЕЈСКОМ

1. Посети једном приликом ава Исак Тивејски неку монашку заједницу и угледа једнога од браће у некаквом сагрешењу, па га осуди. А када је изашао у пустињу, дође анђео Господњи и стане пред врата његове келије, рекавши:

- Нећу те пустити да уђеш.

А он га стаде молити:

- О чему се ради?

Одговарајући му, анђео рече:

- Бог ме је послао рекавши: "Упитај га, где заповедаш да бацим грешнога брата којег си осудио?"

Овај се сместа покаја, па рече:

- Сагрешио сам, опрости ми.

А анђео рече:

- Устани, Бог ти је опростио. Чувај се, пак, убудуће да не осуђујеш никога пре него што га Бог осуди.

2. Причали су како је ава Аполос имао ученика по имену Исак који је био савршено васпитан у сваком добром делу; и беше стекао тиховање светога предложења. А када је излазио из цркве, никоме није допуштао да га сусретне. Јер разлог његов био је у томе да све добро има своје време, "јер свему има време". А када би се сабрање распуштало, он је бивао као гоњен ватром, настојећи да се докопа своје келије. Много пута су, после молитвеног сабрања, браћи били приношени двопек и чаша вина; међутим, он то није примао, не због тога што је одбијао понуде своје браће, већ да би очувао тишину молитвеног сабрања. Догоди му се, пак, да остане у постељи због болести; и чувши то, браћа дођу да га посете. И док су седели крај њега, упиташе га:

- Аво Исак, зашто после молитвеног сабрања бежиш од своје браће?

А он им одговори:

- Не бежим ја од своје браће, већ од лукавства демонског. Јер ако неко држи упаљену свећу, па се задржи стојећи на ветру, она се због њега угаси. Тако и ми обасјани светим предложењем, ако се задржавамо изван келије, помрачује се наш ум. Такав је био живот преподобнога аве Исака.

О АВИ ИЛАРИОНУ

1. Дође једном ава Иларион из Палестине у гору да посети аву Антонија. И вели му ава Антоније:

- Добро дошао, звездо јутарња која јутром излазиш.

А ава Иларион му одговара:

- Мир ти, светлосни стубе који обасјаваш васељену.

О АВИ ИСХИРИОНУ

1. Свети Оци су пророковали о последњем нараштају. Па рекоше:

- Шта смо ми чинили?

А ава Исхирион, један од тих великих, одговори:

- Ми смо извршавали заповести Господње. Они опет рекоше:

- А они после нас, дакле, шта ће чинити?

А он рече:

- Они ће доспети до половине наших дела.

Рекоше:

- А шта ће они после њих?

Рече:

- Људи тога нараштаја неће уопште имати дела; доћи ће искушење на њих, и који се нађу спремни у то време, наћи ће се да су већи и од нас и од наших отаца.

О АВИ ИПЕРЕХИЈУ

1. Рекао је ава Иперехије:

- Као што је лав страشان за дивље магарце, тако је и трезвен монах страشان за помисли жеље.

2. Још јерекао:

- Пост је узда која монаха одводи од греха. Ко је одбаци постаје помахнитали ждребац.

3. Још је рекао:

- Онај ко не обузда свој језик у часу гнева, неће обуздати ни своје страсти.

4. Још је рекао:

- Боље је да једеш месо и да пијеш вино него да оговарајући једеш тела своје сабраће.

5. Још јерекао:

- Шапатом оговарања змија је изагнала Еву из рајскога врта. Сличан њој је и онај ко оговара свога ближњег; јер тиме уништава душу онога који слуша, а своју не спасава.

6. Још је рекао:

- Добровољно сиромаштво је ризница за монаха.

Сабирај своју ризницу, брате, на небу; јер су векови одмора небројани.

7. Још је рекао:

- Нека твоје мисли увек буду у Царству небеском; и ускоро ћеш га наследити.

8. Још је рекао:

- Послушање је монахова драгоценост. А онај који га поседује биће услишен од стране Бога и слободно ће стати пред Распетога; јер распети Господ је био послушан до смрти.

Ј

О СВЕТОМ ЈЕФРЕМУ

1. Ава Јефрем је био дете када је уснио сан, односно, када је имао виђење како се винова лоза успела уз његов језик, проширила се и испунила целу земљу, и била је препуна плода. И долазиле су све птице небеске и јеле са плода од лозе; и што су више јеле, то је било више њенога плода.

2. Другом приликом, опет, неки од светитеља је у своме виђењу угледао чету анђела како, по заповести Божијој, силазе са неба, имајући у својим рукама свитак, односно грамату исписану изнутра и споља; и говорили су међу собом:

- Ко треба ово да преузме?

Неки су говорили "овај", неки "онај". Па одговоре:

- Заиста, они су свети и праведни; али ово нико не може преузети осим Јефрема. И виде старац како онај свитак предају Јефрему. А када ујутру устане, чује Јефрема како проповеда као да је извор текао из његових уста, и схвати да оно што извире из његових уста потиче од Духа Светога.

3. Другом приликом, опет, када се Јефрем појавио, дође једна блудница не би ли га ласкама наговорила на нечасни чин; а ако не, да га макар наведе да се разгневи, јер никада га нико није видео јаросног. А он јој вели:

- Пођи за мном.

Па пошто се приближе месту где беше гомила света, рече јој:

- Дођи, нека то што желиш буде на овоме месту.

А она, гледајући толики свет, рече му:

- Како то можемо учинити пред толиким светом а да се не постидимо?

А он јој каже:

- Ако се стидимо од људи, много више треба да се стидимо Бога који види и оно што је скривено у тами.

И она постиђено оде, не остваривши своју накану.

О АВИ ЈОВАНУ КОЛОВУ

1. Причали су о томе како је ава Јован Колов, када се упутио некаквом тивејском старцу у Скиту, остао у пустињи. А ава, узевши његов суви штап, посади га и рече:

- Заливај га свакога дана једном посудом воде, док не донесе плода.

А вода је била толико далеко од њих да је одлазио увече а враћао се ујутро. И тако, после три године, штап оживи и даде плода. А старац, узевши његов плод, донесе га у цркву, рекавши братији:

- Узмите, једите плод послушања.

2. Причали су како је ава Јован Колов једном приликом рекао једном старијем брату:

- Хтео бих да будем безбрижан, као што су безбрижни анђели који непрекидно славе Бога. Па скинувши свој плашт изађе у пустињу и проведши тамо недељу дана, врати се своме брату. И чим је покуцао на врата, брат га ослови и пре него што је отворио:

- Ко си ти?

А он одговори:

- Ја сам Јован, твој брат.

Овај му рече:

- Јован је постао анђеол и није више међу људима. А он га стаде молити и говорити:

- Ја сам.

Али му брат не отвори већ га остави да јадикuje до јутра.

Затим му отвори и рече:

- Човек си, опет имаш потребу да радиш да би се хранио.

А он направи метанију и рече:

- Опрости ми.

3. Рекао је ава Јован Колов:

- Ако неки цар пожели да преотме град од непријатеља, прво им ускрати воду и храну, те му се тако непријатељи, изморени глађу, потчињавају. Тако је и са телесним страстима: ако човек живи у посту и глади, непријатељи његове душе ће онемоћати.

4. Још је рекао:

- Онај ко је сит и прича са дететом, већ је учинио блуд у својим мислима.

5. Још је рекао:

- Успињући се једном приликом путем ка Скиту и носећи своја плетива, угледах неког камилаара како ми говори и наводи на гнев; те ја оставих своје кошаре и побегох.

6. Једном, опет, на жетви, чује он некога брата како гневно говори своме ближњему и како каже: "Бежи, ти". И он, напустивши жетву, отиде.

7. Неколико стараца из Скита нађу прилику да обедују заједно; а са њима беше и ава Јован. А један стари свештеномонах устане да дохвати крчаг са водом; и нико не хтеде да узме воде од њега осим Јована Колова. Зачуде се они, дакле, и упитају га:

- Како си се ти, који си толико млађи, усудио да прихватиш услугу од једног свештеномонаха?

А он им одговори:

- Када ја устанем да дохватим крчаг, радујем се ако сви узму воде, да бих имао за то плату; и јасам, дакле, због тога узео, да бих му тиме плату прибавио, те да се он не би ожалостио ако нико не узме од њега.

И када то рече, они се задиве због његове разборитости.

8. Док је једном седео испред цркве, окупе се браћа око њега и стану му казивати своје помисли. А када то угледа неки од стараца, спопадне га завист, па му каже:

- Твој крчаг, Јоване, пун је отрова.

Ава Јован му вели:

- Тако је, аво; а то си рекао видећи само оно што је споља; шта би тек имао да кажеш кад би видео оно што је унутра.

9. Причали су оци како се једном, док је братство јело за заједничком трпезом, један од њих засмејао за столом. Видевши то, ава Јован се заплака, говорећи:

- Шта ли тај брат који се насмејао има у своме срцу, јер би пре требало да заплаче будући да једе за заједничком трпезом?

10. Дођу једном неки од браће да га задиркују, јер није допуштао својим мислима да лутају, нити је говорио о стварима тога времена. Па му кажу:

- Благодаримо Богу што је ове године било доста кише па су палме напојене и пуштају изданке, те браћа себи налазе рукодеља.

Ава Јован им рече:

-Тако је и са Светим Духом: када силази у срца људска, она се обнављају и испуштају изданке са страхом Божијим.

11. Причали су за њега како је једном плео струкове за две кошаре, а начинио од њих само једну, и није то приметио све док није стигао до дна. Јер његове мисли беху заокупљене созерцањем.

12. Рекао је ава Јован:

- Ја сам као човек који седи испод великог дрвета и посматра многе звери и гмизавце како иду ка њему; и када не може да им умакне, он бежи на дрво и тако се спасава. Тако и ја: седим у својој келији и посматрам изнад себе лукаве помисли; и када не могу да их савладам молитвом, прибегавам Богу и тако се спасавам од ненависника.

13. Причао је ава Пимен о томе како се ава Јован Колов молио Богу, па су од њега одступиле страсти и постао је безбрижан. Тада пође ка једном старцу и рече:

- Видим да сам спокојан и да немам никаквих искушења.

А старац му вели:

- Пођи, помоли се Богу да ти дођу искушења и скрушеност и смирење које си раније имао; јер душа кроз искушења напредује. И он се помоли Богу, а када су искушења наишла, није се више молио да се она удаље од њега, већ је говорио:

- Дај ми, Господе, стрпљења у борбама.

14. Причао је ава Јован како је неки од старца у заносу имао виђење. Гле, три монаха стајала су крај мора; и дође до њих глас са супротне стране који је говорио:

-Узмите крила огњена и дођите мени. И двојица узеше крила и полетеше на супротну обалу; а трећи остане и почне силно да плаче. А затим му се дадоше крила, али не огњена, већ слаба и немоћна; и он једва, тонући и дижући се, уз много труда пређе на супротну страну. Такав је и овај род - ако и добија крила, она ипак нису огњена, већ врло слаба и немоћна.

15. Упитао је један од браће аву Јована:

- Како то да се моја душа, иако има рана, не стиди да оговара другога?

Исприча му старац причу о оговарању:

- Био је некакав сиромаш човек и имао је жену; угледа, пак, и неку другу која бејаше лепа, те узме и њу. А биле су обе наге. И догоди се да у једном месту беше славље, а оне га стану молити: "Поведи нас са собом". Он их узме и обе смести у бачве; па, укрцавши се на брод, дође у то место. А када настане подневна жега и људи потраже спокоја, једна од њих провири напоље па, не видевши никога, скочи у неко сметиште и сакупивши старе дроњке начини себи појас, па одважно поче да шета. А друга, која је унутра седела нага, рече у себи: "Гле, ова блудница се не стиди да шета нага". А њен муж рече: "О каквог чуда! Она је барем покрила своју срамоту, а ти си потпуно нага, и без стида тако говориш."

Такав је грех оговарања.

16. Говорио је старац неком брату о души која жели да се покаје:

- Била је у неком граду једна лепа блудница и имала је много пријатеља. Дође један властелин код ње и рече јој: "Обећај ми да ћеш бити честита и ја ћу те узети за жену". И она му то обећа. И он, пошто је узме, поведе је у своју кућу. А њени пријатељи, тражећи је, говораху: "Тај и тај властелин ју је повео својој кући; ако, дакле, пођемо његовој кући, он ће то сазнати и казниће нас. Пођимо боље са задње стране куће и звизнимо јој; а она ће, познајући звук нашега звиждања, сићи до нас, и ми ћемо тако бити недужни". Али она, чим је зачула звиждање, запуши уши, потрчи ка унутарњој ложници и затвори врата.

Говорио је старац да та блудница представља душу, а њени пријатељи човекове страсти, властелин је Христос, а унутрашњост дома је вечно пребивалиште. А они што јој звижде су лукави демони. Али душа увек прибегава Господу.

17. Једном приликом кад се ава Јован, заједно са другом браћом, успињао из Скита, догоди се да њихов водич залута јер беше ноћ. И браћа веле ави Јовану:

- Аво, наш водич је изгубио пут. Шта, дакле, да не бисмо лутајући нашли смрт?

Старац им рече:

- Ако му то кажемо, ожалостиће се и посрамити. Ја ћу се начинити болестан и рећи ћу му: "Не могу да ходам, и остаћу овде до јутра".

Тако и учини. А други рекоше:

- Нећемо ни ми ићи даље, него ћемо крај тебе остати. И остадоше до јутра и не саблазнише брата.

18. Бејаше некакав старац у Скиту, трудољубив у телесним стварима, али не и тачан у својим размишљањима. Дође он, дакле, код аве Јована да га запита о забораву; па саслушавши старчеву поуку, врати се у своју келију и заборави све што му ава Јован беше рекао. Па пође поново да га упита; и чувши исту поуку, врати се. Али тек што је стигао у своју келију, он поново све заборави; и тако, сваки пут када би отишао, у повратку би га обузимао заборав. А када је, после тога, сусрео старца, он га упита:

- Знаш ли, аво, да сам опет заборавио шта си ми рекао? Али нисам више долазио да те не бих узнемиравао.

Вели му ава Јован:

- Пођи, упали светиљку.

Овај упали.

Он му опет рече:

- Донеси друге светиљке и упали их од ове.

Овај тако учини.

А ава Јован рече старцу:

- Да се није, можда, светиљка оштетила пошто си од ње упалио друге светиљке?

Овај рече:

- Не.

А старац вели:

- Тако није ни Јован. Ако цео Скит дође мени, неће ме омести у благодати Христовој. Према томе, дођи кад год желиш, и немој уопште оклевати.

И тако, због стрпљења њих обојице, Бог узме од старца заборавност. А у томе је био подвиг житеља Скита, да радо пружају помоћ онима који су имали искушења.

19. Упита један брат аву Јована:

- Шта да чиним јер мој сабрат често долази и позива ме на рад, а ја сам напаћен и слаб и умарам се на послу? Шта, дакле, да чиним са заповешћу?

А старац му одговори:

- Халев је рекао Исусу сину Навину: "Имао сам четрдесет година када је Мојсије, слуга Господњи, послао из пустиње у ову земљу мене и тебе, а сада имам осамдесет пет година. Као што сам тада био крепак, тако и сада имам снаге да ступим у борбу и да изађем из ње". Тако, дакле, и ти, ако можеш да излазиш као што улазиш, пођи; а ако не можеш тако да чиниш, седи у својој келији оплакујући своје грехе; и ако те нађу да тугујеш, неће те терати да изађеш.

20. Рекао је ава Јован:

Ко је продао Јосифа? Један од монаха одговори:

- Његова браћа.

Вели му старац:

- Не, него га је продало његово смирење. Јер могао је рећи: "Ја сам њихов брат", и да се супротстави; али он је ћутећи продао себе због смирења; а смирење га је поставило за управитеља Египта.

21. Рекао је ава Јован:

- Остављајући лаки терет, односно самопрекор, упртили смо тежак терет, односно самоосуду.

22. Он исти је рекао:

- Смиреноумље и страх Божији су изнад свих осталих врлина.

23. Седео је он једанпут у цркви и уздисао, не знајући да је неко био иза њега. А када је то приметио, направи метанију пред њим и рече:

- Опрости ми, аво! Још се нисам научио.

24. Исти он је говорио своје ученику:

- Сетимо се једнога, и сви ће се нас сећати; а ако презремо једнога, који је Бог, сви ће нас презрети и отићи ћемо у пропаст.

25. Причали су о томе како је ава Јован дошао у цркву у Скиту. И, пошто је чуо препирање неколицине браће, врати се до своје келије, направи најпре три круга око ње, па тек тада уђе унутра. А неки од браће, посматрајући га, зачудише се зашто је тако чинио, па дођоше и упиташе га. А он им рече:

- Уши су ми биле препуне препирке; начинио сам круг како би их очистио, да бих тако у миру свога ума ушао у своју келију.

26. Дође једно вече некакав брат у келију аве Јована, имајући на уму да се одмах врати; и док су они причали о врлинама, сване а да нису ни приметили. А старац

изађе да га испрати; и остану у разговору до шестог часа, па га он уведе унутра, и пошто једоше, овај тада оде.

27. Говорио је ава Јован:

- Тамновање је да седиш у келији и да се увек сећаш Бога. А то значе речи: "У тамници бијаш и дођосте мени".

28. Још је рекао:

- Ко је снажан као лав, и због свога стомака пада у замку, те нестаје сва снага његова?

29. Још је рекао:

- Једући хлеб и со, оци из Скита су говорили: "Немојмо навикавати себе на со и хлеб".

И тако су били крепки за дело Божије.

30. Дође један брат да узме кошаре од аве Јована. А он, изашавши, рече му:

- Шта желиш, брате?

Он одговори:

- Кошаре, аво.

А овај, ушавши унутра да изнесе кошаре, заборави се и седне да плете. Монах опет покуца на врата, па кад старац изађе, рече му:

- Донеси кошаре, аво.

А овај опет уђе и седне да плете. Монах поново покуца, а старац, изашавши, упита га:

- Шта желиш, брате?

Он одговори:

- Кошаре, аво.

А овај, узевши га за руку, поведе га унутра говорећи:

- Ако желиш кошаре, узми их и пођи; јер ја немам времена.

31. Дође једном камилар да узме његове кошаре и да их пренесе на друго место. А старац, ушавши да му изнесе ужад, заборави на то, јер му је ум био посвећен Богу. Међутим, камилар га поново узнемири лупајући на врата, и поново ава Јован, ушавши унутра, заборави на њега. А када камилар покуца по трећи пут, овај изађе говорећи:

- Ужад камила, ужад камила.

32. Био је он жестокога духа. Посетивши га, дакле, један брат стане да хвали његов рад (правио је ужад), а овај ћуташе. Он опет почне да му говори; а старац опет ћуташе. А када му се он обрати по трећи пут, рече ава посетиоцу:

- Од када си дошао овде, одузео си Бога од мене.

33. Дође један старац у келију аве Јована и нађе га како спава, а један анђео стоји крај њега и хлади га машући крилима. И видевши то, он оде. А овај, када се пробуди, упита свога ученика:

- Је ли ико долазио док сам спавао?

Он одговори:

- Да, некакав старац.

И схвати одмах ава Јован да је тај старац његовог духовног узраста, и да је видео анђела.

34. Рекао је ава Јован:

- Ја мислим да човек треба да поприми мало од сваке врлине. Према томе, свакога дана, када јутром устанеш, започни сваку врлину и заповест Божију, са великим смирењем, уз страх и дуготрпељивост, са љубављу Божијом, уз сваку спремност душе и тела и велико смирење, са трпљењем патње срца и са затворништвом. Започни велику молитву и прозбу уз нарицање, чистоту језика и уздржање очију, бивајући презрен али не разгневлён, миротворећи и не узвраћајући злом за зло, не гледајући на сагрешења других, не придајући себи важност, јер си испод сваке твари. Започни с крстом, с борбом, са сиромаштвом духа, с вољом и духовним подвигом, с постом, покајањем и плакањем, с расуђивањем, са чистотом душе, с тишином рукодеља, са ноћним бдењима, с глађу и жеђу, с хладноћом и голоотињом, с трудом, затварајући свој гроб као да си већ умро, као да имаш на уму да је твоја смрт свакога часа све ближа.

35. Причало се како је ава Јован, када би се вратио са жетве или из посете старцима, проводио време умолитви, изучавању Писма и псалмопојању, сведок своје мисли не би довео у првобитни ред.

36. Рекао је неки од отаца о њему:

- Ко је тај Јован, који је својим смирењем обесио цео Скит о свој мали прст?

37. Упитао је неки од отаца аву Јована Колова: "Шта је то монах?" А овај одговори:

- Труд, јер се монах при свакоме делу труди. То је монах.

38. Причао је ава Јован Колов о томе како је неки старац духовник постао затворник; а био је познат у граду и веома славан. И јаве му: "Један од светих треба да умре, дођи да га целиваш пре него што се упокоји". А он рече у себи: "Ако изађем по дану, потрчаће људи за мном и указаће ми велику част, а у томе ја немам спокоја. Поћи ћу, дакле, ноћу по мраку, и искрашћу се од свих". А када увече, желећи да се искраде, изађе из келије, гле, пошаље Бог два анђела са бакљама да му осветљавају пут; и тако цео град похита да види славу. И колико је мислио да избегне славу, још више беше прослављен. Тиме је испуњено што је писано: "Сваки који себе понижује, узвисиће се".

39. Говорио је ава Јован Колов:

- Није могуће градити своју кућу од горе према доле, већ од темеља према горе.

Рекоше му:

- Шта значе те речи? Он им рече:

-Темељ је твој ближњи кога треба да задобијеш, и то пре свега. Јер о њему висе све заповести Божије.

40. Причали су следећу причу о ави Јовану:

Догоди се да једној девојци, по имену Пајсија, умру родитељи и она остане сироче. И тако намисли она да од свога дома начини свратиште за оце из Скита. Проведе тако доста година дочекујући и служећи оце. А након неког времена, када се њено имање истроши, поче девојка да посустаје. Здруже се, дакле, с њом некакви изопачени људи и скрену је са доброга пута; од тада почне она лоше да се влада, те стигне чак до блудницења. Зачују то оци и веома се ожалосте па, позвавши аву Јована Колова, рекоше му:

- Чули смо о оној сестри да лоше живи; а пошто је она, када је могла, показивала према нама своју љубав, покажимо сада и ми своју љубав и помозимо јој. Пођи код ње, и по мудрости коју ти је Бог подарио, уреди то у вези са њом.

Дође, дакле, ава Јован код ње и каже старој служавки:

- Најави ме својој господарици. А она покуша да га отера, говорећи:

- Ви сте од почетка трошили њено имање, и ево, сада је сиромашна.

Вели јој ава Јован:

- Реци јој; јер ћу јој много помоћи. А њене слуге му рекоше, смејући се:

- Шта ти имаш да јој даш, па желиш да се сретнеш са њом?

Овај одговори:

- Откуд ви знате шта ћу јој понудити?

Попне се, пак, старица и каже јој за њега. А девојка јој одговори:

- Ти монаси се стално крећу крај Црвеног мора и налазе бисере.

Па украсивши се, рече:

- Буди добра и уведи га код мене.

И, пошто се он попне код ње, она прва седне на кревет а ава Јован дође и седне крај ње. Гледајући је у лице, он јој рече:

- Зашто си презрела Исуса, доспевши до тога?

Чувши то, она се сва укочи. А ава Јован, погнувши главу доле, поче силно да плаче.

Она му вели:

- Аво, зашто плачеш?

А он тек што устане, поново погне главу па, заплакавши, рече јој:

- Видим да се Сатана игра на твоје лицу; па како да не плачем?

А она, када то зачу, упита га:

- Има ли ми покајања, аво?

Вели јој ава:

-Да.

Рече му она:

- Поведи ме где год желиш.

Вели јој ава:

- Пођимо.

И она устане и пође за њим. А ава Јован примети да она ништа не заповеди нити рече за своју кућу, и задиви се. А када су стигли у пустињу, већ се беше смркло.

Начинивши јој од песка мало узглавље, он га закристи и рече јој:

- Спавај овде.

А он, начинивши и себи лежај на малој удаљености, прочита своје молитве и легне. Пробудивши се око поноћи, угледа некакав светлосни пут који са неба силази до ње; и виде анђеле Божије како односе њену душу. Он устане, приближи јој се и дотакне јој ногу. Па видевши да је умрла, баци се ничице на земљу, молећи се Богу. И чује да је један час њеног покајања прихваћен више него покајање многих људи који дуго истрају на њему, али не показују жар покајања.

О АВИ ЈОВАНУ КИНОВИТУ

1. Био је неки брат који је живео у општежићу и држао се великог подвига. Када је братство из Скита чуло за њега, дођу да га виде. И изађу на место где је он радио. А овај, пошто их поздрави, врати се и почне поново да ради. Видећи то што је учинио, браћа му рекоше:

- Јоване, ко ти је дао схиму? Или ко те је учинио монахом а није те научио да приступиш браћи и да им кажеш: "Благословите" или "Седите"?

Он им рече:

- Грешни Јован се не бави тиме.

О АВИ ЈОСИФУ ИЗ ПАНЕФА

1. Попну се, једном приликом, неки од отаца до Панефа ави Јосифу да га упитају како треба да дочекују браћу која им долазе у госте, односно, да ли према њима треба да се понашају слободно и присно. И пре него што га то упиташе, старац рече своје ученику:

- Постарај се да разумеш оно што ћу данас чинити, и остани код тога.

И старац постави два јастука, један себи с десне стране а други с леве, и рече:

- Седите.

Па уђе у своју келију и обуче просјачку одећу и, изашавши напоље, прође између њих. Затим опет уђе, обуче своју одећу, па изашавши напоље, седне међу њих.

Они, пак, беху веома изненађени тиме што је старац учинио. А он им рече:

- Јесте ли схватили шта сам учинио? Одговорише:

-Да.

- Да ме није можда изменила она недостојна одећа?

Одговорише:

-Не.

А он им вели:

- Исти сам, дакле, у обе одеће. Као што ме она прва није променила, тако ми ни она друга није наштетила; према томе, дужни смо да примамо страну браћу сагласно са светим Јеванђељем. Јер оно вели: "Подајте, дакле, Цару Царево а Богу Божије". Јер када су браћа присутна, прихватимо их са срдачношћу. А када смо потпуно сами, потребно нам је да туга остане с нама.

А они, чувши то, задивише се јер им је, и пре него што су га упитали, одговорио на све оно што су имали на уму. И прославише Бога.

2. Рекао је ава Пимен ави Јосифу:

- Реци ми, како да постанем монах?

А он рече:

- Ако хоћеш да нађеш свој мир и овде и тамо, за сваку ствар реци: "Ко сам ја?". И немој никога осуђивати.

3. Исти он упитао је аву Јосифа:

- Шта да чиним када ми се приближе страсти? Да им се супротставим или да им допустим да уђу?

Старац му каже:

- Допусти им да уђу и бори се против њих. Вративши се у Скит, он остане тамо. А када један од Тивејаца дође у Скит, исприча осталој браћи како је упитао аву Јосифа: "Ако ми се приближи страст, да ли да јој се супротставим или да јој допустим да приђе?" А он му је одговорио: "Немој никако допуштати страстима да приђу, већ их одмах одсецај". Када је ава Пимен чуо да је ава Јосиф тако одговорио овоме Тивејцу, он устане, дође старцу у Панеф и каже му:

- Аво, ја сам ти поверио своје помисли; и ево, другачије си рекао мени, а другачије Тивејцу.

Старац му вели:

- Зар не знаш да те волим?

Овај одговори:

- Да.

- Зар ми ниси казао: "Реци ми као самоме себи"?

Овај одговори:

- Тако је.

Старац му вели:

- Заиста, ако наиђу страсти па станеш да се натезеш са њима, то те чини поузданијим. Ја сам ти говорио као самоме себи. Међутим, има и оних којима није на корист ни да им се приближе страсти, већ имају потребу да их одмах одсеку.

4. Некакав брат упита аву Јосифа:

- Шта да радим јер нити могу трпети недаће нити могу радити нити давати милостињу?

Старац му вели:

- Ако већ не можеш да чиниш ништа од тога, држи макар своју свест према ближњему далеко од свакога зла; и спасићеш се.

5. Причао је неки од браће:

Једном приликом сам у Доњој Ираклији посетио аву Јосифа; а у манастиру беше врло лепа смоква. И рече ми он ујутро:

- Пођи, једи.

А пошто беше петак, ја због поста не пођем. Па станем да га молим:

- За име Божије, разјасни ми моје недоумице; ти си ми рекао: "Пођи, једи", а ја због поста не пођох и постидех се због твоје заповести, јер сам овако промишљао: "Са каквим наумом ми је старац ово рекао?". Шта је, дакле, требало да чиним, пошто си ми рекао: "Пођи"?

А он рече:

- Оци испрва не говоре браћи оно што је исправно, већ више оно што је погрешно;

а ако виде да ови чине оно што је погрешно, не говоре им више што је погрешно, већ истину, знајући да су ови у свему послушни.

6. Рекао је ава Јосиф ави Лоту:

- Не можеш постати монах, ако не постанеш као огањ који сав пламти.

7. Посети ава Лот аву Јосифа и вели му:

-Аво, по својим моћима вршим своје мало молитвено правило и свој мали пост, и молитву и изучавање Писма и тиховање, и колико ми је могуће чувам своје помисли чистима. Шта ми је још чинити?

А старац, уставши, пружи своје руке ка небу а прсти му постадоше као десет огњених пламенова. Па му рече:

- Ако желиш, цео буди огањ.

8. Рече један брат ави Јосифу:

- Хоћу да иступим из општежића и да живим сам. А старац му каже:

- Седи тамо где видиш да твоја душа налази спокоја и да јој ништа не штети.

Рече му брат:

- И у пустињи и у општежићу налазим спокоја.

Шта, дакле, треба да учиним?

Старац му вели:

- Ако налазиш спокоја и у општежићу и у самоћи, постави своје две помисли као на какву вагу; па што видиш да ти је души корисније, то чини.

9. Дође неки од старца своје сабрату, како би пошли да посете аву Јосифа, па каже:

- Реци своје ученику да нам припреми магарца.

А овај рече:

- Позови га, и што будеш хтео, он ће учинити.

Он упита:

- Како му је име?

Овај одговори:

- Не знам.

А он рече:

- Колико времена си са њим, кад не знаш ни његово име?

Овај одговори:

- Две године.

А он вели:

- Ако ти за две године ниси сазнао име свога ученика, какве ли ја имам потребе да то сазнам за један дан?

10. Окупе се браћа једном приликом код аве Јосифа; и док су седели и постављали му питања, он беше веома ведар и с радошћу им је говорио:

- Ја сам данас цар; јер сам се зацарио над страстима.

11. Причали су о ави Јосифу из Панефа следеће: Док је био на самрти, окупе се старци и поседају око њега, а он баци поглед ка прозору и угледа ђавола како тамо седи; па позвавши свога ученика, рече му:

- Донеси ми штап, јер овај мисли да сам остарио и да немам више снаге за њега. И тек што је узео штап, видеше старци како онај шмугну као псето и нестане.

О АВИ ЈАКОВУ

1. Рекао је ава Јаков:

- Веће је странствовати него дочекивати странце.

2. Још је говорио:

- Када неко бива хваљен, треба да се сети својих грехова и да има на уму да није достојан тога што је речено.

3. Још је рекао:

- Као што светилка обасјава мрачну одају, тако и страх Божији, када се усели у срце човечије, обасјава га и поучава свим добродетељима и заповестима Божијим.

4. Још је рекао:

- Није потреба само за речима; јер у ова времена много је речи код људи. Потребно је дело; јер то је оно што се тражи, а не речи, које не доносе плода.

О АВИ ЈЕРАКСУ

1. Упита неки брат аву Јеракса:

- Реци ми како да се спасем?

Старац му вели:

- Седи у својој келији; ако си гладан, једи, ако си жедан, пиј, немој говорити лоше ни о коме, и бићеш спасен.

2. Исти он је рекао:

- Никада нисам рекао ниједну световну реч нити сам хтео да је чујем.

О АВИ ЈОВАНУ ЕВНУХУ

1. Када је ава Јован Евнух био млађи, упитао је старца:

- Како сте ви могли са лакоћом да чините дело Божије, а ми ни са трудом то не можемо да чинимо?

А старац му вели:

- Ми смо могли, јер је наше главно занимање било дело Божије, а телесним потребама придавали смо малу пажњу; а вама су телесне потребе главно занимање, а дело Божије не сматрате неопходним. Зато се трудите, и зато је Спаситељ рекао својим ученицима: "МалOVERНИ, иштите најпре царство Божије, а ово све ће вам се додати

2. Рекао је ава Јован:

- Отац наш, ава Антоније, рекао је: "Никада нисам своју корист стављао испред користи свога брата".

О АВИ ЈОВАНУ КИЛИКУ

1. Говорио је ава Јован Килик, игуман раитски, својој браћи:

- Децо моја, како смо побегли од света, побегнимо тако и од телесних жеља.

2. Још је рекао:

- Подражавајмо наше оце, односно, њихове трудове и тиховање којим су живели овде.

3. Још је рекао:

- Немојмо, децо моја, прљати ово место, које су наши оци очистили од демона.

4. Још је рекао:

- Ово место припада подвижницима, а не трговцима.

О АВИ ЈОВАНУ ИЗ КЕЛИЈА

1. Причао је ава Јован из Келија како је у Египту била некаква врло лепа и врло богата блудница. И властела је долазила код ње. Једнога дана, дакле, нађе се она пред црквом и хтеде да уђе унутра. А ипођакон, који стајаше на улазу, не пусти је унутра, рекавши:

- Ниси достојна да уђеш у дом Божији, јер си нечиста.

И док су се они препирали, епископ зачује буку и изађе.

Вели му, дакле, блудница:

- Не пушта ме да уђем у цркву. А епископ јој каже:

- Зар се не стидиш да уђеш, будући да си нечиста?

Она му, ганута, одговори:

- Нећу више блудничити.

Епископ јој каже:

- Ако донесеш овде свој новац, знаћу да нећеш више блудничити.

И она га донесе, узме га и спали на ватри. Па уђе у цркву, плачући и говорећи:

- Ако се овде са мнош овако збило, шта ми се тамо може десити?

И покаје се и постане сасуд милосрђа.

2. Рекао је ава Јован из Тиваиде:

- Монах треба пре свега осталог да стекне смиреноумље. Јер то је прва

Спаситељева заповест која вели: "Блажени сиромашни духом, јер је њихово Царство небеско".

О АВИ ЈОВАНУ ПЕРСИЈАНЦУ

1. Дође једном неки дечак да се исцели од демона; а беху у посети старцу и браћа из општежића у Египту. Изашавши напоље, старац угледа једног брата како греша са дечаком, и не прекори га, говорећи:

- Ако Бог који их је саздао, видевши их није их сажегао, ко сам ја да их корим?

2. Причао је неко од отаца о томе како ава Јован Персијанац од велике благодати беше доспео до најдубље незлобивости. А живео је у области званој Арабија у Египту. Позајми он једном приликом златник од свога сабрата и купи конопље како би могао да ради. И дође један брат њему молећи га:

- Поклони ми, аво, мало конопље да начиним себи огртач.

Овај му са радошћу даде. Дође исто тако и други молећи га:

- Дај ми мало конопље да начиним прегачу.

Он даде и њему. А и другима који су тражили, са радошћу је давао. Дође затим и власник онога златника, тражећи га назад. Старац му рече:

- Доћи ћу да ти га донесем.

И немајући одакле да му врати, он устане да пође ави Јакову, економу, да га замоли да му даде новчић како би га вратио брату. И идући тамо, наиђе на златник који лежаше на земљи и не дотакне га. Па помоливши се, врати се у своју келију. И дође опет онај брат и стане га узнемиравати због златника. А старац му вели:

- Ја се, свакако, старам о томе.

И поново отишавши, наиђе златник на земљи, тамо где је и био; па помоливши се Богу, врати се у своју келију. А онај брат опет дође да га узнемирава. А старац вели:

- Овога пута ћу га свакако донети.

Те он поново уставне, пође до онога места и наиђе златник на земљи. Па помоливши се Богу, узме га. И дође до аве Јакова и каже му:

- Аво, долазећи теби, нашао сам на путу овај новчић; учини ми услугу и објави то у парохији, можда га је неко изгубио; а ако се наиђе његов власник, подај му.

Отишавши, дакле, старац је три дана разглашавао и не наиђе се нико ко је изгубио златник. Тада старац вели ави Јакову:

- Ако га, дакле, нико није изгубио, дај га томе брату, јер му дугујем; а долазећи теби да добијем милостињу да бих вратио дуг, ја сам га пронашао.

А старац се задиви како овај, иако је дуговао и пронашао златник, није га одмах узео и дао. А код њега је било чудесно и то што, када би неко дошао да позајми нешто од њега, није му то сам давао, већ је говорио брату:

- Пођи, узми шта ти треба.

Када би овај то вратио, говорио би му:

- Стави то опет на његово место.

А опет, ако онај који је нешто узео не би то и вратио, старац му ништа није говорио.

3. Причали су за аву Јована Персијанца следеће: када су код њега упали злочинци, принео им је суд са водом и затражио да им опере ноге; а они из поштовања почну правити метаније.

4. Рече неко ави Јовану Персијанцу:

- Толико труда смо уложили ради Царства небеског; хоћемо ли га, дакле, наследити?

А старац рече:

- Ја верујем да ћу наследити горњи Јерусалим који је записан на небесима. Јер је веродостојан Онај који је то објавио. Зашто да не верујем? Био сам гостољубив као Аврам, кротак као Мојсије, свет као Арон, трпељив као Јов, смиреноуман као Давид, пустињак као Јован, жалобан као Јеремија, учитељ као Павле, веран као Петар, мудар као Соломон. А верујем као (покајани) разбојник, да ће ми Онај, који ми је због своје доброте све то даровао, подарити и Царство небеско.

О АВИ ЈОВАНУ ТИВЕЈСКОМ

1. Причали су како је мали ава Јован Тивејски, ученик аве Амоја, провео дванаест година у старчевој служби када је овај био болестан, и како је живео с њим у шипражју. А старац није показивао интересовање за њега; па, иако се овај много трудио око њега, никада му није рекао: "Да се спасеш". А када је требало да сконча, док су старци седели око њега, он га узе за руку и вели му:

- Да се спасеш, да се спасеш, да се спасеш.

Па га предаде старцима рекавши:

- Он је анђеол а не човек.

О АВИ ЈОВАНУ, УЧЕНИКУ АВЕ ПАВЛА

1. Причали су како је ава Јован, ученик аве Павла, имао велико послушање. У некаквом, пак, месту беху хумке међу којима се скривала једна хијена. Старац угледа говеђу балегу која беше око тога места; па рече Јовану да пође и да је донесе. А овај га упита:

- А шта ћу са хијеном, аво?

Старац, шалећи се, рече:

- Ако кидише на тебе, свежи је и донеси овамо. И тако, увече брат пође тамо. И гле, хијена сместа кидише на њега. А он, по старчевим речима, појури да је ухвати.

Хијена стане бежати, а он, јурећи за њом, повика:

- Ава ми је рекао да те вежем.

Па када је ухвати, он је свеза. А старац се забрине и седе да га чека. И коначно, овај се појави носећи везану хијену. Видевши то, старац се задиви, па желећи да га понизи, лупну га говорећи:

- Будало, донео си ми овде глупог пса.

И старац сместа одреши хијену и пусти је да побегне.

О АВИ ЈОСИФУ ТИВЕЈСКОМ

1. Рекао је ава Јосиф Тивејски:

- Три ствари су драгоцене пред Господом. Прво је када човек болује па му долазе искушења а он их са благодарношћу прихвата. Друго је када неко чисто чини сва своја дела пред Господом, не чинећи ништа што приличи човечанској природи. А

треће је када неко живи потчињен своме духовноме оцу и потискује властите жеље. Он има нарочити венац. Ја сам се, пак, одлучио за болест.

К

О АВИ КАСИЈАНУ

1. Причао је ава Касијан: Посетили смо свети Герман и ја неког старца у Египту. И пошто нас је угостио, упитасмо га:

- Због чега се у време пријема стране браће нисте држали правила нашега поста, онако како смо га примили ми у Палестини?

Он одговори:

- Пост је увек са мном, а вас не могу увек имати уза се; а пост јесте и корисна ствар и неопходна, али ипак зависи од нашега извољења, док закон Божији захтева нужно испуњење заповести о љубави. Примајући, дакле, у вама Христа, дужан сам да вас услужим са сваком ревношћу. А када вас испратим, поново ћу успоставити правила поста. Јер не могу синови Женикови постити у време док је Женик са њима; а када Женик оде од њих, тада слободно постете.

2. Исти он је причао:

Био је некакав старац кога је служила једна света девица. А људи су говорили:

- Они нису чисти.

И дочекује старац за то. Па када је требало да умре, рече оцима:

- Када умрем, посадите мој штап на гроб; па ако пролиста и донесе рода, знајте да сам чист према њој, а ако не пролиста, знајте да сам згрешио са њом.

Посадише они штап, и трећега дана он пролиста и донесе рода. И сви прославише Бога.

3. Још је рекао:

Посетимо ми једног другог старца, и он нас послужи да једемо, а пошто смо се наситили, стане нас он нудити да још једемо. Па пошто одвратих како не можемо више, рече нам:

- А ја сам, пошто ми долазе разна браћа, шест пута постављао трпезу и нудећи их, јео сам са сваким од њих и још сам гладан. А ти, једући само једном, толико си се наситио да не можеш више да једеш.

4. Он исти је још причао:

Посети једном приликом ава Јован, човек који беше игуман великог општежића, аву Пајсија, који је четрдесет година живео у удаљеној пустињи; па по што је гајио према њему велику љубав, а тиме и присност, рече му:

- Шта си за толико година остварио живећи тако отшелнички и не бивајући узнемираван од људи?

Он рече:

- Од када сам постао монах, никада ме сунце није видело како једем.

А ава Јован на то рече:

- Нити је мене видело јаросног.

5. Тога аву Јована, када се налазио на прагу смрти икада је спремно и радосно ишао ка Богу, окружише браћа, тражећи да им у наслеђе остави једну кратку и спасоносну поуку са којом би могли достићи савршенство у Христу. А он, уздахнувши, рече:

- Никада нисам учинио ништа по својој вољи нити сам поучавао друге о ономе што претходносам нисам учинио.

6. Причао је једном приликом о томе како је некакав старац, који је живео у пустињи, молио Бога да му подари да никада не задрема док траје духовна беседа, а када неко износи речи оговарања или празнословља, да одмах падне у сан, како се његове уши не би храниле таквим отровом. Називао је ђавола ревнитељем брбљања и непријатељем сваког духовног учења, користећи следећи пример. Док сам, вели он, беседио ради духовне користи неке браће, обузео их је тако дубок сан да нису могли ни трепавице да покрену. Ја, међутим, желећи да укажем на ђавољу работу, убацим у беседу речи празнословља; а они, радосни због ње, разбудише се. А ја, уздахнувши, рекох:

- Дакле, до тренутка када сам говорио о небеским стварима, сан је савладао очи свих вас; а када су изречене речи празнословља, сви сте са задовољством устали. Због тога вас молим, браћо моја, опажајте работе лукавог демона и пазите на себе, чувајући се од дремежа када чините или слушате нешто духовно.

7. Још је рекао:

Некакав племић, пошто је побегао од света и поделио сиромасима све што је имао, задржи ипак нешто од тога и за своје задовољство, не желећи да прихвати смиреноумље, које долази од савреног покорвања, нити чисту покорност општежитељним правилима. Њему је свети Василије рекао овакве речи:

- Плећство си изгубио а монах ниси постао.

8. Још је рекао:

Неки монах беше настањен у једној пећини у пустињи. И рођаци по телу јаве му:

- Отац ти је болестан и на самрти је; дођи да га наследиш.

А он им одговори:

- Ја сам пре њега умро за овај свет; мртав не може живога наследити.

О АВИ КРОНИЈУ

1. Рече један брат ави Кронију:

- Реци ми неку поуку. А он му вели:

- Када је Јелисеј дошао ка Сунамки, нађе да није имала ништа ни са ким; и он је узме и она роди од Јелисеја.

Упита га брат:

- Шта значе те речи? Старац му вели:
- Ако душа бди и чува себе од искушења и напушта своју вољу, тада је Дух Божији посећује; и онда може да роди, чак и ако је неродна.

2. Упита неки брат аву Кронија:

- Шта да чиним са заборавношћу која поробљава мој ум и не допушта ми да осећам, све док ме не доведе до греха?

А старац каже:

- Када иноплеменици, због злих дела синова Израилевих, беху узели кивот, вукли су га све докле га нису довели до дома Дагона, њиховог бога; а тада је он пао лицем на земљу.

Упита брат:

- Шта то значи? А старац рече:
- Ако страсти успеју да заробе ум човеков, због његових разлога, тада ће га вући докле га не доведу до невидљиве страсти. А на томе месту, ако се ум окрене и потражи Бога и сети се вечнога суда, страст сместа пада и губи се. Јер писано је: "Ако се повратиш и уздахнеш, тада ћеш се спасити и познаћеш где си био".

3. Упита неки брат аву Кронија:

На који начин човек доспева до смирености? Старац му вели:

- Имајући страха Божијег.

Брат опет упита:

- А како се долази до страха Божијег? Старац му вели:
- По моме мишљењу, када човек чува себе од сваке ствари и предаје се телесном труду и, по моћима које поседује, има на уму излазак из тела и суд Божији.

4. Рекао је ава Кроније:

- Да Мојсије није повео овце до подножја Синајске горе, не би видео огањ у купини.

Неки брат упита старца:

- Шта означава та купина? А он му вели:
- Купина означава телесна дела. Јер писано је: "Царство небеско је као благо скривено у пољу".

Рече брат старцу:

- Према томе, без телесног труда човек не напредује ни у једној части?

Старац му вели:

- Писано је: "Гледајући на Исуса Начелника и Савршитеља вере, који уместо предстојеће Му радости претрпи крст". И Давид је, исто тако, рекао: "Нећу дати сна очима својим и веђама својим дрема", и даље што следи.

5. Рекао је ава Кроније:

Причао је ава Јосиф Пилусиот: Док сам био на Синају, беше тамо један добар брат и подвижник, али веома лепога тела; и долазио је у цркву на службу носећи некакав стари и искрпљени мали огртач. И гледајући га стално како тако обучен долази на службу, кажем му:

- Брате, зар не видиш своју браћу, како су као анђели у цркви за време службе?

Како ти увек овде долазиш тако одевен?

А он рече:

- Опрости ми, аво, јер немам друго.

Ја га поведем у своју келију и дам му плашт и све друго што је требало, па се касније одевао као и друга браћа, и изгледао је као анђео. А затреба, једном приликом, да оци пошаљу десеторицу браће цару ради некаквог посла; па заједно са онима који ће ићи изабери и њега. А он, чувши то, направи метанију пред старцима, говорећи:

- За име Господње, опростите ми! Био сам служитељ једнога од тамошњих велможа, па ако ме препозна, скинуће ми схиму и поново ће ме узети у своју службу.

А оци му повероваше и пустише га; но сазнадоше касније од некога ко га је добро познавао како је он, док је био у свету, био начелник округа; и да га људи не би препознали и узнемиравали, тако се претварао. Толика је била ревност отаца у избегавању славе и удобности овога света.

О АВИ КАРИОНУ

1. Рекао је ава Карион:

- Много труда сам уложио, више од свога сина Захарија, и нисам доспео до његове мере ни у смирењу ни у ћутању.

2. Бејаше у Скиту један монах по имену Карион. Пошто је имао двоје деце, оставио их је својој жени и пошао у пустињу. А након неког времена, када велика глад задеси Египат, његова жена, пошто је била у крајњој беди, дође у Скит водећи са собом своје двоје деце (једно беше мушко, по имену Захарије, а друго женско), и седне покрај оазе (јер крај Скита беше оаза), где беху саграђене и цркве и где се беху налазили извори. А био је такав обичај у Скиту да, када дође жена да говори са својим братом или рођаком, разговарају седећи далеко једно од другог. Тада рече жена ави Кариону:

- Ево, постао си монах, а глад је. Ко ће, дакле, хранити твоју децу?

Вели јој ава Карион:

- Пошаљи ми их овамо. Рече жена својој деци:

- Пођите своме оцу.

И док су ишли према њему, женско дете се врати својој мајци, а мушко дође до оца. Он јој тада рече:

- Видиш ли, добро је било; узми ти женско дете и пођи, а ја ћу узети мушко.

И он га отхрани у Скиту, и сви су знали да је то његов син. А када је стасао, братство почне да гунђа због њега. Када је то чуо ава Карион, каза своме детету:

- Захарије, пођимо одавде, јер оци гунђају. Мали му рече:

- Аво, сви овде знају да сам твој син; а ако пођемо на друго место, неће говорити да сам твој син.

А старац му вели:

- Устани, пођимо одавде.

И пођу у Тиваиду. Па узевши тамо келију, провели неколико дана, али се и тамо појави гунђање због детета. Тада му његов отац рече:

- Захарије, пођимо у Скит.

Па како дођоше у Скит и проведоше тамо неколико дана, поново се појави гунђање због њега. Тада дете Захарије, дошавши до сумпорног језера, скине одећу и уђе у воду све до носа, па пошто је тако провео доста времена, колико је могао да издржи, тело му потамни као да је било губаво. И изашавши, обуче своје хаљине и пође своме оцу; а овај га једва познаде. А када, по обичају, приступи светоме причешћу, тада се светоме Исидору, презвитеру у Скиту, открије шта је овај младић учинио. И он, гледајући га и дивећи се, рече:

- Ово дете Захарије, прошле недеље је дошло и причестило се као човек, а сада је постало као анђео.

О АВИ КОПРИЈУ

1. Говорио је ава Пимен да ава Коприје беше доспео до таквога ступња да је, иако је био болестан и лежао у постелји, благодарио Богу и одбацивао своје жеље.

2. Рекао је ава Коприје:

- Блажен је онај који благодарно подноси сваку муку.

3. Саберу се једном сви који су живели у Скиту, како би расправили проблем Мелхиседека, и забораве да позову аву Коприја. Касније, позвавши га, упитају га о том проблему. А он, ударивши се три пута преко уста, рече:

- Тешко теби, Коприје, јер оно што ти је Бог заповедио да чиниш, то си напустио, а оно што ти не тражи, то истражујеш. Чувши то, браћа се разиђу по својим келијама.

О АВИ КИРУ

1. Када су аву Кира Александријца упитали у вези са блудним помислима, одговорио је следеће:

- Ако немаш помисао, немаш ни наде; ако немаш помисли, имаш дела. То значи да онај који се не бори против греха у помислима, и не противиму се, он га чини телесно. Јер онога који чини дела тога помисли не узнемиравају.

Старац, пак, упита једнога брата:

- Да немаш можда обичај да причаш са женом? А брат рече:

- Не. Моје помисли су као стари и нови сликари: узнемиравају ме сећања и приказе жена. А старац му рече:

- Мртвих се не плаши, али живе избегавај и занимај се више молитвом.

О АВИ КСОЈУ

1. Упита неки монах аву Ксоја:

- Ако се нађем негде и поједем три комада хлеба, да то није много?

Старац му вели:

Јеси ли на орање дошао, брате?

А он још упита:

- Ако попијем три чаше вина, да ли је то много? Овај одговори:

- Ако нема демона, није много; а ако га има, много је. Јер вино је страшно монасима који живе по Богу.

2. Причао је неки од отаца о томе како ава Ксоје Тивејски беше једном дошао на Синајску гору, па враћајући се оданде, сусрете монаха који му уздишући рече:

- Жалосни смо, аво, због суше. А старац му вели:

А зашто се не молите и не иштете од Бога? Рече му монах:

И молимо се и чинимо литаније, али нема кише. Старац му вели:

- У сваком случају не молите се истрајно. Хоћеш ли да видиш да је тако?

И он, молећи се, пружи своје руке ка небу, и одмах поче да пада киша. Видевши то, монах се веома уплаши, па падне ничице и поклони му се. И старац отиде. А монах свима исприча шта се догодило. И сви који чуше за то, прославише Бога.

О АВИ КСАНТИЈАСУ

1. Рекао је ава Ксантијас:

- Разбојник је био на крсту и оправдао се једном речју; а Јуда је био прибројан заједно са апостолима и за једну ноћ изгубио сву плату и са небеса сишао у пакао. Због тога не треба да се хвали нико од оних који су успешни; јер сви који су имали поверења у себе, пали су.

2. Попне се једном приликом ава Ксантијас из Скита у Теренут, и на месту где се овај завршавао, донесу му мало вина због његовог труда у подвигу. А неки који беху чули за њега, доведу му једног узетог. И демон стане да вређа старца:

- Довели сте ме овом пијаници?

А старац не хтеде да га изагна, али због такве клевете ипак рече:

- Верујем у Христа, да ћеш изаћи пре но што ову чашу испијем.

И тек што старац поче да пије, демон повика:

- Печеш ме, печеш ме.

И пре него што старац испи, овај, благодаћу Христовом, изађе.

3. Он исти је рекао:

- Пас је већи од мене, јер и љубави има и никог неосуђује.

Л

О АВИ ЛУКИЈУ

1. Посете једном аву Лукија неки од такозваних монаха молитвеника. А старац их упита:

- Какво је ваше рукодеље? А они рекоше:

- Ми се не дотичемо рукодеља, већ као што вели Апостол, непрекидно се молимо.

А старац вели:

- Не једете? Рекоше:

- Да.

А он вели:

- А када једете, ко се моли за вас?

Па их опет упита:

- Не спавате?

Рекоше:

- Да.

А старац вели:

- А када спавате, ко се моли за вас?

И не нађоше шта би му одговорили на то. А он им рече:

- Опростите ми, али не чините онако како говорите. А ја вам казујем да се непрекидно молим обављајући своје рукодеље. Седнем, уз помоћ Божију, па поквасим палмове нити и плетем ужад говорећи: "Помилиј ме Боже, по великој милости својој, и по обиљу милосрђа свога очисти безакоње моје".

Па им вели:

- Зар то није молитва?

Рекоше:

- Јесте.

Он им рече:

- А када проведем цео дан радећи и молећи се, зарадим више или мање око шеснаест новчића, па два од њих дам на вратима, а остале потрошим за храну; а онај који је добио два новчића моли се за мене и када обедујем и када спавам, и тако се благодаћу Божијом испуњавају речи "молите се непрекидно".

О АВИ ЛОТУ

1. Дође један од старца ави Лоту, који беше крај мале оазе у Арсеноиту, и замоли га за келију и овај му је даде. А старац беше веома болестан те се ава Лот постара за њега; па када би неки од монаха долазили да посете аву Лота, он их је водио да посете и болеснога старца. Али овај поче да им проповеда Оригеново учење, те се ава Лот ожалости, помишљајући: "Да оци можда не помисле да смо и ми такви"; но, због заповести о гостољубљу плашио се да га отера одатле. И пође ава Лот ави Арсенију, коме исприча све о старцу. А ава Арсеније му каже:

- Немој да га отераш, већ му реци: "Ево, од добара Божијих једи, пиј, колико год хоћеш, само таква учења немој износити"; па ако хоће, поправиће се, а ако неће да се поправи, проузроковаће он сам свој одлазак из тога места, и неће у теби бити разлог.

И пошто отиде, ава Лот тако и учини. А старац, чувши то, не хтеде да се поправи, већ стане да преклиње, говорећи:

- За име Господње, пошаљите ме одавде, јер не могу више да поднесем пустињу.

Па тако устане и изађе, испраћен љубављу.

2. Причао је неко о томе како је један брат, који беше допао греха, дошавши да посети аву Лота, стално био узнемирен, те је улазио и излазио, не могавши да седне. А ава Лот му вели:

- Шта је с тобом, брате? А он рече:

- Учинио сам велики грех и не могу да га исповедим оцима.

Старац вели:

- Исповеди га мени и ја ћу га носити. Овај му рече:

- Пао сам у блуд, а да бих то остварио учинио сам жртву.

А старац му вели:

- Буди храбар, јер постоји покајање. Пођи, седи у пећину и једи сваки други дан, а ја ћу понети пола твога греха.

Пошто се навршише три недеље, старац се увери да је Бог прихватио покајање монахово. И он остане као послушник код старца све до његове смрти.

О АВИ ЛОНГИНУ

1. Упита једном ава Лонгин аву Лукија о три помисли, говорећи:

- Желим да странствујем. Старац му вели:

- Ако не уздржиш свој језик, где год да пођеш, ниси странац. Уздржи, дакле, свој језик па ћеш и овде бити странац.

Опет му рече:

- Желим да постим.

Старац одговори:

- Рекао је пророк Исаија: "Да савија главу своју као сита и да стере пода се костријет и пепео. То ли ћеш звати пост?". Боље се уздржи од лукавих помисли.

Рече му по трећи пут:

- Желим да побегнем од људи. Старац одговори:

- Ако најпре не стекнеш врлину живећи међу људима, ни живећи сам нећеш моћи да је стекнеш.

2. Рекао је ава Лонгин:

- Ако некада чиниш злодело, реци: "И злодело чини и умри ; а ако ми затражиш да једеш у невреме, нећу ти понудити ни свакодневну храну.

3. Нека жена која је имала болест на дојци, такозвани рак, када је чула за аву Лонгина, затражи да га сусретне. А он је живео на девет стадија западно од Александрије. Када га жена потражи, догоди се даје тај блажени скупљао дрва покрај мора. И како гасрете, она га упита:

- Аво, где живи ава Лонгин, слуга Божији? Није знала да он то беше. А он вели:

- Шта желиш од тога преваранта? Не иди код њега, јер је преварант. А шта је с тобом? И жена му показа своју болест. А он закрсти болесно место и отпусти је говорећи:

- Пођи, а Бог ће те излечити. Лонгин ти не може ништа помоћи.

Жена пође, верујући његовим речима, и сместа се излечи. А касније, причајући некима о овоме догађају и описујући старчев изглед, сазнаде да је то био ава Лонгин.

4. Другом приликом му, опет, неки доведоше једног ђавоиманог. А он им рече:
- Ја вам не могу ништа помоћи, боље пођите ави Зенону.
Потом ава Зенон стане да насрће на демона, истерујући га. А демон поче да виче:
- Мислиш ли сада, аво Зеноне, да због тебе излазим? Ено, ава Лонгин се тамо моли против мене; и излазим плашећи се његових молитви, а теби не бих давао одговора.

5. Рекао је ава Лонгин ави Акакију:
- Жена спознаје да је зачела тада када престане течење њене крви. Тако је, наиме, и са душом – она сазнаје да је стекла Духа Светога када престану да испод ње теку страсти. А све време док је обузета њима, како се може гордити бестрасношћу? Дај крв, па прими дух.

М

О АВИ МАКАРИЈУ ЕГИПАТСКОМ

1. Причао је о себи ава Макарије, говорећи:
Када сам био млађи и живео у келији у Египту, задржали су ме и учинили свештеником у селу. Па пошто нисам хтео то да прихватим, побегох у друго место. И дође к мени један благочестиви световњак и преузе моје рукодеље и стане ме служити.
А догоди се у селу да једна девица подлегне искушењу. Па када остане трудна, упиташе је ко је тај који је то учинио. А она рече:
- Пустињак.
А они дођоше, ухватише ме у селу и обесише ми око врата гараве лонце и дршке од крчага, па ме стадоше водити око села, ударајући ме и говорећи:
- Овај монах је развратио нашу девицу, хватајтега, хватајте.
Толико су ме тукли да сам замало умро. А један од стараца дође и рече:
- Од када ви бијете стране монахе?
А мој служитељ са стидом иђаше за мном. Јер су га многи грдили, говорећи:
- Ево шта је учинио отшелиник кога си хвалио.
А њени родитељи рекоше:
- Нећимо га пустити док не обећа да ће је хранити.
И ја рекох своме служитељу, те он даде своју реч за мене. Па отишавши у своју келију, узех све кошаре које сам имао, и рекох:
- Продај их и подај жини да има за храну. И рекох у себи: "Ево, Макарије, нашао си жену; мораш радити мало више да би је прехранио." И радио сам дан и ноћ и слао јој. А када дође време да јадница роди, проведе она многе дане мучећи се и не могаше да роди. Па јој рекоше:
- Шта је то? А она рече:
- Ја знам шта је; то је зато што сам набедила напустињака и лажно га оптужила, а он нема везе са тим, већ један младић.

И дође мој служитељ и радосно ми исприча како она девица не могла да роди док се не исповеди, рекавши: "Нема пустињак ништа са тим, већ сам га лажно оптужила". А сада цело село хоће да дође овде да те прослави и да ти се поклони. А ја, чувши то, а да се људи не би ожалостили, устанем и побегнем овде у Скит. То беше разлог зашто сам дошао овамо.

2. Дође једном Макарије Египатски из Скита на Нитријску гору, на литургију аве Памва. А старци мувеле:

- Кажи браћи неку поуку, оче. А он рече:

- Ја још нисам постао монах, али сам видео монахе. Јер једном, док сам седео у својој келији у Скиту, узнемире ме помисли које су ми говориле: "Пођи у пустињу и пази шта ћеш тамо видети". Ја проведох пет година борећи се против помисли, говорећи: "Нису ли можда од демона?" А пошто су помисли биле упорне, пођем у пустињу; и пронађем тамо језеро с водом и острвом усред њега; и наиђу пустињске звери да пију из њега. Угледам међу њима двојицу нагих људи; и уплаши се моје тело, јер сам мислио да су духови. А они, чим видеше да се плашим, рекоше ми: "Не бој се, и ми смо људи". Ја их упиташ: "Одакле сте и како сте доспели у ову пустињу?" Рекоше: "Ми смо из општежића; и дошли смо овде, има већ четрдесет година, а један од нас је Египћанин а други Либијац". Те упиташе и они мене: "Какав је свет, и долази ли вода усвоје време, и да ли свет има свога обиља?" Рекох им: "Да". А ја њих упиташ: "Како могу да постанем монах?" Рекоше ми: "Ако се неко не потчини свим стварима света, не може бити монах". Ја им рекох: "Ја сам болестан, и не могу као ви". А они ми одговорише: "А ако не можеш као ми, седи усвојој келији и оплакуј своје грехе". Упиташ их: "Када дође зима, није вам хладно? А када је жега, зар вам не горе тела?" А они рекоше: "Бог Нам је подарио ову благодат, те нити се зими смрзавамо, нити нам лети смета жега". Због тога вам рекох да још нисам постао монах, али сам видео монахе. Опростите ми, браћо.

3. Ава Макарије, док је пребивао у пустињи Панеримосу, беше једини отшелник у њој, док је нешто ниже била друга пустиња са мноштвом монаха. И док је старац једном посматрао пут, угледа Сатану у људском облику како, пењући се, пролази крај њега; а изгледало је као да носи везени огртач од избушеног платна, а из сваке рупе висила је бочица са уљем. И рече му велики старац:

- Куда ћеш?

Овај одговори:

- Идем да посетим браћу.

А старац рече:

- А за шта ће ти те бочице?

Овај одговори:

- Носим понуде браћи.

А старац рече:

- Зар све то?

Он одговори:

- Да; ако се неке не свиђа једно, носим друго; а ако ни то, дајем друго; нешто од овога ће му се допасти.

И рекавши то, отиде. А старац настави да посматра путеве, док се овај не врати. И

када га виде, старац му рече:

- Да се спасеш.

А овај одговори:

- Како се ја могу спасити?

Старац му вели:

- Зашто?

А овај рече:

- Јер су сви постали груби према мени и нико ме не прихвата.

Старац му вели:

- Зар немаш тамо ниједног пријатеља? Овај одговори:

- Да, имам тамо само једног пријатеља, па ме макар он слуша, а када ме види окреће се као мотовило.

Старац му вели:

- И како се зове тај брат?

А овај одговори:

- Теопемпт.

И рекавши то отиде. А ава Макарије устане и пође у доњу пустињу. Када то монаси сазнају, узму палмове гранчице и изађу му у сусрет. И сваки од њих се припреми, мислећи да ће старац завршити код њега. Али он запита ко је тај по имену Теопемпт, који беше на гори. Па када га пронађе, уђе у његову келију. И Теопемпт га радосно прими. А када поче да бива слободнији пред старцем, овај вели:

- Како је са твојим стварима, брате?

А он рече:

- Твојим молитвама, добро.

Старац вели:

- Не нападају ли те помисли?

А он рече:

- Сада сам добро.

Јер се плашио да каже истину.

Старац му вели:

- Ето, колико година сам подвижник и сећам се свих, па и мене старца узнемирава дух блуда.

Теопемпт одговори:

- Заиста, аво, и мене.

А старац стаде говорити како га, тобоже, нападају и друге помисли, док га није наговорио да се исповеди. Затим га упита:

- Како постиш? А овај му каже:

- До деветог часа.

Вели му старац:

- Пости до вечери, извршавај свој подвиг и изговарај Јеванђеље и друга Писма, па ако ти дође помисао, никада не гледај доле, већ увек горе, и Господ ће ти одмах помоћи.

И закрстивши брата, старац пође у своју пустињу. Посматрајући опет низ пут, угледа оног демона, па му вели:

- Где опет идеш?

Овај одговори:

- Да посетим браћу.

И отиде. А када се врати, рече му светитељ:

- Како су браћа? Овај одговори:

- Лоше.

А старац упита:

- Зашто?

Он одговори:

- Сви су они груби, а највеће зло је у томе што се и онај који ми је био послушни пријатељ, не знам како, окренуо од мене и не слуша ме ни он, већ је постао грубљи од осталих; и заклек се да нећу ступити тамо док не прође доста година.

И рекавши то, отиде, остављајући старца. А светитељ уђе у своју келију.

4. Посети ава Макарије Велики аву Антонија на гори. И када покуца на врата, овај изађе и упита га:

- Ко си ти?

Он одговори:

- Ја сам Макарије.

Овај, затворивши врата, уђе и остави га напољу. Видевши, међутим, његово стрпљење, он му отвори и, показујући велику радост, рече:

- Већ дуго сам желео да те видим, слушајући о теби.

И угости га, дајући му да се одмори, јер беше веома уморан. А када дође вече, ава Антоније потопи у воду палмовога прућа за себе. А ава Макарије му рече:

- Допусти ми да потопим и ја за себе.

Он му одговори:

- Потопи.

И начинивши велики сноп, он га потопи. И седећи од вечери, плели су, разговарајући о спасењу душа. А уже које је исплео, кроз прозор се спуштало у пећину. А када блажени Антоније јутром уђе, виде колико је Макаријево уже, па рече:

- Много снаге излази из тих руку.

5. Говорио је ава Макарије својој браћи о опустошењу Скита:

- Када видите да се келија гради покрај оазе, знајте да јој је пустошење близу; када видите дрвеће, пустошење је пред вратима; када видите децу, узмите своје огртаче и одлазите.

6. Причао је опет, желећи да утешу браћу:

Дође овде једно ђавоимано дете, заједно са својом мајком, па јој рече:

- Устани старице, идемо одавде.

А она рече:

- Не могу да пешачим.

Рече јој дете:

- Ја ћу те носити.

А ја се зачудих лукавству демона, како је желео да их удаљи.

7. Причао је ава Сисоје:

Када сам био у Скиту заједно са Макаријем, успнемо се нас шесторица да косимо заједно с њим; беше тамо и некаква удовица која је скупљала класје за нама, и није престајала да плаче. Старац позове власника њиве па га упита:

- Шта је са том старицом те стално плаче? Овај му рече:

- Плаче јер је њен муж чувао поверени новац некога човека, па је изненада умро, не рекавши где га је оставио. А власник поверенога новца хоће да узме њу и њену децу за слуге. Старац му вели:

- Реци јој да дође до нас, када се будемо одмарали од жетве.

А када жена дође, старац је упита:

- Зашто стално тако плачеш? Она одговори:

- Мој муж је умро, након што је узео залог од некога, а умирући није рекао где га је оставио.

Старац јој рече:

- Дођи, покажи ми где си га сахранила.

Па повевши браћу са собом, пође за њом. А када стигоше до тога места, рече јој старац:

- Пођи својој кући.

Па пошто се помолише, старац повика умрлога, говорећи:

- Хеј ти, где си оставио туђи залог?

А овај одговори:

- Скривен је у мојој кући, испод ноге од кревета.

Старац му вели:

- Спавај опет, до дана васкрсења.

А браћа, видећи то, од страха падоше на колена. Старац им вели:

- Није се то збило због мене, јер ја нисам ништа, већ је то Бог учинио због удовице и њене деце; а то је важно, да Бог жели душу безгрешну, и што она тражи, то и добије.

А када дође кући, обавести удовицу где се налази поверени новац. Она, узевши новац, предаде га његовом власнику, а овај ослободи њену децу. И сви који су чули за то прославише Бога.

8. Причао је ава Петар о томе како је ава Макарије, када је једном приликом дошао код неког отшелника и нашао га како болује, упитао овога шта би хтео да једе, јер ничега не беше у његовој келији. А када овај рече: "Меда", није било тешко овом срчаном човеку да пође у Александрију и донесе меда болеснику. Чудесно беше то што нико није приметио шта се догодило.

9. Још је причао како су неки, пошто се ава Макарије незлобиво односио према свој браћи, говорили:

- Зашто тако чиниш према себи?

А он рече:

- Дванаест година служио сам своме Господу да

би ми подарио тај благослов, а ви сви ми саветујете да га одбацим?

10. Говорили су за аву Макарија да је, сваки пут када је био са браћом, постављао себи границу, говорећи:

- Ако се нађе вино, пиј ради своје браће, а за једну чашу вина немој пити воду један дан.

И ради користи његове душе, браћа су му давала вино. А старац га је са радошћу узимао да би мучио себе. Његов ученик, знајући о чему се ради, говорио је браћи:

- За име Божије, немојте му давати; јер ће иначе мучити себе у келији.

А када су то браћа дознала, нису му више нудили вино.

11. Долазио је једном ава Макарије из оазе у своју келију, носећи палмове гранчице, и гле, сусрете га на путу ђаво носећи срп, али када хтеде да га удари, не успе. Па му рече:

- Много снаге је у тебе, Макарије, и не могу са тобом. А ево, шта ти чиниш, чиним и ја: ти не једеш, а ни ја; ти бдиш, а ја уопште не спавам; само је једно у чему ме побеђујеш.

Вели му ава Макарије:

- Шта је то?

А он рече:

- Твоје смирење; и због тога не могу да те савладам.

12. Упиташе неки од отаца аву Макарија Египатског:

- Како то, било да једеш било да не једеш, твоје тело је суво?

А старац им одговори:

- Дрво којим се мешају печени двопечи на крају бива изједено од ватре. Тако и човек, ако страхом Божијим очисти свој ум, тај страх Божији изједа његово тело.

13. Попне се једном ава Макарије из Скита у Теренут и уђе у светилиште да спава.

Тамо, пак, бејаху многи кивоти са моштима идолопоклоника, а он, узевши један, подметне га себи под главу као узглавље. А демони, видећи његову одважност, осетише завист, па желећи да га престраше, позову једно женско име, говорећи:

- Та и та, пођи с нама у бању.

А један други демон узврати испод њега као из мртвих, и повиче:

- Један странац је нада мном, и не могу да дођем. Али се старац не уплаши, већ одважно удари по кивоту и рече:

- Устани, пођи у таму, ако можеш. Када то чуше демони, повикаше силним гласовима: "Победио си нас", и одоше посрамљени.

14. Причали су како је ава Макарије Египатски, када се пео из Скита и носио кошаре, сео да се одмори; па се помолио Богу, рекавши:

- Боже, Ти знаш да не могу више. И одмах се обрео крај реке.

15. Имао је некакав човек у Египту узетога сина, па га доведе у келију аве Макарија; и оставивши га да плаче пред вратима, отиде далеко. А старац, сагнувши се, угледа дете, па му вели:

- Ко те је донео овде?

Оно рече:

- Мој отац ме је бацио овде и отишао.

Старац му вели:

- Устани и стигни га.

И оно, исцеливши се сместа, устане и стигне свога оца. И тако пођу ка својој кући.

16. Ава Макарије Велики је, када се завршила служба у цркви, говорио браћи у Скиту:

- Бежите, браћо.

А неки од стараца му рече:

- Куда можемо побећи даље од ове пустиње?

Он стави прст на своја уста и рече:

- Од тога бежите.

Па уђе у своју келију, затвори врата и седне.

17. Рекао је ава Макарије:

- Ако се, желећи нешто, разгневиш, задовољаваш своју страст. Јер не треба да изгубиш себе да би спасавао друге.

18. Исти ава Макарије, док је био у Египту, наиђе на човека који је имао некакву звер и отимао је храну од других због њених потреба. И он, представљајући се отимачу као странац, узме са собом звер, па је тихо отпосла говорећи: "Ништа не донесмо на свет; јасно је да ништа не можемо ни однети". "Господ даде, Господ узме. Да је благословено име Господње".

19. Упиташе неки аву Макарија:

- Како треба да се молимо? Старац им рече:

- Нема потребе да говоримо многе речи, већ да пружимо своје руке и да кажемо: "Господе, како желиш и како знаш, помилуј". А када навали борба: "Господе, помози". А Он зна шта нам је на корист и чини нам милост.

20. Рекао је ава Макарије:

- Ако у тебе понижење буде као хвала, сиромаштво као богатство, а немаштина као изобилје, нећеш умрети. Јер, немогуће је ономе који исправно верује и поступа са благочешћем да допадне нечистоће страсти и демонске прелести.

21. Причало се како два монаха из Скита беху заблудела, и како их беше изопштио ава Макарије, грађанин. И дођу неки па кажу то ави Макарију Великом, Египћанину. А он рече:

- Нису браћа изопштена, већ је Макарије изопштен; јер га је волео.

Дочује ава Макарије да је изопштен од стране старца па отиде у оазу. Изађе, дакле, ава Макарије Велики и пронађе га како га рањавају комарци, па му вели:

- Ти си изопштио браћу, а ја сам тада требао да одем у село. Па сам ја изопштио тебе, а ти као добар девственик, дошао си овде у унутарњу ложницу. А ја сам, позвавши браћу, сазнао све од њих, па рекох: "Ништа од тога се није десило".

Гледај и ти, брате, нису ли се демони наругали с тобом (јер ти ништа ниси видео), већ начини метанију због свог сагрешења. А он рече:

- Ако хоћеш, дај ми метанију. Старац, видевши његово смирење, рече:
 - Пођи и пости три седмице, једући једанпут седмично.
- Јер то беше увек његов подвиг, да не једе читаве седмице.

22. Рече ава Мојсије ави Макарију у Скиту:

- Желим да живим у молитвеном тиховању а браћа ми не допуштају.

А ава Макарије му вели:

- Примећујем да си ти меке природе и не можеш да одагнаш брата од себе; али ако желиш да живиш у тиховању, пођи у пустињу, у Петру, и тамо ћеш наћи мир.
- И учини он тако и нађе себи спокоја.

23. Посети један монах аву Макарија Египатског, па му каже:

Аво, реци ми поуку о томе како да се спасем. А старац вели:

- Пођи на гробље и грди умрле.

И отишавши, монах стаде да их грди и да баца камење на њих. Па вративши се, исприча то старцу. А овај му вели:

- Јесу ли ти ишта рекли?

Он рече:

- Не.

Старац му вели:

- Пођи опет ујутру и похвали их.

И поново отишавши, монах стаде да их хвали говорећи:

- Апостоли свети и праведници.

Па дође старцу и рече му:

- Хвалио сам их.

Овај му вели:

- И нису ти ништа одговорили?

Монах рече:

- Не.

Старац му вели:

- Видиш ли колико си их вређао и ништа ти нису одговорили, и колико си их хвалио и опет ти ништа нису одговорили; тако и ти, ако желиш да се спасеш, буди мртав: као ови умрли, немој имати на уму ни неправду ни славу људску, и моћи ћеш да се спасеш.

24. Путуюћи једном приликом по Египту, ава Макарије чује једно дете како каже својој мајци:

- Мајко, један богаташ ме воли а ја га мрзим, а један сиромах ме мрзи а ја га волим.

Чувши то, ава Макарије се задиви. А браћа га упиташе:

- Шта значе те речи, аво, које су те задивиле?

А старац им вели:

- Заиста, наш Господ је богат и љуби нас, а ми не желимо да га слушамо; а наш непријатељ, ђаво, сиромах је и мрзи нас, а ми волимо његову нечистоћу.

25. Молио га је ава Пимен, уз много суза:

- Поучи ме како да се спасем.

А старац му одговори:

- То што тражиш је сада далеко од монаха.

26. Посети једном ава Макарије аву Антонија па, пошто је разговарао с њим, врати се у Скит. А оци му изађу у сусрет. И док су разговарали рече им старац:

- Рекао сам ави Антонију да нам нема приноса у овом месту.

И оци стадоше да говоре о другим стварима и не тражише да сазнају авин одговор нити им старац ишта причаше. А један од отаца је говорио да оци, када виде да браћа заборављају да питају за нешто што им је на корист, треба да започну са беседом; па ако их браћа не натерају, они не настављају са беседом, како не би изгледало да говоре без питања и да је њихова беседа брбљање.

27. Рече ава Исаија ави Макарију:

- Кажи ми неку поуку.

А старац му вели:

- Избегавај људе.

Ава Исаија упита:

- Шта значи избегавати људе?

А старац му рече:

- Значи седети у келији и оплакивати своје грехе.

28. Причао је ава Пафнутије, ученик аве Макарија, како је замолио старца и рекао:

- Реци ми неку поуку.

А овај му каза:

- Немој никоме нанети зло нити икога осуђивати. Тога се држи и бићеш спасен.

29. Рекао је ава Макарије:

- Немој ноћивати у келији монаха који је на лошем гласу.

30. Посете једном браћа аву Макарија у Скиту и не нађу у његовој келији ништа осим прљаве воде. Па му веле:

- Аво, дођи горе у село да те угостимо.

Старац им рече:

- Знате ли, браћо, ону пекару у селу?

Одговорише му:

- Да. Старац им рече:

- И ја је знам. А знате ли имање онога човека, где избија поток?

Одговорише му:

- Да.

Старац им вели:

- И ја га знам. Па када нешто хоћу, ви ми нисте потребни, него сам доносим себи што ми је потребно.

31. Говорило се да је ави Макарију: када би му неки монах долазио са страхом, као светитељу и великом старцу, он ништа не би говорио. А када би му неки монах, да би га понизио, рекао:

- Аво, када си био камилар па када си крао со и продавао је, јесу ли те тукли чувари?

Када би му неко тако говорио, са радошћу му је одговарао на питања.

32. Причало се да је ава Макарије Велики постао, као што је писано, земаљски бог; наиме, као што Бог покрива свет, тако је и ава Макарије покривао прегрешења која је видео као да их није видео, а оно што је чуо као да није чуо.

33. Приповедао је ава Витимије о томе како је ава Макарије испричао следеће: Док сам некада живео у Скиту, спусте се тамо два страна младића; и један од њих имаше браду, а другоме тек беше почела да избија брада. Па дођоше и рекоше:

- Где је келија аве Макарија?

А ја рекох:

- Шта ће вам он?

Рекоше:

- Чули смо о њему и о Скиту, па дођосмо да га видимо.

Рекох им:

- Ја сам тај.

Они направише поклон преда мном, говорећи:

- Желимо овде да останемо.

А ја, видећи како су нежни и научени на богатство, рекох:

- Не можете остати овде.

Старији од њих рече:

- Ако не можемо остати овде, идемо негде друго.

Ја рекох у себи:

- Зашто их терам, па се саблажњавају? Труд ће их натерати да сами оду.

Па им кажем:

- Хајде, начините келију, ако можете.

Рекоше:

- Покажи нам место и учинићемо што треба.

Ја им дадох једну браву, врећу пуну двопека и со; па им показах један тврд камен и рекох:

- Поравнајте овде и донесите дрва из оазе, па пошто начините кров, седите.

Мислио сам, вели старац, да ће због умора отићи. А они ме упиташе шта се овде прави. Ја им рекох:

- Плетене ствари.

Па узмем прућа из оазе и покажем им како се оснива плетење и како треба давати облик плетењу, те рекох:

- Начините кошаре па их дајте чуварима а они ће вам донети хлеба.

И након тога одем. А они стрпљиво учине све што сам им рекао, и нису ми долазили у посету три године. А ја остадох да се борим са помислима: "Какав ли је њихов подвиг па не долазе да ме питају за неке помисли? Издалека монаси долазе код мене, а ови који су близу нису дошли, нити су пошли другима, осим у цркву да узму нафору, и то ћутке". Па постивши недељу дана, помолим се Богу да ми покаже у чему је њихов подвиг.

И уставши после недељу дана, пођем код њих да видим како су. Па пошто покуцах, они ми отворише и ћутке ме целиваше; а ја се помолим и седнем. Старији од њих, пошто даде знак млађему да изађе, седе да плете ужад, ништа не говорећи; а у

девети час покуца и уђе онај млађи, па припреми мало јела и када му старији даде знак, постави трпезу; и стави на њу три двопека и остаде да стоји ћутке. А ја рекох:
- Устаните да једемо.

Па устадосмо и једосмо; а он донесе крчаг, те се написмо. А када је пало вече, рекоше ми:

- Одлазиш ли?

А ја рекох:

- Не, спаваћу овде.

Те простреше поњаву за мене на једном месту, а за себе на другом месту, у углу; па скидоше своје појасеве и огртаче и спустише се заједно на поњаву преда мном. И пошто они леглоше, ја се помолим Богу да ми открије у чему је њихов подвиг. И отвори се надстрешница и појави се светлост као дан; али они не видеше светлост. Па пошто су мислили да спавам, старији дотакне млађега у бок, па устану, опашу се и пруже своје руке ка небу. А ја сам их видео, али они мене нису; и угледах демоне како као муве долазе на млађега. Једни су му кидисали на уста а други на очи. И видех анђела Господњег како држи огњени мач и одгони демоне од њега. Старијему, пак, нису могли да се приближе. А када су ујутро легли, ја се направих како сам се тек пробудио, а исто тако и они. Старији ми рече само ове речи:

- Хоћеш ли да прочитамо дванаест псалама? Рекох:

- Да.

И млађи отпоја пет псалама са шест стихова и једним "алилуја". А код сваког стиха излазила је пламена свећа из његових уста и уздизала се на небо. Исто тако, из уста оног старијег, када би их отварао да поје, излазио је некакав пламени конопац и досезао до трећег неба. И ја изрекох неколико псалама напамет. Па изашавши, кажем:

- Помолите се за мене.

А они ћутке начинише метанију. Сазнадох, дакле, да је овај старији савршен, а млађега је још мучио непријатељ. Неколико дана касније умре старији брат, а трећега дана за њим и млађи. И када су неки од отаца долазили у посету ави Макарију, он их је водио у њихову келију, говорећи:

- Дођите да видите мучеништво младих странаца.

34. Пошаљу једном приликом старци са горе поруку ави Макарију у Скит, молећи га и говорећи му:

- Да се не би сав народ мучио долазећи к теби, молимо те да дођеш ти код нас, да бисмо те видели пре него што се преселиш ка Господу. А када он стиже на гору, окупи се око њега сав народ. И замолише га старци да каже какву поуку браћи. А он, саслушавши их, рече:

- Заплачимо браћо, и нека наше очи пролију сузе, пре него што одемо тамо где ће наше сузе сажећи наша тела. И заплакаше сви, падоше ничице и рекоше:

- Помоли се за нас, оче.

35. Другом приликом, опет, нападне један демон аву Макарија ножем, хотећи да му одсече ногу; па пошто због његовог смиреноумља не могаше, рече му:

- Све што имате, имамо и ми; само се по смиреноумљу разликујете од нас и побеђујете.

36. Рекао је ава Макарије:

- Ако се сећамо зала која су нам наносили људи, одузимамо силу Божијег сећања. А ако се сећамо зала демонских, бићемо неповредиви.

37. Рекао је ава Пафнутије, ученик аве Макарија, да је старац говорио:

- Када сам био дете, напасао сам говеда заједно са другом децом; и деца пођу да краду смокве. И како су трчала, испадне им једна, а ја је узмем и поједем; а када се тога сетим, седнем и плачем.

38. Рекао је ава Макарије: Пролазећи једанпут пустињом, наиђем на лобању некога мртваца бачену наземљу, па када је померих палмовим штапом, лобања поче да ми говори. Ја јој рекох:

- Ко си ти?

Одговори ми лобања:

- Ја сам првосвештеник идола и идолопоклоника који су били на овоме месту; а ти си Макарије духоносац; када се ти смилујеш онима који се налазе у паклу и када се помолиш за њих, мало се утеше.

Старац му вели:

- У чему је утеха, а у чему је казна? Рече он:

- Колико је удаљено небо од земље, толика је и ватра испод нас, док стојимо усред ватре од ногу до главе; и не може се нико видети лицем у лице, већ је лице свакога заклоњено леђима другог. А када се ти молиш за нас, тада се мало види лице другог. У томе је утеха.

Заплакавши, старац рече:

- Тешко дану у који се роди човек, ако је у томе утеха од казне. Упита га старац:

- Има ли друге веће муке?

Рече му лобања:

- Ми смо бар мало поштеђени јер нисмо знали за Бога; док они који су сазнали за Бога па су Га се одrekli, они су испод нас.

И узевши лобању, старац је закопа.

39. Причали су како се ава Макарије Египатски једном из Скита успињао ка Нитријској гори; и тек што се приближио одређеноме месту, рече своме ученику:

- Пођи напред.

Пошто монах пође напред, сретне неког идолопоклоничког свештеника па повиче на њега, говорећи:

- Хеј, хеј, демоне, куда трчиш? А овај се окрете, зададе му ране и остави га полумртвог. Па узевши штап, побегне. Али тек што је мало одмакао, сусрете га ава Макарије како трчи, па му рече:

- Да се спасеш, да се спасеш, трудољупче.

А овај, зачуђен, приђе старцу и упита га:

- Шта си добро видео на мени, па ме поздрављаш? Старац му вели:

- Видео сам те како се трудиш, а не знам да се трудиш узалуд.

А он рече:

- Ја сам дирнут твојим поздравом, и схватио сам да си на Божијој страни. А онај

други, зли монах, који ме је сусрео, грдио ме је и ја сам му задао смртне ране. И старац се досети да је то његов ученик. А идолопоклонички свештеник, држећи га за ноге, рече:

- Нећу те пустити док ме не учиниш монахом. Па дођу горе где бејаше монах те га подигну и понесу у цркву на гори. А монаси, када угледаше свештеника са њим, зачудише се веома, па га учинише монахом. И многи од идолопоклоника због њега постадоше хришћани. Говорио је, дакле, ава Макарије:

- Зла реч и добре људе чини злима, а добра реч и зле људе чини добрима.

40. Причали су како се у келију аве Макарија, када није био присутан, беше увукао некакав разбојник. А када се ава врати, набаса на разбојника који управо беше товарио камилу његовим стварима. И он, ушавши у келију, стаде узимати ствари и товарити камилу заједно са њим. Па када је натоварише, почне разбојник да удара камилу да би устала, али она не устајаше. Видевши да ова не устаје, ава Макарије уђе у келију и пронађе малу мотику; извади је и остави на камилу, говорећи:

- Брате, ово камила тражи.

Па ударивши је, старац вели:

- Устани.

И она одмах устаде и од његових речи отиде мало напред. Па опет седе и не хтеде да устане док не натоварише све ствари; и тада отиде.

41. Ава Ајос рече ави Макарију:

- Реци ми поуку.

Вели му ава Макарије:

- Избегавај људе; седи у својој келији, оплакуј своје грехе, немој волети празнословље, и бићеш спасен.

О АВИ МОЈСИЈУ

1. Борио се једном ава Мојсије против блуда, па пошто није могао више да издржи у келији, пође и исприча све ави Исидору. А старац га замоли да се врати у своју келију. Но овај не прихваташе, говорећи:

- Не могу да издржим, аво.

Старац га узме са собом, попне га у горњу одају и рече:

- Погледај према западу.

И погледавши, он угледа неизмерно мноштво демона који беху узнемирени и, спремајући се за борбу, дизаху велику буку. Рече му опет ава Исидор:

- Погледај и према истоку.

И он погледа и угледа неизмерно мноштво светих анђела који беху у слави. И рече ава Исидор:

- Ето, то су они које Господ шаље светитељима упомоћ. А они према западу су они који их нападају. Више је, дакле, оних који су са нама.

И тако се ава Мојсије охрабри па се, благодаривши Богу, врати у своју келију.

2. Догоди се једном у Скиту да некакав монах падне у грех, па пошто се састане сабор, пошаљу по аву Мојсија. Но овај не хтеде да дође, па му презвитер пошаље

поруку, говорећи:

- Дођи, јер те народ чека.

И он устане и дође. Па узме једну пробушену кошару, напуни је песком и понесе је.

А браћа, која му беху изашла у сусрет, упиташе:

- Шта је то, оче?

А старац им одговори:

- Моји греси су иза мене и расипају се а ја их невидим; а дошао сам данас да судим о туђим гресима.

А они, чувши то, не рекоше ништа ономе брату и опростише му.

3. Другом приликом, када је у Скиту био сабор, желећи да искушају старца, оци га понизише, рекавши:

- Зашто и тај Етиопљанин долази међу нас?

А он, чувши то, оћута. Пошто завршише већање, упиташе га оци:

Аво, зар се ниси ни мало узнемирио? Он им одговори:

"Узнемирих се, али не говорих".

4. Причали су како је ава Мојсије постао клирик, и како му беху обукли стихар. А архиепископ му вели:

- Ево, постао си потпуно бео, аво Мојсије. Старац му рече:

- Да ли споља, господине оче, или изнутра? Хотећи, пак, да га искуша, архиепископ рече свештеницима:

- Када ава Мојсије уђе у олтар, изагнајте га напо-

ље па га пратите, да чујете шта ће рећи. Уђе, дакле, старац у олтар, а они га изгрде и истерају напоље, говорећи:

- Бежи напоље, Етиопљанине. А он, изашавши, рече сам себи:

- Добро су ти учинили, прљави црнци. Пошто ниси човек, зашто долазиш међу људе?

5. Изађе једном приликом заповест у Скиту: "Постите ове седмице". И том приликом посете браћа из Египта аву Мојсија. А он им припреми мало јела.

Видевши дим, његови суседи рекоше свештеницима:

- Ено, Мојсије је погазио заповест и припремио кување у својој келији.

А ови рекоше:

- Када дође, ми ћемо говорити с њим.

Када је стигла субота, свештеници, видећи велико добротинство аве Мојсија, рекоше му пред народом:

- Аво Мојсије, погазио си заповест људску а сачувао заповест Божију.

6. Један монах посети у Скиту аву Мојсија, тражећи од њега поуку. Старац му вели:

- Пођи, седи у своју келију и келија ће те свему поучити.

7. Рекао је ава Мојсије:

- Онај ко избегава људе наличи на зрело грожђе, а онај ко живи међу људима је као кисео грозд.

8. Чује једном некакав властелин за аву Мојсија и пође у Скит да га види. Јавише браћа старцу за то, те се он дигне да бежи у оазу. А када га посетиоци сретеше, упиташе га:

- Реци нам, старче, где је келија аве Мојсија? Он им одговори:

- Шта хоћете од њега? Он је луд човек.

А властелин, како дође у цркву, рече свештеницима:

- Чуо сам о ави Мојсију па сиђох да га видим; кад ево, срете нас некакав старац који беше на путу за Египат те га упитасмо: "Где је келија аве Мојсија?", а он нам одговори: "Шта хоћете од њега? Он је луд".

Чувши за то, свештеници се ожалостише и упиташе:

- Какав беше старац који је тако говорио о светитељу?

А он рече:

- Старац је носио стару одећу, а беше висок и црн.

Они му рекоше:

- То је ава Мојсије, а тако је рекао да не бисте разговарали са њим. А властелин, стекавши велику духовну корист, отиде.

9. Говорио је ава Мојсије у Скиту:

- Ако се будемо држали заповести наших отаца, ја вам тврдим да варвари неће доћи овде. А ако их се не будемо држали, ово место ће опустети.

10. Једном приликом, када су браћа била крај њега, рече им:

- Данас долазе варвари у Скит; устајте, дакле, и бежите.

Они га упиташе:

- А ти не бежиш, аво? А он им рече:

- Ја толико година чекам овај дан, да се испуне речи Владике Христа, који каже: "Јер сви који се маше за нож, од ножа ће погинути". Рекоше му:

- Нећемо ни ми бежати, него ћемо умрети заједно са тобом.

А он им рече:

- То није до мене; нека свако види сам да ли ће остати. Било је седам монаха, и он им рече:

- Управо сада се варвари приближавају капији. И када ови уђоше, поубијаше их. А један од њих утекне и сакрије се иза гомиле корпи и угледа како је седам венаца сишло и овенчало их.

11. Упита један монах аву Мојсија:

- Видим пред собом једну ствар и не могу да је схватим.

Вели му старац:

- Ако не будеш мртав као они који су погребени, не можеш то схватити.

12. Причао је ава Пимен како је неки монах упитао аву Мојсија на који начин човек умртвљује себе у вези са ближњима. А старац му вели:

- Ако човек умом не смести себе три дана у гробницу, не може доспети до тога ступња.

13. Причали су како се ава Мојсије, идући према Петри, уморио од пута и рекао у себи:

- Како ћу овде скупити воде?

И дође му глас који рече:

- Уђи и немој ништа бринути. И он уђе. И посете га неки од отаца, а он имаше само један крчаг воде; па скувавши мало леће, подели је. А беше старац веома забринут, те се улазећи и излазећи молио Богу. И одмах наиђе један кишни облак изнад Петре и напуни све његове судове. Након тога упиташе га оци:

- Реци нам, зашто си улазио и излазио? А старац им вели:

- Потужио сам се на Бога: "Довео си ме овде и, ево, немам воде да Твоје слуге пију". Зато сам улазио и излазио, док нам је није послао.

14. Рекао је ава Мојсије да је човек дужан да умре у односу на свога сабрата, како га не би осуђивао за нешто.

15. Још је рекао:

- Дужан је човек да умртви себе за сваку злу ствар, пре него што напусти тело, како не би никоме нанео зло.

16. Још је рекао:

- Ако човек нема у своме срцу осећање да је грешан, Бог га неће услишити.

А неки брат упита:

- Шта значи "да има у своме срцу осећање да је грешан"?

Старац рече:

- Онај ко носи властите грехе, не види грехе свога ближњега.

17. Још је рекао:

- Ако дело није у сагласности са молитвом, уза-луд се човек труди.

А неки брат упита:

- Шта је то сагласност дела и молитве? Старац рече:

- Када не чинимо оно за шта се молимо. Заиста, када човек напусти своје жеље, тада постаје близак са Богом, а Он прима његову молитву.

18. Упита један брат:

- Шта је то што помаже у сваком човековом труду?

А старац вели:

- Бог је тај који помаже; јер је писано: "Бог је уточиште моје и сила моја, и помоћник мој у великим невољама које нас сналазе".

Упита брат:

- А шта је са постовима и бдењима које човек чини?

Старац му вели:

- Они душу чине смиреном; јер, писано је: "Виде моје смирење и мој труд, и остави сва моја сагрешења". Ако душа производи све те плодове, Бог је због њих милостив према њој.

Упита брат старца:

- Шта да чини човек са сваким искушењем које му долази или са сваком помисли

ненависника? Старац му вели:

- Дужан је да плаче пред добротом Божијом, ка-ко би му ова помогла; и лакнуће му одмах ако зна како да се моли; јер, писано је: "Господ је помоћник мој, и нећу се бојати шта ће ми човек учинити".

Упита га брат:

- Ево, човек туче свога слугу за грехе које је овај починио. Шта ће рећи слуга?

Старац одговори:

- Ако је добар слуга, рећи ће: "Помилијуј ме, сагрешио сам".

Рече му брат:

- Ништа друго да не каже? Старац вели:

- Не. Јер када себи натовари прекор и каже: "Са-грешио сам", одмах Бог бива милостив према њему. А врхунац свега је у томе када неко неосуђује свога ближњег. Заиста, када је рука Господња побила све првенце у земљи Египатској, није било дома у коме неко не беше убијен.

Упита га брат:

- Шта значе те речи? Старац му одговори:

- Ако пазимо да сагледамо своја сагрешења, нећемо видети сагрешења свога ближњег. Јер лудост је да човек, који има свога покојника, остави њега и пође да оплакује покојника свога ближњег. А да умреш за свога ближњег значи да носиш своја сагрешења и да не бринеш за сваког човека, да ли је овај добар или да ли је онај лош. Да не чиниш зло ниједноме човеку, нити да у своме срцу смишљаш лукавост на некога, нити да понизиш некога ко лоше поступа, нити да слушаш онога ко злоставља свога ближњег, нити да се радујеш са оним који чини зло своме ближњему; никога немој оговарати, већ реци: "Бог зна свакога"; не веруј ономе што прича оговарач, нити се радуј његовим причама, нити мрзи онога који оговара свога ближњег. Ето, то значи да не осуђујеш.

Немој бити непријатељ ни са једним човеком и немој задржавати непријатељство у своме срцу; немој мрзети онога који је непријатељ свом ближњему. А то је мир. Тиме теши себе; ускоро ће, благодаћу Бога Логоса, доћи камата и вечни спокој. Амин.

О АВИ МАТОЈУ

1. Говорио је ава Матоје:

- Желим или лак и трајан подвиг или онај подвиг који је од почетка тежак али кратко траје.

2. Још је рекао:

- Што се више човек приближава Богу, то више себе види грешнога. Јер пророк Исаија, када је видео Бога, назвао је себе бедним и нечистим.

3. Још је говорио:

- Када сам био млађи говорио сам себи: "Можда нешто добро чиним"; а сада када сам остарио, видим да немам у себи ниједног доброг дела.

4. Још је рекао:

- Не зна Сатана каквом страшћу се душа поражава. Он, на име, сеје али не зна да ли ће жњети; сеје помисли на блуд, на оговарање, а исто тако и на остале страсти. И када види којој страсти душа тежи, њу даје.

5. Посети неки монах аву Матоја и каже му:

- Како то да Скићани остварују више од Писма, љубећи непријатеље више него себе.

Рече му ава Матоје:

- Ја, опет, онога ко ме љуби, љубим као самога себе.

6. Упитао је монах аву Матоја:

- Шта да чиним ако ме брат посети у време поста или ујутро када сам жалостан?

Рече му старац:

- Ако се не жалостиш и једеш заједно са својим братом, добро чиниш. А ако не чекаш никога и једеш, то је по твојој вољи.

7. Причао је ава Јаков:

Посетим једном аву Матоја, па када сам хтео да се вратим, рекох му:

- Хоћу да посетим Келије.

А он на то рече:

- Поздрави с моје стране аву Јована. И када сам дошао ави Јовану, рекох му:

- Поздравља те ава Матоје.

Старац ми рече:

- Ава Матоје, "гле правог Израиљца, у коме нема лукавства".

А када се наврши година, посетим поново аву Матоја и пренесем му поздрав аве Јована. А старац ће на то:

- Наравно, нисам достојан старчевих речи, али ипак ово знај: када чујеш старца да хвали ближњега више него себе, тај је доспео до велике мере савршенства. Јер у томе је савршенство, да прослављаш ближњега више него себе.

8. Причао је ава Матоје:

Дође неки брат код мене и рече да је оговарање горе од блуда. А ја рекох:

- Тешке су то речи.

Он ће на то:

- А шта ти мислиш о томе?

Ја рекох:

- Оговарање јесте лоше, али се брзо може излечити; јер се оговарач много пута каје, говорећи: "Лоше сам говорио". А блуд је природна смрт.

9. Пође једном ава Матоје из Раита у Магдолске крајеве; а са њим беше и његов брат. Епископ, задржавши старца, учини га свештеником. И док су заједно обедовали, епископ рече:

- Опрости ми аво; знам да ово ниси желео, али сам се на то усудио да би ме ти благословио. А старац му са смирењем рече:

- И моје помисли су то мало желеле, иако ме мучи то што треба да се одвојим од

брата који је самном. Јер, не могу да издржим да све молитве сам савршавам.

Рече му епископ:

- Ако ти мислиш да је он достојан, ја ћу га рукоположити.

Ава Матоје рече:

- Да ли је достојан, не знам; али једно знам: бољи је од мене.

Епископ рукоположи и њега. И упокоје се обојица, не дотакнувши жртвеник да би приносили свето Предложење. А старац рече:

- Верујем Богу да нисам много згрешио у вези са рукоположењем, пошто нисам приносио свето Предложење. Јер, рукоположење приличи беспрекорнима.

10. Причао је ава Матоје како су дошла тројица стараца код аве Пафнутија, званог Кефалас, да га нешто упитају. А старац им рече:

- Шта желите да вам кажем? Нешто духовно или телесно?

Рекоше му:

- Духовно.

А старац ће на то:

- Пођите, љубите муку више него спокој, и прекор више него славу, и давање више него примање.

11. Замоли неки монах аву Матоја, рекавши:

- Реци ми неку поуку.

А он рече:

- Пођи, ишти од Бога да ти подари тугу у срцу и смирење, увек пази на своја сагрешења и немојо суђивати друге, већ буди испод свих; немој имати пријатељства са младићем нити познанства са женом нити пријатеља јеретика; прекини са својом слободом у опхођењу и уздржи свој језик и свој стомак, држи се далеко од вина, а када неко говори о некој ствари немој се препирати с њим, већ ако добро говори, реци: "Да", а ако говори лоше, реци: "Ти знаш шта говориш", и немој се свађати с њим око онога о чему је говорио. Ето, то је смирење.

12. Замоли један брат аву Матоја:

- Реци ми неку поуку:

А он рече:

- Одбаци од себе расправљање о било којој ствари; плачи, пак, и тугуј, јер се време приближило.

13. Упита брат аву Матоја, рекавши:

- Шта да чиним пошто ме мој језик жалости, и када дођем међу људе не могу да га задржим, већ их осуђујем за свако добро дело и корим их? Шта да чиним, дакле?

Старац му одговори:

- Ако не можеш да обуздаш себе, пођи и живи сам. Јер то је болест. А онај ко седи са браћом не треба да је четвртаст већ округлао, да се може према свима окретати.

И још рече старац:

- Ја не живим сам због своје врлине, већ због болести; јер они који долазе међу људе, ти су снажни.

О АВИ МАРКУ, УЧЕНИКУ АВЕ СИЛУАНА

1. Причало се како је ава Силуан имао ученика у Скиту по имену Марко; а он имаше велико послушање и беше калиграф. И старац га је волео због његовог послушања. Имао је, међутим, других једанаест ученика, који су били незадовољни јер је овога волео више него њих. Чувши за то, старци се веома ожалостише. А он, узевши старце са собом, изађе и стане да лупа у врата сваке од келија, говорећи:

- Брате тај и тај, дођи, потребан си ми.

И ниједан од њих не пође одмах за њим. А када дође до Маркове келије, покуца рекавши:

- Марко.

Овај, чувши старчев глас, одмах искочи напоље, и старац га пошаље на послушање.

Те рече старцима:

- Где су остала браћа, оци?

Па ушавши у келију овога брата, прегледа његову свеску и нађе да беше започео да пише слово омега и, зачувши старца није узео перо да слово заврши. А старци му рекоше:

- Заиста, аво, тога кога ти љубиш, љубимо и ми а љуби га и Бог.

2. Причали су како је ава Силуан једном приликом ишао по Скиту заједно са старцима, желећи да им покаже послушање свога ученика, којег је управо због тог послушања и волео. Угледавши малу дивљу свињу, рече му:

- Видиш ли ону антилопу, чедо моје? Он одговори:

- Да, аво.

- А њене рогове, како су само лепи?

Вели:

- Да, аво.

И задивише се старци његовом одговору и укрепише се његовим послушањем.

3. Дође једном мајка аве Марка да га види; а беше раскошно обучена. И старац Силуан изађе пред њу; а она му рече:

- Аво, реци моме сину да изађе да га видим.

И уђе старац па му каже:

- Изађи, да те види твоја мајка.

А Марко носаше закрпљену одећу и беше надимљен од кувања. Па изашавши због послушања, затвори очи и рече присутнима:

- Да се спасите, да се спасите, да се спасите.

И не виде никога. А мајка његова га не позна. Па опет поручи старцу, рекавши:

- Аво, пошаљи ми мога сина, да га видим.

И он рече Марку:

- Нисам ли ти рекао: "Изађи, да те види твоја мајка ?

Марко ће на то:

- Изашао сам по твојим речима, аво. Али те молим да ми не говориш опет да изађем, да се не бих оглушио о твоје речи.

А старац, изашавши, рече јој:

- То је био он који вам је рекао: "Да се спасете". Па утешивши је,пусти је.

4. Догоди се да старац једном приликом изађе из Скита и пређе на Синајску гору да би тамо живео. А Маркова мајка упуту молбу, заклињући кроз сузе, да њен син изађе, како би га видела. И старац га пусти. И док је припремао свој огртач да изађе и прилазио да се поздрави са старцем, Марко поче да плаче и не изађе напоље.

5. Причали су како је ави Силуану, када је хтео да оде у Сирију, рекао Марко, његов ученик:

- Оче, не желим да изађем одавде, али ни тебе не пуштам да изађеш, аво. Већ остани овде три дана. И трећега дана он умре.

О АВИ МИЛИСИЈУ

1. Пролазећи неким крајем, ава Милисије угледа како неко држи једног монаха, као да је овај тобоже убио некога. И старац, пришавши, упита монаха о томе. Па сазнавши да је оклеветан, рече његовим чуварима:

- Где је убијени?

И показаше му га. А он, пришавши убијеноме, рече свима да се помолу. И када пружи руке ка Богу, устане мртац, а он га пред свима упита:

- Реци нам, ко је тај што те је убио?

А овај рече:

- Ушавши у цркву, дао сам новац свештенику; а он је дошао и заклао ме, а затим ме је понео и бацио у авин манастир. Али молим вас да се узме новац и да се даде мојој деци. Тада му старац рече:

- Пођи и усни, докле не дође Господ и васкрсне те.

2. Једном приликом док је, заједно са двојцом ученика, живео крај границе Персиде, изађу двојица царевих синова, који беху браћа по телу, да лове по своме обичају. И поставе они замке великом ширином, барем четрдесет миља, како би све што се обрете унутар замки ловили и убили копљима. Нађе се тамо старац са двојцом својих ученика. Па видевши га обраслог у длаку и као дивљег, ловци се зачудише и упиташе га:

- Јеси ли ти човек или дух, реци нам.

Он рече:

- Ја сам грешан човек и изашао сам да оплакујем своје грехе и да се клањам Исусу Христу, Сину Бога живога.

А они му рекоше:

- Нема другога бога осим сунца и ватре и воде (што су они поштовали). Већ дођи да им принесеш жртву. А он ће на то:

- То су творевине, а ви сте у заблуди; него вас молим да се вратите и да спознате истинског Бога који је све то створио.

Они му рекоше:

- За Онога који је осуђен и који је распет ти кажеш да је истински Бог?

А он ће на то:

- За онога који је распео грех и погубио смрт, за Њега кажем да је истински Бог.

А они, ставивши га на муке заједно са његовим ученицима, присиљаваху га да принесе жртву. Па после много мучења, одрубисе главе двојици ученика, а старца

мучише много дана; а затим га, по својој вештини, поставе у средину, па стану одапињати стреле на њега, један спреда а други одзада. А он им рече:

- Пошто сте сложни у томе да проливате недужну крв, сутра ће у овај час једним хицем ваша мати остати без деце, и остаће без ваше љубави, а ви ћете пролити крв један другога својим стрелама.

А они, презирући његове речи, пођу следећи дан у лов. И утекне им један јелен. Те они, узјахавши коње, похитају да га стигну; па одапевши стреле на њега, погоде један другога право у срце, онако како им старац беше рекао када их је проклињао. И умреше.

О АВИ МОТИЈУ

1. Упита један монах аву Мотија:

- Ако одем да останем у неком месту, како требатамо да живим?

Рече му старац:

- Ако се настаниш у неком месту, немој пожелети да стекнеш себи име у нечему, попут: "ја не излазим на сабрање" или: "ја не једем за заједничком трпезом". Јер то чини да ти име постаје познато, и ускоро ћеш бити окружен мноштвом људи. Јер, људи хитају тамо где налазе такве ствари.

А монах ће му на то:

- Шта онда да радим?

Старац вели:

- Где год да се настаниш, следи друге људе; па што видиш да чине они благочестиви у које имаш поверења, чини и ти и бићеш спокојан. Јер, смирење је у томе да си једнак са другима. А људи, видећи те да не штрчиш, држаће да си исти као и други; и нико те неће узнемиравати.

2. Причао је ава Исак, ученик аве Мотија (обојица касније беху постали епископи) о томе како је овај најпре саградио манастир у Иракласу; па отишавши оданде, пође на друго место и тамо изнова сагради манастир. А по дејству ђавољем, нађе се тамо један брат који је показивао непријатељство према њему и стално га жалостио. И старац отиде у своје село и тамо подигне себи манастир и затвори се у њега. После неког времена дођу старци из онога места одакле он беше изашао, водећи са собом и брата који га беше жалостио, па пођу да га замоле да га узме у свој манастир. А када се приближише месту где беше ава Сорије, оставе у близини своје огртаче и крај њих брата који старца беше жалостио. И када покуцаше, старац спусти скале и нагне се кроз прозор, па познавши их, рече:

- Где су вам огртачи?

А они рекоше:

- Ено их тамо код брата.

Па чувши име брата који га беше жалостио, старац радосно узме секиру, сломи врата и изађе трчећи према месту где беше брат; те први начини поклон пред њим, целива га и поведе у своју келију. И три дана их је гостио, а и сам се гостио са њима, што није имао обичај да чини; па наставши, пође са њима. А након тога постане епископ јер беше чудотворац. И његовог ученика, аву Исака, блажени Кирило учини епископом.

О АВИ МЕГЕТИЈУ

1. Причали су за аву Мегетија да је излазио из келије, па ако би му долазила помисао да напусти то место, није се више враћао у њу. Јер, није имао ништа вештаствено од овога света, осим једног ножића којим је цепао палмово лишће.

2. Говорили су за другог аву Мегетија да је био веома смирен, јер је био поучаван међу Египћанима и сретао многе старце, међу којима и аву Сисоја и аву Пимена. А живео је крај потока на Синају. И догоди се, како је сам причао, да га посети неко од светитеља и да му каже:

- Како проводиш време, брате, у овој пустињи?

А он рече:

- Једем сваки други дан и то по један хлеб.

Овај ће на то:

- Ако желиш да ме послушаш, једи свакога дана пола хлеба.

И чинећи тако он нађе спокоја.

3. Упиташе неки од отаца аву Мегетија:

- Ако претекне јела за други дан, треба ли браћа да га поједу?

Старац им рече:

- Ако се покварило, није добро да браћа морају да га поједу па да се разболе, већ га треба бацити; али ако је добро па се из обести баци и скува друго, то је лоше.

4. Још је рекао:

- У почетку, када се сабирамо између себе и говорећи о корисним стварима укрепљујемо једни друге, постајемо хорови и успињемо се на небеса. Сада се, међутим, сабирамо и осуђујући један другога, силазимо доле.

О АВИ МИОСУ

1. Рече ава Миос из Велеоса:

- Послушање је ради послушања. Ако је неко послушан Богу, и Бог је њему послушан.

2. Говорио је још о некаквом старцу који беше у Скиту; потицао је од слугу, а био је веома разборит. И долазио је сваке године у Александрију доносећи најам својим господарима. А они су му излазили у сусрет и клањали се пред њим. Старац би напунио крчаг водом и доносио га да поспе да се његови господари умију. А они су му говорили:

- Немој, оче, немој нас вређати. А он им је говорио:

- Признајем да сам ваш слуга, а да бих вам захвалио што сте ми дали слободу да служим Богу, приносим вам воду, а ви прихватите ову моју плату.

Али они упорно не хтедоше да прихвате. Он им на то каза:

- Ако нећете да прихватите, остаћу овде и служићу вас.

А они, уплашивши се његове претње, допустише му да чини што хоће; и испрате га

са свим што му беше потребно и уз велико поштовање, да чини милостињу за њих. И због тога он постаде знаменит и омиљен у Скиту.

3. Упита један војник аву Миоса о томе да ли Бог прихвата покајање. А он, пошто му изрече многе поуке, упита:

- Реци ми, љубљени, када се твоја хаљина поцепа, бациш ли је напоље?

Он ће:

- Не, већ је зашијем и користим. Старац му вели:

- Ако ти, дакле, жалиш један део одеће, зар се Бог неће сажалити на своје створење?

О АВИ МАРКУ ЕГИПАТСКОМ

1. Причали су за аву Марка Египатског да је провео тридесет година не излазећи из своје келије. И обично је свештеник долазио код њега да заједно принесу свете Дарове. А ђаво, видевши врлинско стрпљење овог човека, домисли се да науди његовој трезвености; и нагна неког ђавоиманог да дође старцу тобож због молитве. А овај опседнути, пре него ће рећи ишта друго, рече старцу:

- Твој свештеник заудара на грех, немој га више пуштати да улази к теби.

Богонадахнути човек му рече:

- Чедо моје, сви бацају нечистоћу напоље, а ти си је унео к мени. Али писано је: "Не судите, да вам се не суди". Међутим, и да је грешан, Господ ће га спасти; јер писано је: "Молите се Богу једни за друге, да оздравите".

И после тих речи, помоливши се Богу, он изагна демона из човека и отпусти га здравог. А када дође свештеник, како је већ био обичај, он га дочека с радошћу. А добри Бог, видећи старчеву незлоби-вост, показа му знак. "Наиме", причао је старац, "када је свештеник требало да стане пред свету Тр-пезу, угледах анђела Господњег како сиђе са неба и положи руку на свештеникову главу и овај постаде као стуб огњени. А ја, задивљен таквим виђењем, зачух глас који ми говори:

- Човече, зашто се дивиш због овога? Јер, ако један земаљски цар неће допустити својим великашима да стану пред њега прљави него у пуном сјају, како ли тек божанска сила неће очистити служитеље светих Тајни који стоје пред небеском славом?

А одважни подвижник Христов, Марко Египатски, који постаде велики, удостоји се тога дара јер не беше осудио свештеника.

О АВИ МАКАРИЈУ ГРАЂАНИНУ

1. Пође једном ава Макарије Грађанин да насече палмовога лишћа, а са њим беху и неки од браће. И рекоше му првога дана:

- Хајде, оче, једи са нама.

И он дође и једе. Другога дана му опет рекоше да једе. Али он не хтеде, већ им рече:

- Ви имате потребу да једете, децо моја; јер стејош увек тела, а ја сада не желим да једем.

2. Посети ава Макарије аву Пахомија Тавенисиотског. А Пахомије га упита:
- Када има разуздане браће, је ли добро да их кажњавамо?
Рече му ава Макарије:
- Кажњавај и суди онима који су под тобом, али не суди никоме ко је изван; јер писано је: "Зар не судите ви онима који су унутра? А онима који су напољу судиће Бог".
3. Једном је ава Макарије четири месеца свакодневно посећивао неког монаха; и не нађе га ниједанпут да не беше заузет молитвом; па задивљено рече:
- Гле, земаљски анђео.

Н

О АВИ НИЛУ

1. Рекао је ава Нил:
- Све што чиниш против онога који ти је нанео неправду, наћи ће ти се у срцу у време молитве.
2. Још је рекао:
- Молитва је изданак кротости и благости.
3. Још је рекао:
- Молитва је лек за тугу и зловољу.
4. Још је рекао:
- Пођи продај све што имаш и раздај сиромасима, па узевши крст, одреци се себе, да би могао сабрано да се молиш.
5. Још је рекао:
- Оно о чему стрпљиво мудрујеш, тога ћеш плод наћи у време молитве.
6. Још је рекао:
- Ако пожелиш да се помолиш како треба, немој жалити душу; иначе се узалуд трудиш.
7. Још је рекао:
- Немој желети да ти се збива оно што се теби чини да је добро, већ што је Богу угодно, и бићеш миран и задовољан у својој молитви.
8. Још је рекао:
- Блажен је онај монах који себе сматра сметиштем свих.

9. Још је рекао:

- Неповређен од стреле ненависника бива монах који љуби тиховање; а онај који се меша са мноштвом људи стално бива рађаван.

10. Још је рекао:

- Слуга који не мари за дела свога господара нека се припреми за шибање.

О АВИ НИСТЕРОЈУ

1. Ишао је пустињом велики ава Нистерој заједно са једним братом; па угледавши аждају, обојица побегну. А брат му рече:

- Зар се и ти плашиш, оче?

А старац му вели:

- Не плашим се, чедо моје; али ми је од користи што утекох, јер иначе не бих могао утећи духу таштине.

2. Упита монах старца:

- Шта је то што је добро, па да то чиним и живим у њему?

А старац рече:

- Бог зна шта је добро. Али сам чуо да је неко од отаца упитао великог аву Нистероја, пријатеља аве Антонија: "Које дело је добро, да га извршавам?"

А он рече:

- Зар нису сва дела иста? Писмо каже да је Аврам био гостољубив и Бог је био с њим, Илија је волео тиховање и Бог је био с њим, а Давид је био смирен и Бог је био с њим. Дакле, оно што видиш да твоја душа жели по Богу, то чини и чувај своје срце.

3. Упита ава Јосиф аву Нистероја:

- Шта да радим са својим језиком, јер не могу да га обуздам?

А старац му вели:

- Значи када говориш осећаш олакшање?

Он ће на то:

- Не. А старац рече:

- Ако не осећаш олакшање, зашто говориш? Боље ћути, па ако дође до разговора, више слушај него што говориш.

4. Угледа један монах аву Нистероја како носи два огртача, и упита га:

- Ако дође сиромас и затражи ти огртач, који ћеш му дати?

Он одговори:

- Онај бољи.

А монах рече:

- А ако ти опет неко други затражи, шта ћеш му понудити?

Старац вели:

Половину другог огртача.

А монах опет упита:

- А ако ти опет неко затражи, шта ћеш му дати?

Он рече:

- Пресећи ћу оно што је преостало, па ћу му половину дати а оним што је претекло опасаћу се.

Монах ће опет:

- А ако неко и то затражи од тебе, шта ћеш учинити?

Старац рече:

- Понудићу му оно што је преостало, па ћу отићи и сести на једно место, све док ми Бог нешто не пошаље и не покрије ме; јер нећу тражити ни од кога другог.

5. Рекао је ава Нистерој:

- Монах је дужан да свако вече и јутро своди рачуне. "Шта смо учинили од онога што Бог жели, а шта нисмо учинили од онога што не жели?". И тако да испитујемо цео свој живот. Јер тако је живео ава Арсеније. Трудио се да се свакога дана појави пред Богом без греха. Тако се моли Богу, као ономе који је присутан; јер заиста се налази у нашој близини. Немој сам себи постављати правила, нити икоме судити. Монаху је странно да се заклиње, да се криво куне, да лаже, да проклиње, да грди, да се смеје. А онај који је поштован више но што заслужује или се узноси изнад својих вредности, тај има велику духовну штету.

О АВИ НИСТЕРОЈУ У ОПШТЕЖИЋУ

1. Говорио је ава Пимен за аву Нистероја: старац је био као она бакарна змија коју је начинио Мојсије да би исцелио народ; имао је сваку врлину и ћутећи је сваког исцељивао.

2. Када је ава Пимен упитао аву Нистероја одакле је стекао такву врлину да, када му се догоди некаква невоља у општежићу, он никада не говори нити тражи помоћ, овај му одговори:

- Опрости ми, аво; када сам у почетку ступио у општежиће, рекао сам себи: "Ти и магарац једно сте; као што магараца бију а он не говори, грде га а он не одговара, тако и ти, као што каже псалам: "Као живинче бијих пред тобом, али сам свагда код тебе".

О АВИ НИКОНУ

1. Упита један монах некога од отаца како ђаво намеће искушења светитељима. Старац му исприча: Један од отаца, по имену Никон, беше настањен на Синајској гори. А један човек, посетивши колибу неког Фаранита и нашавши његову кћер саму, легне са њом. Па јој каза:

- Реци: "Отшелник, ава Никон, ми је то учинио".

А када дође њен отац и то сазна, узевши мач, пође код старца. Па само што покуца, старац изађе. И како он пружи мач да га убије, осуши му се рука. Те Фаранит побегне и исприча све свештеницима; а они позову старца и он дође. Па пошто га добро избише, хтедоше да га отерају. А старац их стаде молити:

- Пустите ме, за име Божије, да се овде покајем.

И пошто су га изопштили на три године, издадоше заповест да га нико не посећује. Проведе он тако три године, долазећи сваке Недеље на покајање; и мољаше све

људе, говорећи:

- Молите се за мене.

После тога помахнута онај који је начинио грех и натоварио искушење на отшелника; и исповеди се у цркви:

- Ја сам починио грех и рекао девојци да оклевета слугу Божијег.

И сав народ, дошавши старцу да се покаје, рече:

- Опрости нам, аво, и остани са нама.

А он им рече:

- Што се тиче опроштаја, опроштено вам је, а што се тиче останка, нећу више остати овде са вама, јер се не нађе ниједан да је имао трезвености да саосети са мном.

Тако отиде оданде. И рече старац: Видиш ли како ђаво намеће искушење светитељима.

О АВИ НЕТРАСУ

1. Причало се о ави Нетрасу, ученику аве Силуана, да је, живећи у својој келији на Синајској гори, умерено задовољавао своје телесне потребе; а када је постао епископ у Фарану, притегао је себе веома тешким животом. А његов ученик му рече:

- Аво, када смо били у пустињи, ниси се толико подвизавао.

Старац му одговори:

- Тамо је била пустиња и тиховање и сиромаштво, и желео сам да управљам телом тако да не онемоћам и не затражим оно што нисам имао. А сада је овде свет и постоје средства; па ако се овде и разболим, има ко ће ми помоћи, да не бих изгубио своје монаштво.

О АВИ НИКИТИ

1. Причао је ава Никита о двојици браће који се беху договорили да живе заједно. Један од њих мислио је у себи: "Ако нешто хоће мој брат, то ћу чинити". Слично је размишљао и други: "Чинићу оно што је по вољи моме брату". И живели су много година у великој љубави. Међутим, видевши то, ненависник пође са жељом да их растави; и стојећи у предворју, једноме се чинио као голуб а другоме као врана.

Први рече:

- Видиш ли оног голуба?

А други ће:

- То је врана.

И почеше да се расправљају, тврдећи сваки своје па, уставши, насрнуше један на другога борећи се до крви, на велику радост ненависника, и тако се раздвојише. А након три дана дођоше себи и уразумише се. Те начинивши метанију један пред другим, признаде сваки од њих како је замислио птицу која се беше појавила; па препознавши у томе искушење ђаволско, остану до краја нераздвојни.

О

О АВИ ОЛИМПИЈУ

1. Причао је ава Олимпије:

Сиђе једном неки идолопоклонички жрец у Скит и уђе у моју келију и заспи; па видећи владање монаха, рече ми:

- Пошто тако живите, зар никаква виђења немате од вашег Бога?

Ја му рекох:

- Не.

А жрец ми каже:

- Када приносимо службе своме Богу, он ништа не скрива од нас, већ нам открива своје тајне; а за вас, који чините такве напоре, тиховања и подвиге, ти кажеш: "Ништа не виђамо". Онда, свакако, ако не виђате ништа, имате лукаве помисли у својим срцима које вас одвајају од вашег Бога, и због тога вам Он не открива своје тајне.

Ја пођем и испричам жречеве речи старцима. А они се задивише и рекоше да је заиста тако. Јер нечисте помисли одвајају човека од Бога.

2. Аву Олимпија Келијског нападне демон блуда. Па му помисао рече: "Пођи, нађи себи жену". А он устане, припреми глину, начини од ње жену, па рече сам себи: "Ево твоје жене; треба, дакле, доста да радиш да би је прехранио". И радио је много се трудећи. После неколико дана припреми он опет глину те начини кћер и рече у својим мислима: "Родила је твоја жена; треба више да радиш да би могао да храниш и облачиш своје дете". И тако чинећи, онемоћа и рече својој помисли: "Не могу више да издржим напор". А помисао му рече: "Ако не можеш да издржиш напор, немој ни жену тражити". И видећи његов труд, Бог га ослободи од искушења и њему лакну.

О АВИ ОРСИСИЈУ

1. Рекао је ава Орсисије:

- Када се сирова опека стави у темељ у близини реке, не издржи ниједан дан; а печена опека остаје као камен. Тако и човек који телесно мудрује и који није попут Јосифа сагорео од страха Божијег, губи се када дође на власт. Јер таквима се указују многа искушења, будући да су међу људима. Добро је да човек, познајући властиту меру, избегава терет власти. А они који су чврсти у вери остају непоколебљиви. Ако неко пожели да говори о том најсветијем Јосифу, нека каже како он није био овоземаљски. Колико је само искушаван и у каквој страној земљи, где не беше ни трага богопоштовања? Али Бог његових отаца био је с њим и избавио га из сваке невоље, а сада је он заједно са својим оцима у Царству

небеском. А ми, дакле, познајући своју меру, трудимо се; јер само ћемо тако моћи да избегнемо суд Божији.

2. Још је рекао:

- Верујем да човек, када не чува пажљиво своје срце, заборавља све што је чуо и не стара се о томе; и тако га непријатељ, налазећи себи места, заузима. Јер као што се нека светиљка, која је припремљена и светли, када се заборави да се стави уља, полако гаси а затим се појачава тама која је око ње. Али не само то - дешава се да неки миш, обилазећи око ње и тражећи да поједе фитиљ, не може то да уради док се уље не угаси; па када види да не само да нема светла него ни топлоте пламена, тада, желећи да извуче фитиљ, сруши светиљку, па ако је глинена, разбије се, а ако се нађе да је од бакра, домаћин је поново поправи; тако бива и са душом када је немарна. Свети Дух постепено одступа, док се потпуно не угаси њена топлота, а затим се ненависник, прогутавши ревност душе, појављује у злости. А ако је човек добар у свом расположењу према Богу, и само је обузет небригом, Бог га својом милошћу, пошто му усади страх и сећање на вечне муке, оснажује да бди и да убудуће држи себе у великој сигурности, до Његовог другог доласка.

О АВИ ОРУ

1. Причали су како ава Ор и ава Теодор беху понели глину у келију па рекоше један другоме:

- Ако нас сада посети Бог, шта ћемо чинити?

Па плачући оставише глину и отидоше сваки у своју келију.

2. Говорили су за аву Ора да никада није слагао, заклињао се, проклео неког човека нити говорио без потребе.

3. Говорио је ава Ор своме ученику Павлу:

- Пази, никада не унеси туђу реч у ову келију.

4. Пође једном Павле, ученик аве Ора, да купи палмовога прућа и нађе да су га други предухитрили и дали капару. А ава Ор никада не даваше капару низашта, већ би, када је требало, слао онолико колика је цена и куповао. Његов ученик пође на друго место тражећи прућа; а баштован му вели:

- Неко ми је дао капару али није више долазио;
узми онда ти пруће.

- Те он, узевши га, дође старцу и све му исприча. А старац, чувши то, плесну рукама па рече:

- Ове године Ор неће радити.

И не остави пруће унутра, док га не однесоше на његово место.

5. Рекао је ава Ор:

- Ако видиш да имам какве помисли против некога, знај да и он има сличне помисли према мени.

6. Беше некакав војвода у крајевима аве Ора по имену Лонгин, који је чинио многа добра дела. И посети он једнога од отаца и замоли да га овај поведе ави Ору. Дође монах ави Ору и стаде да хвали војводу како је добар и како чини многа добра дела. А старац са разумевањем вели:

- Да, добар је. А монах почне да га моли говорећи:

- Допусти му, аво, да дође да те види.

Старац му одговори:

- Свакако да неће прећи све те јаруге да би ме видео.

7. Замоли ава Сисоје аву Ора:

Реци ми какву поуку.

А он му рече:

- Имаш ли поверења у мене?

Одговори овај:

- Да.

Старац рече:

- Пођи, па што видиш да ја чиним, чини и ти. Овај упита:

- Шта видим код тебе, оче?

А старац му вели:

- Мој ум је нижи од ума било ког човека.

8. Причали су да су ава Ор и ава Теодор стално постављали добре почетке и благодарили Богу.

9. Рекао је ава Ор:

- Смиреноумље је монашки венац.

10. Још је рекао:

- Који је поштован и слављен више него што вреди, има од тога велике штете; а онај који није уопште поштован од људи, биће прослављен одозго.

11. Још је рекао:

- Када ти дође помисао гордоумља и уображености, испитај своју савест, јеси ли се држао свих заповести; љубиш ли непријатеље своје и жалиш ли због њихових невоља и сматраш ли себе бескорисним слугом и грешнијим од свих људи; па ни тада немој мислити о себи нешто велико, јер си у свему успео, знајући да таква помисао све уништава.

12. Још је рекао:

- У сваком искушењу немој корити другога већ само себе, говорећи: "То ми се дешава због мојих грехова".

13. Још је рекао:

- Немој рећи у своме срцу против брата свога: "Јасам трезвенији и већи подвижник", већ се духом сиромаштва и нелицемерне љубави потчини благодати Христовој, да не би допао до духа хвалисавости и да не би протраћио свој труд. Јер

писано је: "Који мисли да стоји нека пази да непадне". И у свему да си чврст у Господу.

14. Још је рекао:

- Или трком бежи од људи или обмани свет и људе чинећи се у многим стварима лудим.

15. Још је рекао:

- Ако оговараш брата свога па те стане притискати твоја савест, пођи, начини метанију пред њим и реци: "Оговарах те", и обећај му да се нећеш више бавити њиме. Јер оговарање је смрт душе.

П

О АВИ ПИМЕНУ

1. Једном приликом, када је ава Пимен био млађи, пође он некоме старцу да му постави три питања. Међутим, тек што беше дошао до њега, заборави једно од та три питања; врати се, дакле, у своју келију, али тек што пружи руку да откључа врата, сети се питања које је заборавио; па остави кључ и врати се старцу. А овај му рече:

- Брзо си дошао, брате.

Он му исприча:

- Како сам пружио руку да узмем кључ, сетих се поуке коју сам тражио те не отворих; због тога сам се вратио.

А пут беше веома дуг. Старац му на то рече:

- Пастиру стада, твоје име ће се чути по свој земљи Египту.

2. Имао је Пајсије, брат аве Пимена, везе са неким изван његове келије. А ава Пимен, не желећи то, устане и пође ави Амону, па му каже:

- Пајсије, мој брат, има везе са неким и то ми не да мира.

Рече му ава Амон:

- Пимене, зар си још жив? Пођи, седи у своју келију и стави у срце да већ имаш једну годину у сећању.

3. Дођу једном свештеници из целе земље у манастире где је био ава Пимен; и уђе ава Анув код њега па му рече:

- Позовимо данас свештенике овамо. Али, иако дуго стајаше, овај му не даваше одговор. И он тужан изађе. Упиташе старца они који сеђаху покрај њега:

- Аво, зашто му ниси одговорио? Вели им ава Пимен:

- Ја немам ништа с тим; јер сам умро, а мртвац не говори.

4. Пре него што у Египат беху дошли ученици Пименови, бејаше тамо некакав старац који је имао велико знање и био веома поштован. Па када Пименово братство беше дошло из Скита, људи напусте њега и стану долазити ави Пимену. Он се веома жалости и рече својим ученицима:

- Шта да чинимо с тим великим старцем, пошто нас људи ставише на муку напуштајући њега и долазећи код нас који нисмо ништа? Како, дакле, можемо утешити старца?

Па рече:

- Припремите мало јела и узмите крчаг вина, па пођимо код њега и обедујмо заједно; можда ћемо на тај начин моћи да га утешимо. Узеше они, дакле, јело и пођоше. Па тек што покуцаше на старчева врата, зачује то његов ученик и упита:

- Ко сте ви?

А они рекоше:

- Реци ави: "Пимен жели да га ти благословиш". И када му то ученик пренесе, он рече:

- Пођи, немам времена.

Али они беху упорни, говорећи:

- Нећемо отићи док се не удостојимо да видимо старца.

А старац, видећи њихово смирење и истрајност, сажали се и отвори им. И док су јели, рече:

- Заиста, није само оно што сам чуо о вама, већ сам у вашем делу видео стоструко више. И од тога дана постаде он њихов пријатељ.

5. Пожеле једном владар те земље да види аву Пимена, но старац то не хтеде да прихвати. Тада овај ухвати сина његове сестре, тобоже као злочинца, па га баци у тамницу, говорећи:

- Ако старац дође и замоли ме за тебе, ја ћу те пустити.

И дође његова мати пред врата старцу плачући. Али јој он не даваше одговора.

Тада га она стане вређати:

- Ти, каменога срца, сажали се на мене, јер он ми

је јединац. А он јој поручи:

- Пимен није родио дете.

И тако она отиде. А када владар чује за то, пошаље му поруку:

- Ако макар и речју поручи, ја ћу га пустити. Старац му упути поруку:

- Испитај га по закону, па ако је заслужио смрт, нека умре, а ако није, учини како ти је воља.

6. Сагреши једном неки монах који је живео у општежићу; а беше у тим крајевима некакав отшелник који се много времена није појављивао. Дође, дакле, старешина општежића старцу и исприча му шта се збило. А он рече:

- Истерајте га.

Напустивши заједницу, монах изађе у неку јаругу и стаде тамо да плаче. И догоди се да његов плач чуше неки од браће који беху пошли ави Пимену па, приступивши монаху, нађоше га у великом болу и замолише га да заједно с њима пође старцу.

Али он не хтеде, говорећи:

- Овде ћу умрети.

Те они, дошавши код аве Пимена, испричају му шта се догодило. А он их замоли да пођу код њега, говорећи:

- Реците му: "Ава Пимен те зове".

И дође монах старцу; па када га овај виде тужнога, устане и целива га, па весело разговарајући с њим, позове га на обед. И пошаље ава Пимен једнога од браће ка ономе отшелнику, рекавши:

- Много година сам желео да те видим, слушајући теби, а због обостране лењости нисмо се сусрели. А сада, вољом Божијом, и пошто се појавио разлог, потруди се и дођи овде да се видимо.

А овај, који никада није излазио из своје келије, чувши то рече:

- Да Бог није надахнуо старца, не би ме позивао. И он устане и пође код њега. Па пошто су радосно поздравили један другог, седоше. Рече му ава Пимен:

- Два човека беху у једном месту, и обојици неко умре. Па један остави свога мртваца и оде да оплакује мртваца онога другог човека.

Кад старац то чу, дирнуше га те речи, па се сети шта је учинио, и рече:

- Пимен је горе на небу, а ја доле на земљи.

7. Посети једном приликом много старца аву Пимена. А један од Пименове сабраће имаше дете чије лице, ђавољом работом, беше окренуто уназад. И када његов отац виде мноштво старца, понесе дете изван манастира те седе и поче да плаче. И догоди се да један старац изађе па, угледавши га, упита:

- Зашто плачеш, човече?

А он рече:

- Ја сам рођак аве Пимена. И ево, овом детету догоди се то искушење, па када смо хтели да га понудимо старцу, уплашили смо се; јер он не жели да нас види. А сада, ако сазна да сам овде, послаће да ме истерају; а ја, видевши вас, усудих се да дођем. А ти, аво, ако хоћеш, смилуј се на мене, те понеси дете унутра и помолите се за мене.

И узевши дете, старац уђе и поступи мудро те га не донесе право ави Пимену, већ почињући од најмлађег брата, говораше:

- Закрсти дете.

Па пошто учини да га сви редом закрстише, донесе га напакон и до аве Пимена.

Али овај не хтеде да му се приближи. Они га, пак, стану молити и говорити:

- Како су сви, тако и ти, оче.

А он, уздахнувши, устане и помоли се:

- Боже, исцели своје створење, да не влада ђаво њиме.

Па закрстивши га, сместа га излечи и предаде његовом оцу здравог.

8. Путовао једном приликом неки монах из краја аве Пимена у стране земље, па стигне код некаквог пустињака који беше тамо; јер пустињак беше омиљен и многи долажаху к њему. И исприча му монах све о ави Пимену. А овај, чувши за његове врлине, пожели да га види. Па пошто се монах врати у Египат, након неког времена устане пустињак и из стране земље дође у Египат код монаха који га раније беше посетио; јер му овај беше рекао где живи. А овај како га виде, задиви се и веома се обрадова. Рече му пустињак:

- Учини ми услугу, поведи ме ави Пимену.

Овај га поведе са собом и дође код старца, па му исприча све о пустињаку, говорећи:

- То је велики човек, и веома је омиљен и поштован у својој земљи. А ја сам му говорио о теби па је дошао са жељом да те види.

Старац га радосно прими па, пошто се поздравише, седоше. И поче странац да говори речима из Писма о духовним и небеским стварима. Тада ава Пимен одврати своје лице и не даваше одговор. А овај, видевши да старац не разговара с њим, изађе веома ожалошћен и рече монаху који га беше довео:

- Узалуд сам учинио сав тај пут. Јер дођох ка старцу а он неће чак ни да разговара са мном. И уђе монах ави Пимену па га упита:

- Аво, због тебе је дошао овај велики човек, који је толико славан у својој земљи; зашто ниси разговарао са њим?

Старац му рече:

- Он припада горе и расправља о небеским стварима, а ја припадам доле и расправљам о земаљским стварима. Да ми је говорио о страстима душе, ја бих му одговорио; а пошто ми је говорио о стварима духовним, ја то не знам.

Изашавши, монах рече оное:

- Старац не говори лако о стварима из Писма, али ако му неко говори о страстима душе, он му одговара.

А он дирнут уђе код старца па му вели:

- Шта да чиним, аво, јер мноме владају страсти душе?

Старац га радосно погледа и каза:

- Сада си добро дошао; отвори своја уста и ја ћу их напунити благом. А он, стекавши велику духовну корист, рече:

- Заиста, то је истински пут.

И врати се у своју земљу благодарећи Богу што се удостојио да види таквог светитеља.

9. Једном приликом ухапси властелин некога из Пименовог села. И дођу сви, молећи старца да пође и да га избави. А он рече:

- Оставите ме три дана, а затим ћу доћи. И помоли се ава Господу, говорећи:

- Господе, немој ми дати ту услугу; јер ме неће оставити да останем на овом месту.

Дође, дакле, старац да замоли властелина; а овај му рече:

- За разбојника молиш, аво?

А старац се обрадова јер није примио услугу од њега.

10. Причали су неки како је ава Пимен заједно са браћом правио фитиљ. И нису могли даље јер нису имали да купе конца. А неки њихов пријатељ исприча о томе једном верујућем трговцу. Али ава Пимен не хтеде ниоткога да узима, како никога не би узнемиравао. А трговац, желећи да послужи старца, направи се да му требају фитиљи, па доведе камилу и узме их. Када монах дође ави Пимену и чује шта је трговац учинио, желећи да га похвали, рече:

- Наравно, аво, узео их је, иако му нису били потребни, да би нам учинио услугу.

Када је ава Пимен чуо да је он узео фитиље који му нису били потребни, рече монаху:

- Устани, унајми камилу и донеси их; ако их не донесеш, Пимен више неће седети

овде са вама. Јер не желим да оштетим човека коме нису потребни и да узмем његову зараду. И монах пође и уз много труда донесе их назад; иначе би старац отишао од њих. А када их угледа, обрадова се као да је пронашао велико благо.

11. Чује једном свештеник пилусијски за некакве монахе како су стално у граду, како се купају и не воде рачуна о себи; па дошавши на сабор, одузме им схиме. После тога стаде да га тишти на срцу, те он, помућен у мислима, дође ави Пимену, носећи расе оних монаха и све исприча старцу. Старац му вели:

- Зар ти немаш ништа од старога човека? Јеси ли га разоденуо?

А свештеник рече:

- Још увек сам заједно са старим човеком. Старац ће на то:

- Ето, дакле, и ти си исти као и они монаси. Јер, иако је у теби мало присутан стари човек, ипак си подлегао греху.

Тада свештеник отиде, позове оне монахе и затражи опроштај од њих, па им даде монашку схиму и отпусти их.

12. Исприча неки монах ави Пимену:

- Учинио сам велики грех и желим да живим у покајању три године.

Рече му старац:

- Много је.

А монах га упита:

- А до једне године?

Овај ће опет:

- Много је.

Они што беху присутни рекоше:

- А до четрдесет дана?

А овај ће опет:

- Много је.

Па додаде:

- Ја вам кажем, ако се човек покаје свим својим срцем и не настави да чини грех, за три дана Бог ће га прихватити.

13. Још је рекао:

- Застава монахова се и у искушењу види.

14. Још је рекао:

- Као што царев гардиста стоји покрај њега увек спреман, тако и душа увек треба да буде спремна да се супротстави демону блуда.

15. Упита ава Анув аву Пимена о нечистим помислима које се рађају у човековом срцу, и о празним жељама. А ава Пимен му одговори:

- "Хоће ли се секира величати над оним који њоме сече?" А ти им немој дати места да се настане.

16. Још је рекао ава Пимен:

- Да није дошао протокувар Навузардан, не би храм био спаљен. То значи: "Да није

у душу човекову ступило задовољење прождрљивости, не би ум допао искушења демонског".

17. Причали су да је ава Пимен, када би против своје воље био позван да једе, плачући одлазио за трезу, да се не би оглушио о братов позив и тиме га ожалостио.

18. Још је рекао ава Пимен:

- Немој остајати на оном месту где видиш да су неки упорно против тебе; иначе нећеш напредовати.

19. Испричаше неки ави Пимену за некаквог монаха даје пио вино. А он ће на то:

- Вино уопште не приличи монасима.

20. Упита ава Исаија аву Пимена о нечистим помислима. А ава Пимен му каже:

- Као када неко остави пуну кошару рубља, па након доста времена све иструли; тако је и са помислима, ако их телесно не остваримо, оне се временом изгубе, односно иструле.

21. Упита ава Јосиф о истој ствари, а ава Пимен му каже:

- Као када неко стави у један суд змију или шкорпију, па она свакако временом цркне; тако се и лукаве помисли, које ничу из демона, стрпљењем уништавају.

22. Дође монах ави Пимену и рече му:

- Сејем своје поље и од њега дајем милостињу. Старац му рече:

- Добро чиниш.

И он радосно отиде и стаде да чини још већу милостињу. Чује за то ава Анув па рече ави Пимену:

- Зар се не бојиш Бога, када си тако говорио томе брату?

Старац ћуташе. А после два дана позове ава Пимен тога монаха па му рече пред авом Анувом:

- Шта си ми оно говорио онога дана? Јер моје мисли беху негде друго.

Брат му рече:

- Рекох да сејем своје поље и од њега дајем милостињу. А ава Пимен му рече:

- Мислио сам да си ми говорио о своме брату световњаку; али ако ти чиниш то дело, то не приличи монаху.

Овај, чувши то, веома се ожалости, па рече:

- Други посао осим овога ја не знам, и не могу да не сејем своје поље.

А када он оде, ава Анув направи пред старцем метанију и рече:

- Опрости ми.

Ава Пимен каже:

- И ја сам од почетка знао да пољоделство није монашки посао; али говорио сам у складу са његовим размишљањем и дао му подстрека за напредовање у љубави.

Сада је отишао ожалашћен, а опет ће радити свој посао.

23. Рекао је ава Пимен:

- Ако човек сагреши па не признаје говорећи: "Нисам сагрешио", немој га корити; јер тако одсецаш његову добру вољу. Али ако му кажеш: "Немој се жалостити, али се чувај убудуће", тиме његову душу подстичеш на покајање.

24. Још је рекао:

- Искуство је добро; јер, оно човека чини поузданијим.

25. Још је рекао:

- Човек који друге поучава, а сам не извршава оно чему друге учи, наличи на зденац; јер напаја и пере свакога, а себе не може да очисти.

26. Обилазећи једном приликом Египат, ава Пимен угледа жену како седи на гробу и горко плаче. Па рече:

- Да дођу све радости овога света, њену душу неће избавити од туге. Тако је и монах дужан да увек носи тугу у себи.

27. Још је рекао:

- Постоји човек који изгледа као да ћути, а његово срце свакога осуђује; такав човек увек говори. А постоји други који говори од јутра до вечери, а држи се ћутања; то значи да никада не говори осим корисних ствари.

28. Дође некакав монах ави Пимену и рече му:

- Аво, имам мноштво помисли и у опасности сам од њих.

Старац га изведе на ветар па му вели:

- Рашири своје руке и задржи ветрове. А он рече:

- Не могу то учинити.

А старац ће:

- Ако не можеш то да учиниш, не можеш спречити ни помисли да дођу; али до тебе је да им се супротставиш.

29. Рече ава Пимен:

- Ако су тројица монаха заједно, па један од њих ваљано тихује, други болује и благодари због тога, а трећи служи чистим помислима, сва тројица чине исти подвиг.

30. Још је рекао:

- Писано је: "Као што кошута тражи потоке, тако душа моја тражи тебе, Боже".

Пошто јелени у пустињи прогутају много гмазова па их пече њихов отров, те желе да дођу до извора и да се, пијући воду, освеже од тога отрова; тако и монаси када живе у пустињи, пече их отров лукавих демона, те жуде за суботом и недељом да би дошли до извора воде, односно, до тела и крви Господње, и да би се очистили од горчине лукавога.

31. Упитао је ава Јосиф аву Пимена како треба да посте. Рече му ава Пимен:

- Треба јести свакога дана по мало, али се не наситити.

Упита га ава Јосиф:

- Када си био млађи, зар ниси постио по два дана, аво?

А старац рече:

- Наравно, и три и четири и целу недељу. А све то су пробали оци јер су били снажни; и закључили су да је најбоље јести свакога дана, али по мало; и предали су нам царски пут који је лак.

32. Причали су како је ава Пимен, када је требало да дође на сабрање, седео сам и по читав сат испитивао своје помисли; и тек онда је излазио.

33. Упита један монах аву Пимена:

- Оставили су ми наследство; шта да чиним? Рече му старац:

- Пођи, па после три дана дођи и рећи ћу ти.

И он дође како му је речено. А старац му вели:

- Шта могу да ти кажем, брате? Ако ти кажем: "Подај га у цркву", тамо ће га употребити на најбољи начин. Ако ти кажем: "Подај га своме рођаку", нећеш имати своју награду. А ако ти кажем: "Раздај га сиромасима", остаћеш незбринут. Према томе, учини што ти је воља; ја немам ништа с тим.

34. Упита један други монах:

- Шта значе речи: "Нико да не враћа коме зло за зло"?

Старац му рече:

- Та страст има четири облика: први се тиче срца, други вида, трећи језика, а четврти, не чинити зло за зло. Ако можеш, очисти своје срце, тада страст не долази на видик; а ако дође пред очи, чувај се да не говориш; а ако и говориш, одсеци је брзо да не би узвратио злом за зло.

35. Рече ава Пимен:

- Бдети над собом, пазити на себе и расуђивати јесу три врлине које су водиле душе.

36. Још је рекао:

- Када неко одбацује себе пред Богом и када не придаје важност себи те потискује своје жеље, то представља оруђе душе.

37. Још је рекао:

- Било која мука да ти наиђе, побеђуј је ћутањем.

38. Још је рекао:

- Свако телесно уживање гнусно је Богу.

39. Још је рекао:

- Туга је двојака: делује и чува.

40. Још је рекао:

- Ако ти дође помисао о нужним телесним потребама и једном се постараш за њу,

па опет други пут дође те се опет постараш, па ако дође и трећи пут, не обраћај пажњу на њу, јер је трома.

41. Још је рекао:

- Неки монах упита аву Алонија: "Шта је то крајње унижење?" А старац рече: "То да си ниже од бесловесних животиња и да спознаш да су оне неосудне".

42. Још је рекао:

- Ако се човек присети писане изреке: "Јер ћеш због својих речи бити праведан и због својих речи бити суђен", изабраће радије да ћути.

43. Још је рекао:

- Расејаност ума је узрок свих зала.

44. Причао је како је ава Исидор, презвитер из Скита, једном приликом говорио људима:

- Браћо, зар нисмо на ово место дошли ради подвига? А сада подвига нема. Због тога ја, припремивши свој огртач, одлазим тамо где има подвига и тамо ћу пронаћи спокоја.

45. Рече један монах ави Пимену:

- Ако угледам нешто, мислиш ли да треба да то кажем другима?

Старац му вели:

- Писано је: "Који одговара пре но што чује питање тај је безуман и достојан прекора". Ако те неко упита, одговори; а ако не, ћути.

46. Упита један монах аву Пимена:

- Може ли човек имати поверења у један подвиг? А старац му рече како је ава Јован Колов говорио:

Ја хоћу да имам мало учешћа у свим врлинама.

47. Причао је још старац како је неки монах упитао аву Памва о томе да ли је добро хвалити ближњега, а овај рече:

- Боље је ћутати.

48. Рече опет ава Пимен:

- Ако човек створи ново небо и нову земљу, не може остати безбрижан.

49. Још је рекао:

- Човеку је потребно смиреноумље и страх Божији, као дах који излази из његовог носа.

50. Упита монах аву Пимена:

- Шта да чиним?

Старац му вели:

- Када је дошао у Обећану земљу, Аврам је купио гробницу за себе, па је преко

гроба наследио земљу.

А монах упита:

- Шта представља тај гроб?

Рече му старац:

Место плача и туге.

51. Рече монах ави Пимену:

- Ако дам своме брату мало хлеба или шта друго ,демони то прљају, као да је то учињено због људског допадања.

Вели му старац:

- Чак и ако је учињено због људског допадања, ми ипак треба да дамо брату шта му треба.

Па му исприча ову причу:

- Два човека беху пољоделци који су живели у једном граду; и један од њих, пошто посеје, произведе мало пшенице нечисте од кукоља, а други, пошто беше немаран да посеје, не произведе ништа; а када настане глад, који од њих двојице ће преживети?

Монах одговори:

- Онај који је произвео мало нечисте пшенице. Старац ће на то:

- Тако, дакле, и ми - посејмо мало, макар и нечисто, да не бисмо умрли од глади.

52. Причао је опет ава Пимен о томе како је ава Амон говорио:

- Неки човек проведе све време држећи у руци секиру и не налази начина да обори дрво. Али има и други искусан дрвосеча који уз мало труда обори дрво. А та секира, говорио је он, јесте расуђивање.

53. Упита монах аву Пимена:

- Како човек треба да живи?

Рече му старац:

- Видимо Данила, како се не нађе против њега никаква оптужба осим да је служио Господу Богу своме.

54. Рекао је ава Пимен:

- Жеља човечија представља бакрени зид између њега и Бога. И ако је човек напусти, и сам ће рећи: "С Богом мојим скачем преко зида". Јер ако заједно са жељом иде и право, тада човек посустаје.

55. Причао је како је једном приликом, док су старци седели и обедовали, стајао ава Алион и служио их. Када га угледаше, старци га похвале. Али он не даваше никаквог одговора. А један од њих га поведеу страну и упита:

- Зашто ниси одговорио старцима који су те по-хвалили?

Рече му ава Алоније:

- Да сам им одговорио изгледало би као да сам прихватио похвале.

56. Још је говорио:

- У савршеном подвигу људи говоре, а у најнезнатнијем делају.

57. Рекао је ава Пимен:

- Као што дим изгони пчеле и тада се узима сласт њиховог посла, тако и телесно задовољавање изгони страх Божији из душе и одузима јој свако трудољубље.

58. Посети монах аву Пимена у току две седмице Четрдесетнице, па пошто исповеди своје помисли и добије отпуштење грехова, рече:

- Замало да данас не дођем овамо.

Упита старац:

- Зашто?

Монах одговори:

- Рекох, хоћу ли можда, због Четрдесетнице, наићи на затворена врата.

Рече му ава Пимен:

- Ми нисмо научили да затварамо дрвена врата, већ врата свога језика.

59. Рекао је ава Пимен:

- Треба да избегавамо све што је телесно. Јер када је човек близу телесног искушења, личи на човека који стоји изнад дубоке провалије; и у који час хоће, његов непријатељ га лако гурне доле. А када је далеко од свега телесног, личи на човека који је далеко од провалије, па чак и ако га непријатељ вуче да га баци доле, докле га вуче и приморава, Бог ће му послати помоћ.

60. Још је рекао:

- Сиромаштво и туга и брига и пост, то су оруђа монашког живота. Јер писано је: "Јер ако су та три човека, Ноје, Јов и Данило, живим ја, рече Господ". Ноје је оличење сиромаштва, Јов страдања а Данило расуђивања. Јер ако у човека постоје та три подвига, Господ је у њему настањен.

61. Причао је ава Јосиф: Док смо живели крај аве Пимена, он је Агатона звао авом. Ми смо му говорили:

- Млад је, зашто га зовеш авом?

А ава Пимен рече:

- Његова уста учинише да га зовемо авом.

62. Дође једном неки монах ави Пимену па га упита:

- Шта да чиним, оче, јер ме мучи помисао на блуд? Ишао сам до аве Ивистиона па ми је рекао: "Не треба да јој дозволиш да се устали код тебе". Рече му ава Пимен:

- Подвизи аве Ивистиона уздижу га горе са анђелима, па је сметнуо с ума да смо ти и ја у блуду. Ако монах уздржи свој трбух и језик, буди сигуран да неће умрети.

63. Рекао је ава Пимен:

- Научи своја уста да говоре само оно што имаш у срцу.

64. Упита монах аву Пимена:

- Ако видим сагрешење свога брата, је ли добро да га прикријем?

Старац му вели:

- У онај час када прикријемо сагрешење свога брата, и Бог ће прикрити наше; а у који час откријемо сагрешење свога брата, и Бог ће открити наше.

65. Причао је ава Пимен како је неко једном приликом упитао аву Пајсија:

- Шта да чиним са својом душом, јер је неосетљива и не боји се Бога?

А он му рече:

- Пођи, придружи се човеку који се боји Бога; а он ће, својим приступом, поучити и тебе да се бојиш Бога.

66. Још је рекао:

- Ако монах савлада две ствари, може постати слободан од света.

А брат упита:

- Које су те две ствари?

Он рече:

Задовољење тела и таштина.

67. Упита Аврам, ученик аве Агатона, аву Пимена:

- Зашто ме демони нападају?

А ава Пимен му одговори:

- Зар тебе нападају демони? Нас не нападају будући да поступамо по својој вољи.

Јер су наше жеље постале демони, па нас муче да их остваримо. А ако хоћеш да видиш на кога демони насрћу, ево, насртали су на Мојсија и на оне који су му слични.

68. Рекао је ава Пимен:

- Такав подвиг је Бог дао Израилју, да се држе подаље од онога што је против природе, односно, од јарости, љутње, зависти, мржње и оговарања свога брата, и других ствари старог закона.

69. Рече неки монах ави Пимену:

- Реци ми неку поуку.

А он ће:

- Туга је начело владања које су поставили оци. Монах опет рече:

- Реци ми још неку поуку.

Старац одговори:

- Док можеш да се бавиш рукодељем, чини од њега милостињу. Јер писано је да милостиња и вера очишћују од греха.

Упита монах:

- Шта је вера?

Старац рече:

- Вера значи живети у смиреноумљу и чинити милостињу.

70. Рече монах ави Пимену:

- Када видим брата за кога сам чуо да је згрешио, не желим да га доведем у своју келију; а ако видим да је учинио добро, радујем се заједно с њим. Старац му вели:

- Ако добреме брату чиниш мало добро, ономе другоме учини двоструко. Јер он је болестан. Бејаше, наиме, у општежићу некакав отшелник по имену Тимотеј; и чује игуман причу о искушењу једнога брата, те о томе упита Тимотеја; а овај га посаветова да отерају тога монаха. И када га игуман отера, дође његово искушење на Тимотеја, све докле се он не нађе у опасности. Заплака, дакле, Тимотеј пред Господом, говорећи: "Са-греших, опрости ми". И дође њему глас који је говорио: "Тимотеју, немој мислити да сам ти то учинио због чега другог, већ због тога што се ниси обуздрео на свога брата у време његовог искушења".

71. Рекао је ава Пимен:

- Налазимо се у толиким искушењима зато што не чувамо ни своје име нити поредак, као што вели Писмо. Зар не видимо жену Хананејку која је прихватила своје име, јер ју је Спаситељ утешио? Па затим Авигеју, јер је рекла Давиду: "На мени је грех", а он је послуша и заволи. Авигеја је изобраење душе а Давид обожења. Према томе, када душа прекори себе пред Господом, љубиће је Господ.

72. Пролазио је једном приликом ава Пимен заједно саавом Анувом крајевима Диолкоса. Па дошавши до гробља, угледају неку жену како страшно нариче и горко плаче; зауставивши се, видеше да јој је велика невоља. Пошавши даље сретну једнога човека и ава Пимен га упита:

- Шта се догодило оној жени те тако горко плаче?

Овај му одговори:

- Умрли су јој муж и син и брат.

А ава Пимен рече ави Ануву:

- Кажем ти, ако човек не умртви све жеље телесне и не стекне овакву тугу, не може бити монах. Јер сав живот и ум ове жене су у тузи.

73. Рекао је ава Пимен:

- Немој узимати себе за мерило, већ се држи онога који се добро влада.

74. Ако би неки од монаха дошао ави Јовану Колову, овај би га поучавао љубави која је у Апостола Павла: "Љубав дуго трпи, благотворна је".

75. Рекао је још за аву Памва:

- Рекао је за њега ава Антоније да је од страха према Богу приморао Духа Божијег да се усели у њега.

76. Причао је неко од отаца о томе како су ава Пимен и његова браћа били настањени у Египту; а њихова мати пожелела да га види, али није могла. И стане да их мотри, па када пођу у цркву, она изађе пред њих. Али они, како је угледају, врате се и затворе врата испред ње. И почне она нарицати и гласно плакати пред вратима, па стаде говорити:

- Да вас видим, чеда моја љубљена.

А ава Анув, чувши то, дође ави Пимену па рече: - Шта да чинимо са том старицом која плаче пред вратима?

И стојећи унутра слушаше је како са великим болом плаче. Па јој рече:

- Зашто тако вичеш, старице?

А она, чувши његов глас, још више повика, плачући и говорећи:

- Хоћу да вас видим, децо моја. Шта је у томе лоше ако вас видим? Зар нисам ваша мајка? Зар вас нисам ја дојила? Већ сам сва седа. Чувши твој глас, узнемирила сам се. Старац јој рече:

- Желиш ли да нас видиш овде или на оном свету?

Рече му она:

- Ако вас не видим овде, хоћу ли вас видети на оном свету?

Рече јој:

-Ако натераш себе да нас не видиш овде, видећеш нас тамо.

Она радосно отиде говорећи:

-Ако ћу вас свакако видети тамо, не желим да вас видим овде.

77. Упита монах аву Пимена:

- Шта је то што је узвишено?

Вели му старац:

- Праведност.

78. Дођу једном неки јеретици ави Пимену и почну да говоре против архиепископа александријског, како је овај, тобоже, примио хиротонију од стране свештеника. А старац, пошто мало поћута, позове брата и рече му:

- Постави трпезу и стави им да једу, па их отпусти у миру.

79. Причао је ава Пимен како је неки монах, који је живео са другом браћом, упитао аву Висариона:

- Шта да чиним?

А старац му рече:

- Ћути и немој узимати себе за мерило.

80. Још је рекао:

- Ко ме твоје срце није наклоњено, немој га ни пазити својим срцем.

81. Још је рекао:

- Ако унизиш себе, пронаћи ћеш спокоја на било ком месту да се налазиш.

82. Још је рекао:

- Говорио је ава Сисоје да постоји и стид у кога је грех небојажљивости.

83. Још је рекао:

- Жеља и задовољство и њихова навика обарају човека.

84. Још је рекао:

- Ако си ћутљив, наћи ћеш мира на било ком месту да се настаниш.

84. Причао је и о ави Пиору који је свакога дана постављао нови почетак.

85. Упита монах аву Пимена:

- Ако човек допадне неког сагрешења па се покаје, хоће ли му Бог опростити?

Старац му рече:

- Зар Бог, који је заповедио људима да опраштају, неће и сам још више од тога чинити? Јер заповедио је Петру: "До седамдесет седам пута".

87. Упита монах аву Пимена:

- Је ли добро молити се?

Старац ће на то:

- Рекао је ава Антоније да од Господа долази глас који је рекао: "Утешите мој народ, вели Господ, утешите".

88. Упита монах аву Пимена:

- Може ли човек да обузда све своје помисли и да ниједну од њих не преда непријатељу?

А старац рече:

- Има и таквих који примају десет а дају једну.

89. Исти монах упитао је за исту ствар аву Сисоја. А овај му одговори:

- Природно да има људи који ништа не пружају непријатељу.

90. Бејаше некакав велики тиховатељ у Атливејској гори. И нападну га разбојници те старац поче да виче; а његови суседи, чувши то, ухвате разбојнике и поведу их код војводе, а овај их вргне у тамницу. А браћа се сажале и рекоше: "Због нас су предати у окове". Па уставши, пођу ави Пимену и све му испричају. А он напише старцу:

- Треба да разумеш одакле је произашло прво издајство, а онда ћеш увидети оно друго. Јер да није најпре дошло до издајства у теби самоме, не би ти учинио друго издајство.

А када овај прочита писмо аве Пимена (био је чувен у целој земљи и није излазио из своје келије), устане и пође у град те извади разбојнике из тамнице и јавно их ослободи.

91. Рекао је ава Пимен:

- Не може бити мрзовољног монаха; не може бити монаха који узвраћа на зло; не може бити осорног монаха.

92. Посете неки од старца аву Пимена па му веле:

- Мислиш ли да је право, када видимо браћу да спавају на богослужењу, да их такнемо како би се пробудили за бденије?

А он им рече:

- Када ја видим монаха да спава, ставим му главу на своја колена да би му било удобније.

93. Причали су о неком монаху који се борио против хуле а стидео се да то каже; и где год би чуо да живе велики старци, посећивао их је да би им се поверио; али кад

би стизао тамо, стидео би се да то исповеди. Много пута, дакле, посети он и аву Пимена. А старац виде да га муче помисли па се ражалости што му их брат не поверава. Но једнога дана, када му овај дође у посету, старац га упита:

- Ето, толико времена долазиш овамо са тим помислима да би ми их поверио, а када дођеш, нећеш да ми их испричаш, већ одмах одлазиш жалостан што су оне још увек са тобом. Реци ми, дакле, чедо моје, шта је то што те мучи?

А он му рече:

- Демон ме искушава убацујући ми хулне помисли против Бога, а ја сам се стидео да то исповедим.

Па када му исприча о чему је реч, сместа осети олакшање. А старац му рече:

- Немој бити тужан, синко, већ када ти дође помисао, реци: "Ово није моје; нека твоја хула дође на тебе, Сатано. Јер је моја душа не жели". А свака ствар коју душа не жели је кратковечна.

94. Исприча монах ави Пимену:

- Где год да пођем, видим да наилазим на подршку. Старац му рече:

- И они који држе мач у својим рукама имају Бога да им се смилује у то време. Ако, дакле, будемо одважни, Он ће нам даровати своју милост.

95. Рекао је ава Пимен:

- Ако човек кори самога себе, свугде може издржати.

96. Још је рекао:

- Говорио је ава Амон да постоје људи који проведу сто година у својој келији и не науче како треба живети у њој.

97. Казао је ава Пимен:

- Када човек доспе до Апостолових речи "чи-стоме је све чисто", сматра себе мањим од сваке ствари. Упита монах:

- Како могу сматрати себе мањим од убице? Старац одговори:

- Ако човек доспе до ових Апостолових речи, тај ће, видевши другога човека како убија, рећи: "Овај учини само тај грех, а ја убијам свакога дана".

98. Упита монах о истим речима аву Анува, додајући и оно што беше рекао ава Пимен. А ава Анув му каже:

- Ако човек доспе до ових речи па угледа слабости свога брата, тада он учини оно што је праведно и прогута их.

Упита монах:

- А шта је то што је праведно?

Старац одговори:

- Да увек сам себе прекорева.

99. Рече један монах ави Пимену:

- Када допаднем неког кукавног сагрешења, мучеме властите помисли и оптужују: "Зашто си посрнуо?"

Старац му рече:

- У тренутку када човек пада у грех и каже: "Сагреших", сместа престаје да осећа кривицу.

100. Упита монах аву Пимена:

- Зашто демони убеђују моју душу да будем са оним ко је виши од мене а наговарају ме да понижавам онога ко је нижи од мене? Старац му вели:

- Зато је Апостол рекао: "У великоме дому нема само златних и сребрних судова, него и дрвених и глинених. Ако, дакле, ко очисти себе од свих, биће суд за част, освећен и користан домаћину (Господу), припремљен за свако добро дело".

101. Упита монах аву Пимена:

- Како то да нисам слободан да се у својим помислима налазим заједно са старцима?

Старац му вели:

- Рекао је ава Јован Колов да се непријатељ никоме толико не радује колико онима који не откривају своје помисли.

102. Рече један од браће ави Пимену:

- Срце ми се одузме када мало посустанем.

А старац ће на то:

- Зар се не дивимо Јосифу, младићу од седамнаест година, што је до краја издржао искушење? И Бог га је прославио. Зар не видимо Јова који није поклекао и до краја је задржао смирење? И нису успела искушења да га поколебају у његовом надању у Бога.

103. Рекао је ава Пимен:

- Живот у општежићу захтева три подвига: један је смиреноумље, други је послушање, а трећи је онај коме се полазиште и средиште налазе у општем делању за заједницу.

104. Упита један монах аву Пимена:

- У време своје туге затражих од једнога светитеља неку ствар која ми беше потребна; и он ми је дарова. Ако, дакле, Бог даде те ми та ствар послужи, да ли да је и ја дарујем другоме, или ономе који ју је мени даровао?

Старац му вели:

- Праведно је, по Богу, да се њему да; јер је његова.

Монах ће на то:

- А ако му је донесем и он не хтедне да је прими, већ ми каже: "Пођи, даруј је коме желиш", шта да чиним?

Старац му вели:

- У сваком случају, та ствар је његова. Ако ти неко понуди нешто сам од себе, а да ти то ниси тражио, то је твоје. А ако ти затражиш нешто било од монаха било од световњака па он то не хтедне примити назад, правилно је да, с његовим знањем, то понудиш другоме у његово име.

105. Говорили су за аву Пимена да никада не би постављао своју реч изнад речи другог старца, већ би га у свему хвалио.

106. Рекао је ава Пимен:

- Многи од наших отаца постали су срчани у подвигу, али у оштроумности помисли, тек понеки од њих.

107. Једном приликом, док је ава Исак седео крај аве Пимена, зачује се глас птице. И он га упита:

- Зар их има овде, аво?

А овај му одговори:

- Исак, зашто ме примораваш да говорим? Ти и теби слични их чујете; међутим, онај који бди немари за њих.

108. Причали су за аву Пимена: када би неки долазили код њега, он их је најпре слао ави Ануву, јер је овај био старији. А ава Анув им је говорио:

- Ави Пимену идите, јер он има дар беседништва. А ако је ава Анув седео крај аве Пимена, овај не би уопште говорио у његовом присуству.

109. Бејаше некакав световњак веома благочестивог живота, па посети аву Пимена; а задесише се код старца и други монаси који су тражили да чују од њега поуку. А старац рече верујућем световњаку:

- Реци браћи неку поуку.

А он га замоли, говорећи:

- Опрости ми, аво, ја сам дошао да научим.

Но, пошто га старац наговори, рече:

- Ја сам светован човек и продајем поврће те тако тргујем; дрешим велике снопове и правим мале, купујем јефтино а продајем скупо. Но, иако не знам да говорим из Светога Писма, испричаћу вам једну причу: Један човек рече своје пријатељу: "Пошто имам жељу да видим цара, пођи самном". Рече му пријатељ: "Пођи ћу с тобом до половине пута". А овај рече другом пријатељу: "Пођи да ме поведеш до царске палате". А он му рече: "Повешћу те до царске палате". А онда овај рече и трећем: "Пођи са мном цару". А он рече: "Пођи ћу, повешћу те до палате, па ћу стати, поразговарати и увести те цару".

Упиташе га:

- У чему је смисао те приче?

А он им одговори:

-Први пријатељ је подвиг који доводи до пута; други је чистота која доспева до неба; а трећи је милостиња која са простодушношћу уводи ка цару Богу. А монаси, пошто се духовно укрепише, отидоше.

110. Један монах беше настањен изван свога села имного година не одлажаше у њега, па рече својој браћи:

- Ево колико година не отидох у своје село; а ви стално одлазите.

Рекоше за то ави Пимену, а старац ће на то:

- Ја сам одлазио ноћу и кружио селом, да се не би моје помисли почеле хвалити како не одлазим.

111. Рече један монах ави Пимену:

- Кажи ми неку поуку.

А он му вели:

- Када се казан загрева одоле, не може га се дотаћи мува или какав гмаз; али када је хладан, онда се спуштају на њега. Тако и монах: док је истрајан у духовним подвизима, непријатељ не налази начина да га нападне.

112. Причао је ава Јосиф како је ава Пимен рекао:

- Речи писане у Јеванђељу: "Који има хаљину, нека је прода и купи нож", значе да онај ко живи у лагодности има да је напусти и да се држи ускога пута.

113. Упитају неки оци аву Пимена:

- Ако угледамо некога брата да греши, мислиш ли да је право да га разобличимо?

Рече им старац:

- Ако ја треба да прођем онуда и видим га како греши, прођем мимо њега и не прекоревам га.

114. Рекао је ава Пимен:

- Писано је: "Оно што виде очи твоје, то сведочи", а ја вам кажем, не сведочите чак ни ако опипате својим рукама. Јер један брат се превари у тако нечему, па му се учини као да је видео свог брата како греши са женом. Пошто се у њему поведоше силне борбе, пође и, мислећи да су то они, гурне их ногом, рекавши: "Прекините већ једном, докле мислите?" Кад гле, нађе се да су то снопови жита. Због тога сам вам казао: "Немојте изобличавати чак ни ако опипате својим рукама".

115. Упита монах аву Пимена:

- Шта да чиним пошто ме нападају искушења блуда и гнева? Старац вели:

- Због тога је Давид говорио: "Лава сам уништио, а медведа удавио", односно, гнев сам одбацио а блуд сам подвигом угушио.

116. Још је рекао:

- Већу љубав од ове човек не може пронаћи, односно, да положи живот свој за ближњега. Јер ако неко чује речи лукаве, односно тужне, иако и сам може рећи нешто слично, он се бори да ништа не каже; или ако постане жртва похлепе и издржи а не узврати ономе који је узрок, такав човек полаже живот свој за ближњега.

117. Упита монах аву Пимена:

- Ко је лицемер?

Одговори му старац:

- Лицемер је онај који учи ближњега ономе до чега ни сам није стигао. Јер писано је: "А зашто видиш трун у оку брата својега, а брвна у оку своје не осећаш?"

118. Упита монах аву Пимена:

- Шта значи разгневити се узалуд на брата својега?

А он рече:

- За сваку неправду коју ти учини брат твој па се на њега разгневиш, узалуд се гневиш. И ако ти извади десно око и одсече ти десну руку, па се разгневиш на њега, узалуд се гневиш; али ако те одвоји од Бога, тада се разгневи.

119. Упита неки брат аву Пимена:

- Шта да чиним са својим гресима?

Старац му вели:

- Ко жели да се избави од греха, плачем ће се од њих избавити; и ко жели да стекне врлине, стећи ће их плачем. Јер плач је пут који су нам предали Писмо и оци наши, који су нам говорили: "Плачите". Заиста, другог пута осим тога нема.

120. Упита монах аву Пимена:

- Шта је то покајање због греха?

А старац рече:

- То да га човек убудуће не чини. Због тога су неки названи непорочнима и праведнима, јер су напустили грехе и постали праведни.

121. Још је рекао:

- Лукавост људи скривена је иза њих.

122. Упита монах аву Пимена:

- Шта да чиним са овим немирима који ме узнемиравају?

Старац му вели:

- Плачимо пред добротом Божијом у сваком свом подвигу, док нам не покаже своју милост.

123. Опет га упита монах:

- Шта да чиним са бескорисним пријатељствима која имам?

Овај ће на то:

- Има људи који су на самрти па ипак траже пријатељства овога света. Не приближавај им се нити их се дотичи; и пријатељства ће се сама од себе удаљити.

124. Упита монах аву Пимена:

- Може ли човек бити мртав?

Он му рече:

- Ако доспе до безгрешности, биће мртав; а ако доспе до доброте, живеће и чиниће добро.

125. Причао је ава Пимен како је ава Антоније рекао:

- Велика снага човека је у томе да своје сагрешење узме на себе пред Господом, те да ишчекује искушење до последњег даха.

126. Упитао је неко аву Пимена:

- Које су упућене речи: "Не брините за сутра"?

Старац му одговори:

- Речено је то човеку који се налази у искушењу и не брине много због тога, да се не би старао говорећи: "Колико времена сам у овоме искушењу"? већ да размишља говорећи свакодневно: "Данас".

127. Још је рекао:

- Ономе ко је здрав и бестрастан томе припада да другога поучава; јер каква је корист градити кућу некога другога а рушити своју властиту?

128. Још је рекао:

- Каква је корист од тога ако се неко преда уметности а не научи је?

129. Још је рекао:

- Све што је преко мере то припада демонима.

130. Још је рекао:

- Када човек хоће да сагради кућу, он сабира многе потребне ствари да би могао поставити кућу и сакупља мноштво грађе. Тако и ми треба да узмемо по мало од сваке врлине.

131. Упитају неки од отаца аву Пимена:

- Како је ава Нистерој толико трпео свога уче-ника?

Каже им ава Пимен:

- Да сам ја био на старчевом месту, подметао бих узглавље под његову главу.

Рече му ава Анув:

- А шта би рекао Богу?

Узврати му ава Пимен:

- Рекао бих, дакле: Ти си рекао: "Извади најпре брвно из ока својега, па ћеш онда видети извадити трун из ока брата својега".

132. Рекао је ава Пимен:

- Глад и поспаност нису нам допустили да видимо оно што је умерено.

133. Још је рекао:

- Многи су постали јаки, али мало је срчаних у љубави.

134. Још је рекао уздишући:

- Све врлине су ступиле у овај дом, осим једне; а без ње човек с муком опстаје.

Упиташе га:

- Која је то?

А он ће:

- Да човек прекорева самога себе.

135. Много пута је ава Пимен говорио:

- Нико нам није потребан, осим ако није будне свести.

136. Упита неки од отаца аву Пимена:

- Ко је тај који каже: "Ја сам са свима онима који те се плаше"?

А старац рече:

- Дух Свети то каже.

137. Причао је ава Пимен како је један монах рекао ави Симону:

- Кад изађем из келије и нађем свога брата да је заузет нечим, и ја се зауздем заједно с њим; и када га нађем да се смеје и ја се смејем с њим; а када уђем у своју келију не допуштам себи да се одмарам. Рече му старац:

- Желиш ли да, када изађеш из своје келије и наиђеш на оне који се смеју, да се смејеш и ти, и када наиђеш на оне који разговарају, да разговараш и ти, па да уђеш у своју келију и да нађеш себе онаквога какав си био?

Рече монах:

- Него како?

А старац одговори:

- Држи се затвора унутра и држи се затвора напољу.

138. Причао је ава Данило:

- Посетимо једном приликом аву Пимена и заједно обедујемо. А након обеда он нам вели: "Пођите, браћо, одморите се мало". Пођу, дакле, браћа да се мало одморе, а ја останем не бих ли с њим разговарао насамом, па устанем и пођем у његову келију. А он, како ме виде да идем ка њему, начини се да спава. Јер старчев подвиг беше у томе да све чини кришом.

139. Рекао је ава Пимен:

- Када видиш какве призоре или чујеш што год, непричај то своме ближњему, јер тако ћеш укинути борбу.

140. Још је рекао:

- Први пут одмах побегни, други пут побегни, а трећи пут буди мач.

141. Рекао је још ава Пимен ави Исаку:

- Олакшај се мало од своје праведности и одморићеш се у ово мало својих дана.

142. Посети неки монах аву Пимена па, пошто је тамо седела неколицина браће, похвали некога брата како мрзи лукавство. Ава Пимен упита тога што је говорио:

- Шта значи мрзети лукавство?

Монах се зачуди и не могаше да пронађе одговор; па уставши, начини метанију пред старцем, говорећи:

- Реци ми, шта значи мрзети лукавство?

Старац ће на то:

- Мрзети лукавство је када неко мрзи своје грехе и даје за право ближњему.

143. Посетивши аву Пимена, монах га упита:

- Шта да чиним?

Старац му вели:

- Пођи, приближи се ономе који каже: "Шта ја хоћу?" и наћи ћеш спокоја.

144. Причао је ава Јосиф да му је ава Исак рекао: Седео сам једном приликом крај аве Пимена и видео га како пада у занос. Па пошто бејаш присан с њим, начиних метанију пред њим, рекавши:

- Реци ми, где си био?

А он, пошто немаше куд, рече:

- Моје мисли беху тамо где је стојала света Марија Богородица и плакала крај крста Спаситељевог; и ја сам пожелео да увек тако плачем.

145. Упита монах аву Пимена, рекавши:

- Шта да чиним с теретом који ме притиска?

Старац му вели:

- Мали бродови и велики имају појасеве, тако да, када ветар није повољан, морнари могу да ставе затеге и појасеве на прса, па мало по мало да повлаче брод све докле Бог не пошаље ветар; а када сазнају да су се подигли облаци, тада хитају да подметну клинове како се брод не би љуљао.

146. Упита монах аву Пимена о служби помисли. А старац му каже:

- То наличи човеку који с леве стране има огањ а са десне суд с водом. Ако се, дакле, огањ распали, узеће он воде из суда и угасиће га. Огањ је семе лукавога, а вода значи бацити себе пред Бога.

147. Упита монах аву Пимена:

- Је ли боље говорити или ћутати?

Рече му старац:

- Који говори због Бога, добро чини, а који ћути због Бога, исто тако.

148. Упита монах аву Пимена:

- Како човек може да избегне да говори лоше оближњему?

Рече му старац:

- Ми и наша браћа смо две слике; у часу када човек бди над собом и прекорева себе, наћи ће се да је частан брат који је крај њега, а када се сам себи чини добар, наћи ће да је рђав брат који је пред њим.

149. Упита један монах аву Пимена о немару. А старац му рече:

- Немар је присутан код сваког почетка и нема страсти горе од ове; али ако га човек спозна, тада може бити миран.

150. Рекао је ава Пимен:

- Видели смо три телесна подвига аве Памва: свакодневно нејело до вечери, ћутање и много рукодеља.

151. Још је рекао:

- Говорио је ава Теона да, ако неко и стекне врлину, Бог не дарује само њему благодат, јер зна да није био веран у своме труду; али ако пређе његовом сабрату, тада остаје крај њега.

152. Рече монах ави Пимену:

- Хоћу да ступим у општежиће и да останем у њему.

Вели му старац:

- Уколико хоћеш да ступиш у општежиће, ако ниси безбрижан због сваког сусрета и сваке ствари, не можеш се подвизавати у њему; јер ни усвојој келији немаш власти.

153. Упита неки монах аву Пимена:

- Шта да чиним?

А овај ће:

- Писано је: "Исповедићу своје безакоње и постараћу се за свој грех".

154. Рекао је ава Пимен:

- Две помисли, на блуд и на оговарање, човек не треба уопште ни да помиње, нити да о њима уопште промишља у своме срцу. Јер, и ако хоће да о њима расуђује у своме срцу, нема користи; а ако им се успротиви, пронаћи ће спокоја.

155. Рекоше ави Пимену његова браћа:

- Пођимо из овог места; јер манастири који су овде узнемиравају нас те губимо своје душе. Чак и деца која плачу не допуштају нам да тихујемо.

Вели им ава Пимен:

- Зар због гласова анђелских хоћете да одете одавде?

156. Упита ава Витимије аву Пимена:

- Ако је неко жалостан због мене и ја начиним метанију пред њим а он то не прими, шта да чиним?

Рече му старац:

- Узми са собом двојицу браће и начини метанију пред њим. Па ако је не прими, узми другу пето рицу. А ако ни пред њима не прими, поведи свештеника. А ако опет не прими, тада се смирено помоли Богу да га задовољи, а ти буди безбрижан.

157. Рекао је ава Пимен:

- Поучавати ближњега је као да га кориш.

158. Још је рекао:

- Немој задовољавати своје жеље. Нужније је да потчиниш себе брату своме.

159. Упита монах аву Пимена:

- Пронашао сам место где има свакога мира за браћу. Мислиш ли да је добро да се тамо настаним? А старац рече:

- Тамо где нећеш штетити брату своме, тамо остани.

160. Рекао је ава Пимен:

- Ова три залога су корисна: да се плашимо Господа, да се молимо и да чинимо добро ближњему.

161. Рече монах ави Пимену:

- Моје тело је онемоћало а моје страсти не немоћају.

Старац му вели:

- Страсти су болни белези.

162. Упита монах аву Пимена:

- Шта да чиним?

Старац му рече:

- Када нас Бог посећује, за шта треба да се постарамо?

Одговори му монах:

- За своје грехе.

А старац ће на то:

- Уђимо у своју келију и седимо па се присетимо својих грехова, а Господ ће нам у свему притећи.

163. Пошавши на тржницу, монах упита аву Пимена:

- Шта ми је чинити?

Старац му рече:

- Буди пријатељ с оним који себи намеће подвиг и продаћеш своје судове веома лако.

164. Рекао је ава Пимен:

- Научи своја уста да износе оно што је у твоме срцу.

165. Упитају аву Пимена о прљањима, а он одговори:

- Ако превазиђемо делатност и станемо се трудити у трезвеноумљу, нећемо наћи у себи прљања.

166. Рекао је ава Пимен:

- Од трећег нараштаја монаштва у Скиту и од аве Мојсија браћа још нису достигла до врлине.

167. Још је рекао:

- Када човек испуњава своје дужности, ништа га не узнемирава.

168. Упита монах аву Пимена:

- Како треба да седим у келији?

А он ће:

- Седeње у келији, по ономе што се види, јесте рукодеље, обедовање једном дневно, ћутање и изучавање Писма; а скривени подвиг у келији је да носиш самопрекор на сваком месту куда идеш и да не занемарујеш часове заједничког богослужења. А ако се некада догоди да због свог рукодеља закасниш, ушавши на молитвено

сабрање, изврши своје дужности без немира. Врхунац свега тога је да стекнеш добро друштво, а да се држиш подаље од рђавог друштва.

169. Упита монах аву Пимена:

- Ако неки мој брат има нешто новца, мислиш ли да је исправно да му га тражим?

Старац му каже:

- Тражи од њега једанпут.

Монах га пита:

- Шта да чиним? Јер не могу да господарим својим помислима.

Старац му вели:

- Пусти своје помисли нека лутају, само немој да ожалостиш брата својега.

170. Догоди се једном приликом да неки оци посете кућу једног благочестивог хришћанина, а међу њима беше и ава Пимен; и док су јели, изнесе домаћин месо на трпезу. И сви једоше осим аве Пимена; а старци се зачудише што не хтеде да једе, знајући за његову одмереност. А када су устали, рекоше му:

- Зар си ти, ава Пимен, тако поступио?

Старац им одговори:

- Опростите ми, оци; ви сте јели и нико се није саблазнио. А да сам ја јео, многи монаси долазе у моју близину, па би се саблазнили, рекавши: "Пимен је јео месо, а зар ми да не једемо"?

И они се задивише његовом расуђивању.

171. Рекао је ава Пимен:

- Ја кажем да ћу се бацити на оно место где се баци Сатана.

172. Исти он рекао је ави Ануву:

- "Одврати очи моје да не гледају ништавила"; јер слобода може да погуби душе.

173. Рваше се једном ава Пајсије са својим братом, сведок један другоме не раскрвавише главу, а крај њих је седео ава Пимен и ништа им не рече. Уђе, пак, ава Анув па видевши их, вели ави Пимену:

- Зашто си пустио браћу да се рву ништа им не рекавши?

Ава Пимен ће на то:

- Браћа су, опет ће се помирити.

Рече му ава Анув:

- Шта је с тобом? Видео си шта су урадили и кажеш: "Опет ће се помирити"?

Вели му ава Пимен:

- Реци у своме срцу да нисам био овде унутра.

174. Упита монах аву Пимена:

- Нека браћа живе заједно са мном; мислиш ли да је право да им заповедам?

Старац му рече:

- Не, већ прво изврши своје дело, па ако хоће да живе, постараће се за себе.

Вели му брат:

- И они хоће, оче, да им заповедам. Старац му рече:
- Не чини то, већ им буди пример а не законодавац.

175. Говорио је ава Пимен:

- Ако те брат посети те видиш да немаш духовне користи од његовог доласка, разабери по своме уму и сазнај које су биле твоје мисли пре његовог доласка; и онда ћеш схватити у чему је узрок бескорисности. А ако то учиниш са смиреноумљем и разборитошћу, бићеш беспрекоран према ближњему, подносећи своје мане. Јер ако човек са благочешћем проводи свој монашки живот, неће посрнути пошто је Бог пред њим. А како ја видим, из тога живљења човек стиче страх Божији.

176. Још је рекао:

- Човек који живи заједно са младићем и јавља му се према њему свака страст старога човека, ако настави да га држи код себе, сличан је човеку који има њиву коју су штеточине опустошиле.

177. Још је рекао:

- Пакошћу се пакост никада не отклања; већ ако ти неко напакости, учини му добро дело, па ћеш тако добротворством отклонити пакост.

178. Још је рекао:

- Када се Давид борио против лава, шчепао га је за грло и одмах убио. Ако, дакле, и ми шчепамо своје грло и свој стомак, уз помоћ Божију побеђујемо невидљивог лава.

179. Упита монах аву Пимена:

- Шта да чиним, јер наилази ми туга и узнемирава ме?

Старац рече:

- Насилност чини да се и мали и велики узнемиравају.

180. Причали су како је ава Пимен живео у Скиту са двојицом своје браће; а млађи од њих им је задавао бриге. Па рече другоме брату:

- Смита нам овај младић; хајде, пођимо одавде. И изашавши, оставе га. А овај, пошто виде да их дуго нема, примети да су доста далеко, па стаде да трчи за њима, вичући их. Рече ава Пимен:

- Причекајмо брата пошто се толико труди.

А овај, тек што им се приближи, начини метанију, говорећи:

- Куда идете и остављате ме самога?

Рече му старац:

- Зато што нас жалостиш, зато одлазимо. А он ће на то:

- Да, да, где год желите, пођимо заједно.

А старац, видевши његову незлобивост, рече своме брату:

- Вратимо се, брате, јер овај то не чини намерно, већ је ђаво тај који све то чини.

Па вративши се, дођу у своје место.

181. Упита игуман општежића аву Пимена:

- Како могу да стекнем страх Божији?

Рече му ава Пимен:

- Како можемо стећи страх Божији када у келији имамо ћупове са сиром и судове са усолјеном храном?

182. Упита монах аву Пимена:

- Аво, беху двојица људи, један монах и један световњак. Монах намисли увече да одбаци своју схиму, а световњак намисли да постане монах; и умреше обојица те ноћи. Шта ће им се, дакле, урачунати?

Старац рече:

- Монах је умро као монах а световњак као световњак; јер су отишли у ономе у чему су се затекли.

183. Причао је ава Јован: Посетисмо једном из Сирије аву Пимена и хтедо смо да га запитамо о отврдлости срца, али старац није знао грчки а преводацац не беше тамо. Међутим, чим нас угледа, старац се сажали и стаде да говори на грчком, рекавши:

- Природа воде је мека, а камена тврда; а када се вода у кофи налази изнад камена, кап по кап,буши камен. Тако је и реч Божија мека, а наше срце тврдо; па када човек много пута слуша реч Божију, отвара се његово срце за страх Божији.

184. Посети ава Исак аву Пимена, па када га виде како са мало воде посипа своје ноге, рече му са одважношћу коју је имао пред њим:

- Како су неки били толико строги, односећи се строго према своме телу?

А ава Пимен му рече:

- Ми нисмо учени да будемо телоубице, већ страстоубице.

185. Још је рекао:

- Ово троје не могу да се одрекнем: јела, одеће и сна; делимично, међутим, можемо и њих да се одрекнемо.

186. Исприча један монах ави Пимену:

- Много поврћа једем.

Старац му рече:

-То ти није од користи; већ једи своје следовање хлеба и мало поврћа, и не иди родитељској кући због својих потреба.

187. Причали су како је ава Пимен, када би пред њим седели неки старци и говорили о другим старцима, па помињали аву Сисоја, говорио:

- Оставите се приче о Сисоју; јер што је у вези са њим не може се описати.

О АВИ ПАМВУ

1. Беше један ава по имену Памво, о коме се прича даје три године провео молећи се Богу и говорећи:

- Немој ме прославити на земљи.

А Бог га је толико прославио да га људи нису могли гледати у лице од славе која га је обасјавала.

2. Дођу једном приликом монаси ави Памву и један од њих га упита:

- Аво, ја једем сваки други дан и поједем по два хлеба; хоћу ли, дакле, спасити своју душу или сам у заблуди?

А други рече:

- Аво, ја потрошим дневно по два новчића од свога рукодеља и мало оставим за храну, а остало дајем за милостињу; хоћу ли се, дакле, спасити или ћу бити погубљен?

Но, иако су га много молили, старац не даваше одговора. А после четири дана требало је да монаси пођу, па их неки од свештеника стадоше тешити, говорећи:

-Немојте се жалостити, браћо, Бог ће вам дати вашу плату; јер такав је старчев обичај да не говори олако ако му се Бог не јави. И они уђоше старцу те му рекоше:

- Аво, моли се за нас.

А он им рече:

- Хоћете да одете?

Рекоше:

-Да.

А он, узевши на себе њихова дела, написа на земљи:

- Памво једе сваки други дан и поједе по два хлеба, па зар тиме бива монах? Не. И Памво ради за два новчића и даје их за милостињу; па зар сетиме бива монах?

Уопште не.

А њима рече:

- Дела јесу добра; али ако сачуваш свој ум чистим у односу према ближњему, тада ћеш се спасити.

И они отидоше с радошћу, јер беху задовољни.

3. Посете једном приликом великога Памва четворица Скићана обучених у кожу, и сваки исприча о врлинама свога сабрата. Један је много постио, други живљаше у сиромаштву, трећи је имао много љубави; а за четвртог веле да је двадесет година послушник свога старца. Одговори им ава Памво:

- Кажем вам да је врлина овог последњег највећа. Јер сваки од вас је својом вољом задржао врлину коју је стекао, а овај, пошто је одсекао своју вољу, чини по вољи другога. Такви људи бивају исповедници, ако се тога подвига држе до краја.

4. Блажени Атанасије, архиепископ Александрије, замоли аву Памва да сиђе из пустиње у Александрију. А овај, сишавши, угледа тамо једну жену која играше у позоришту, и напунише му се очи сузама. А када га пратиоци упиташе зашто плаче, он одговори:

- Две ствари су ме потресле: прва ствар је пропаст оне жене, а друга је то што ја немам толико ревности да бих Богу био угодан, колико она има да би се допала срамним људима.

5. Рекао је ава Памво:

- Захваљујући Богу, од када сам постао послушник нисам се покајао за речи које сам изговорио.

6. Још је рекао:

- Монах треба да носи такве хаљине, да може да их остави изван келије три дана и нико да их не узме.

7. Догоди се једном да аво Памво путује са браћом по крајевима египатским; па угледавши световњаке како седе, рече им:

- Устаните и целивајте монахе, да бисте примили благослов; јер они стално разговарају са Богом и уста су им света.

8. Причали су о ави Памву да је умирући, и то у самом смртном часу, рекао присутним светим људима:

- Од када сам дошао у ово пустињско место и подигао своју келију и настанио се у њој, не сећам се да сам јео хлеб који није изашао из мојих руку, нити сам се, до овога часа, покајао за какву реч коју сам изговорио. А одлазим Богу тако, као да још нисам ни почео да Му служим.

9. А био је изнад других по томе што, када би га упитали о житијима светих или о духовним стварима, није одмах одговарао, већ је говорио да не зна ништа о томе; па ако би га и даље запиткивали, није давао одговор.

10. Рекао је ава Памво:

- Ако имаш срца, можеш се спасити.

11. Упита презвитер из Нитрије како браћа треба да живе. А они рекоше:

- У великом подвигу и чувајући своју савест чистом у односу према ближњему.

12. Говорили су о ави Памву: Као што је Мојсије, када се његово лице прославило, попримио образ славе Адамове, тако је и лице авино блистало као муња, и био је као цар који седи на своме престолу. Истога подвига беху и ава Силуан и ава Сисоје.

13. Говорили су о ави Памву како му лице никада не беше насмејано. Једнога дана, пак, желећи да га насмеју, демони вежу једно перо за некакво дрво, па га понеше, дижући галаму и вичући. Видећи их, ава Памво се насмеја. Тада демони стадоше да играју:

- Уа, уа, Памво се насмејао.

А он им одговори:

- Нисам се насмејао, већ сам се подсмехнуо вашој немоћи, јер толико вас је, а носите једно перо.

14. Замоли ава Теодор из Ферме аву Памва:

- Реци ми какву поуку. А овај му, уз много труда, рече:

- Теодоре, пођи и имај милости према свима; јер милост је нашла слободу пред Богом.

О АВИ ПИСТОСУ

1. Причао је ава Пистос: Пођемо нас седморица отшелника ави Сисоју, који беше живео у Клизми, молећи га да нам каже какву поуку. А он рече: Опростите ми, ја сам човек необразован. Али сам посетио аву Ора и аву Атреса; а ава Ор беше болестан осамнаест година. И начиним метанију пред њима, молећи их да ми кажу неку поуку. А ава Ор рече:

- Шта имам да ти кажем? Пођи, па што видиш то чини. Бог припада ономе који има у изобиљу, односно, који се труди у свему.

Ава Ор и ава Атрес не беху из исте области, али беше велика слога међу њима, све док не напустише тело. Јер послушање аве Атреса беше велико и смиреноумље аве Ора исто толико. Проведох неколико дана с њима пратећи их; и видех чудесно дело које учини ава Атрес. Донесе им неко једну малу рибу те ава Атрес хтеде да је припреми за старца. И док је држао нож у руци и секао рибу, позове га ава Ор, те он остави нож усред рибе и не исече остатак. Задивих се његовом послушању, јер није рекао: "Стрпи се док исечем рибу". Па рекох ави Атресу:

- Где си пронашао такво послушање?

А он ми рече:

- Није моје, већ старчево. Па ме поведе, рекавши:

- Дођи, погледај његово послушање.

Те он испржи рибу и намерно је поквари, па послужи старца. А овај обедова ништа не говорећи. Он га упита:

- Је ли добро, старче?

Овај одговори:

- Добро је, врло добро.

Потом му донесе мало од оне која беше веома добра па му рече:

- Ову сам покварио, старче.

А овај одговори:

- Да, мало си је покварио.

А ава Атрес ми рече:

- Видиш ли да послушање припада старцу?

И ја отидем од њих те учиним све што сам могао како бих се држао онога што сам видео. То исприча браћи ави Сисоје. А један од нас га замоли:

- Учини нам по вољи, па нам и ти кажи неку поуку.

Он рече:

- Ко свесно поседује безбрижност, тај примењује целокупно Писмо.

Један од нас га опет упита:

- Шта је то странствовање, оче?

Он рече:

- Ћути и реци: "Немам ништа", у било које место да пођеш; ето то је странствовање.

О АВИ ПИОРУ

1. Блажени Пиор, радећи код неког човека на жетви, подсети га да треба да добије своју плату; а пошто овај то одложи, он се врати у свој манастир. И опет, када за то дође време, старац му помогне при жетви радећи вољно, па пошто му овај ништа не понуди, он се врати у свој манастир. А када се наврши трећа година, одрадивши уобичајени посао, старац опет отиде ништа не узевши. А пошто Господ погледа на дом онога човека, овај узео плату и стаде обилазити манастире тражећи светитеља. И чим га пронађе, паде пред његове ноге, дајући му плату иговорећи:

- Господ ми је даровао.

А овај га саветова да је даде у цркву, свештенику.

2. Ава Пиор је јео ходајући. А када га неко упита:

- Зашто тако једеш?

Рече:

- Нећу да ми јело буде као посао већ као узгредни посао.

А другоме, који је за исто питао, рече:

- Да ми душа ни у јелу не би осећала телесно задовољство.

3. Окупи се једном приликом сабор у Скиту у вези са једним братом који беше сагрешио, те оци говораху; а ава Пиор ћутаху, а затим устане и изађе па, узевши једну врећу, напуни је песком и обеси је на плећа; и ставивши у једну крпу мало песка, носаше га пред собом. Па када га оци упитаху о чему се ради, он рече:

- Ова врећа у којој је много песка то су моја сагрешења, јер их је много; и оставио сам их иза себе, да не бих трпео због њих и плакао. А ево, ово мало сагрешења мога брата је преда мном, њима се бавим осуђујући их. А не треба тако да чиним, већ треба своје да ставим преда се и о њима да се старам и да молим Бога да ми опрости.

Тада оци устадоше и рекоше:

- Заиста, ово је пут спасења.

О АВИ ПИТИРИОНУ

1. Говорио је ава Питирион, ученик аве Антонија:

- Ко жели да одагна демоне, најпре нека савлада своје страсти. Коју страст савлада, и њеног демона одгони. Јер демон следи за гневом; па када обуздаш гнев, удаљио се и демон гнева од тебе. Исто је са сваком другом страшћу.

О АВИ ПИСТАМОНУ

1. Упита неки монах аву Пистамона:

- Шта да чиним јер ме жалости то што продајем своје рукодеље?

А старац му одговори:

- И ава Сисоје и други су продавали своје рукодеље; то по себи не штети души.

Али када продајеш, реци једном цену тога што продајеш; а затим, ако хоћеш да спустиш мало цену, то је до тебе. Тако ћеш пронаћи мир.

Монах му опет рече:

- Ако имам што ми треба однекуд друго, је ли право да се старам о рукодељу? А

старац му одговори:

- Колико год да имаш, немој напуштати рукодеље; колико можеш ти чини, али без икаквог немира.

О АВИ ПЕТРУ ПИОНИТУ

1. Причали су за аву Петра Пионита из Келија да није пио вино. А када је остарио, припреме браћа мало вина с водом и позову га да то узме. А он рече:

- Верујте ми, сматрам то мирисним вином. И дозволи себи то вино.

2. Рече један монах ави Петру, ученику аве Лота:

- Када сам у својој келији, душа ми је у миру; међутим, када ми брат дође у посету и почне ми говорити световне речи, душа ми се узнемирава.

Вели му ава Петар:

- Говорио је ава Лот: "Твој кључ отвара моја врата .

Упита монах старца:

- Шта значи та поука?

Старац одговори:

- Ако те неко посети, кажеш му: "Како си? Одакле си дошао? Како су браћа? Јесу ли те повредили или не?" И тада отвараш врата братова и чујеш оно што не желиш.

Овај га упита:

- Тако је. Шта, дакле, да чини монах када му дође неки брат?

Старац рече:

- Туга је у свему наук; тамо где нема туге, није је могуће сачувати.

Монах ће на то:

- Било да сам у својој келији било да излазим из ње, не налазим тугу.

Старац му вели:

- Није ти се никада потчинио али ти користи. Јер писано је у закону: "Ако купиш роба Јеврејина, шест година нека ти служи, а седме нек отиде слободан без откупа. Ако ли буде имао жену, нека иде и она с њим. А ако га господар његов ожени, и жена му роди синове или кћери, жена с децом својом нека буде господару његову а он нека отиде сам. Ако ли роб рече тврдо: љубим господара својега, жену своју и децу своју, нећу да идем да будем слободан, онда нека га доведе господар његов пред судије и постави на врата или код довратка, и онде нека му господар пробуши ухо шилом, па нека му робује до века". Упита монах:

- Шта значе ове речи?

Старац рече:

- Ако се човек у некој ствари труди свом својом снагом, у који год час да му то затреба, наћи ће. Рече му монах:

- Учини ми по вољи па ми реци какав је смисао тих речи. Старац рече:

- Ни пасторак не остаје код некога као слуга, али када постане син, онда не оставља свога оца.

3. Говорили су за аву Петра и аву Епимаха да су били сабраћа у Раиту. И док су једном приликом обедовали у цркви, натерају их да дођу за трпезу старца. И на

једвите јаде пође сам ава Петар. Па када су устали од трпезе, рече му ава Епимах:

- Како си се усудио да одеш за трпезу старца?

А овај одговори:

- Да сам седео са вама, браћа би ме натерала да први благословим трпезу и осећао бих се као да сам први међу вама; а сада када сам отишао да седнем крај отаца, био сам најмањи од свих и најсмиренији у мислима.

4. Рекао је ава Петар:

- Не треба да се уносимо када Господ учини нешто преко нас, већ да будемо благодарни што смо удостојени да нас призове.

Говорио је да нам је корисно да овако мислимо о свакој врлини.

О АВИ ПАФНУТИЈУ

1. Причао је ава Пафнутије:

Док сам ишао путем, догоди ми се да залутам због магле и обретем се у близини села. И видим неке људе како разговарају, те се зауставим молећи се због својих грехова. И гле, дође ми анђео с мачем па ми рече:

- Пафнутије, сви који осуђују своју браћу биће уништени овим мачем; али ти, због тога што ниси осуђивао, већ си понижавао себе пред Богом као да си починио грех, због тога је твоје име уписано у књигу живих.

2. Причали су о ави Пафнутију да није хтео да пије вино. А једном приликом, док је пешачио, набаса на групу разбојника који су пили вино. А вођа разбојнички га је познавао и знао да не пије вино. И видевши га како уморан наилази, он напуни један пехар вина, па узевши мач у руку, рече старцу:

- Ако не будеш пио, убићу те.

Знајући да ће извршити вољу Божију ако придобије разбојника, старац узме и попије вино. А вођа разбојнички начини метанију пред њим, говорећи:

- Опрости ми, аво, што сам те растужио. А старац рече:

- Верујем да ће ти се Бог због тога пехара показати милостив, и у овом и у будућем веку.

Вођа разбојнички рече:

- Верујем у Бога и од сада никога више нећу злостављати.

И придобије старац целу дружину, напуштајући своју вољу ради Господа.

3. Рекао је ава Пимен како је ава Пафнутије говорио:

- Све време док су старци били живи, два пута месечно сам их посећивао иако сам био удаљен од њих дванаест миља. И исповедао сам им све своје помисли, и увек су ми говорили само једно: "Где год да пођеш, не узимај себе за мерило, и бићеш спокојан".

4. Беше у Скиту, заједно с авом Пафнутијем, некакав монах који се борио против искушења блуда, па је говорио:

- И десет жена да узмем, опет нећу утолити своју жељу.

А старац га мољаше, говорећи:

- Немој, чедо, искушење је то од демона. Али овај га не послуша већ пође у Египат и узме жену. После неког времена деси се да старац отиде у Египат и сусретне га како носи кошару са раковима. Старац га не познаде, али му овај рече:

- То сам ја, онај твој ученик. А старац, кад га виде у тој беди, заплака се па вели:

- Како си могао оставити ону част и доспети до такве беде? Јеси ли уопште узео десет жена?

А овај, уздахнувши, рече:

- Узео сам, наравно, једну, па се мучим како да је прехраним. Старац му вели:

- Дођи опет код нас.

Овај ће на то:

- Има ли покајања, аво?

А старац рече:

- Има.

И напустивши све, он пође за њим, па дошавши у Скит, постане због свога искуства истакнут монах.

5. Једноме монаху који беше у Тивејској пустињи дође оваква помисао:

- Зашто седиш бесплодно? Устани, пођи у општежиће па ћеш тамо дати плодова.

Па уставши, дође ави Пафнутију и изнесе му своје помисли. А старац му вели:

- Пођи, седи у своју келију, и учини једну молитву ујутро, једну увече, а једну ноћу, па када будеш гладан једи, када будеш жедан пиј, а када будеш поспан спавај, те остани у пустој земљи и немој послушати своје помисли.

И он дође ави Јовану и исприча му речи аве Пафнутија. А ава Јован рече:

- Немој уопште вршити молитве, само седи у својој келији.

Он устане и отиде ави Арсенију и исприча му све. А старац му рече:

- Чини оно што су ти оци рекли, јер немам ништа више од њих да ти кажем.

И он отиде задовољан.

О АВИ ПАВЛУ

Причао је један од отаца о некаквом ави Павлу који беше из доњих крајева Египта а живљаше у Тиваиди, како је узимао у руке змије отровнице и кидао их на пола. И браћа направеше метанију пред њим, говорећи:

- Реци нам какав си подвиг учинио, те си задобио такву благодат.

А он рече:

- Оппростите ми оци; ако неко стекне чистоту, свему се покорава, као Адаму док је био у рајском врту, пре него што је преступио заповест.

О АВИ ПАВЛУ КОЗМИТУ

1. Ава Павле Козмит и његов брат Тимотеј живљаху у Скиту. И беше непрекидна препирка међу њима. Вели му ава Павле:

- Докле ћемо овако живети?

Рече му ава Тимотеј:

- Учини ми услугу; када навалим на тебе, истрпи ме, а када ти навалиш на мене, ја

ћу тебе истрпети.

И тако чинећи, олакшаше своје преостале дане.

2. Исти ава Павле Козмит и ава Тимотеј беху у Скиту и браћа их узнемираваху. И вели Тимотеј своме брату:

- Шта ће нам ово умеће? Немамо мира по цео дан.

А ава Павле му одговори:

- Довољан нам је мир ноћи, ако је наш ум будан.

О АВИ ПАВЛУ ВЕЛИКОМ

1. Рекао је ава Павле Велики, Галаћанин:

- Монаху који има какве потребе у својој келији па изађе да се постара за њих, ругају се демони; а то се и мени догодило.

2. Рекао је ава Павле:

- Заглибљен сам у муљу све до гуше и плачем пред Богом, говорећи: "Помилуј ме".

3. Говорили су за аву Павла да је провео Четрдесетницу са једном оком леће и крчагом воде, плетући и расплетајући једну кошару, затворен унутра до дана празника.

О АВИ ПАВЛУ ПРОСТОМЕ

1. Блажени ава Павле Прости, ученик светог Антонија, исприча оцима следеће: Дође он једном приликом у манастир ради посете и ради духовне користи браће, па након уобичајеног разговора међу њима, уђе у свету цркву Божију да присуствује богослужењу. И посматраше блажени Павле свакога који је улазио у цркву, са каквом душом улази на службу; јер имао је тај дар, који му Господ беше подарио, да може да види свакога у душу, као што ми видимо лица један другог. И док су сви улазили светлога лика и озаренога лица, а анђеол свакога од њих радоваше се за њега, угледа једног црног и мрачног по целом телу; и угледа такође демоне с обе стране како га држе и вуку ка себи, стављајући му узду на нос, и његовог светог анђела како их издалека следи туробан и тужан. А Павле, сав у сузама и ударајући се руком у прса, седне пред цркву, плачући гласно због онога што је видео. А остали, видевши његово чудно понашање и наглу промену која га је довела до жалости и суза, стадоше да га запиткују молећи га да им каже зашто плаче, мислећи да то чини осуђујући их све; и стадоше га молити да уђе с њима на богослужење. А Павле, избегавајући их, остаде да седи напољу, оплакујући силно онога који се беше онако приказао. А нешто касније, када се служба оконча и док су сви излазили, Павле опет почне да посматра свакога, желећи да сазна како излазе; и угледа оног човека чије цело тело беше црно и тамно, како је сада белага тела и како га демони прате издалека а свети анђеол се налази крај њега и силно се радује због тога. А Павле, скачући од радости, стаде да виче и да благодари Богу: - О, неизрецивог човекољубља и благиости Божије! Па похитавши, попне се на високо постоље и рече силним гласом:

- Дођите да видите како су страшна и чудесна дела Божија. Дођите да видите Онога који хоће да се сви људи спасу и да дођу у познање истине. Дођите да Му се поклонимо и да припаднемо пред ноге Његове, и да кажемо: "Ти сиједини који можеш да узмеш грехе".

И сви ревносно притрчаше, желећи да чују то што се говори. И када се сви сакупише, Павле исприча шта је видео пре уласка у цркву а шта после, па затражи од онога човека да каже шта је био разлог због којег је Бог изненада учинио такву промену. А човек, на кога Павле беше показао, без оклевања исприча шта му се догодило:

- Ја сам човек грешан, и живео сам у блуду много времена све до данас; а сада, ушавши у свету цркву Божију, чујем како се читају речи пророка

Исаије, или чак Бога како говори кроз њих:

"Умијте се, очистите се, уклоните злоћу дела својих испред очију мојих, престаните зло чинити. Ако греси ваши буду као скерлет, постаће бели као снег. Ако хоћете слушати, добра земаљска јешћете". А ја блудник, дирнут речима Пророковим и уздишући у својим мислима, рекох Богу: "Ти који си Бог, који си дошао у свет да спасеш грешнике, оно што си сада обећао преко свога пророка, испуни и на мени грешном и недостојном. Јер ево, од овога часа дајем Ти реч, и обећавам и од срца ти се исповедам, да нећу више чинити оно што је зло, него ћу одбацити свако безакоње и од сада ћу ти служити са чистом савешћу. Данас, Владико, и од овога часа, прими мене који сам се покајао и који се поклањам пред Тобом и ја ћу се убудуће држати подаље од свакога греха". И са тим обећањима, вели он, изађох из цркве, одлучивши у себи да не чиним никакав преступ према Богу. Чувши то, сви повикаше у један глас ка Богу: "Како су величанствена дела Твоја, Господе, све си премудро створио" Знајући дакле, о Хришћани, из Светога Писма и из светих Откровења, колико доброте има Бог за оне који Му искрено прибегавају и са покајањем исправљају оно што су претходно грешили, и да опет узвраћа добрима која је обећао не осуђујући их запретходне грехе, немојмо очајавати за своје спасење. Јер, како је обећано преко пророка Исаије да ће нечисте очистити од греха, да ће их избелити као снег и учинити достојнима блага небеског Јерусалима, тако нас, опет, преко пророка Језекиља уз заклетву обавештава да нас неће погубити; јер "тако био ја жив, вели Господ, није ми мило да умре безбожник, него да се врати безбожник са свога пута и да буде жив".

О АВИ ПЕТРУ ИЗ ДИЈА

1. Петар, свештеник из Дија, сваки пут када је био на молитви са другима, а будући да је због свога свештеничкога чина био приморан да стоји напред, са смиреноумљем је стајао иза других, када би се исповедао, као што пише у житију аве Антонија. Чинио је то, никога не жалостећи.

О АВИ ПСЕНТАЈСИЈУ

1. Говорили су ава Псентајсије, ава Сур и ава Псоије:

- Слушајући поуке нашега оца, аве Пахомија, имамо велике духовне користи, јер оне у нама буде ревност за добра дела.

Видећи да, чак и онда када је ћутао, његова дела беху поука, дивили смо се, говорећи међу собом:

- Мислили смо да је све светитеље, док беху још у мајчиној утроби, Бог учинио светима и непоколебљивима у вери а не самовласнима, и да не могу живети грешним животом јер су тако саздани. А сада јасно видимо доброту Божију на овом нашем оцу; јер, иако је од незнабожачких родитеља, постао је толико богобојажљив и оденут у све заповести Божије. И ми, дакле, као и сви други, можемо да га следимо, јер он следи светитеље. Јер то је оно што је писано: "Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас одморити". Умримо, дакле, заједно с овим човеком и живимо с њим, јер нас води право ка Богу.

Р

О АВИ РОМЕЈУ

1. Дође једном некакав монах Ромеј и настани се у Скиту у близини цркве; а имаше крај себе и једнога слугу који га служаше. А свештеник, видећи његову болест и знајући из какве он удобности долази, све што би уштедео и што би стизало у цркву, слао је њему. И пошто он тако проведе у Скиту двадесет пет година, постане прозорљив и веома чувен. А један од великих египатских старца, чувши за њега, дође да га види, очекујући да ће у њега затећи већи телесни подвиг. И ушавши код њега, измени целив с њим па, пошто се помолише, седоше. И виде Египћанин како овај носи раскошне хаљине, како има простирку превучену кожом и мало узглавље и како су му ноге чисте и обуване у сандале. Па видевши то он се саблазни, јер тамо одакле је он дошао не беше таквога живљења, већ само строги подвиг. А старац, пошто беше прозорљив, разумеде да се овај саблазнио, па рече своме послушнику:

- Припреми празничну трпезу данас за аву.

И задеси се мало зеља те он то скува, па кад дође час, приђу они трпези да обедују. Старац имаше и мало вина због своје болести, те попише. А када падне вече, прочитају дванаест псалама и пођу да спавају; исто то учинише и ноћу те савршише малу литургију. А када Египћанин ујутру устане, рече му:

- Моли се за мене.

И отиде не стекавши никакве духовне користи. Но тек што се беше мало удаљио, старац, желећи да му ипак пружи какву корист, пошаље те га позваше назад; и тек што он поново уђе, старац га радосно прими и упита га:

- Из које си земље?

Овај ће:

- Египћанин сам.

- Из којег града?

Овај одговори:

- Ја уопште нисам грађанин.

Старац упита:

- Чиме си се бавио у своме селу?

Овај ће:

- Био сам чувар.

Старац упита:

- Где си спавао?

Овај рече:

- У пољу. Старац ће на то:

- Јеси ли имао простирку под собом?

Овај рече:

- Зар у пољу да имам простирку да ставим пода се?

- Па како си спавао?

А овај рече:

- На голој земљи.

Старац ће опет:

- Шта си имао за јело у пољу или какво си вино пио?

Овај одговори:

- Зар има јела или вина у пољу?

- Па од чега си живео?

Он рече:

- Јео сам сувога хлеба и, ако бих нашао, мало каше и воде.

Старац на то узврати:

- Велики је то подвиг. Има ли бање у селу да се можете купати?

А овај одговори:

- Не, већ се купамо у потоку, када хоћемо. И тако, када овај све то исприча и старац сазна све тешкоће његовог ранијег живота, желећи да му помогне, он му исприча свој ранији живот у свету, говорећи:

- Ја бедни, кога видиш, ја сам из великога града Рима, и био сам великаш у царској палати.

А када Египћанин чу почетак приче, задиви се и с пажњом стаде да слуша његову причу. А старац настави:

- Напустио сам, дакле, град и дошао у ову пустару; и исто тако сам ја, кога видиш, имао велике куће и много новца, па презревши све, дођох у ову малу келију. И опет ја, кога видиш, имао сам кревете све у злату са скупоценим прекривачима, а уместо њих Бог ми даде ову рогозину са кожом; исто тако, моје хаљине беху веома скупоцене, а уместо њих носим ово бедно рухо; и опет, за исхрану сам трошио много злата, а уместо тога Бог ми даде ово мало зеља и чашицу вина. И беше много слугу које су ме служиле, и ево, уместо њих Бог ми посла овога старца да ме служи; а уместо бање, поспем мало воде по ногама и обујем сандале због своје болести; и опет, уместо музике и цитри читам дванаест псалама; а исто тако ноћу, уместо греха које чиних, сада са задовољством служим своју малу литургију. И зато те молим, аво, немој се саблажњавати због моје болести.

Када све то саслуша, Египћанин, дошавши себи, рече:

- Тешко мени који сам из велике тегобе световног живота дошао овде до уживања, и што тада нисам имао, сада имам; а ти си из велике удобности у тешкоће дошао, и

из велике славе и богатства дошао си у беду и немаштину. И он отиде много научивши, те постане његов пријатељ и ради поуке му стално долажаше у посету; јер беше човек веома трезвен и препун миомириса Светога Духа.

2. Причао је он исти о томе како беше некакав старац који имаше доброг ученика; и из немара остави га напољу са стадом. А брат чекаше седећи напољу. А када старац отвори врата, нађе га како седи, па начини поклон пред њим, говорећи:

- Оче, смирење твога дуготрпљења победи моју немарност. Дођи унутра; од сада си ти старац и отац, а ја сам млађи и ученик.

О АВИ РУФУ

1. Упита монах аву Руфа:

- Шта је то тиховање и каква је корист од њега?

А старац му рече:

- Тиховање је када монах седи у келији са страхом и познањем Божијим, држећи се подаље од злопамћења и гордости. Такво тиховање, које је извориште свих врлина, штити монаха од огњених стрела непријатељевих, не допуштајући да га оне повреди. Да, брате, стекни тиховање, сећајући се своје смрти, јер не знаш у који час ће доћи лопов. Према томе, бди над својом душом.

2. Говорио је ава Руф да онај који је послушник неког духовног оца има већу плату од онога који живи сам у пустињи као отшелник. И говорио је да је неко од отаца испричао следеће:

- Видео сам на небу четири чина. Први чин беше болестан монах који је благодарио Богу; други чин беше монах који је тежио гостољубљу и предао му се као служител; трећи чин беше монах који тежи пустињи и не види другога човека; а четврти чин беше монах који беше потчињен оцу, а потчињава му се због Господа. И тај који имаше чин послушања носаше златну огрлицу и дијадему и имаше више славе од осталих.

А ја, вели, рекох своме путовођи:

- Како овај најмлађи има више славе од осталих?

А он ми одговори:

- Онај који се предаје гостољубљу, чини то по својој вољи; онај који је у пустињи, својом вољом је тамо отишао; а онај који живи у послушању, одбацивши све своје жеље, зависи од Бога и од свог духовног оца - зато је примио више славе од других. Због тога, децо моја, добро је послушање које бива због Господа. Послушајте, децо, нешто од тога подвига. О, послушање, спасење свих верних! О, послушање, извориште свих врлина! О, послушање, обретење царства! О, послушање, које отвараш небеса и људе са земље уздижеш! О, послушање, храно свих светитеља, од које су се хранили и којом су постали савршени! О, послушање, станиште анђела.

О АВИ РОМАНУ

1. Када је ава Роман био на самрти, окупе се око њега ученици његови, па га упиташе:

- Како треба да се владамо?

А старац рече:

- Не сећам се да сам икоме од вас рекао да нешто учини, а да претходно нисам промислио нећу ли се разгневити ако се не збуде што сам рекао; и тако смо све време живели у миру.

С

О АВИ СИСОЈУ

1. Један монах, којему други брат беше учинио неправду, дође ави Сисоју па му вели:

- Један брат ми је учинио неправду и хоћу да му се осветим.

Но старац га стаде молити:

- Немој, чедо моје; већ боље освету препусти Богу.

Овај говораше:

- Нећу се смирити док се не осветим.

А старац рече:

- Помолимо се, брате.

Па пошто устаде, старац рече:

- Боже, није потребно више да се стараш о нама; јер се ми сами за себе светимо.

А монах, кад то чу, паде старцу пред ноге, говорећи:

- Нећу више бити у сукобу са братом, опрости ми, аво.

2. Упита неки монах аву Сисоја:

- Шта да чиним јер одлазим у цркву а тамо се често поставља заједничка трпеза па ме задрже?

Старац му рече:

- Та ствар, заиста, није лака.

Упита, пак, Аврам, његов ученик:

- Ако буде скуп у суботу или у недељу, па монах попије три чаше, је ли то много?

Старац му вели:

- Ако није посреди Сатана, онда није много.

3. Говорио је ави Сисоју његов ученик:

- Оче, остарио си, пођимо у близину неког насеља.

Старац му вели:

- Тамо где нема жена, тамо пођимо. А његов ученик га упита:

- Па где је то место где нема жена, ако није пустиња?

Старац му вели:

- Онда ме поведи у пустињу.

4. Много пута је говорио ученик аве Сисоја:

- Аво, устани да обедујемо.

Он му говораше:

- Зар нисмо обедовали, чедо?

А овај ће:

- Не, оче.

А старац говораше:

- Ако нисмо, донеси да обедујемо.

5. Рекао је једном ава Сисоје:

- Буди срчан; ево тридесет је година како се више не молим Богу због својих грехова, већ се молим овако: "Господе Исусе, покриј мој језик, јер досада свакодневно због њега падам и грешим".

6. Рече монах ави Сисоју:

- Зашто страсти не одлазе од мене?

Старац му вели:

- Јер су њихови сасуди у теби; дај им њихову капару па ће отићи.

7. Боравио је једном ава Сисоје на гори аве Антонија, па пошто његов послушник дуго не беше долазио, он не виде човека десет месеци. Па ходајући гором, наиђе на једног Фаранита који ловљаше дивље звери; и старац му рече:

- Одакле долазиш и колико времена си овде?

А овај одговори:

- Заиста, аво, једанаест месеци сам на овој гори и не видех другог човека до тебе.

А старац, када то чу, уђе у своју келију и стаде да се бије у прса, говорећи:

- Ето ти, Сисоје, мислио си да си нешто постигао, а ниси постигао ни колико овај световњак.

8. Служаше се литургија на гори аве Антонија и нађе се тамо један крчаг вина; а неки од старца узме мали бокал и чашу, донесе их ави Сисоју, па му понуди и овај испије једну чашу. Старац га понуди и другом, а овај и њу испије. Понуди га и трећом, али је овај не узме рекавши:

- Доста је, брате, или не знаш да постоји Сатана"

9. Посети један од браће аву Сисоја на гори аве Антонија. И док су разговарали, рече он ави Сисоју:

- Зар још ниси достигао величину аве Антонија, оче?

А старац му вели:

- Кад бих имао макар једну од помисли аве Антонија, сав бих се претворио у огањ; али знам човека који с напором може да поднесе његове помисли.

10. Дође једном неки Тивејац ави Сисоју, желећи да постане монах. И упита га старац има ли кога усвету. А он рече:

- Имам једног сина.

А старац му вели:

- Пођи, баци га у реку и онда ћеш постати монах. А када он пође да га баци, пошаље старац једног монаха да га спречи. Рече монах:

- Стани, шта то чиниш?

А он рече:

- Ава ми је рекао да тако учиним.

Монах му рече:

- Али је опет рекао да га не бациш.

А овај, пошто га пусти, дође старцу и због свог послушања постане добар монах.

11. Упита монах аву Сисоја:

- Значи тако је Сатана гонио наше старе?

Старац му рече:

- Сада још више, јер се његово време приближило и узнемирен је.

12. Почне демон једном да искушава Аврама, ученика аве Сисоја; а старац виде да је овај пао, па устане и пружи руке ка небу, говорећи:

- Боже, хтео Ти то или не, нећу Те се оканити, ако га не исцелиш.

И овај се сместа исцели.

13. Исприча неки брат ави Сисоју:

- Видим да сећање на Бога пребива у мени.

Рече му старац:

- Није велика ствар то да су твоје мисли са Богом; велика ствар је да сматраш себе нижим од свакетвари. Јер то, заједно са телесним подвигом, води ка начину смиреноумља.

14. Причали су како је лице аве Сисоја, док је био на самрти и док су старци седели крај њега, сијало као сунце; а он им каже:

- Гле, ава Антоније је дошао. А нешто касније каже:

- Гле, хор пророка је дошао.

И опет његово лице заблиста па каже:

- Гле, хор апостола је дошао.

И његово лице опет забљешта; а он као да са неким говораше. Старци га упиташе:

- Са ким разговараш, оче?

А он рече:

- Ево, дошли су анђели да ме узму па их молим да ме оставе да се мало покајем.

А старци му рекоше:

- Нема потребе да се кајеш, оче.

А он им узврати:

- Не знам, заиста, да ли сам и почетак учинио. Тада сви схватише да је савршен. И опет његово лице наједном постане као сунце; и сви се уплашише. А он им вели:

- Видите, Господ је дошао и каже: "Донесите ми сасуд пустињски".

Те одмах предаде дух свој. И дође нешто као муња а кућа се испуни миомирисом.

15. Посети ава Аделфије, епископ Нилупоља, аву Сисоја на гори аве Антонија. А када је требало да крену, пре него што ће започети путовање, он им постави ујутру

да једу; а беше пост. И тек што су прострли трпезу, покуцају неки монаси на врата. А он рече своме ученику:

- Подај им мало каше, јер долазе са заморног пута.

Рече му ава Аделфије:

- Остави то сада, да не кажу како ава Сисоје већ од јутра једе.

Али старац не обрати пажњу на њега те рече монаху:

- Пођи, подај им.

А монаси, када видеше кашу, рекоше:

- Да немате можда госте? Можда и старац једе са вама?

А монах им рече:

- Да.

Почеше они да се жалосте и рекоше:

- Бог нека вам опрости што сте пустили старца да једе.

*

- Па зар не знате да је он много дана у подвигу? Кад то чу епископ, направи метанију пред старцем, говорећи:

- Опрости ми, аво, што сам помислио нешто човечанско; а ти си извршио заповест Господњу.

А ава Сисоје му вели:

- Ако Бог не прослави човека, слава човечанска није ништа.

16. Посете неки аву Сисоја како би чули од њега какву поуку, али им он ништа не говораше, већ непрекидно понављаше:

- Опростите ми.

А видевши његове кошаре, упиташе аву Аврама:

- Шта чините с тим кошарама?

А он рече:

- Трошимо их ту и тамо. Чувши то, старац рече:

- И Сисоје једе ту и тамо.

А ови, чувши то, беху веома задовољни и радосно оду, укрепљени у вери његовим смирењем.

17. Исприча ава Амон из Раита ави Сисоју:

- Када читам Свето Писмо помишљам да саставим какву беседу да је имам готову ако ме неко запита.

Старац му вели:

- Нема потребе за тим, већ радије из чистоте ума стекни за себе и безбрижност и дар беседништва.

18. Пође једном у посету ави Сисоју, на гору аве Антонија, неки световни човек са својим сином; и догоди се да на путу умре његов син, али се овај не узнемири, већ га са вером понесе старцу и начини пред њим метанију, како би га старац благословио. И уставши, отац остави своје дете пред старчевим ногама и изађе напоље. А старац, мислећи да дете прави предњим метанију, рече му:

- Устани, иди напоље.

Јер није знао да беше умрло. И оно сместа устаде и изађе. А када га виде његов отац, зачуди се па, ушавши, поклони се пред старцем и исприча му шта се догодило. Чувши то, старац се веома ожалости, јер не хтеде да се тако нешто догоди. А његов ученик поручи оцу детињем да никоме не прича шта се догодило, све до старчеве смрти.

19. Посете тројица старца аву Сисоја, јер беху чули за њега. Упита га први:

- Оче, како могу да се избавим од огњене реке?

Али му овај не одговараше.

Упита га други:

- Оче, како могу да се избавим од шкргута зуба и од црва који не дрема?

Упита га трећи:

- Оче, шта да чиним јер ме убија помисао о мраку преисподњем?

А старац им одговори:

- Ја немам на уму ништа од свега тога; јер многомилостив је Бог, надам се да ће ме помиловати.

Чувши те речи, старци отиду жалосни. А старац, не желећи да их пусти да оду жалосни, вративши их, рече:

- Блажени сте ви, браћо, и ја сам вам позавидео. Јер, први од вас питао је за огњену реку, други за Тартар а трећи за таму. Па ако у вашем уму пребивају такве помисли, немогуће је да згрешите. А шта да чиним ја отврдлога срца, који и не знам да има пакла за људе, те због тога грешим свакога часа?

А они, покајавши се, рекоше му:

- Оно што смо чули, то смо и видели.

20. Упиташе неки аву Сисоја:

- Ако монах падне у грех, не треба да чини метаније годину дана?

А он рече:

- То је строго правило.

Они рекоше:

- Барем шест месеци?

А он опет рече:

- Много је.

Они рекоше:

- До четрдесет дана?

Он опет рече:

- Много је.

Рекоше му:

- Па шта онда? Ако брат падне и догоди се да се даје заједничка трпеза, зар ће и он сести за њу?

Вели им старац:

- Не. Али потребно је да се каје неколико дана. Јер сам убеђен да ће таквога човека, ако се свом душом покаје, Бог примити за три дана.

21. Дође једном приликом ава Сисоје у Клизму, а неки световни људи дођу да га виде. Па пошто су му много говорили, он им не узврати поуком. После тога један од њих рече:

- Зашто жалостите старца? Он не једе; због тога и не може да говори. А старац одговори:

- Када је потребно, ја једем.

22. Упита ава Јосиф аву Сисоја:

- За колико времена човек треба да одсече страсти?

Старац му вели:

- Хоћеш да знаш о времену?

Рече му ава Јосиф:

- Да.

А старац му вели:

- У онај час у који се страст појави, одмах је одсеци.

23. Упита монах аву Сисоја из Петре о владању. А старац му вели:

- Рекао је Данило: "Јела угодног не једох"

24. Говорили су за аву Сисоја да је, боравећи у својој келији, увек закључавао врата.

25. Дођу једном неки аријанци ави Сисоју на гору аве Антонија, па стану осуђивати православне. Старац им, пак, ништа не одговараше, но позвавши свога ученика, рече му:

- Авраме, донеси ми књигу светог Атанасија и читај ми је.

Па пошто ови ућуташе, покаже се њихова јерес. И он их отпусти у миру.

26. Дође једном ава Амун из Раита у Клизму да посети аву Сисоја; па видевши га жалосног што је оставио пустињу, рече му:

- Зашто се жалостиш, аво? Јер шта си још могао да чиниш у пустињи, пошто си толико остарио?

А старац, посматрајући га са незадовољством, рече:

- Шта говориш, Амуне? Зар ми не беше довољна и сама слобода мојих помисли у пустињи?

27. Седео је једном ава Сисоје у својој келији; а када његов ученик покуца на врата, старац повика:

- Одлази, Авраме, немој улазити, овога тренутка није прилика.

28. Упита монах аву Сисоја:

- Зашто си напустио Скит, где си био крај аве Ора, те си дошао и настанио се овде?

Рече му старац:

- Када је почео да расте број житеља Скита, и када сам чуо да се упокојио ава Антоније, дођем овде на гору; па пошто нађох да је овде тихо, поседех неколико година.

Упита га монах:

- Колико година си овде?

Вели му старац:

- Четрдесет две године.

29. Рекао је ава Сисоје:

- Када постоји човек који се стара о теби, не треба да му заповедаш.

30. Упита монах аву Сисоја:

- Када ходимо путем па наш водич залута, требали да му то кажемо?

Старац му вели:

- Не.

А брат на то рече:

- Пустићемо га, значи, да нас одведе у погрешном правцу?

Старац му вели:

- Па шта да радиш? Да узмеш штап па да га бијеш? Ја познајем браћу која су пешачила и догоди се да њихов водич залута у ноћи. Било их је дванаесторица и сви су знали да су залутали, и сваки од њих се савлада да не каже. А када дође јутро, њихов водич, схвативши да је залутао, рече им: "Опростите ми јер сам залутао". Сви рекоше: "А ми смо знали, али смо ћутали". А он, чувши то, задиви се веома, рекавши како се браћа уздржавају све до смрти, па прослави Бога. А дужина пута којим су залутали беше дванаестмиља.

31. Дођу једном Сарацени и свуку старца и његовог сабрата. Па када су изашли у пустињу како би пронашли што за јело, нађе старац камиљу балегу па, изломивши је, нађе у њој зрна јечма; и поједе он једно зрно а друго стави у шаку. А када дође његов сабрат, затекне га како једе, па му рече: - Зар је то љубав, што си нашао да је за јело то једеш а мене не зовеш?

Рече му ава Сисоје:

- Нисам био неправедан према теби, брате, ево твога дела, држао сам га у својој руци.

32. Говорили су за аву Сисоја Тивејца да је живео у Каламону у Арсеноиту. А један други старац боловаше у другој лаври, па када то чу, ава Сисоје се веома ожалости. Пошто је јео сваки други дан, а баш тада беше дан када није јео, зачувши да је овај болестан, ава помисли у себи:

- Шта да чиним - ако пођем тамо, натераће ме браћа да једем; а ако сачекам до сутра, може се десити да умре. Овако ћу учинити: поћи ћу и нећу јести.

И тако он пође не једући, испуњавајући заповест Божију, а не лишавајући се свог подвига.

33. Причао је неко од отаца о томе како се ава Сисоје из Каламона, када је једном приликом хтео да савлада сан, обесио о стрмину Петре; и дође анђеол и одреши га и заповеди му да више то не чини, нити да такво предање другима пренеси.

34. Упита неко од отаца аву Сисоја:

- Када седим у пустињи и дође варварин који хоће да ме убије па га савладам, да ли да га убијем?

А старац му рече:

- Не, већ га предај Богу. Јер било које искушење да дође на човека, он треба да каже: "Ово се збило због мојих грехова", а било које добро да дође, да каже: "Милошћу Божијом".

35. Рече монах ави Сисоју Тивејцу:

- Реци ми неку поуку.

А овај рече:

- Шта имам да ти кажем? Да читам Нови Завет, а враћам се Старом Завету.

36. Исти тај монах упита аву Сисоја из Петре о поуци коју је рекао ава Сисоје Тивејац. А старац вели:

- Ја у греху спавам и у греху устајем.

37. Говорили су за аву Сисоја Тивејца како је, одмах пошто би напустио цркву, хитао у своју келију. И говорио је:

- Демон је ту негде.

И тиме је служио Богу.

38. Упита монах аву Сисоја:

- Шта да чиним, аво, јер сам пао?

Старац му каже:

- Опет се подигни.

Вели му монах:

- Подигао сам се и опет сам пао.

А старац каже:

- Подигни се опет и опет.

Брат на то рече:

- Докле?

Старац каже:

- Док се не обретеш или у добру или у паду. Јер човек путује у ономе у чему се налази.

39. Упита монах старца:

- Шта да чиним пошто ме жалости рукодеље? Јер волим плетиво, али не могу то да радим.

Старац му рече:

- Ава Сисоје је говорио да не треба да се бавимо рукодељем које нас задовољава.

40. Рекао је ава Сисоје:

- Тражи Бога а не тражи где Он пребива.

41. Још је рекао:

- Срам и небојажљивост много пута доносе грех.

42. Упита монах аву Сисоја:

- Шта да чиним?

Овај одговори:

- Оно што тражиш то је силно ћутање и смирење. Јер писано је: "Благо свима који га чекају". Тако можеш да се спасеш.

43. Рекао је ава Сисоје:

- Буди понизан, остави своје жеље за собом и буди безбрижан; и имаћеш спокоја.

44. Упита монах аву Сисоја:

- Шта да чиним са страстима?

А старац вели:

- "Свакога искушава сопствена жеља".

45. Замоли монах аву Сисоја:

- Реци ми неку поуку.

А овај рече:

- Зашто ме тераш да празнословим? Ево, што видиш, то чини.

46. Отиде једном приликом ава Аврам, ученик аве Сисоја, по неком послушању, а старац данима не хтеде да га неко други услужи, говорећи:

- Могу ли допустити да се неки други човек зближи са мном осим мога сабрата?

И не прихваташе другога, трпећи невоље, све докле његов ученик не дође.

47. Причали су како је ава Сисоје, седећи са својим учеником, повикао из свег гласа:

- О каква невоља!

Рече му његов ученик:

- Шта ти је оче?

А старац вели:

- Тражим човека да разговарам с њим и не налазим га.

48. Изађе једном ава Сисоје са горе аве Антонија на удаљену Тивејску гору и настани се тамо. А тамо беху мелетијевци који су настањивали Каламон у Арсеноиту. Неки монаси, чувши да је ава изашао на удаљену гору, пожелеше да га виде, па рекоше:

- Шта да чинимо? Јер су на гори мелетијевци. Знамо ми, наравно, да они старцу не могу наудити; али ми, желећи да сусретнемо старца, можемо пасти у искушење јеретика. И да не би срели јеретике, не пођоше старцу.

49. Причали су како се ава Сисоје разболео и беседио старцима који су седели покрај њега. Они га упиташе:

- Шта видиш, аво? А он им вели:

- Видим неке који су дошли по мене, па их молим да ме оставе да се мало покајем.
Рече му један од стараца:

- А ако те оставе, можеш ли да искористиш време од сада да се покајеш?

Старац му вели:

- Ако и не могу то да учиним, макар ћу уздахнути над својом душом, а то ми је довољно.

50. Причали су како се ава Сисоје разболео када је дошао у Клизму; и док је седео са својим учеником у келији, зачује се куцање на врата. А старац, приметивши то, рече своме ученику Авраму:

- Реци томе што је куцао: "Ја, Сисоје, ја сам на гори; ја, Сисоје, ја сам на гудури".

А онај, чим то чу, нестаде.

51. Рекао је ава Сисоје Тивејац своме ученику:

- Реци ми шта видиш код мене, а ја ћу ти рећи шта видим код тебе.

Рече му његов ученик:

- Ти си доброга ума и мало строг.

Старац му вели:

- Ти си добар, али тромога ума.

52. Говорили су да ава Сисоје Тивејац није јео хлеб. А за празник Пасхе начине браћа пред њим метанију молећи га да једе са њима. А он им одговори:

- Једно ћу учинити - или ћу појести хлеб или јела која сте припремили.

А они рекоше:

- Само хлеб једи.

И он тако учини.

О АВИ СИЛУАНУ

1. Посете једном ава Силуан и његов ученик Захарије један манастир; и пре него што крену назад, натерају их домаћини да мало једу. А кад изађоше, ученик нађе мало воде на путу па хтеде да пије. А старац му вели:

- Захарије, данас је пост.

Он рече:

- Зар нисмо јели, оче?

Старац му вели:

- Оно што смо јели беше због љубави; а ми сада, чедо моје, држимо се поста.

2. Он исти, налазећи се међу браћом, обрете се у заносу и падне лицем на земљу; а нешто касније устане плачући. И упиташе га његова браћа:

- Шта ти је, оче?

Али он ћуташе и плакаше. А пошто га натераше да говори, он рече:

- Беше ме обузео занос; и видех многе из нашега рода како одлазе у пакао и многе световне људе како одлазе у Царство.

И старац беше у дубокој жалости и не хтеде да напусти своју келију. А када беше

приморан да је напусти, покривао је лице кукуљем, говорећи:

- Зашто да гледам ову привремену светлост а немам од тога никакве користи?

3. Другом приликом уђе његов ученик Захарије и нађе га у заносу, са рукама пруженим ка небу. Па затворивши врата, изађе. И дошавши опет око шестог и девог часа, затекне га у истом положају. А десетог часа покуца на врата, па ушавши, затекне га како тихује па га упита:

- Шта ти је данас, оче?

А он вели:

- Слаб сам данас, чедо моје.

А овај, држећи му ноге, рече:

- Нећу те пустити док ми не кажеш шта си видео.

Старац му вели:

- Бејак узет на небо и видех славу Божију и тамо стојох до малочас, и сада сам отпуштен.

4. Остане једном ава Силуан на Синајској гори, а његов ученик Захарије пође по неком послушању, па рече старцу:

- Пусти воду и залиј врт.

А овај, изашавши, покрије своје лице кукуљем и гледаше само у своје ноге. Тога часа дође му у посету један брат па, угледавши га издалека, примети шта је овај учинио. И ушавши код њега, брат му рече:

- Реци ми, аво, зашто си покрио своје лице кукуљем те тако заливаш врт?

Вели му старац:

-Чедо моје, да не би моје очи гледале дрвеће па да се мој ум не би почео бавити њиме.

5. Посети један монах аву Силуана на Синајској гори; па када виде браћу како раде, рече старцу:

- Немојте радити око хране која пропада. Јер, Марија је добар део изабрала. Старац рече своме ученику:

- Захарије, подај брату књигу и смести га у празну келију.

А када беше око девог часа, он стане да мотри на врата, неће ли доћи монаси да га позову за трпезу. А пошто нико не долажаше да га позове, он устане и дође пред старца, па рече:

- Јесу ли браћа обедовала, аво?

Рече му старац:

- Да. А он ће на то:

- Зашто мене не позвасте?

Рече му старац:

-Јер си ти човек духован и немаш потребе за овом храном. А ми, будући да смо телесни, хоћемо да једемо и због тога радимо; а ти си, читајући целог дана, изабрао добар део и не желиш да једеш телесну храну. А он, чувши то, начини метанију, рекавши:

- Опрости ми, аво.

Рече му старац:

- Свакако да је и Марији потребна Марта; јер се Марија кроз Марту прослави.

6. Упиташе једном аву Силуана:

- Какав си подвиг извршио, оче, те си стекао такву разборитост?

А он одговори:

- Никада у своме срцу нисам оставио помисао која би гневела Бога.

7. Причали су како је ава Силуан седео затворен у својој келији, имајући само мало зрна леблебије, и начини од њих стотину сита. И гле, дође некакав човек из Египта, који имаше магаре натоварено хлебовима, па покуцавши на врата старчеве келије, истовари их. А старац, узевши сита, натовари их на магаре и отпусти га.

8. Причали су о томе како ученик аве Силуана беше изашао напоље без њега; па узевши браћу са собом, поруши ограду око врта и начини већу. А старац, када то сазнаде, узме свој огртач и пође напоље, па каже својој браћи:

- Молите се за мене.

А они, видевши то, падоше му пред ноге, говорећи:

- Реци нам, оче, шта те мучи?

А он им рече:

- Нећу ући унутра и не скидам са себе огртач док не вратите ограду на њено првобитно место.

И они опет сруше ограду и начине је каква је била. Тада се старац врати у своју келију.

9. Рекао је ава Силуан:

- Ја сам слуга а мој господар ми је рекао: "Ради моје дело и ја ћу те хранити; а одакле, не питај; било да крадем, било да позајмљујем, ти не истражуј. Само ради, а ја ћу те хранити". А ја, ако радим, јешћу од своје плате, а ако не радим, јешћу од милостиње.

10. Још је рекао:

- Тешко ономе човеку чије је име веће од његових дела.

11. Упита ава Мојсије аву Силуана:

- Може ли човек свакога дана да поставља нови почетак?

А старац рече:

- Ако је вредан, може и свакога часа да поставља нови почетак.

12. Причао је неко од отаца како је једном приликом један монах срео аву Силуана, па видевши како његово лице и тело сијају као у анђела, падне ничице на земљу. Говорио је да су такву благодат имали и неки други старци.

О АВИ СИМОНУ

1. Дође једном приликом некакав властелин да види аву Симона. А старац, кад то чу, узме појас те се попне на једну палму да је чисти. А ови када дођу, повичу:

- Старче, где је отшелник?

Он им рече:

- Нема овде отшелника.

И чувши то, они отидоше.

2. Једном другом приликом, опет, пође неки други властелин да га види. А клирици дођу пре њега па рекну старцу:

- Аво, припреми се, јер властелин, чувши о теби, долази да га благословиш.

А он рече:

- Да, припремам се.

Па ставивши на себе некакве дроњке и узевши у руке хлеба и сира, дође на зденац и седне тамо једући. А када дођоше властелин и његова свита и видеше га таквога, презреше га, рекавши:

- Зар је то отшелник о коме смо слушали? И сместа се вратише.

О АВИ СОПАТАРУ

1. Замоли неко аву Сопатара:

- Дај ми заповест, аво, и ја ћу је се држати.

А овај му рече:

- Нека не уђе жена у твоју келију и немој читати апокрфне књиге; и немој расправљати о икони Божијој, јер то није јерес, већ лудост и надитање обеју страна; немогуће је целокупној твари да разуме ту ствар.

О АВИ САРМАТУ

1. Рекао је ава Сармат:

- Дражи ми је човек који је сагрешио, али зна да је сагрешио па се каје, него човек који није сагрешио па сматра себе праведним.

2. Говорили су за аву Сармата како је много пута, по савету аве Пимена, узимао на себе подвиг од четрдесет дана; и издржаваше он те дане као ништа. Дође, дакле, ава Пимен код њега па му вели:

- Реци ми, шта си видео чинећи такав подвиг?

А он му одговори:

- Ништа нарочито.

Рече му ава Пимен:

- Нећу те пустити све док ми не кажеш.

А он му рече:

- Само једно нађох: ако кажем сну: "Одлази", он оде, ако му кажем: "Дођи", он дође.

3. Исприча један монах ави Сармату:

- Помисли ми говоре: "Немој радити, већ једи, пиј, спавај".

Старац му вели:

- Када си гладан, једи; када си жедан, пиј; када си поспан, спавај.

А догоди се да дође један други старац монаху, а овај му исприча шта му ава Сармат беше рекао. Старац му каже:

- Оно што ти рече ава Сармат значи следеће: када силно изгладниш и ожедниш да не можеш више поднети, тада једи и пиј; а када бдиш јако много те ти се приспава, спавај. То значе речи које ти је старац рекао.

4. Исти монах опет исприча ави Сармату:

- Помисли ми говоре: "Пођи напоље и посети браћу".

А старац вели:

- Не слушај их у томе, већ реци: "Ево, послушао сам те први пут, а сада не могу да те слушам".

О АВИ СЕРАПИОНУ

1. Путовао је једном приликом ава Серапион па, пролазећи кроз неко село у Египту, угледа некакву блудницу како стоји пред својом кућом; и старац јој рече:

- Сачекај ме до вечери; јер хоћу да дођем код тебе и проведем ноћ са тобом.

А она му одговори:

- Добро, аво.

Па се она припреми и простре постељу. А када дође вече, дође старац код ње и улазећи у њену келију вели:

- Јеси ли припремила постељу?

А она рече:

-Да, аво.

Он затвори врата па јој вели:

- Причекај мало док завршим молитвено правило које ми монаси имамо.

И старац започне са својом службом; па почевши од псалтира, код сваког псалма учини прозбу, молећи се Богу за њу, да се покаје и да се спасе. И услиши га Бог. И стојаше жена покрај старца тресући се и молећи. А када старац заврши цео псалтир, жена падне на земљу. Тада старац стаде да чита апостол и прочита много из њега; и тако оконча своју службу. А жена усхићена и схватајући да старац не беше дошао код ње ради греха, већ да спасе њену душу, падне пред његове ноге говорећи: - Учини ми услугу, аво, и поведи ме тамо где могу пронаћи Бога.

Тада је старац поведе у манастир девица па је предаде мајци и рече:

- Прими ову сестру и немој јој навалити јарам или заповест као осталим сестрама, већ што хоће, подај јој, и дозволи јој да проводи живот како хоће. А када прођоше два дана, она рече:

- Ја сам грешна, хоћу да једем сваки други дан. А након неколико дана рече:

- Ја имам много грехова, хоћу да једем сваки четврти дан.

После неколико дана замоли она мајку рекавши:

- Пошто сам много ожалостила Бога својим безакоњима, учини ми услугу па ме стави у келију и загради је, па ми само кроз један отвор донесите мало хлеба и рукодеље.

И мајка јој тако и учини. А она угађаше Богу у остало време свога живота.

2. Замоли неки монах аву Серапиона:

- Реци ми неку поуку.

Старац му вели:

- Шта имам да ти кажем? Да си узео оно што припада удовицама и сирочади и да си све ставио у ову шкрињу?

Јер знађаше да је препуна књига.

3. Рекао је ава Серапион:

- Као што царски војници, стојећи, не могу да гледају лево или десно, тако и човека, ако стоји пред Богом и свакога часа пред Њим у страху бди, ништа непријатељско не може устрашити.

4. Посети један монах аву Серапиона, а старац му рече да се, као што је то обичај, помоли Богу. Али га овај, сматрајући себе грешним и недостојним и самог монашког образа, не послуша. Рече му старац затим да опере своје ноге, али овај, из истих разлога, опет не хтеде. Затим му постави трпезу, те и сам старац поче да једе. Па стаде да га саветује, говорећи:

- Чедо моје, ако хоћеш да имаш духовне користи, остани у својој келији и пази на себе и на своје рукодеље; јер ти излазак не доноси толико користи као што ће ти донети седење у келкји. А овај, чувши то, огорчи се веома и измени се у лику, тако да не могаше преварити старца. Рече му, дакле, ава Серапион:

- До сада си говорио: "Грешан сам", и оптуживао си себе како си недостојан и да живиш; а када сам те с љубављу опоменуо, толико си се разгоропадио. Ако заиста желиш да будеш смирен, научи да благо примаш примедбе од других и да не говориш себи празне речи.

Чувши то, брат начини метанију пред старцем и отиде веома задовољан.

О АВИ СЕРИНУ

1. Говорили су о ави Серину како се много подвизавао и како је јео само две корице хлеба. И дође код њега ава Јов, његов сабрат и исто тако велики подвижник, па му каже:

- У својој келији ја се држим свога поретка, а када изађем, прилагођавам се браћи.

А ава Серин му вели:

- Није велика врлина у томе да се држиш свога поретка када си у својој келији, већ када изађеш из ње.

2. Рекао је ава Серин:

- Провео сам свој век жањући, шијући, плетући; па и поред свега, да ме није хранила рука Божија, не бих се могао заситити.

О АВИ СПИРИДОНУ

1. Говорили су о ави Спиридону да је толико преподобан био тај чобанин да се удостојио да постане и пастир људских душа. Јер беше изабран за епископа једнога града на Кипру. А због свог великог смирења, иако беше епископ, напасао је и

овце. И једном око поноћи провале лопови у тор где беху овце, те покушају да их украду. А Бог, који пастире спасава, спасе и овце; јер, невидљивом силом, лопови беху свезани крај тора. А када дође јутро, дође пастир овцама. Па кад угледа лопове руку везаних одзада, разумеде шта се догодило, те их након молитве одреша. Па пошто их посаветова и поучи да се потруде у праведној работи а не у неправдама, дарује им једнога овна и отпусти их рекавши им пријазно:

- Да не изгледа да сте узалуд бдели.

2. Причали су како у њега беше кћер девица по имену Ирина, која беше благочестива као и њен отац. И један познатик повери јој некакав залог. А она, да би била безбеднија, сакрије у земљу то што јој је поверено; а ускоро затим се упокоји. После неког времена дође власник залога па, не затекавши тамо девицу, навали на њеног оца, аву Спиридона, час га вукући а час молећи. А старац, сматрајући власникову штету несрећом, дође на гроб своје кћери и помоли се Богу да му, пре но што се испуни време, покаже обећано васкрсење; и беше оправдано његово надање. Јер се кћерка опет указа пред оцем жива па, показавши му место где се накит налазио, опет се врати. И узевши залог, старац га предаде.

О АВИ САЈУ

1. Причали су да су ава Сајо и ава Муис живели заједно. А ава Сајо имаше велико послушање и беше веома строг. А старац му је говорио, искушавајући га:

- Пођи, отми то.

И он би, ради послушања, пошао и отимао од своје браће, благодарећи Богу за све. А старац би то узимао и крадом враћао. И једном приликом док су пешачили, он онемоћа, а ава га остави сатртог, па дошавши, рече братији:

- Пођите, донесите Саја, јер лежи сав сломљен. И они пођоше и донесоше га.

О МАЈЦИ САРИ

1. Причали су за мајку Сару да је тринаест година провела борећи се против насртаја демона блуда и никада се није молила да та борба престане, већ је говорила:

- Боже дај ми снаге.

2. Једном приликом насрне силно на њу тај исти демон блуда, убацујући јој помисли о таштим стварима овога света. А она, не удаљавајући се од страха Божијег и од подвига, попне се у келију да се помоли. И прикаже јој се телесно дух блуда, те јој каже:

- Победила си ме, Саро.

А она рече:

- Нисам те победила ја, већ мој владика Христос.

3. Говорили су за њу да је шездесет година провела живећи изнад потока, и није се нагнула да га види.

4. Дођу једном код ње двојица стараца, великих отшелника, из крајева Пилусиона, па успут говораху један другом:

- Хајде да понизимо ову старицу.

Па јој веле:

- Пази да се не би твоје мисли узнеле и да не кажеш: "Ево, отшелници долазе к мени, иако сам жена".

Одговори им мати Сара:

- По својој природи јесам жена, али по мислима не.

5. Говорила је мати Сара:

- Ако се помолим Богу да удовољим свим људима, наћи ћу се како се кајем пред вратима свакога од њих; радије ћу да се молим да моје срце буде чедно према свима.

6. Још је говорила:

- Ставим ногу да се успем на лестве и пре но што се почнем пети поставим смрт пред своје очи.

7. Добро је и за људе да чинимо милостињу. Јер, иако то и бива ради угађања човеку, опет је и Богу угодно.

8. Посете једном Скићани мајку Сару, и она стави пред њих смокве. А они, остављајући оне које су добре, поједоше оне које су лоше. А она им рече:

- Заиста сте Скићани.

О МАЈЦИ СИНКЛИТИКИЈИ

1. Говорила је мати Синклитикија:

- Велику борбу и труд имају у почетку они који Богу приступају, а потом неизрециву радост. Они који хоће да запале ватру најпре се надиме и сузе им теку, па тако остваре што су хтели, јер је речено: "Бог је наш огањ који спаљује"; тако и ми уз сузе и труд треба да распаљујемо божански огањ.

2. Још је говорила:

- Потребно је да ми који смо изабрали монашки призив стекнемо крајњу трезвеност. Јер, и код световњака се трезвеност сматра начином живота, али заједно с њом присутна је безумност, због грешности свих осталих чула. Заиста, они гледају непристојно и смеју се разуздано.

3. Још је говорила:

- Као што најјачи отрови одгоне крвожедне звери, исто тако и молитва заједно с постом одгони лукаве помисли.

4. Још је говорила:

- Нека те не прелести обиље световних богатстава, као да, тобоже, има некакве користи од празног уживања. Они цене куварско умеће; а ти постом и бедним

јелима превазилазиш богатство њихових јела. Јер вели: "Душа сита гази медно саће". Немој се наситити хлеба и нећеш пожелети вина.

5. Упиташе блажену Синклитикију је ли сиромаштво крајње добро. А она рече:
- Најсавршеније за оне који то могу. Јер који га подносе, телом осећају жалост и невољу, али у души налазе спокоја. Јер као што се круте хаљине перу тако што их газимо и снажно трљамо, тако се и снажна душа добровољним гладовањем још више укрепљује.

6. Још је говорила:

- Ако се задесиш у општежићу, немој мењати место јер ћеш себи много нашкодити. Заиста, као што птица, када напусти своја јаја, учини их празним и неплодним; тако и монах или монахиња када прелази из места у место хлади се и умртвљује у вери.

7. Још је говорила:

- Много је замки ђавољих. Није се душа глађу покренула? Тада он богатство нуди као мамац. Није успео уз помоћ увреда и погрда? Упућује хвалу и славу. Ако је побеђен здрављем, он разболева тело. А пошто не беше у стању да обмане човека уживањима, покушава да га одврати невољним страдањима. И намеће којекакве тешке болести, не би ли тако помрачио љубав према Богу у оних који због њих постану малодушни. Али и тело бива растрзано снажним грозницама и трпи неподношљиву жеђ. Ако све то подносиш јер си грешан, сети се и будућих мука и вечнога огња и казни и немој бити немаран према будућности. Радуј се што је Бог погледао на тебе и имај на својим уснама ону чувену изреку: "Карајући покара ме Господ, али ме смрти не даде". Био си железно, али си се огњем избавио од рђе. А ако си праведан па допаднеш болести, напредујеш од великих ствари ка још већима. Јеси ли злато? Па кроз огањ ћеш бити још вреднији. Даде ли се твоме телу сатански дух? Веселим се; погледај коме си постао сличан, јер си удостојен Павловог дела. Мучи те грозница? Патиш се због студени? Али Писмо вели: "Уђосмо у огањ и воду, али си нас извео до одмора". Успео си у првоме? Причекај и друго. Чинећи добродетељи узвикуј речи светитељеве, јер каже: "Ја сам ништ и болан". Постаћеш савршен са ове две невоље; јер каже: "Невољом си ме обдарио". Подвизавајмо се у својим душама таквим трудовима; јер имамо непријатеља пред својим очима.

8. Још је говорила:

- Ако нас болест мучи, немојмо жалити што због болести и телесних рана не можемо гласом појати; јер све се то у нама збива да би жеље нестале. Заиста, пост и лежање на земљи су нам због уживања одређени. Ако, дакле, каква болест искрсне, заповести су сувишне. Јер у томе је велики подвиг, да издржимо у болести и да узносимо благодарне песме Богу.

9. Још је говорила:

- Када постиш, немој се представљати болесним, јер су и они који не посте много пута допали такве болести. Започео си са добрим? Немој се заустављати да те не би непријатељ прекинуо; јер њега твоје стрпљење уништава. Јер, и они који започињу

пловидбу најпре вребају повољан ветар, а када рашире једра наилазе одмах на супротан ветар, али морнари не искрцавају брод због ветра који је наишао; већ само, пошто се мало примире или се супротставе невремену, настављају пловидбу. Тако и ми, када наиђе противан дух, пружајући крст уместо једра, без страха обавимо пловидбу.

10. Још је говорила:

- Они који, уз муку и морске опасности, сабирају вештаствено благо, када зараде много, желе још више; а оно што већ имају сматрају ништавним, пружајући се према ономе што немају. А ми, немајући ништа од онога што је тражено, због страха Божијег не желимо ништа да стекнемо.

11. Још је говорила:

- Подражавај цариника да не би био осуђен са фарисејем; и изабери кротост Мојсијеву, па ћеш своје срце, које је камено, претворити у извор воде.

12. Још је говорила:

- Опасно је да друге поучава онај који се није уздигао практичним животом. Јер као што онај ко има трошну кућу, ако прими госте, може им нашкодити ако кућа падне, тако и они, ако не изграде прво себе, погубиће и посетиоце заједно са собом; јер су их речима сабрали на спасење, а лошим животом ће више нашкодити подвижницима.

13. Још је говорила:

- Добро је да се не гневиш; а ако ти се то ипак догоди, Господ ти није оставио ни цео дан за страст, рекавши: "Да не зађе сунце". А ти чекаш да зађе све твоје време? Зашто мрзиш човека који те је ожалостио? Није он тај који ти је нанео неправду, већ ђаво. Мрзи болест, а не болесника.

14. Још је говорила:

- Што више подвижници напредују у врлинама, то се са вишим противником носе.

15. Још је говорила:

- Има и подвига које је непријатељ одредио; јер и његови ученици их извршавају. Како, дакле, да разликујемо божански и царски подвиг од тиранског и демонског? Очигледно из сразмере. Све твоје време нека буде одређено за пост. Немој постити четири или пет дана, а следећег да разрешиш на мноштво хране, јер безмерност доводи до пропадљивости. Ако си млад и здрав, пости; јер доћи ће старост са болестима. Према томе, колико можеш, сабирај храну, па кад не будеш могао, бићеш спокојан.

16. Још је говорила:

- Када смо у општежићу треба више да се држимо послушања него подвига; јер једно нас учи смиренуумљу а друго гордости.

17. Још је говорила:

- Треба својом душом разборито да управљамо; па када смо у општежићу да не тражимо што је наше, нити да чинимо ишта по својој вољи, већ да се потчинимо оцу по вери.

18. Још је говорила:

- Писано је: "Будите мудри као змије, а безазлени као голубови". А да будемо као змије, речено је да нам се не поткраду нагони и смицалице ђавоље (јер што је слично брзо се узајамно препозна), а безазленост голубице показује чистоћу дела.

Т

О АВИ ТЕОДОРУ ИЗ ФЕРМЕ

1. Имао је ава Теодор из Ферме три добре књиге. Посети он једном аву Макарија и каже му:

- Имам три добре књиге и од велике су ми користи; и браћа их такође читају те су и њима од велике духовне користи. Реци ми, дакле, шта треба да чиним? Да их задржим ради своје духовне користи и ради користи моје браће, или да их продам па да уделим сиромасима?

А старац рече:

- Дела су, дакако, добра, али веће од свега је сиромаштво.

А овај, када је то чуо, пође, прода књиге и удели сиромасима.

2. Једноме брату који је живео у Келијама засмета самоћа, те он пође ави Теодору из Ферме и повери му то. А старац рече:

- Пођи, савладај своје помисли, покори се и остани са осталима. Овај му каже:

- Немам спокоја ни међу људима.

А старац му рече:

- Када си сам немаш спокоја, са другима немаш спокоја; зашто си онда ступио међу монахе? Зар не због тога да би подносио невоље? Реци ми сада, колико година носиш схиму?

Овај одговори:

- Осам.

Старац му тада рече:

- Заиста, ја носим схиму седамдесет година и нисам нашао спокоја ниједан дан; а ти за осам година хоћеш да пронађеш спокој? А овај, чувши то, отиде укрепљен у вери.

3. Једном приликом посети неки од браће аву Теодора и проведе три дана молећи га да му каже неку поуку. Али му овај не одговори. И он отиде ожалошћен. И рече старцу његов ученик:

- Аво, зашто му ниси рекао поуку, те отиде ожалошћен?

А старац му вели:

- Наравно да му не бих рекао; јер он је мешетар, и жели да стекне славу туђим речима.

4. Још је рекао:

- Ако стекнеш пријатељство са неким и догоди се да он падне у искушење блуда, ако можеш, подајму руку да га извучеш. А ако падне у јерес и не поверује твојим речима и не врати се, одмах га одсеци од себе, да се не би случајно, задржавајући се с њим, и ти суновратио у јаму.

5. Причали су за аву Теодора из Ферме да је ова три начела поштовао изнад свега: сиромаштво, подвиг и избегавање људи.

6. Догоди се једном да ава Теодор остане са другима; и док су монаси обедовали, узимали су чаше ћутке и с поштовањем и нису говорили: "Опрости". А ава Теодор рече:

- Монаси су изгубили своју племенитост, и не веле: "Опрости".

7. Упитао га је неки брат:

- Сматраш ли исправним, оче, да не једем хлеб неколико дана?

Старац му одговори:

- Добро чиниш; јер и ја сам тако чинио. А брат му вели:

- Хоћу, дакле, да ставим леблебије у млин и да направим брашно од њих.

Старац на то рече:

- Али ако опет треба да идеш у млин, начини свој хлеб; јер каква је потреба за таквом променом?

8. Дође један од стараца ави Теодору и каже му:

- Гле, онај брат се вратио у свет. А старац му рече:

- Ти се томе дивиш? Немој се дивити томе, већ се радије задиви када чујеш да неко може да избегне уста непријатељева.

9. Дође један брат старцу Теодору и почне да говори и да распреда о стварима које још није учинио. А старац му вели:

- Ниси још ни брод пронашао нити си сместио своје ствари, и пре него што си запловио, већ си стигао у тај град. Обави најпре свој посао, па онда дођи до тога о чему сада говориш.

10. Исти он посети једном аву Јована, који беше ушкопљеник од рођења. И док су разговарали он му рече:

- Док сам био у Скиту, дела душе била су наше главно дело, а рукодеље нам је био узгредно дело; а сада су дела душе постала узгредно дело, док је узгредно дело постало наше главно дело.

11. Упитао га је један брат:

- Које је то дело душе које је сада узгредно дело и које је то узгредно дело које је постало наше дело?

А старац вели:

- Све што се чини због заповести Божије јесте дело душе, али да радимо и да сабирамо за себе, то треба да буде узгредно дело.

А брат му каже:

- Појасни ми то мало.

А старац вели:

- Ево, чуо си, на пример, за мене да сам болестан и дужан си да ме посетиш, па велиш у себи: "Треба ли да оставим своје дело и да пођем? Најпре ћу ја, ипак, завршити своје дело а затим ћу поћи к њему". Појави ти се, пак, и други разлог, те ти можда уопште и не пођеш. Други пут ти неки брат каже: "Помози ми, брате". А ти велиш: "Зар да оставим своје дело и да пођем да радим с њим?" Ако, дакле, не пођеш, кршиш тиме заповест Божију, која јесте дело душе, и чиниш узгредно дело, што је дело руку.

12. Рекао је ава Теодор из Ферме:

- Човек који се налази у покајању не везује се за заповест.

13. Исти он је рекао:

- Нема такве врлине као што је не осуђивати.

14. Још је рекао:

- Човек који је упознао сладост келије, када избегава другог брата не чини то да би га увредио.

15. Још је рекао:

- Ако не одвојим себе од тих милосрђа, она ме неће пустити да будем монах.

16. Рекао је још:

- Многи су у ово време изабрали спокој, пре него што им га Бог подари.

17. Рекао је још:

- Немој спавати тамо где има жена.

18. Један брат рече ави Теодору:

- Желим да извршавам заповести.

Старац му исприча о томе како је ава Теона једном приликом рекао: "Хоћу да свој ум испуним Богом", па узевши брашно из млина, начини хлебова. А када су му сиромаси затражили, он им даде хлебова; а када су му, опет, други затражили, он им даде кошаре и одећу коју је носио, и уђе у келију опасан поњавом. И поред свега тога, опет је коррио себе, говорећи: "Нисам испунио заповест Божију".

19. Онемоћа једном ава Јосиф и пошаље по аву Теодора, говорећи:

- Дођи, да те видим пре него што напустим ово тело.

А било је то средином недеље. И ава Теодор не пође, већ му пошаље поруку:
- Ако останеш жив до суботе, доћи ћу; али ако одеш, видећемо се на ономе свету.

20. Рече један брат ави Теодору:

Реци ми неку поуку, јер сам пропао. А овај му с великом муком рече:
Ја сам у опасности, и шта имам да ти кажем.

21. Дође један брат ави Теодору да би научио да шије, и донесе са собом и платно.
А старац му вели:

- Пођи, па дођи овамо ујутру.

И уставши ујутру, старац потопаи плетиво и припреми му платно, рекавши:

- Учини тако и тако.

И остави га. Па ушавши у своју келију, старац седне; а када дође време, он припреми јело и отпусти ученика. А када овај ујутру дође, старац му рече:

- Узми своје платно и иди одавде; јер си дошао да ме уведеш у искушење и бригу.

И није га више пуштао унутра.

22. Причао је један ученик аве Теодора:

Дошао је једном некакав човек који је продавао лук и напунио ми зделу њиме. А старац рече:

- Напуни копању жита и подај му.

А биле су две гомиле жита: једна беше чиста а друга нечиста; и ја му напуним од оног нечистог жита. А старац ме погледа с прекором и жаљењем; ја од страха паднем и сломим посуду, па направим метанију пред њим. А старац каже:

- Устани, није твоја кривица, већ сам ја погрешио што сам ти рекао.

Па изашавши, старац напуни скуте свога огртача чистим житом и преда му заједно са луком.

23. Пошао је једном приликом ава Теодор заједно са једним братом да напуни воде; а брат, дошавши први до зденца, угледа огромну змију. А старац му рече:

- Пођи, згази јој главу.

Али овај, уплашивши се, не пође. Тада пође старац, а змија, спазивши га, од страха побегне у пустару.

24. Упитао је неко аву Теодора:

- Ако би изненада дошло до каквог обрушавања, да ли би се ти уплашио, аво?

Старац му вели:

- Да се небо сурва на земљу, Теодор се неће уплашити.

Јер беше молио Бога да га лиши страха. Због тога су га то и питали.

25. Причало се о томе како Теодор, када је требало да постане ђакон, није хтео да се прихвати службе и бежао је по многим местима. Старци га опет врате, говорећи му:

- Немој да избегаваш своје служење. Вели им ава Теодор:

- Оставите ме и помолићу се Богу, да видим хоће ли ми саопштити да заузмем место свога служења.

И он се помоли Богу, говорећи:

- Ако је Твоја воља да останем у своме месту, обавести ме.

И указа се пред њим огњени стуб од земље до неба и глас који је говорио:

- Ако можеш да будеш као овај стуб, ти пођи и прими се службе.

А он, чим то зачу, закључи да још увек не треба да се прихвати службења. И тако, када дође у цркву, браћа начине метанију пред њим и кажу:

Ако не желиш да служиш, држи макар путир. Али он то не прихвати, рекавши:

- Ако ме не пустите на миру, побећи ћу одавде. И тако га они пусте на миру.

26. Причали су о томе како је он, када је Скит опустео, дошао да живи у Ферми. А када је остарио, разболе се, па му браћа стадоше доносити нешто јела. И оно што је први донео старац је давао другоме, и све тако: што је добијао од претходног давао је ономе другоме; а у време обеда јео је оно што би се задесило код онога који је долазио.

27. Причали су како је ави Теодору, док је боравио у Скиту, дошао демон пред врата тражећи да уђе унутра, а ава га веже изван келије. А затим дође и други демон тражећи да уђе унутра, а ава веже и њега. После тога дође и трећи демон те нађе ову двојицу везаних, па их упита:

- Зашто стојите овде напољу?

А они му одговоре:

- Он седи унутра и не пушта нас да уђемо.

Тада овај покуша силом да уђе, а старац веже и њега. А они, уплашивши се старчевих молитава, стадоше да га моле, говорећи:

- Ослободи нас.

Старац им рече:

- Одлазите.

И они посрамљени оду.

28. Причао је неки од отаца о ави Теодору из Ферме: Дођем једно поподне код њега, а он беше огрнут исеченим огртачем, а груди му беху голе и кукуљ беше пред њим. И тога часа дође један племић да га види. И чим је покуцао на врата, старац изађе и отвори му, па примивши га, стане крај врата и почне разговарати с њим. А ја узех комад поњаве и покрих му рамена. Али старац пружи руку и одгурне поњаву. Када је племић отишао, рекох му:

- Аво, зашто си то учинио? Човек је дошао ради духовне користи, а не да би се саблазнио.

А старац ми вели:

- Шта то причаш, аво? Зар још увек служимо људима? Учинили смо што нам је дужност, и то је прошло. Ко хоће да се духовно окористи, нека се окористи; ко хоће да се саблазни, нека се саблазни; а ја излазим у сусрет људима онако како се затекнем. А своме ученику овако заповеди:

- Ако дође неко ко хоће да ме види, немој му рећи ништа претворно; већ ако једем, кажи: "Једе", а ако спавам, кажи: "Спава".

29. Нападну га једном три разбојника; и док су га двојица држали, трећи је купио његове ствари. Па пошто је изнео књиге, хтеде да узме и огртач. Тада им старац рече:

- То оставите.

Али они не хтедоше. А он, замахнувши рукама, одбаци двојицу. Видевши то, они се уплашише, а старац им вели:

- Не плашите се; поделите огртач на четири дела и узмите три а један оставите.

И они тако учинише, тако да је старац добио свој део огртача који је носио у цркви.

О АВИ ТЕОДОРУ СА ДЕВЕТЕ

1. Рекао је ава Теодор са Девете:

- Док сам био млађи живео сам у пустињи. Пођем тако једном у пекару да замесим два квасца и наиђем тамо на неког брата који је хтео да замеси хлебове и није имао никога да му помогне. Те ја оставим свој посао и помогнем му. И тек што сам завршио, дође један други брат, па помогнем и њему и замесим му хлебове. Затим дође и трећи, те ја учиним исто; и тако учиним свакоме који је дошао, и замесим шест теста. А потом, када су сви отишли, замесим и своја два теста.

2. Причали су за аву Теодора и аву Лукија са Девете да су провели педесет година ругајући се својим помислима и говорећи: "Након ове зиме, отићи ћемо одавде". А када је, опет, долазило лето, говорили су: "Након овога лета, отићи ћемо одавде". И тако су блажени оци проводили све време.

3. Рекао је ава Теодор са Девете:

- Ако нам Бог урачуна немарност при молитвама и заокупљеност при псалмопојању, не можемо се спасити.

О АВИ ТЕОДОРУ ИЗ СКИТА

1. Рекао је ава Теодор из Скита:

- Долази ми помисао, узнемирава ме и заокупља, и не вреди ми да чиним никакво дело, јер ме спутава да чиним добродетељи; а трезвен човек, одбацујући помисао од себе, устаје на молитву.

О АВИ ТЕОДОРУ ИЗ ЕЛЕФТЕРОПОЉА

1. Упитао је ава Аврам Ивирац аву Теодора из Елефтеропља:

- Шта је боље, оче - да стекнем славу или срамоту?

А старац вели:

- Ја више желим да стекнем славу него срамоту. Јер ако учиним добро дело и прославим се, могу да осудим своје помисли, јер нисам достојан такве славе; док срамота долази од погрешних ствари. Како ли, дакле, могу утешити своје срце, ако се људи због мене саблажњавају? Боље је, дакле, чинити добро дело и бити прослављен.

А ава Аврам рече:
- Добро велиш, оче.

О АВИ ТЕОДОТУ

Рекао је ава Теодот:
- Лишавање хлеба суши тело монаха.
А један други старац је говорио:
- Бдење још више суши тело.

О АВИ ТЕОНИ

1. Рекао је ава Теона:
- Због заокупљености ума созерцањем Бога, ослобађамо се робовања телесним страстима.

О ТЕОФИЛУ АРХИЕПИСКОПУ

1. Блажени Теофило архиепископ посети једном приликом Нитријску гору. И дође њему један ава са те горе. А архиепископ му вели:

- Шта си више пронашао у оваквом начину живота оче?

Старац му рече:

- То да увек оптужујем и корим себе.

Вели му ава Теофило:

- Другога пута осим овога нема.

2. Исти ава Теофило, архиепископ, посети једном приликом Скит. И пошто се братство сабрало, рекоше ави Памву:

- Реци неку поуку оцу, нека му буде на корист.

Старац им каза:

- Ако му моје ћутање није на корист, неће му ни моје речи бити на корист.

3. Дођу једном оци у Александрију на позив Теофила архиепископа, како би се он помолио Богу и разрушио многобожачка светилишта. И док су јели с њим, изнесу пред њих јунеће месо, те они једоше ништа не примећујући. А архиепископ, узевши један комад, даде најближему старцу и рече:

- Гле, ово је добар комад, једи, аво. А они одговорише:

- Ми смо до сада јели зеље; али ако има меса, нећемо јести.

И нико од њих не настави да окуша од њега.

4. Исти ава Теофило је говорио:

Какав страх и ужас и невољу треба да искусимо када се душа одваја од тела! Јер до нас доспевају војске и силе противних снага, господари таме, свето-владари зла, началства и власти, духови зла, и неком врстом суда заузимају душу, показујући сва њена сагрешења, учињена у знању и незнању, од младости до узраста када је узета. Они, дакле, стоје и оптужују је за све што је учинила. И шта мислиш, какав

ће бити ужас у души онога часа докле не изађе одлука о њој и не оствари се њено ослобођење? То је час њене патње, све док не буде видела шта ће се с њом збити. А с друге стране, божанске силе стоје насупрот противним силама, и оне показују њена добра дела. Замисли дакле, у каквом страху и ужасу се налази душа која стоји усред судишта, док њена пресуда не буде изречена од стране праведног судије. И ако је достојна, оне силе примају казну, а она бива обухваћена овим (божанским) силама и убу-дуће је безбрижна, и почива према ономе како је писано: "И који певају и веселе се, сви су извори моји у теби". Тада се остварује оно што је писано: "Даљила се мука и патња и стењање"; тада ослобођена душа одлази ка оној неизрецивој радости и слави, у којој ће се и настанити. А ако се, пак, нађе да душа живи у немару, она чује страшан глас: "Нека се удаљи безбожник и не гледа на величанство Господње". Тада настаје дан гнева, дан туге, дан таме и мрака. Предана тами преисподњој и осуђена на вечни огањ, душа ће се мучити у бескрајним вековима. Где ће тада бити хвалисавост овога света, таштина, изобиље, уживање, маштарења, одмор, паре, благородност, отац, мати, брат? Ко ће моћи одатле да ишчупа душу која гори у огњу и мучи се на страшним мукама? А пошто све то тако бива, какви треба да смо у светом општењу и у благочешћу? Какву ли љубав треба да стекнемо? Какво владање? Какав живот? Какав пут? Какву исправност? Какву молитву? Какву безбедност? Јер вели: "Чекајући ово старајте се да се нађете пред Њим чисти и непорочни у миру", да бисмо се удостојили да га чујемо како говори: "Ходите, благословени Оца мојега; примите Царство које вам је припремљено од постања света", у векове векова. Амин.

5. Исти ава Теофило архиепископ, када је био на самрти, рекао је:
- Блажен си, аво Арсеније, јер си се увек сећао овога часа.

О МАЈЦИ ТЕОДОРИ

1. Упита мати Теодора оца Теофила шта значе речи апостола Павла "искупљујући време". А он јој одговори:

- Ове речи говоре о користи; на пример, налазишли се у времену ругања? Ти купи време ругања смирењем и дуготрпеливошћу, и добави себи корист. Је ли време бешчашћа? Ти искупи време незлобивошћу, и стекни корист. И све што је противно, ако желимо, бива нам на корист.

2. Рече мати Теодора:

- Борите се да уђете на уска врата. Јер као што дрвеће, ако не претрпи зиме и кише, не може родити рода, тако је и за нас овај век зима, и без многих мука и скушења нећемо моћи постати наследници Царства небесног.

3. Рече још:

- Добро је молитвено тиховати; јер мудар човек живи у тиховању. Јер заиста, велика је корист за девственицу или за монаха да тихује; а нарочито за младе. Али знај, ако неко доспе до тиховања, сместа долази онај зли и душу му оптерећује мрзовољом, малодушношћу, разним помислима, а тело му оптерећује болестима, слабостима, клонулошћу колена и свих удова, и паралише снаге душе и тела, те

тиховатељ вели: "Болестан сам и не могу да читам службу". Али ако бдимо, све то нестаје. Јер био је некакав монах којег би, чим би дошао да прочита службу, нападала дрхтавица и ватра и у глави би му бучало од притиска. И говорио је себи: "Ево болестан сам и само што нисам умро; да устанем ја ипак пре но што умрем и да прочитам молитвено правило". И том мишљу он присили себе и прочита службу. И тек што је окончао службу, нестане грозница. Убудуће се том мишљу брат супротстављао искушењима и читао службу, и тако је победио зле помисли.

4. Причала је иста мати Теодора:

Једном се неко наругао некој благочестивој жени. А она му вели:

- Могла бих и ја теби да кажем сличне ствари, али ми закон Божији затвара уста.

Причала је и ово:

- Један хришћанин је, расправљајући са Манихејем, рекао: "Подај телу закон, и видећеш тело покрај Творца".

5. Још је говорила:

- Учитељ мора бити стран сваком властољубљу; мора бити туђин таштини, далеко од гордости; да не би био преварен ласкањем, да не би био заслепљен даровима, да га не би стомак побеђивао, да га не би обузимао гнев, већ да буде дуготрпељив, благородан, смиреноуман на сваки начин; да буде проверен, трпељив, брижан и душељубив.

6. Још је говорила:

- Ни подвиг ни бдење нити било какав труд не спасава човека, осим чистога смиреноумља. Јер, био је некакав отшелник који је одгонио демоне и испитивао их: "Чиме се изгоните, постом?" А они кажу: "Ми нити једемо нити пијемо". "Бдењем?" А они кажу: "Ми не спавамо". "Отшелништвом?" "Ми живимо у пустињи". "Чиме се, дакле, изгоните?" А они кажу: "Ништа нас не може победити осим смиреноумља". Видиш ли да је смиреноумље победничко оружје против демона.

7. Рекла је мати Теодора:

- Био је неки монах који је због мноштва искушења рекао себи: "Идем одавде". И тек што беше назуо своје сандале, угледа једног другог човека који је такође обувао своје сандале и који му рече: "Зар не одлазиш због мене? Па ево, ја ћу те пратити куд год да идеш".

О АВИ ТИТОЈУ

1. Причали су за аву Титоја: када је стојао на молитви, ако не би брзо спуштао руке доле, његов ум био би узнесен у васионе. А када се дешавало да се заједно са њим моли и братија, старао се да брзо спусти руке, да му се ум не би узнео и да се тамо неби задржао.

2. Рече ава Титоје:

- Странствовање је када човек обуздава своја уста.

3. Упита монах аву Титоја:

- Како да сачувам своје срце?

А старац му вели:

- Како да сачувамо своје срце када су нам језик и трбух отворени?

4. Говорио је ава Матоје за аву Титоја:

- Не зна човек шта би о њему пре прозборио; него, као чисто злато које на златаревом кантару стоји, такав је ава Титоје.

5. Једном приликом, док је ава Титоје живео у Клизми, иако беше и при свести и при уму, вели своме ученику:

- Пусти воду на палме, чедо моје.

А овај рече:

- Па у Клизми смо, оче.

Вели му старац:

- Шта ја радим у Клизми?

Поведи ме опет у гору.

6. Седео је једном ава Титоје, а крај њега беше и његов ученик; па ава уздахне, не знајући да је брат крај њега, јер беше у заносу. И начинивши метанију, он рече:

- Опрости ми, брате, још нисам постао монах; јер, уздахнух пред тобом.

7. Упита монах аву Титоја:

- Који је пут који води ка смирењу?

Старац му вели:

- Пут смирења је овај: уздржање и молитва и да себе сматраш нижим од сваке твари.

О АВИ ТИМОТЕЈУ

1. Исприча ава Тимотеј свештеник ави Пимену:

- Има нека жена у Египту која живи као блудница, а све што заради даје као милостињу. А ава Пимен рече:

- Неће она остати у блуду; јер, код ње се види плод вере.

И догоди се да дође мајка свештеника Тимотеја код њега. И он је упита:

- Је ли она жена остала у блуду?

А она рече:

- Да; и повећала је број својих љубавника, а исто тако и милостињу.

Исприча то ава Тимотеј ави Пимену. А овај рече:

- Неће она остати у блуду.

А када опет дође мајка аве Тимотеја, рече му:

- Знаш ли да је она блудница хтела да дође са мном, да се молиш за њу?

Чувши то, овај све исприча ави Пимену. А овај му рече:

- Боље да јој пођеш у сусрет.

И ава Тимотеј пође и сусретне је. А она, како га виде и чу од њега реч Божију, заплака па му рече:

- Ја се од данас предајем Богу и нећу наставити да живим у блуду.
И одмах отиде у манастир где је водила богоугодан живот.

Ф

О АВИ ФОКИ

1. Говорио је ава Фока из општежића првога аве Теогнија, Јерусалимљанина:

- Док бејаш у Скиту, беше у Келијама некакав млад ава по имену Јаков, коме телесни отац беше истовремено и духовни отац. А у келијама беху две цркве: једна беше православна, где се он и причешћивао а друга расколничка. А аву Јакова, пошто имаше дар смиреноумља, волели су и једни и други, и православни и расколници.

Говорили су му православни:

- Пази, аво Јакове, да те како не преваре расколници и привуку те да се причестиш са њима. Слично су му говорили и расколници:

- Знај, аво Јакове, да заједничарећи са дифизитима, губиш своју душу; јер, они су несторијанци и извргавају истину. А ава Јаков, пошто беше чист човек, и пошто га забрину оно што му говораху и једни и други, нађе се у недоумици па одлучи да помоћ затражи од Бога. Повуче се он крадом у једну тиху келију изван лавре, обухавши своју погребну одећу као да беше на самрти. Јер, египатски оци имају обичај да мандију у којој су примили свети образ и кукуљ сачувају све до смрти и да у њима буду погребени, облачећи их иначе само недељом за свето Причешће, а одмах затим их остављајући на страну. Отишавши, дакле, у ону келију, предаде се он молитвама и посту, те падне на земљу и остане лежећи. Причао је како тих дана беше много претрпео од демона, и то нарочито у помислима. А када прођу четрдесет дана, угледа једно дете како радосно улази код њега и каже му:

- Аво Јакове, шта радиш овде?

А он се одмах просветли па, оснаживши се тиме што је видео, рече:

- Владико, Ти знаш шта ме мучи. Једни ми говоре: "Не остављај Цркву", други ми кажу: "Обмањују те дифизити", а ја нашавши се у недоумици не знајући шта да чиним, нађох се у оваквом стању.

Одговори му Господ:

- Ту где си, добро је.

И одмах након тих речи обрете се Јаков пред вратима свете цркве православних, присталица сабора.

2. Причао је опет ава Фока:

Када ава Јаков пређе у Скит, стане га силно нападати демон блуда; па нашавши се у близини опасности дође код мене, све ми исповеди, па рече:

- Кроз два дана одлазим у ону пећину. Молим те, Господа ради, никоме не говори, чак ни мом духовном оцу; већ изброј четрдесет дана, па када се испуне, учини то

мени за љубав па дођи код мене и понеси са собом свето Причешће. Па нађеш ли да сам умро, погребите ме; а ако још будем жив, причестићу се светим Причешћем. А ја га послушам, па када се наврши четрдесети дан, узевши свето Причешће и чистога заједничког хлеба са мало вина, пођем код њега; и тек што се приближих пећини, осетих велики смрад који излажаше из њеног отвора. Па рекох у себи:
- Упокојио се блажени.

Међутим, како уђох, затекох га на самрти. А он, како ме виде, помакнувши мало своју десну руку, колико је могао, покаже знаком руке на свето Причешће. Ја рекох:

- Имам.

Хтеде он, дакле, да отвори уста али она беху стегнута; а ја, не знајући шта да чиним, изађем напоље те пронађем један суварак од грма, па уз много напора отворим мало његова уста. И успем му унутра часне Крви и Тела, ситнећи га што сам више могао. Он задобије снаге узимајући свето Причешће. А нешто касније, квасећи мало мрвица од просфоре, ја му их дам да поједе, а мало затим још мало, колико је могао да прими. И тако, благодаћу Божијом, након једног дана он пође са мном, одлазећи у своју келију, ослобођен, уз помоћ Божију, погубне страсти блуда.

О АВИ ФИЛИКСУ

1. Посете браћа аву Филикса, водећи са собом неке световњаке, па га замоле да им каже какву поуку. А старац ћуташе. Али пошто су га много молили, рече им:

- Хоћете да чујете поуку?

Рекоше му:

- Да оче.

Старац им рече:

- Сада нема поука. Док су монаси питали старце и чинили што су им ови говорили, Бог је овима давао снаге да говоре. А сада, пошто питају али не чине оно што чују, Бог је одузео благодат од старца; те не налазе шта ће рећи јер нема онога ко би тако чинио.

А монаси, чувши то, стадоше да уздишу говорећи:

- Моли се за нас, аво.

О АВИ ФИЛАГРИЈУ

1. Беше неки светитељ по имену Филагрије, који је живео у Јерусалимској пустињи и улагао много труда да заради властити хлеб. И док је стајао на тргу продајући своје рукодеље, гле, изгуби неко кесу са хиљаду новчића; а старац, пронашавши је, остане где беше, говорећи:

- Свакако ће доћи онај ко ју је изгубио. И дође овај плачући. Старац га поведе у страну и преда му кесу. А овај га стаде задржавати, желећи да му да један део. Али старац не хтеде. Тада овај стаде да виче:

- Дођите да видите човека Божијег, да видите шта је учинио.

А старац изађе крадом из града, да се не би прославио.

О АВИ ФОРТАСУ

1. Рекао је ава Фортас:

- Ако Бог хоће да живим, зна како ће ме укрепити; а ако не жели, шта ће ми живот? Није ништа примао од других, иако је лежао у постељи; јер је говорио:

- Ако ми неко нешто понуди, али не због Бога, тада нити ја имам шта да му дадем нити ће примити плату од Бога, јер то није због Бога принео; и тако се учини неправда ономе који је донео. Јер, с они који су Богу предани и гледају само у Њега, треба да су толико благочестиви да то и не сматрају увредом, чак иако су безброј пута увређени.

Х

О АВИ ХОМЕЈУ

1. Причали су како је ава Хомеј, пре но што ће умрети, рекао својим синовима:

- Немојте живети заједно са јеретицима нити имајте познанства са властелом; и немојте своје руке пружати да сабирају, већ их пружајте да дају.

О АВИ ХЕРИМОНУ

1. Причали су за аву Херимона који живљаше у Скиту, како је његова пећина била удаљена од цркве четрдесет миља, а од оазе и од воде дванаест миља; и са толике удаљености доносио би до своје пећине рукодеље и два крчага, носећи у свакој руци по један, а онда би сео и тиховао.